
ZPRÁVA O VÝVOJI FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2014

červen 2015

OBSAH

Shrnutí vývoje v roce 2014.....	3
1. Makroekonomická situace a vnější vztahy	5
1.1. Makroekonomická situace	5
1.2. Devizový trh	7
2. Prostředky použitelné na finančním trhu.....	9
3. Struktura úspor domácností.....	11
4. Institucionální pohled na finanční trh	13
4.1. Počty subjektů na finančním trhu	13
4.2. Garanční schémata.....	14
4.3. Finanční arbitr	15
4.4. Hospodaření a počet zaměstnanců finančních institucí.....	16
5. Úvěrové instituce a ostatní poskytovatelé financování aktiv.....	17
5.1. Stabilita bankovního sektoru	17
5.2. Aktiva bankovního sektoru	19
5.3. Hospodářské výsledky bankovního sektoru	20
5.4. Vývoj úrokových sazeb.....	22
5.5. Vklady a úvěry	24
5.6. Zadluženost domácností	25
5.7. Hypoteční trh	27
5.8. Stavební spořitelny.....	31
5.9. Družstevní záložny.....	37
5.10. Nebankovní poskytovatelé financování	40
6. Kapitálový trh	42
6.1. Regulovaný burzovní trh v ČR	43
6.2. Obchodníci s cennými papíry a správa aktiv	47
6.3. Investiční fondy	48
7. Pojišťovny	52
7.1. Vývoj životního a neživotního pojištění	53
7.2. Hospodaření pojišťoven	54
7.3. Zprostředkování pojištění	55
8. Penzijní systém.....	57
8.1. Penzijní společnosti.....	57
8.2. Důchodové spoření	58
8.3. Penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření.....	60
9. Vztah vládního sektoru k finančnímu trhu	67
9.1. Hospodaření vládního sektoru	67
9.2. Výhled hospodaření vládního sektoru pro období 2015-2018	68
9.3. Dluh vládního sektoru	69
10. Aktivity MF a legislativa v oblasti finančního trhu.....	70
10.1. Aktivity na evropské úrovni.....	70
10.2. Aktivity na globální úrovni.....	75
10.3. Evropská legislativa v oblasti finančního trhu	77
10.4. Domácí legislativa v oblasti finančního trhu	83
10.5. Nelegislativní aktivity MF v oblasti finančního trhu	86
Seznam tabulek.....	88
Seznam grafů.....	89
Seznam zkratk	90
Příloha 1: Legislativa finančního trhu.....	93
P1.1. Průřezové předpisy v oblasti finančního trhu	93
P1.2. Legislativa v oblasti kapitálového trhu	94
P1.3. Legislativa v oblasti bankovníctví, nebankovních úvěrů, stavebního spoření a družstevních záložen	95
P1.4. Legislativa platebního styku a tržní infrastruktury	96
P1.5. Legislativa v oblasti pojišťovnictví a soukromých penzijních systémů	96
Příloha 2: Doplňující tabulky	98

Data uvedená v této zprávě byla z uvedených pramenů stažena v období duben - květen 2015.

SHRNUTÍ VÝVOJE V ROCE 2014

Makroekonomická situace a vnější vztahy

Hrubý domácí produkt ČR meziročně vzrostl v reálném vyjádření o 2,0 %. Saldo běžného účtu platební bilance k HDP dosáhlo v roce 2014 poprvé od roku 1993 kladné hodnoty, a to 0,6 %. Během celého roku se meziroční míra inflace pohybovala hluboko pod inflačním cílem ČNB a ke konci roku vykázala růst o 0,1 %, což bylo způsobeno především přetrvávající zápornou produkční mezerou a výrazným zlevněním ropy ke konci roku. Koruna za rok 2014 meziročně oslabila vůči euru o 1,1 % na 27,7 CZK/EUR a vůči dolaru o 14,8 % na 22,8 CZK/USD. Měnový kurz tak zůstal nad jednostranným kurzovým závazkem, který ČNB vyhlásila v roce 2013 na úrovni 27 CZK/EUR.

Prostředky použitelné na finančním trhu

Celkový objem prostředků vzrostl během roku 2014 o 4 % na hodnotu 4,6 bil. Kč. Největší relativní i absolutní nárůst nezvykle zaznamenaly prostředky umístěné v investičních fondech. Nejvýznamnější položkou však nadále zůstávají depozita u úvěrových institucí.

Struktura úspor domácností

Celkové úspory domácností držené v rámci produktů zprostředkovatelského finančního trhu vzrostly meziročně o 7 % a dosáhly objemu 2,8 bil. Kč. Znatelný odliv nastal opět u položky termínované vklady (snížení jejich podílu na celkových úsporách o 1,6 p.b.) směrem do vkladů netermínovaných. Dále se snížil podíl stavebního spoření (o 1,6 p.b.) a životního pojištění (o 0,6 p.b.). Naopak podíly investičních a penzijních fondů na úsporách domácností zaznamenaly růst (o 1,5, resp. 0,6 p.b.).

Subjekty finančního trhu

V počtech subjektů dochází pouze k dílčím změnám, protože základní rysy institucionální struktury českého finančního trhu byly již přirozeným vývojem vytvořeny. V sektoru družstevních záložen došlo k odejmutí povolení k činnosti družstevní záložně WPB Capital pro dlouhodobě neřešené nedostatky. V sektoru penzijních společností započala konsolidace jednotlivých kmenů účastnických fondů. Pokračuje také růst počtu zprostředkovatelů pojistných produktů.

Bankovní sektor

Celkový objem aktiv bankovního sektoru vzrostl o 3,3 % na 5,3 bil. Kč. Jednalo se tak o snížení relativního přírůstku o 7,7 p.b. Hospodářský výsledek před zdaněním dosáhl 76,4 mld. Kč, což představuje meziroční růst o 4,3 %. Jedná se tak o druhý nejlepší výsledek v historii. Celkový kapitálový poměr bankovního sektoru vzrostl na 17,8 %.

Úrokové sazby

Základní sazbu (2T repo) ČNB ponechala celý rok na úrovni 0,05 % a nadále dodržovala tzv. kurzový závazek, což drželo tržní úrokové sazby na nejnižších hodnotách v historii. RPSN z nových úvěrů na spotřebu klesla o 0,17 p.b. na hodnotu 14,86 %. RPSN na bytové nemovitosti poklesla razantněji – o 0,54 p.b. na 2,94 %.

Vklady a úvěry

Objem bankovních vkladů vzrostl o 2,9 % a na konci roku dosáhl 3,4 bil. Kč. Objem bankovních úvěrů vzrostl o 4,8 % na 2,6 bil. Kč. Dynamika růstu se však oproti roku 2013 u obou ukazatelů snížila (u vkladů o 3,8 p.b., u úvěrů o 1,7 p.b.). Ukazatel podílu úvěrů v selhání na celkových klientských úvěrech meziročně mírně zvýšil z 5,9 % na 6 %. Poměr klientských vkladů ke klientským úvěrům, který je v ČR dlouhodobě stabilní, mírně klesl o 3,5 p.b. na úroveň 143 %.

Hypoteční trh

Nesplacená smluvní jistina hypotečních úvěrů poskytnutých domácnostem meziročně vzrostla o 50,3 mld. Kč na celkových 681,4 mld. Kč ke konci roku 2014. Tempo meziroční změny pokleslo oproti roku 2013 o 1,3 p.b. na 8,0 %. Sazby hypotečního trhu vykazované pomocí Hypoindexu během celého roku 2014 klesaly až na úroveň 2,37 % ke konci roku (ve srovnání s koncem roku 2013 o 0,69 p.b.).

Stavební spořitelny

V roce 2014 bylo uzavřeno 481 tis. nových smluv o stavebním spoření, což představuje o 3,3 p.b. vyšší meziroční nárůst než v roce 2013. Celkový počet smluv a naspořené částky však klesaly. Ani situace u úvěrů nebyla lepší, když celkový objem úvěrů od stavebních spořitelien klesl mezi roky 2013 a 2014 o 4,5 % na 249,6 mld. Kč a objem nově uzavřených úvěrů od stavebních spořitelien poklesl na 37,3 mld. Kč, což je o 9,6 % méně než v roce 2013.

Družstevní záložny	V roce 2014 ČNB odejmula povolení k činnosti družstevní záložně WPB Capital, spořitelnímu družstvu. Tato událost ovlivnila i vývoj jednotlivých ukazatelů, kdy na meziroční bázi poklesla celková rozvaha sektoru o 0,43 % na 31,3 mld. Kč, konkrétně přijaté vklady poklesly o 0,3% a poskytnuté úvěry dokonce o 8,0 %. Podíl úvěrů v selhání na celkových pohledávkách meziročně vzrostl o 18,6 % a je cca čtyřikrát vyšší než v bankovním sektoru. Navzdory těmto ukazatelům počet členů družstevních záložen vzrostl o 6,7 % na 57 179.
Regulované trhy	Hlavní index PX zaznamenal pokles o 4,3 %, přičemž se pohyboval v rozmezí 850 až 1080 bodů. V průběhu roku 2014 pokračoval trend poklesu obchodní aktivity, především v nejvýznamnějším segmentu akcií, který meziročně poklesl o 8,4 % na 166,4 mld. Kč.
OCP a správa aktiv	Objem obchodů v sektoru OCP vzrostl meziročně o 28,6 % na 93,1 bil. Kč. Za tímto výrazným navýšením stojí nebankovní OCP, kteří během roku 2014 uzavřeli obchody pro zákazníky v rámci obhospodařovatelského vztahu v hodnotě o 11,9 bil. Kč vyšší než v roce 2013, a bankovní OCP, kteří během minulého roku uzavřeli obchody na vlastní účet o 11,3 bil. Kč vyšší než v roce 2013. Byla tak oslabena dominantní pozice bankovních OCP, kteří se v rámci celého sektoru podíleli na 64,3 % všech obchodů, což je meziroční pokles o 4,5 p.b. Objem spravovaného majetku v roce 2014 vzrostl o 13,1 % na 1 102,7 mld. Kč.
Investiční fondy	Během roku 2014 vzrostl objem prostředků investovaných ve fondech kolektivního investování o 21,9 %, resp. o 59 mld. Kč, kdy ke konci roku bylo ve fondech investováno 328,9 mld. Kč. V domácích fondech vzrostla hodnota majetku o 37,5 mld. Kč, kdežto u zahraničních jen o 21,5 mld. Kč. Největšímu přílivu prostředků se v roce 2014 těšily smíšené fondy, kterým vzrostl majetek o 52,2 mld. Kč, v relativním vyjádření se pak jednalo o nárůst 101,4 %. Následovaly je fondy dluhopisové, které zaznamenaly nárůst o 20,2 mld. Kč, v relativním vyjádření 22,9 %. Objem spravovaných aktiv fondy kvalifikovaných investorů v roce 2014 vzrostl o 3,4 mld. Kč na 72,2 mld. Kč, což činí 22 % objemu majetku fondů určených veřejnosti.
Pojišťovny	Vývoj v sektoru pojišťoven pokračoval stagnujícím trendem. Celkové hrubé předepsané pojistné dosáhlo 157,8 mld. Kč, což je srovnatelné s úrovní z roku 2010. Mírného meziročního růstu (0,8 %) bylo dosaženo zásluhou neživotního pojištění (1,9 %), v životním pojištění došlo naopak k poklesu (0,4 %).
Důchodové spoření	Vzhledem k plánovanému ukončení II. penzijního pilíře se počet účastníků důchodového spoření zvýšil pouze o cca 1 250 osob na celkových 83,2 tis. osob. Prostředky účastníků v důchodových fondech dosáhly ke konci roku 2014 výše 1,7 mld. Kč.
Penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření	V rámci účastnických a transformovaných fondů III. penzijního pilíře byly ke konci roku 2014 evidovány prostředky v celkové výši 317 mld. Kč, což představuje nárůst o 12,4 %. Počet účastníků ve III. Pilíři opět poklesl, a to o 160 tisíc na 4,8 mil. osob. Průměrný měsíční příspěvek účastníka v transformovaném fondu se mírně zvýšil na 574 Kč, naopak průměrný příspěvek v účastnických fondech poklesl o 3,6 % na 722 Kč. Podíl smluv, u kterých přispívá zaměstnavatel, v roce 2014 mírně vzrostl na 19,1 %. Celková státní přímá podpora vyplacená účastníkům III. penzijního pilíře činila 6,85 mld. Kč.
Vládní sektor	Hospodaření vládního sektoru v roce 2014 skončilo deficitem ve výši 2,0 % HDP. Oproti roku 2013 se tak jedná o zhoršení 0,8 p.b. Výsledné saldo bylo ovlivněno mimo jiné i zahrnutím Fondu pojištění vkladů do vládního sektoru, který v roce 2014 vyplácel náhrady klientům zkrachovalých družstevních záložen přesahující 14 mld. Kč. Celkový dluh vládního sektoru dosáhl ke konci roku 2014 hodnoty 42,6 % HDP a došlo tak ve srovnání s minulým rokem k výraznému poklesu zadlužení v poměru k HDP o 2,5 p.b a to i z důvodu zapojení disponibilních peněžních prostředků institucí centrální vlády v rámci souhrnných účtů státní pokladny vedených ČNB.
Legislativa finančního trhu	V oblasti české legislativy byly v roce 2014 novelizovány předpisy upravující činnost bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, platební styk vč. plateb v hotovosti, činnost pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí a činnost investičních společností a investičních fondů. Dále byl rovněž novelizován zákon o dluhopisech. Na evropské úrovni se prioritními tématy staly legislativní návrhy související se stanovením rámce pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků, s jednotnými pravidly a přístupy pro řešení krize úvěrových institucí, se systémem pojištění vkladů, se zlepšením vypořádání obchodů s cennými papíry a centrálních depozitářích a se smlouvami o úvěru na bydlení.

1. MAKROEKONOMICKÁ SITUACE A VNĚJŠÍ VZTAHY

1.1. Makroekonomická situace¹

Česká ekonomika pokračovala v roce 2014 v oživení započatém ve 2. polovině roku 2013. Reálný hrubý domácí produkt (HDP) v roce 2014 vzrostl o 2,0 %. Mezičtvrtletní dynamika HDP dosahovala po celý rok přibližně vyrovnaných hodnot, zatímco mezičtvrtletní růst hrubé přidané hodnoty (HPH) byl ve 4. čtvrtletí 2014 výrazně vyšší ať již ve srovnání se svými předchozími mezičtvrtletními růsty, či mezičtvrtletním růstem HDP v posledním čtvrtletí. Na akceleraci HPH a meziroční zpomalení růstu HDP v tomto období měl vliv vysoký výběr nepřímých daní koncem roku 2013 způsobený zejména předzásobením tabákovými kolky před plánovaným navýšením spotřebních daní. Tento efekt se v roce 2014 již neopakoval. Pozvolné oživení ekonomiky by mělo pokračovat také v roce 2015 a to díky zlepšující se ekonomické situaci v eurozóně, levnější ropě a rostoucí domácí poptávce. Tempo růstu české ekonomiky bylo v roce 2014 vyšší, než byl průměr EU a eurozóny, naopak za výkonem hospodářství USA zaostávalo.

Tabulka 1.1: Tempo růstu reálného HDP

Roční (%)	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ČR	-4,8	2,3	2,0	-0,8	-0,7	2,0
EU 28	-4,4	2,1	1,7	-0,5	0,0	1,3
Eurozóna (EA 12)	-4,5	2,0	1,6	-0,8	-0,4	0,9
USA	-2,8	2,5	1,6	2,3	2,2	2,4

Pramen: Eurostat

Růst HDP v roce 2014 byl podpořen všemi složkami domácí poptávky a rychlým růstem vývozu zboží a služeb ve výši 8,8 %. Výdaje na konečnou spotřebu domácností meziročně výrazněji oživily v souladu se zlepšujícím se ekonomickým sentimentem a růstem reálných mezd založených na vyšší produktivitě práce. Růst spotřeby vlády se udržel na obdobných hodnotách jako v roce předchozím. Obnovení investic do fixního kapitálu souviselo s příznivým výhledem poptávky a vyšší mírou využití výrobních kapacit, pozitivně přispělo také zvýšené čerpání investičních prostředků ze zdrojů EU.

Posilující domácí ekonomika se již začala pozitivně promítat do míry nezaměstnanosti, která dle výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) v roce 2014 klesla na průměrnou hodnotu 6,1 %. V mezinárodním kontextu byl český trh práce v relativně dobré kondici. Další ekonomický růst však již brzy narazí na limity strukturální nezaměstnanosti. Růst míry zaměstnanosti ve věkovém rozmezí 15 – 64 let dle VŠPS o 1,3 p.b. na 69,0 % byl dán růstem počtu zaměstnaných osob i poklesem populace v produktivním věku. Míra ekonomické aktivity ve věkové kategorii 15 – 64 let se meziročně zvýšila o 0,6 p.b. a dosáhla 73,5 %.

Tabulka 1.2: Makroekonomické ukazatele

	2011	2012	2013	2014
Výdaje na konečnou spotřebu (změna, %, stálé ceny)	-0,7	-1,5	0,9	1,9
Domácnosti (změna, %, stálé ceny)	0,2	-1,8	0,4	1,7
ČR Vládní instituce (změna, %, stálé ceny)	-2,9	-1,0	2,3	2,3
Tvorba hrubého fixního kapitálu (změna, %, stálé ceny)	1,1	-2,9	-4,4	4,5
Míra nezaměstnanosti VŠPS (průměr období, %)	6,7	7,0	7,0	6,1
Inflace (CPI, průměr období, %)	1,9	3,3	1,4	0,4
Inflace v eurozóně (HICP, průměr období, %)	2,7	2,5	1,3	0,4
Inflace v USA (HICP, průměr období, %)	3,8	2,1	1,3	1,3

Pramen: ČSÚ, MPSV, Eurostat

Průměrná míra inflace měřená indexem spotřebitelských cen dosáhla v roce 2014 výše 0,4 %, a byla tak druhou nejnižší hodnotou v historii samostatné ČR. Na velmi nízké inflaci se podílel neobvyklý pokles regulovaných cen, zejména zlevnění cen elektřiny. Do nízkého růstu cenové hladiny se promítlo také výrazné zlevnění ropy koncem roku a přetrvávající záporná produkční mezer. V roce 2014 byl jediným podstatnějším proinflačním faktorem oslabený kurz koruny. Meziroční míra inflace se od počátku roku pohybovala na mírně kladných

¹ Na základě dat zveřejněných k 31. 3. 2015.

hodnotách, ve druhé polovině roku začal růst cenové hladiny pozvolna zrychlovat, ale v prosinci se míra inflace oproti listopadu propadla o 0,5 p.b. na 0,1 % vlivem pozitivního nabídkového šoku způsobeného razantním snížením cen ropy. Výhled nízké míry inflace přiměl ČNB k prodloužení délky období jednostranného kurzového závazku ve výši nejméně 27 CZK/EUR do druhé poloviny roku 2016. V dřívějším termínu nedojde ani ke zvyšování primárních úrokových sazeb ČNB, které jsou od listopadu 2012 na svém technickém minimu 0,05 %.

Tabulka 1.3: Srovnání vývoje inflace a klíčových sazeb centrálních bank

2014	Míra inflace (meziroční v %) ²			Klíčová úroková míra centrální banky (v %) ³		
	ČR	eurozóna	USA	ČR	eurozóna	USA
leden	0,2	0,8	1,6	0,05	0,25	0,00 – 0,25
únor	0,2	0,7	1,1	0,05	0,25	0,00 – 0,25
březen	0,2	0,5	1,5	0,05	0,25	0,00 – 0,25
duben	0,1	0,7	2,0	0,05	0,25	0,00 – 0,25
květen	0,4	0,5	2,1	0,05	0,25	0,00 – 0,25
červen	0,0	0,5	2,1	0,05	0,25	0,00 – 0,25
červenec	0,5	0,4	2,0	0,05	0,15	0,00 – 0,25
srpen	0,6	0,4	1,7	0,05	0,15	0,00 – 0,25
září	0,7	0,3	1,7	0,05	0,15	0,00 – 0,25
říjen	0,7	0,4	1,7	0,05	0,05	0,00 – 0,25
listopad	0,6	0,3	1,3	0,05	0,05	0,00 – 0,25
prosinec	0,1	-0,2	0,8	0,05	0,05	0,00 – 0,25

Pramen: ČSÚ, ČNB, Eurostat, ECB, Fed

V průběhu roku 2014 pokračoval dezinflační trend v eurozóně, který vyústil v prosincový pokles spotřebitelských cen o 0,2 %. V reakci na nepříznivý cenový vývoj přistoupila ECB v červnu a září 2014 ke snížení úrokových sazeb. V obou případech došlo ke snížení hlavní refinanční sazby o 0,10 p.b. na konečných 0,05 %. Nestandardním krokem bylo snížení depozitní sazby na zápornou úroveň -0,20 % s cílem podpoření mezibankovního trhu. V polovině října 2014 dále ECB zahájila odkup cenných papírů zajištěných aktivy a obnovila nákupy krytých dluhopisů emitovaných finančními institucemi. Situace ohledně dluhové krize v eurozóně se v průběhu roku 2014 uklidňovala. Řecko a Kypr se vrátily na primární trh státních dluhopisů. K Irsku a Španělsku, jejichž záchranný program byl již ukončen, se v květnu přidalo také Portugalsko. Kurz eura vůči americkému dolaru během 1. čtvrtletí 2014 mírně posílil z 1,36 na 1,38 USD/EUR, avšak v dalších čtvrtletích výrazně oslabil až na 1,23 USD/EUR v prosinci díky odlišnému směřování americké a evropské měnové politiky a nedořešených problémů eurozóny, především týkajících se Řecka.

Také americká ekonomika se v 2. polovině roku 2014 potýkala s poklesem míry inflace zapříčiněným propadem cen ropy. Ačkoli průměrná míra inflace v roce 2014 setrvala na stejné hodnotě 1,3 % jako v předchozím roce, dosahoval meziroční růst spotřebitelských cen v prosinci pouze 0,2 %. Fed posuzuje vliv poklesu cen komodit pouze jako dočasný a na pokračující oživení americké ekonomiky reagoval avizovaným postupným omezováním programu odkupu aktiv od počátku roku 2014, který na říjnovém zasedání ukončil. Nezanedbatelný vliv na rozhodování Fedu měl díky jeho dvojitému mandátu (tj. snaze ovlivnit jak vývoj cenové hladiny tak aktivitu v reálné ekonomice) také zlepšující se trh práce. Úrokové sazby zůstaly během celého roku 2014 na minimech v intervalu 0 – 0,25 %.

² V ČR a USA vyjádřena meziročním přírůstkem CPI, v eurozóně vyjádřena meziročním přírůstkem HICP.

³ Vzataženo k prvnímu kalendářnímu dni v příslušném měsíci.

Tabulka 1.4: Vnější vztahy

Roční (mld. Kč)	2010	2011	2012	2013	2014
Bilance zboží	40,4	75,5	123,8	167,0	238,9
Bilance zboží k HDP (% , běžné ceny)	1,0	1,9	3,1	4,1	5,6
Běžný účet	-141,8	-84,8	-63,3	-21,8	26,1
Běžný účet k HDP (% , běžné ceny)	-3,6	-2,1	-1,6	-0,5	0,6
Kapitálový účet	37,6	12,7	53,0	82,4	32,2
Finanční účet	122,3	74,8	-11,7	-68,3	-48,0

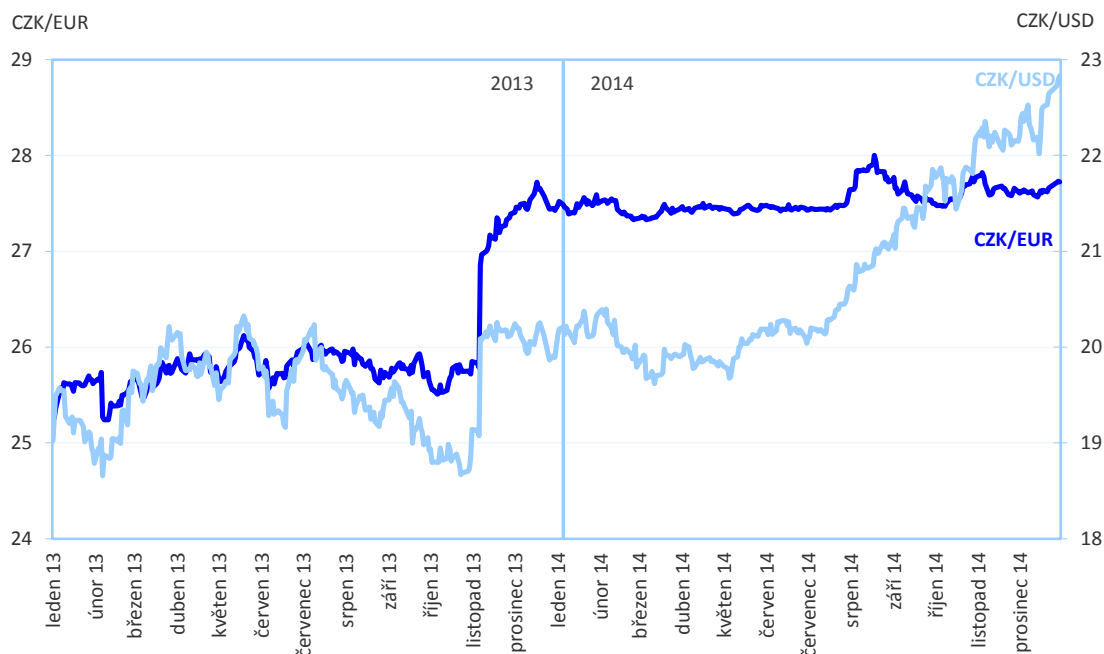
Pramen: ČNB – ARAD, ČSÚ

Vnější rovnováha vyjádřená poměrem salda běžného účtu platební bilance k HDP dosáhla v roce 2014 poprvé od roku 1993 kladné hodnoty 0,6 %. Zlepšení salda běžného účtu bylo způsobeno výrazným zvýšením přebytku bilance zboží daného oživením evropské ekonomiky a zvýšením konkurenceschopnosti domácích vývozců podpořené oslabeným kurzem koruny. Přebytek bilance služeb naopak dlouhodobě klesá. V roce 2014 dosáhl 56 mld. Kč, tj. meziročně o 14 mld. Kč méně. Bilance prvotních důchodů, která je vedle obchodní bilance rozhodující pro výsledné saldo běžného účtu, se zhoršila zvýšením deficitu o 10 mld. Kč na 259 mld. Kč. Vyšší byl odliv investičních výnosů, a to zejména z přímých investic, na druhou stranu vzrostl přebytek bilance náhrad zaměstnancům i tzv. ostatních prvotních důchodů. Vývoj salda běžného účtu je v souladu s vývojovým stupněm české ekonomiky a nezakládá rizika vzniku makroekonomických nerovnováh. Na finančním účtu byl v roce 2014 vykázán čistý odliv finančních zdrojů ve výši 48 mld. Kč. Čistý příliv prostředků byl zaznamenán u přímých zahraničních investic ve výši 134 mld. Kč, z něhož tvořil reinvestovaný zisk 70 mld. Kč. Mírným přebytkem skončilo také saldo finančních derivátů. K odlivu finančních prostředků došlo u portfoliových investic (90 mld. Kč) a ostatních investic (24 mld. Kč). Rezervní aktiva se zvýšila o 73 mld. Kč.

1.2. Devizový trh

Vývoj koruny se v roce 2014 nesl v duchu pokračujícího kurzového závazku ČNB, který byl stanoven 7. 11. 2013 a může případně vést k přímým i nepřímým devizovým intervencím s cílem zabránit posílení koruny pod úroveň 27 CZK/EUR. Po celý rok se tak měnový kurz pohyboval v pásmu cca 27,3 až 27,9 CZK/EUR a nezaznamenal výraznější změny (Meziroční změna kurzů ke konci roku činila 1,1 %). V druhé polovině roku 2014 pak došlo ke zvýšení volatility, hodnota kurzu však zůstala v uvedeném pásmu.

Graf 1.1: Kurz koruny k hlavním měnám

Pramen: ČNB

Kurz koruny vůči americkému dolaru zaznamenal kvantitativně výrazný růst, resp. koruna vůči měně USA výrazně oslabila (meziročně o 14,8 % na 22,8 CZK/USD), a to mimo jiné i z důvodu ukončení další fáze programu tzv. kvantitativního uvolňování americkou centrální bankou na podzim a z důvodu rozdílné výkonnosti obou ekonomik. Zatímco hrubý domácí produkt americké ekonomiky se od roku 2010 pohybuje v černých číslech, oživení ekonomické aktivity v EU, resp. ČR nastalo až v roce 2014 (v souvislosti se zlepšující se ekonomickou situací v eurozóně, jak je vidět v tabulce 1.1). Zároveň je koruna v těsné korelaci s eurem, a obě měny tak byly v druhé polovině roku pod vlivem očekávané změny měnové politiky ECB. Ta přišla až na počátku roku 2015 s programem kvantitativního uvolňování ECB, ale kurzy reagovaly na očekávání již s předstihem, mj. v souvislosti s ukončením kvantitativního uvolňování v USA. Slabší euro, obdobně jako slabší koruna, by mělo pomoci ke zvýšení konkurenceschopnosti evropských firem v porovnání s ostatními státy (především USA, Japonsko, Čína). Zároveň, opět obdobně jako česká koruna, by slabší euro mělo pomoci k utlumení deflace v eurozóně, která byla podpořena i klesajícími cenami ropy od července 2014.

Tabulka 1.5: Kurz koruny k hlavním a regionálním měnám ke konci roku

Kurz ke konci roku	2010	2011	2012	2013	2014	Meziroční změna (%)
Vůči EUR (CZK/EUR)	25,1	25,8	25,1	27,4	27,7	1,1
Vůči USD (CZK/USD)	18,8	19,9	19,1	19,9	22,8	14,8
Vůči HUF (CZK/100 HUF)	9,0	8,2	8,6	9,2	8,8	-4,8
Vůči PLN (CZK/PLN)	6,3	5,8	6,2	6,6	6,5	-1,7

Pramen: ČNB, ČSÚ

Meziroční změny kurzu české koruny vůči měnám v regionu nebyly tak dramatické jako oslabení české koruny vůči americkému dolaru. Vývoj měnových kurzů koruny vůči zlotému i forintu byl málo volatilní. Z hlediska meziroční změny kurzů ke konci roku koruna vůči zlotému posílila o 1,7 % na 6,5 CZK/PLN a vůči forintu posílila dokonce o 4,8 % na 8,8 CZK/100 HUF. Z hlediska meziroční změny průměrných kurzů došlo k oslabení koruny vůči forintu o 2,0 % a vůči zlotému o 6,3 %.

Tabulka 1.6: Průměrný kurz koruny k hlavním a regionálním měnám

Průměrný kurz	2010	2011	2012	2013	2014	Meziroční změna (%)
Vůči EUR (CZK/EUR)	25,3	24,6	25,1	26,0	27,5	6,0
Vůči USD (CZK/USD)	19,1	17,7	19,6	19,6	20,7	6,0
Vůči HUF (CZK/100HUF)	9,2	8,8	8,7	8,7	8,9	2,0
Vůči PLN (CZK/PLN)	6,3	6,0	6,0	6,2	6,6	6,3

Pramen: ČNB, ČSÚ

Vzhledem k prohlášení Bankovní rady ČNB ze dne 26. 3. 2015, že ČNB neukončí režim používání devizového kurzu jako nástroje uvolňování měnové politiky dříve než ve druhém pololetí roku 2016, se nedá předpokládat výrazná změna měnového páru CZK/EUR. Naopak kurz koruny vůči americkému dolaru má potenciál k dalšímu růstu, pokud by pokračoval vliv ekonomického růstu v USA a kvantitativního uvolňování v eurozóně, což by mohlo významně ovlivnit měnové kurzy české koruny vůči ostatní světovým měnám.

2. PROSTŘEDKY POUŽITELNÉ NA FINANČNÍM TRHU

Objem prostředků použitelných na finančním trhu⁴ dlouhodobě roste, nicméně od roku 2012 s klesající dynamikou. Roční přírůstky přesahující 10 % v období 2004 – 2007 vystřídalo od roku 2008 přibližně poloviční tempo růstu (4 až 6 %). Během roku 2014 vzrostl objem prostředků o 178,4 mld. Kč (4,0 %) na hodnotu cca 4,6 bil. Kč.

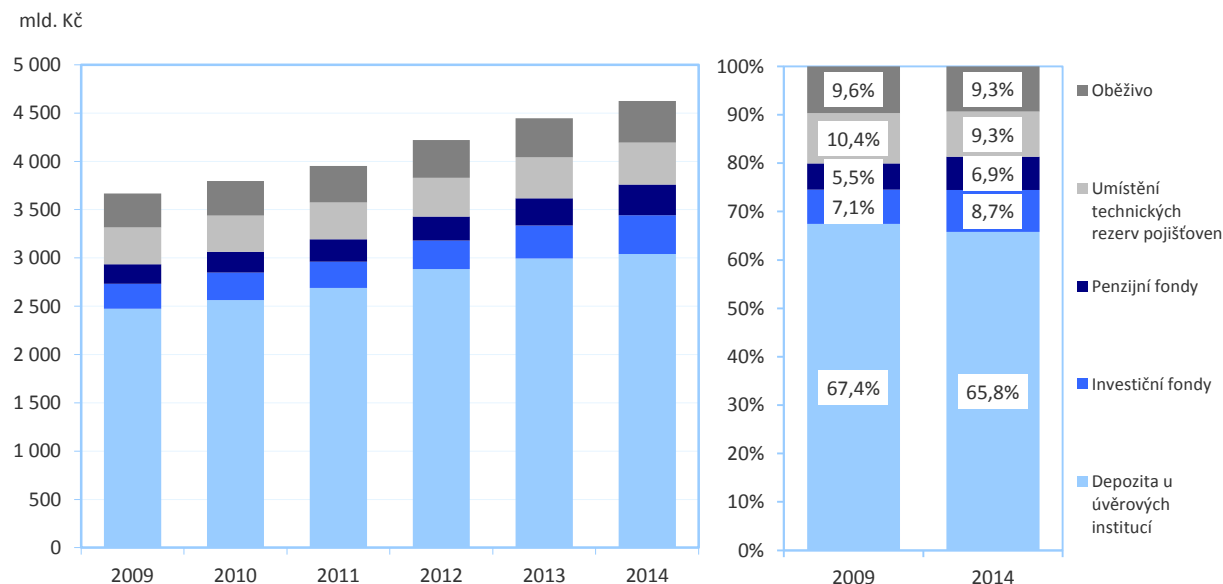
Tabulka 2.1: Prostředky použitelné na finančním trhu

K 31.12. (mld. Kč)	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Depozita u úvěrových institucí ⁵	2 473,6	2 563,5	2 690,0	2 883,9	2 995,8	3 041,6	45,8	1,5
z toho stavební spoření	415,2	430,1	433,4	435,0	429,1	413,6	-15,5	-3,6
Investiční fondy	259,2	283,9	271,8	296,9	338,7	401,1	62,4	18,4
Penzijní fondy	200,6	216,1	232,1	246,6	282,3	318,6	36,3	12,9
Umístění techn. rezerv pojišťoven	381,4	373,7	381,2	403,1	424,1	431,3	7,1	1,7
Oběživo	353,6	357,5	377,9	388,9	405,4	432,2	26,7	6,6
Celkem	3 668,4	3 794,7	3 953,0	4 219,4	4 446,3	4 624,7	178,4	4,0

Pramen: AKAT, ČNB – ARAD, MF

Oproti minulým rokům nenastal během roku 2014 nejvyšší nárůst absolutní úrovně prostředků u objemově nejvýznamnější položky, tj. depozit u úvěrových institucí, ale u prostředků umístěných v investičních fondech (fondech kolektivního investování a fondech kvalifikovaných investorů). To souvisí s tím, že investiční fondy v současném prostředí velmi nízkých úrokových sazeb umožňovaly dosahovat účastníkům na finančním trhu vyšších výnosů. Velmi nízkými sazbami je zřejmě způsoben i o 2,3 p.b. vyšší roční relativní přírůstek oběživa oproti roku 2013. Výrazné procentuální meziroční zvýšení zaznamenaly jako v předchozím roce také prostředky umístěné v penzijních fondech v rámci II. a III. pilíře. Další kategorie dosáhly rovněž růstu, jen subkategorie stavební spoření stejně jako v roce 2013 poklesla.

Graf 2.1: Prostředky použitelné na finančním trhu

Pramen: AKAT, APS ČR, ČNB – ARAD, MF

Poznámka: Pravá část grafu zobrazuje rozdíly ve struktuře v letech 2009 a 2014.

⁴ Tento agregátní ukazatel je jedním ze způsobů vyjádření velikosti finančního trhu s tím, že se zaměřuje na tzv. zprostředkovatelský finanční trh. Zahrnuje prostředky fyzických i právnických osob, které jsou umístěny na finančním trhu prostřednictvím finančních produktů úvěrových institucí, pojišťoven, penzijních společností (dříve penzijních fondů), nástrojů kolektivního investování či drženy v hotovosti. Naopak nezahrnuje přímé investice do cenných papírů.

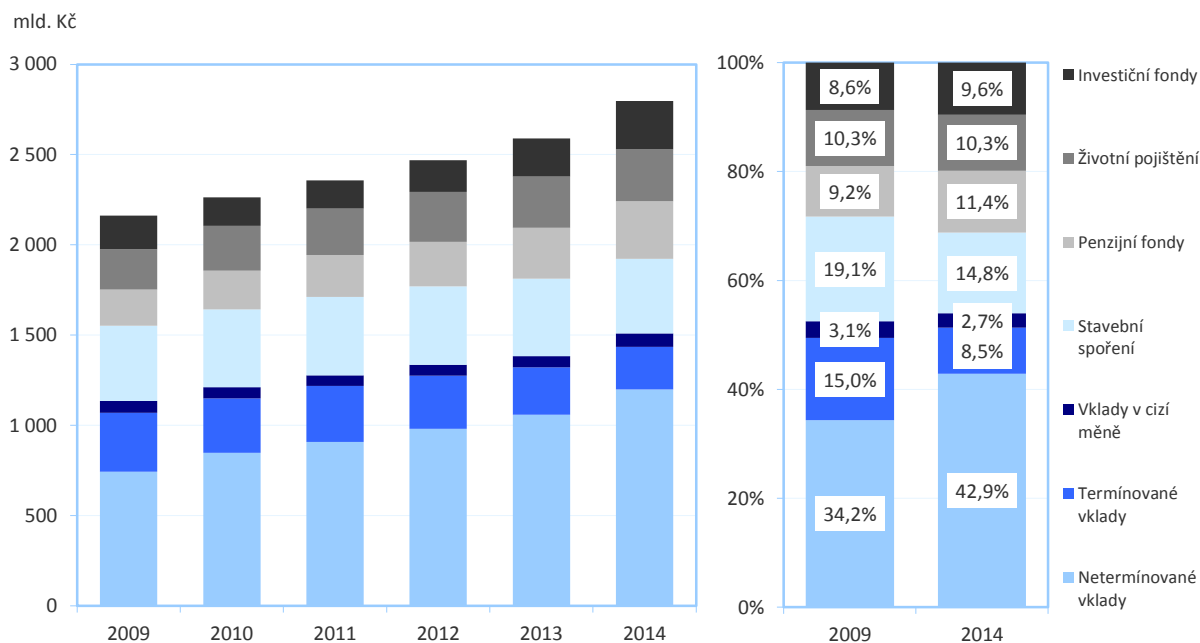
⁵ Zahrnují korunové vklady klientů (rezidentů a nerezidentů) u bank (vč. stavebních spořitelen, bez ČNB) a družstevních záložen.

Z vývoje objemu prostředků v jednotlivých kategoriích v období 2009 – 2014 lze vysledovat následující tendence. Jak je vidět v pravé části grafu 2.1, vzrostl podíl prostředků alokovaných v penzijních fondech (z 5,5 % na 6,9 %) i investičních fondech (z 7,1 % na 8,7 %). Naopak klesl podíl depozit u úvěrových institucí. Ovšem k jeho razantnějšímu poklesu došlo až během roku 2014, neboť v předchozích letech se stabilně nalézal na úrovni kolem 68 %. Podíl dvou položek – umístění technických rezerv pojišťoven a oběživa – se ve sledovaném období pohyboval kolem 10 %, resp. 9,5 %.

3. STRUKTURA ÚSPOR DOMÁCNOSTÍ

Celkové úspory domácností držené v rámci produktů zprostředkovatelského finančního trhu⁶ v posledních letech postupně narůstaly. Výjimkou nebyl ani rok 2014, kdy meziročně vzrostly o 7 % (nejrychleji od roku 2009), a dosáhly tak celkového objemu 2,8 bil. Kč.

Graf 3.1: Struktura úspor domácností

Pramen: APS ČR, ČNB – ARAD, MF

Poznámka: Pravá část grafu zobrazuje rozdíly ve struktuře v letech 2009 a 2014.

Meziročně nedošlo ve struktuře úspor domácností k příliš výrazným změnám (do 3 p.b.). Znatelný odliv prostředků nastal opět u položky termínované vklady (-1,6 p.b.) směrem do vkladů netermínovaných. Jak vyplývá z grafu 3.1, k tomuto jevu dochází dlouhodobě, a to díky historicky nejnižší úrovni úrokových sazeb a domácnostmi upřednostňovaným spořicími účty (součást netermínovaných vkladů) oproti v minulosti oblíbeným termínovaným vkladům. Další položkou, která dlouhodobě významově ztrácí, jsou úspory ve stavebním spoření. Meziročně došlo k jejich poklesu o 1,6 p.b. a za sledované období 2009 – 2014 dokonce o 4,3 p.b. Důvodem je klesající atraktivnost stavebního spoření jak z pohledu spořicího, tak i úvěrového (podrobnosti v kapitole 5.8). Oproti roku 2013 zaznamenal v roce 2014 mírný nárůst podíl vkladů v cizí měně, což může souviset s prodloužením závazku ČNB udržovat měnový kurz nad hranicí 27 CZK/EUR. Přestože se zastoupení produktů bankovních institucí na celkové struktuře úspor snížilo od roku 2009 o 2,6 p.b., drží domácnosti v těchto produktech stále většinu svých úspor – cca 69 %.

Domácnosti zvýšily meziročně své úspory nejzřetelněji v investičních fondech, a to o 27 mld. Kč. Přestože je od roku 2011 znatelný posilující trend přesunu úspor do nástrojů kolektivní investování, nedosahuje stále podíl prostředků držených domácnostmi v investičních fondech na celkové struktuře úspor předkrizové úroveň v roce 2007 (12,6 %).

Podíl prostředků umístěných domácnostmi do penzijních fondů v rámci II. a III. pilíře důchodového systému vzrostl během roku 2014 o 0,6 p.b. V 6-ti letech horizontu je pak v tomto segmentu znatelný trend nárůstu z 9,2 % na 11,4 %. To je důsledek vzestupu počtu účastníků na konci roku 2012 a růstu jejich příspěvku během roku 2013 z důvodu změn podmínek spoření ve III. penzijním pilíři.

Poslední položka – životní pojištění – významově poklesla o 0,6 p.b., i když v absolutní hodnotě se objem úspor mírně zvýšil. Nárůst objemu však byl relativně nižší než u jiných produktů. Srovnáme-li roky 2009 a 2014, pak

⁶ Zahrnuje prostředky domácností, které jsou umístěny na finančním trhu v rámci finančních produktů úvěrových institucí, pojišťoven, penzijních a investičních společností. Nejsou sledovány přímé investice domácností do cenných papírů, komodit či nemovitostí.

se podíl pojišťoven jako správců úspor domácností nezměnil. Mezi těmito lety se pohyboval v intervalu 10 – 11 %.

Podrobnější rozbor jednotlivých sektorů přináší kapitoly 5 až 8.

4. INSTITUCIONÁLNÍ POHLED NA FINANČNÍ TRH

4.1. Počty subjektů na finančním trhu

Z institucionálního hlediska nedošlo na finančním trhu v roce 2014 k výraznějším změnám. Zejména v nejvýznamnějších sektorech – bankách a pojišťovnách – jsou počty subjektů dlouhodobě stabilní. Jak bankovní, tak pojištný sektor má v ČR dlouhodobou tradici, ze které se odvíjí i poměrně detailní zkušenosti a znalosti potřeb domácí klientely. Přirozeným historickým vývojem byla do těchto sektorů vnesena poměrně značná konkurenceschopnost, která efektivní pronikání nových subjektů do již rozdělených tržních segmentů stávajícími subjekty znesnadňuje. Za mírnými meziročními nárůsty stojí obvykle zřízení nových zahraničních poboček, což se jeví pro zahraniční zájemce o provozování úvěrových nebo pojištných služeb jako méně administrativně náročné. Další možností, jak relativně rychlým způsobem proniknout na domácí trh, je koupě tzv. bankovní licence obvykle spolu s materiálním zázemím od již etablovaného subjektu v rámci uskutečněné akvizice nebo fúze.

Změny ve vývoji počtu subjektů na finančním trhu za poslední pětileté období jsou zachyceny v následujícím přehledu.

Tabulka 4.1: Počty subjektů poskytujících služby na finančním trhu

K 31.12.	2010	2011	2012	2013	2014
Úvěrové instituce					
Banky	41	44	43	44	45
z toho pobočky zahraničních bank	19	21	20	21	22
z toho stavební spořitelny	5	5	5	5	5
Družstevní záložny	14	14	13	12	11
Kapitálový trh					
Obchodníci s CP a pobočky zahr. obchodníků s CP	53	58	61	64	58
Investiční fondy s právní osobností	47	58	77	88	84
Investiční společnosti	23	21	21	24	26
Podílové fondy	150	157	165	176	191
Fondy kvalifikovaných investorů	33	40	48	56	53
Fondy kolektivního investování celkem	117	117	117	120	138
z toho standardní	37	37	40	41	50
speciální	80	80	77	79	88
Investiční zprostředkovatelé	9 051	10 070	8 810	7 670	7 554
Vázaní zástupci ⁷	11 251	14 730	20 045	25 821	26 056
Penzijní fondy / společnosti	10	9	9	10	9
Pojišťovnictví					
Pojišťovny	53	54	53	52	53
z toho pobočky zahr. pojišťoven	17	18	18	18	20
Zajišťovny	1	1	1	1	1
Pojišťovací zprostředkovatelé	115 713	137 486	147 971	156 217	163 204

Pramen: ČNB

V počtu bank a pojišťoven došlo pouze k drobným změnám. K 1. 4. 2014 získala oprávnění k činnosti nová pobočka zahraniční banky Sumitomo Mitsui Banking Corporation Europe Limited, Prague Branch a ve stejném měsíci vstoupily na domácí pojištný trh pobočky slovenské NOVIS Poistovny a. s., odštěpný závod a německé D. A. S. Rechtsschutz AG, pobočka pro ČR a naopak došlo k zániku DIRECT Pojišťovny a. s. Všechny nově zřízené pobočky získaly oprávnění k činnosti na základě notifikace. Na konci roku 2014 resp. počátkem roku 2015 proběhly tiskem zprávy o zájmu bank z asijského regionu (Vietnam a Čína) otevřít v ČR své pobočky.

V sektoru družstevních záložn došlo u jednoho subjektu k nedobrovolnému ukončení činnosti. ČNB 24. 6. 2014 odejmula WPB Capital povolení působit jako družstevní záložna a podala návrh soudu na jmenování likvidátora. Následně 14. 10. 2014 Fond pojištění vkladů (FPV) zahájil výplatu náhrad vkladů

⁷ Nezahrnuje vázané zástupce penzijních společností.

klientům záložny. Tato družstevní záložna se ocitla v problémech už na jaře 2014, kdy jí ČNB na základě předběžného opatření zakázala přijímat nové vklady a poskytovat nové úvěry, čímž omezila činnost záložny a následně zahájila správní řízení. K odebrání licence ČNB přistoupila ve snaze zabránit WPB Capital v nelegálním nebo protiprávním jednání. Podle oznámení centrální banky družstvo uměle navyšovalo kapitál z úvěrových zdrojů, poskytovalo účelově založeným obchodním společnostem úvěry v řádech desítek milionů korun a nabývalo nepovolených cenných papírů.

V sektoru penzijních společností, které obhospodařují fondy II. a III. penzijního pilíře, byl v lednu 2014 dokončen prodej AEGON Penzijní společnosti, a.s., ze které se stala Conseq důchodová penzijní společnost, a.s. V srpnu 2014 ukončila činnost Raiffeisen penzijní společnost a.s. jejíž cca 13 tis. klientů ve II. i III. penzijním pilíři představujících nejmenší klientský kmen v rámci sektoru bylo převedeno do fondů Penzijní společnosti České pojišťovny, a.s., která si tímto krokem upevnila své dominantní postavení na trhu.

Na kapitálovém trhu plynule narůstaly počty subjektů u většiny kategorií fondů. Svědčí to o překonání nedávné nedůvěry investorů vzniklé v důsledku krize na finančních trzích. Investoři poptávají stále rozmanitější portfolio produktů, což spolu s liberalizací legislativního prostředí oproti minulým rokům se zprostředkovaně promítá i do růstu počtu subjektů, které tyto produkty nově zařazují do své nabídky. Na mírný pokles fondů kvalifikovaných investorů mohla mít vliv komplikovanost některých nových zpřísňujících pravidel zahrnující i daňové dopady pro tuto kategorii fondů.

Vývoj počtu zprostředkovatelů investičních služeb probíhá v nastoleném trendu minulých let. Počty vlastních investičních zprostředkovatelů se konsolidují na nižší úrovni (pokles o 1,5 %) a naopak roste počet vázaných zástupců (o 0,9 %). Tento protisměrný pohyb v počtech subjektů investičního zprostředkování je důsledkem legislativní úpravy. Podle novely zákona o podnikání na kapitálovém trhu se z investičních zprostředkovatelů druhého stupně stali vázaní zástupci, kteří jsou již vedeni v samostatném registru. Jejich počet od účinnosti této novely narůstá právě na úkor počtu investičních zprostředkovatelů.

V oblasti finančního zprostředkování přetrvává obecný problém mezi aktivním vykonáváním profese zprostředkovatele a těmi subjekty, kteří ji vykonávají pouze příležitostně nebo činnost již zcela ukončili, ale evidenci v registru nezrušili. Nejpatrnější je tento nesoulad u pojišťovacích zprostředkovatelů, kde v evidenci ČNB je zaregistrováno přes 163 tis. subjektů, avšak expertní odhady z trhu předpokládají, že aktivní zprostředkovatelskou činnost vykonávají pouze desítky tisíc osob.

Počty tzv. notifikovaných subjektů využívajících svobody volného pohybu na základě jednotné licence v rámci EU rovněž postupně rostou. Protože tyto subjekty nemají vykazovací povinnost vůči ČNB, nelze zjistit přesný rozsah jejich aktivit. Z některých dílčích poznatků lze však usuzovat, že nabídka služeb a produktů není většinou zacílená na širokou retailovou klientelu, ale naopak je většinou úzce specializovaná pouze na určitý úzký segment trhu. Přestože rozsah jejich působnosti je svým způsobem omezený, jsou již tyto subjekty pokládány za integrální součást finančního trhu ČR, která zvyšuje jeho konkurenceschopnost a přispívá k širší a komplexnější produktové nabídce.

Tabulka 4.2: Počet subjektů působících v ČR na základě jednotného pasu

K 31. 12.	2010	2011	2012	2013	2014
Úvěrové instituce	284	302	329	340	357
Pojišťovny	658	696	730	743	789
Fondy	1 347	1 239	1 173	1 165	1 269
Investiční společnosti	48	46	45	47	48

Pramen: ČNB

4.2. Garanční schémata

Nedílnou součástí finančního trhu v ČR jsou dva garanční systémy, které chrání jak střadatele, resp. investory, tak finanční instituce a následně celý trh před negativními důsledky insolvence některého ze zapojených subjektů. Na úrovni EU se rozhodlo o dalším stupni harmonizace garančních systémů pro úvěrové instituce a proto započala intenzivní příprava transpozice nové směrnice o systémech pojištění vkladů do české právní úpravy. Jejimi hlavními cíli by mělo být posílení důvěry vkladatelů ve zdraví tuzemských úvěrových institucí, vyšší integrace vnitřního trhu EU v oblasti činnosti úvěrových institucí z hlediska svobody usazování i volného pohybu finančních služeb, vyšší stupeň harmonizace systémů pojištění vkladů a jejich užší spolupráce.

FPV má preventivní funkci pro úvěrové instituce (snižuje riziko panických výběrů vkladů z úvěrových institucí veřejností v případě problémů) a sanační funkci pro vkladatele. V případě, kdy ČNB oznámí, že některá z úvěrových institucí zapojených do FPV není schopna dostát svým závazkům, vyplatí FPV všem oprávněným fyzickým a právnickým osobám 100 % jejich vkladů, a to vč. úroků, až do výše 100 000 EUR. Výplata náhrad musí být zahájena do 20 pracovních dní od vydání tohoto oznámení. Výše příspěvku bank a družstevních záložen do FPV činila 0,04 % z průměrného objemu pojištěných pohledávek z vkladů vč. úroků za příslušné kalendářní čtvrtletí. V případě stavebních spořitelen je z důvodu nižší pravděpodobnosti insolvence výše příspěvku poloviční. Z důvodu vyšší rizikovosti došlo od ledna 2015 k navýšení příspěvků družstevních záložen na 0,08 % z průměrného čtvrtletního objemu pojištěných pohledávek z vkladů (změna zákona č. 87/ 1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech).

Za rok 2014 Fond pojištění vkladů (FPV) vyplatil přes 14 mld. Kč náhrad vkladů klientům dvou zkrachovalých záložen (WPB Capital a Metropolitní spořitelní družstvo). Přestože většina nároků klientů obou záložen již byla uspokojena, na počátku roku 2015 zbývalo ještě vyplatit přes 3 tis. klientů, což představuje objem cca 0,8 mld. Kč. I přes vysoké výplaty náhrad vkladů v roce 2014 měl FPV na počátku roku 2015 k dispozici částku cca 18 mld. Kč, která se bude vlivem pravidelných čtvrtletních odvodů opět postupně navyšovat. V roce 2014 inkasoval příspěvky od 35 úvěrových institucí.

Garanční fond obchodníků s cennými papíry (GFOCP) zabezpečuje záruční systém, ze kterého se vyplácí náhrady zákazníkům obchodníka s cennými papíry, který není schopen plnit své závazky vůči svým zákazníkům. Tento fond tedy nekryje riziko ztráty hodnoty investice do cenných papírů. Náhrada se zákazníkovi poskytne ve výši 90 % částky vypočtené v souladu s příslušnými ustanoveními ZPKT, nejvýše však v částce odpovídající 20 000 EUR, a to do 3 měsíců od ověření ohlášeného nároku.

Hlavním zdrojem majetku GFOCP jsou, obdobně jako je tomu u FPV, příspěvky zapojených subjektů, tedy obchodníků s cennými papíry a investičních společností obhospodařujících majetek klientů. Vzhledem k tomu, že krytý zákaznický majetek zůstává (na rozdíl od bankovních vkladů krytých FPV) v rukou obchodníka jen po relativně krátkou dobu, zato však opakovaně, je výše ročního příspěvku stanovena ve výši 2 % z objemu přijatých poplatků a provizí za poskytnuté investiční služby za uplynulý rok. Celková výše příspěvků za rok 2014 dosáhla 146,8 mil. Kč, což představuje meziroční růst o 11,8 %.

4.3. Finanční arbitř

Finanční arbitř (FA) je státem zřízený (k 1. 1. 2003 v rámci harmonizace práva ČR s právem EU) mimosoudní orgán příslušný k rozhodování některých občanskoprávních sporů na finančním trhu. Podle zákona o finančním arbitrovi (zákon č. 229/2002 Sb.) je FA za splnění dalších podmínek, a pokud je jinak k rozhodnutí tohoto sporu dána pravomoc českého soudu (sjednání rozhodčí smlouvy nevyklučuje pravomoc FA), příslušný k rozhodování sporů mezi:

- poskytovatelem platebních služeb a uživatelem platebních služeb při poskytování platebních služeb,
- vydavatelem elektronických peněz a držitelem elektronických peněz při vydávání a zpětné výměně elektronických peněz,
- věřitelem nebo zprostředkovatelem a spotřebitelem při nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru,
- osobou obhospodařující nebo provádějící administraci fondu kolektivního investování nebo nabízející investice do fondu kolektivního investování nebo srovnatelného zahraničního investičního fondu a spotřebitelem při obhospodařování nebo provádění administrace fondu kolektivního investování nebo nabízení investic do fondu kolektivního investování nebo srovnatelného zahraničního investičního fondu,
- pojišťovnou nebo pojišťovacím zprostředkovatelem a zájemcem o pojištění, pojistníkem, pojištěným, oprávněnou osobou nebo obmyšleným při nabízení, poskytování nebo zprostředkování životního pojištění,
- provozovatelem směnářské činnosti a zájemcem o provedení směnářského obchodu nebo osobou, se kterou byl směnářský obchod proveden.

Řízení před FA je bezplatné, zahajuje se na návrh navrhovatele (uživatel platebních služeb, držitel elektronických peněz, spotřebitel ze spotřebitelského úvěru a spotřebitel z fondu kolektivního investování, pojistník, pojištěný, oprávněná osoba nebo obmyšlený ze životního pojištění, osoba, se kterou byl proveden

směnárenský obchod). Pravomocný nález FA je soudně vykonatelný podle občanského soudního řádu. V případě nesouhlasu je možné podat proti rozhodnutí FA žalobu o nahrazení nálezu FA rozhodnutím soudu.

Pokud jde o počty zahájených a projednávaných sporů a počty přijatých dotazů, finanční arbitr v roce 2014 zahájil 662 nových řízení. Celkem ve sledovaném období řešil 1 055 individuálních sporů a 93 tis. hromadně podaných návrhů v tzv. poplatkových sporech (část individuálních sporů a všechny hromadně zahájené spory byly zahájeny v předchozím období), z nichž projednal celkem 661 individuálních a všechny hromadně zahájené spory. Počet přijatých návrhů se tak oproti předcházejícím obdobím opět zásadně zvýšil. Počet přijatých a vyřízených dotazů veřejnosti přesáhl hranici 2500 dotazů.

4.4. Hospodaření a počet zaměstnanců finančních institucí

Ve všech sektorech finančního trhu došlo ke zlepšení výsledku hospodaření (viz. tab 4.3), kromě sektoru pojišťoven, kde se tvorba zisku snížila. Pokles byl ovlivněn zejména zhoršeným výsledkem technického účtu k neživotnímu pojištění (propad o cca 50 %). Rovněž výsledek technického účtu v životním pojištění se zhoršil (o 15,1 %). Zlepšující se tvorba zisku v ostatních sektorech finančního trhu dává dobré výchozí předpoklady pro budoucí pozitivní vývoj vč. posílení rezervních fondů k jejich případnému využití z důvodu sanace nenadálých ztrát.

Tabulka 4.3: Výsledek hospodaření před zdaněním finančních institucí

K 31.12. (v mld. Kč)	2010	2011	2012	2013	2014	Meziroční změna (%)
Bankovní peněžní instituce	65,9	63,4	76,7	73,3	76,5	4,4
Nebankovní peněžní instituce	48,5	24,6	40,2	63,3	79,7	25,9
Finanční leasingové společnosti	4,9	8,6	7,8	4,6	5,5	19,6
Penzijní fondy/společnosti	4,6	4,6	4,8	4,4	5,0	13,6
Pojišťovny	28,4	12	15,7	13,8	9,8	-29,0

Pramen: ČSÚ

Celková zaměstnanost ve finančním sektoru stagnuje resp. v rozhodujících sektorech dochází k mírnému poklesu zaměstnanosti. K částečné kompenzaci celkového poklesu tohoto ukazatele dochází vlivem růstu počtu zaměstnanců v sektoru nebankovních peněžních institucí o 5,5 % (viz. tab 4.4). Nejvyšší relativní úbytek pracovníků byl vykázán v sektoru penzijních společností, což souvisí s redukcí mimořádného jednorázového navýšení zaměstnanosti v souvislosti se zahájením penzijní reformy. Průměrná měsíční mzda zaměstnanců finančních institucí se zvýšila o 3,6 % na téměř 48 tis. Kč.

Vzhledem k nízké pružnosti pracovního trhu a opatrným přístupům personálního managementu finančních institucí, nelze očekávat v krátkodobém horizontu nárůst zaměstnanosti ve finančním sektoru, přestože reálná ekonomika začíná vykazovat prvky oživení.

Tabulka 4.4: Průměrný počet zaměstnanců finančních institucí⁸

K 31.12.	2010	2011	2012	2013	2014	Meziroční změna (%)
Bankovní peněžní instituce	38 189	39 124	39 923	39 375	39 105	-0,7
Nebankovní peněžní instituce	14 311	13 855	14 251	14 598	15 397	5,5
Finanční leasingové společnosti	2 630	2 586	2 457	2 277	2 152	-5,5
Penzijní fondy/společnosti	452	470	529	629	547	-13,0
Pojišťovny	14 359	14 260	14 464	14 213	13 995	-1,5
Celkem	69 941	70 295	71 624	71 370	71 196	-0,2

Pramen: ČSÚ

⁸ Průměrný přepočtený evidenční počet zaměstnanců.

5. ÚVĚROVÉ INSTITUCE A OSTATNÍ POSKYTOVATELÉ FINANCOVÁNÍ AKTIV

Tato kapitola se primárně věnuje problematice úvěrových institucí, tedy bank (většina částí, a to včetně stavebních spořitelů – část 5.8) a družstevních záložen (část 5.9). Pozornost je věnována i dílčím tématům, jako jsou úrokové sazby (část 5.4) a vklady a úvěry (část 5.5). Závěr kapitoly (část 5.10) se pak zabývá vývojem segmentu nebankovních poskytovatelů financování. Tento dílčí sektor totiž nabízí produkty, které jsou poměrně blízkým substitutem k bankovním úvěrům a v případě poskytnutí retailovým klientům vstupují do ukazatele celkového zadlužení domácností.

Vzhledem k významu domácností jako klíčového klientského segmentu je samostatná část (5.6) věnována vývoji jejich zadlužení a to jak u bankovních, tak i nebankovních poskytovatelů financování.

5.1. Stabilita bankovního sektoru

Při ohlédnutí za rokem 2014 lze konstatovat, že bankovní sektor v ČR vykazoval podobně jako v letech předchozích stabilní vývoj. I nadále totiž působily dlouhodobé faktory, které přispívaly k jeho celkové stabilitě, a to mj. během období tzv. světové finanční krize po roce 2008 a nestability v eurozóně. Mezi tyto faktory patřily především celkově vysoká míra kapitálové přiměřenosti sektoru jako celku, vysoká likvidita, dlouhodobě nízká závislost na zdrojích financování z mezibankovního trhu, značný podíl retailových úvěrů zajištěných zástavním právem k nemovitostem a relativně nízký podíl klientských úvěrů poskytnutých v cizích měnách.

Ukazatel kapitálové přiměřenosti bankovního sektoru v ČR jako celku pokračoval i v roce 2014 v růstu. Již dlouhodobě je přitom významně nad regulačními požadavky.⁹ Ke konci roku 2014 dosáhl celkový kapitálový poměr hodnoty 17,8 % (nárůst o 0,7 p.b. meziročně). Mírný meziroční pokles úrovně celkového kapitálového poměru vykázal bankovní sektor v posledních šesti letech jen na konci roku 2011 (o 0,3 p.b.). Nicméně v delším horizontu lze pozorovat její významný a setrvalý nárůst. Při srovnání hodnoty tohoto ukazatele v roce 2014 se stavem před světovou finanční krizí (na konci roku 2007) došlo k jeho zvýšení více než o polovinu – nárůstu o více než 6 p.b. Tehdy totiž činila míra kapitálové přiměřenosti 11,6 %. Bankovní sektor v ČR jako celek tak výrazně navýšil velikost kapitálového polštáře, který by mohl být využit na krytí případných neočekávaných ztrát v budoucnu. Obecně však platí, že růst kapitálového poměru, resp. kapitálové přiměřenosti může být způsoben nejen růstem kapitálu, ale i poklesem rizikových vah. Důležité je proto jejich nastavení.

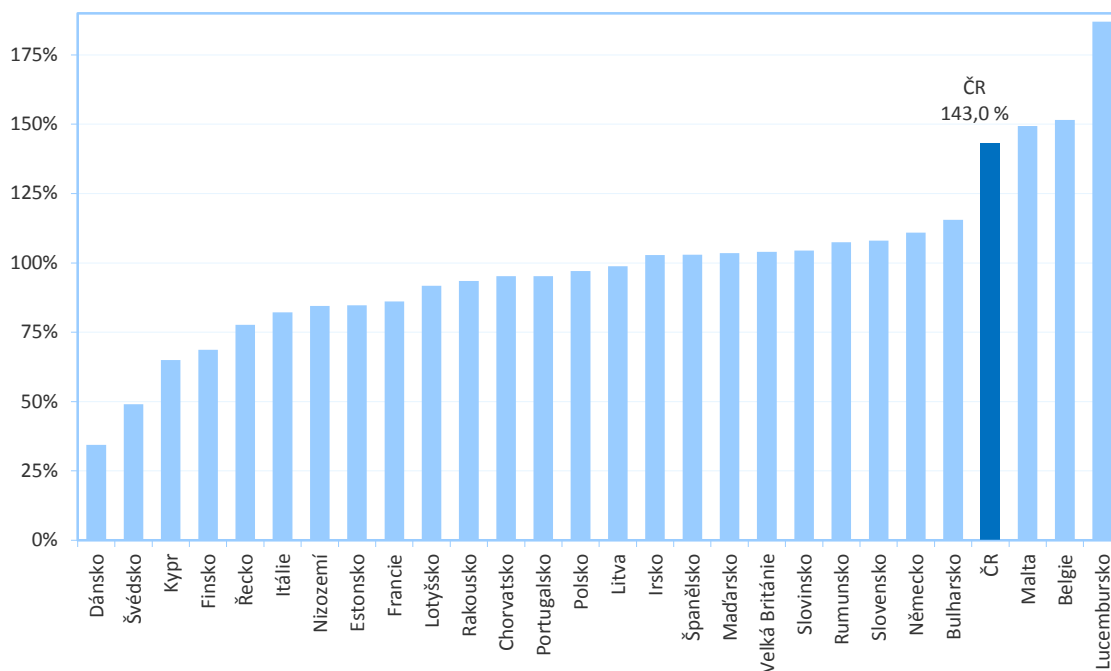
Odolnost bankovního sektoru vůči případným negativním šokům opakovaně potvrzují zátěžové testy, které pravidelně provádí ČNB. Podle výsledků publikovaných 10. 12. 2014 (na základě údajů z konce 3. čtvrtletí 2014) by kapitálová vybavenost sektoru zůstala nad 8% regulačním minimem i v případě realizace spíše teoretického a méně pravděpodobného tzv. zátěžového scénáře „Evropa v deflaci“, který předpokládá silný pokles ekonomické aktivity v ČR i v zahraničí. V případě tohoto negativního, spíše teoretického, vývoje by kapitálová přiměřenost sektoru klesla pod 14 % a do situace nedostatečné kapitálové přiměřenosti by se dostalo celkem jedenáct bank. Za účelem dorovnání kapitálové přiměřenosti všech bank se sídlem v ČR (tj. bez poboček zahraničních bank) do regulačního minima 8 % by pak banky ke konci testovaného období musely navýšit regulační kapitál o zhruba 15 mld. Kč (tj. cca 0,4 % HDP). Z hlediska velikosti sektoru se dle ČNB stále nejedná o hodnotu, která by mohla výrazně ohrozit jeho stabilitu jako celku.

Ke stabilitě zdrojů financování a celkové vysoké likviditě sektoru jako celku obecně také přispívá jeho relativně nižší závislost na financování z mezibankovního trhu. Banky v ČR jsou totiž dlouhodobě v dominantní míře financovány prostřednictvím vkladů od klientů. Obecně přitom platí, že v obdobích akutních problémů s likviditou se potíže projeví nejprve na mezibankovním trhu, na kterém si finanční instituce půjčují navzájem. Naproti tomu vklady od klientů jsou po vypuknutí likviditní krize, v případě přetrvávající důvěry veřejnosti v systém pojištění vkladů, obvykle spolehlivějším a stabilnějším zdrojem financování. Sledovaný ukazatel poměru vkladů k úvěrům (viz graf 5.1) je v ČR dlouhodobě poměrně stabilní a ke konci roku 2014 dosahoval

⁹ Požadované základní regulační minimum tradičně činí 8 %. To však bylo v souvislosti s promítnutím aktuální verze pravidel kapitálových požadavků CRR/D navýšeno o další dodatečné kapitálové požadavky. Jedná se zejména o tzv. bezpečnostní kapitálovou rezervu (*conservation capital buffer*) ve výši 2,5 % platnou od července 2014 s platností na celý sektor. Kromě toho přistoupila ČNB od listopadu 2014 u několika nejvýznamnějších bank také k zavedení rezervy ke krytí systémového rizika (*systemic risk buffer*) ve výši dalších (až) 3 %. Postupně mohou být také zaváděny další dodatečné kapitálové požadavky např. v podobě proticyklické kapitálové rezervy, a to až do výše 2,5 % (ve výjimečných případech tato hodnota může být i vyšší). Nelze opomenout rovněž možné (postupné – od roku 2016) zavedení kapitálové rezervy pro systémově významné instituce. Celková míra kapitálové přiměřenosti, kterou musí splňovat jednotlivé instituce proto může být vyšší.

úrovně 143,0 % (pokles o 3,5 p.b.).¹⁰ Tato poměrová hodnota dokládá, že vklady získané bankami od klientů jsou v ČR podstatně vyšší než úvěry poskytnuté klientům. Z tohoto hlediska patří bankovní sektor v ČR mezi nejvíce odolné v EU. Naopak dlouhodobě nejméně příznivé hodnoty tohoto ukazatele vykazuje například Dánsko a Švédsko, kde v minulosti došlo k razantnímu nárůstu úvěrů bez odpovídajícího zvýšení klientských vkladů. Naopak mezi země, kde došlo k vyššímu nárůstu tohoto ukazatele v roce 2014 patřilo například Irsko (o 9,8 p.b.), Lotyšsko (o 10,2 p.b.) a Litva (o 16,3 p.b.). Dochází tak k pokračování trendu, kdy vyšší nárůst profinancování úvěrů vklady zaznamenávají v reakci na světovou finanční krizi po roce 2008 spíše ty země, kde bankovní sektor musel projít určitou formou ozdravení nebo proměny. Nárůst poměrového ukazatele činil kumulativně od konce roku 2008 do konce roku 2014 například v Portugalsku 22,7 p.b., Slovinsku 39,6 p.b. nebo Španělsku 16,1 p.b.

Graf 5.1: Poměr bankovních klientských vkladů ke klientským úvěrům ke konci roku ve vybraných státech EU

Pramen: ECB, výpočty MF

Obecně je však obtížné napříč zeměmi nalézt univerzální interpretaci a jednoznačné vysvětlení vývoje ukazatele vkladů k úvěrům. Zvýšení jeho hodnoty totiž může být způsobeno nejen v zásadě příznivým nárůstem objemu vkladů v důsledku obecně zdravého procesu restrukturalizace zdrojů financování bank, ale může být také způsobeno poklesem objemu úvěrů mj. v důsledku omezené schopnosti bank poskytovat úvěry nebo nejistoty na finančních trzích či v reálné ekonomice. Pak by zvýšení hodnoty tohoto poměrového ukazatele mohlo být nepříznivým signálem. Dalším interpretačním problémem je potřeba zasazení ukazatele do širšího kontextu produktové struktury finančního trhu v daném státu. Pokud by v nějaké zemi byla např. většina úspor obyvatel na stáří spravována v rámci nebankovních segmentů finančního trhu, vedlo by to k poklesu objemu bankovních vkladů. Tyto prostředky by se pak sice do bilancí bank (a i zmiňovaného ukazatele) mohly následně dostat, ovšem pouze částečně, a to například v podobě depozit správců úspor na stáří (tj. např. penzijních fondů nebo životních pojišťoven). Navíc tyto zdroje nelze z pohledu stability financování bank stavět na roveň diverzifikovaným retailovým vkladům. Institucionální vklady se totiž týkají nižšího počtu subjektů a mohou proto být obecně více volatilní.

Většina z výše uvedených faktorů, které by mohly vypovídající schopnost ukazatele oslabit, však v případě ČR do značné míry neplatí. V případě ČR totiž k vysoké hodnotě ukazatele nepřispělo vynucené omezování úvěrování bankami v důsledku nejistoty na finančních trzích a nebo problémů bank. Naopak bankovní sektor

¹⁰ Pro účely mezinárodního srovnání byla použita data publikovaná ECB pro objem úvěrů a vkladů u měnových finančních institucí (s výjimkou ESCB – Evropského systému centrálních bank) a to za kategorií nefinančních institucí (se zahrnutím centrální vlády). Tyto údaje se tak v případě ČR obvykle liší od hodnoty, kterou zveřejňuje ve svých analýzách ČNB. Tento rozdíl mj. vzniká z toho důvodu, že objem vkladů a úvěrů v podobě tohoto poměrového ukazatele nezahrnuje veškeré vklady a úvěry. Jeho hodnota je proto zpravidla nižší, a pro rok 2014 přesahoval poměr klientských vkladů ke klientským úvěrům dle údajů v systému ČNB – ARAD 120 %.

ve svém financování může využívat významný objem vkladů domácností, které v bankách umísťují většinu svých úspor (viz kapitola 3).

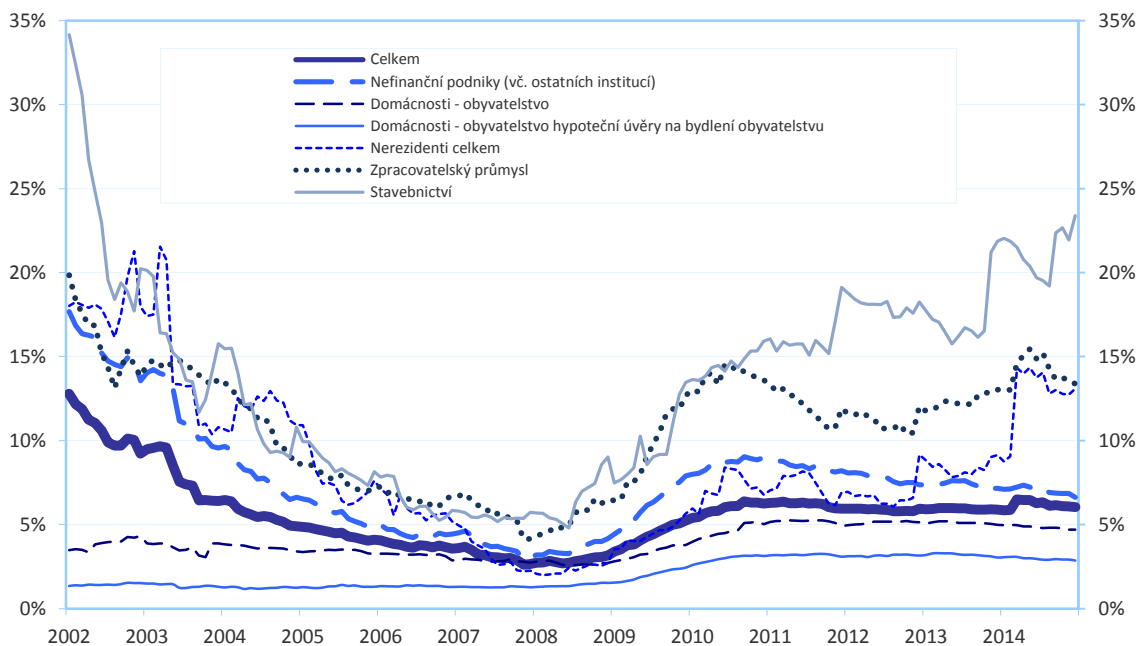
V neposlední řadě je třeba připomenout, že ukazatel poměru vkladů k úvěrům hodnotí bankovní sektor jako celek, což nevyklučuje, že některé banky vykazují výrazně nižší hodnotu krytí úvěrů primárními depozity, tudíž jsou z tohoto úhlu pohledu zranitelnější. Současně také platí, že nelze hodnotit pouze ukazatel poměru celkových vkladů k úvěrům, ale je třeba jej vnímat i v kontextu skutečnosti, že v posledních letech došlo k významnému nárůstu podílu netermínovaných vkladů.¹¹ Financování aktiv bank tak více spoléhalo na využití zdrojů financování, jejichž doba splatnosti měla tendenci klesat.

5.2. Aktiva bankovního sektoru

Celkový objem aktiv bankovního sektoru vč. stavebních spořitelen dosáhl ke konci roku 2014 5,3 bil. Kč.¹² Ve srovnání s rokem 2013 došlo ke zpomalení růstové dynamiky, když bilanční suma vzrostla během roku 2014 jen o 3,3 % (v roce 2013 téměř o 11 %). Toto zpomalení růstu se odrazilo i v poklesu dynamiky pohledávek za klienty (nárůst o 4,8 %, oproti přírůstku o 6,5 % v roce 2013). To může indikovat opětovné mírné utlumení úvěrové aktivity, resp. rostoucí schopnost některých klientských segmentů se financovat z vlastních zdrojů, nebo zvýšenou preferenci jiných zdrojů cizího financování, například emisí dluhopisů.

Kvalita aktiv bankovního sektoru jako celku sledovaná prostřednictvím ukazatele podílu úvěrů v selhání se od konce roku 2010 podstatněji neměnila. Hodnoty vykazované vždy ke konci roku se v tomto období pohybovaly kolem šesti procent. Určité rozdíly (například v kvalitě úvěrových portfolií a tvorbě opravných položek) lze pozorovat napříč jednotlivými segmenty v rámci členění bank dle objemu aktiv. Kvalitu úvěrových portfolií, která je v tomto smyslu vzhledem k orientaci domácího bankovního sektoru na poskytování úvěrů nejvýznamnějším faktorem, ilustruje graf 5.2.

Graf 5.2: Podíl úvěrů v selhání

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Podíl klientských úvěrů v selhání na celkových klientských úvěrech (poskytnutých rezidentům a nerezidentům) se ke konci roku 2014 meziročně mírně zvýšil na 6,0 % (růst o 0,15 p.b.). Současně platí, že v obou významných segmentech dlužníků, tj. v případě nefinančních podniků i domácností (obyvatelstva) naopak došlo ke zřetelnému zlepšení. Podíl nesplácených úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům totiž opět meziročně

¹¹ Viz podrobněji v kapitole 3. Struktura úspor domácností a kapitole 5.5 Vklady a úvěry.

¹² Tyto hodnoty zveřejněné v rámci systému časových řad ARAD ČNB se liší od hodnot publikovaných ČNB například v rámci Zprávy o výkonu dohledu z důvodů rozdílné metodiky. Tyto odlišnosti se pak také mohou projevit například v případě ukazatelů o podílu úvěrů v selhání (Graf 5.2).

klesl na 6,6 % (meziročně o 0,5 p.b.), a dosáhl tak nejnižší hodnoty od roku 2009. V případě domácností (obyvatelstva) se pak podíl nesplácených úvěrů snížil na 4,7 % (pokles o 0,3 p.b.). Z toho podíl nesplácených hypotečních úvěrů poskytnutých domácnostem (obyvatelstvu) na bydlení pak klesl o 0,2 p.b. na 2,9 %. Naproti tomu razantní meziroční nárůst podílu nesplácených úvěrů lze pozorovat v případě nerezidentů, kde došlo k růstu z 9,1 na 13,1 %.

Podíl celkových nesplácených úvěrů sice v roce 2014 zůstával stále dvojnásobný ve srovnání s relativně krátkým obdobím v letech 2007 a 2008, kdy se v některých měsících hodnota tohoto ukazatele pohybovala pod úrovní 3 %. Přesto se tento ukazatel v současnosti pohyboval na mnohem nižších hodnotách ve srovnání se stavem sektoru v roce 2002, kdy čelil bankovní sektor značným problémům, a tento ukazatel běžně výrazně přesahoval hodnotu 10 %.

Za příznivý nelze označit vývoj struktury kategorie nesplácených úvěrů. Podíl specifické kategorie tzv. ztrátových úvěrů na celkových poskytnutých úvěrech meziročně vzrostl z 3,6 na 5,6 %.

Data za dílčí skupiny subjektů mohou v některých případech lépe ilustrovat specifické vývojové tendence. Proto jsou v grafu uvedeny i dva segmenty z kategorie nefinančních podniků. Zhoršení kvality bylo i v roce 2014 možné pozorovat jak v případě úvěrů poskytnutých zpracovatelskému průmyslu (o 0,35 p.b. na 13,4 %), tak i stavebnictví (o 1,51 p.b. na 23,4 %). Nicméně z tohoto vývoje nelze vyvozovat předem jednoznačné závěry ze dvou důvodů. Jednak objem úvěrů poskytnutých těmto segmentům tvoří jen část úvěrů nefinančním podnikům (stav úvěrů poskytnutých zpracovatelskému průmyslu činil 241 mld. Kč, stavebnictví pak 48 mld. Kč), a to navíc za situace, kdy podíl nesplácených úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům měl celkově naopak tendenci v roce 2014 klesat. Navíc vývoj kvality poskytnutých úvěrů nemusí nutně vypovídat o celkovém vývoji daného odvětví, neboť se jedná především o obraz té části podniků z daného hospodářského odvětví, které úvěry ve větším objemu v minulosti přijaly, než nutně o přehled stavu daného odvětví jako celku.

Z pohledu problémů potenciálně způsobených vývojem měnového kurzu, je podstatné sledovat úvěry denominované v cizí měně. Ani v roce 2014 se jejich podíl na celkových úvěrech zásadně nezměnil a zůstal relativně nízký (viz údaje uvedené v textu níže). Tato dlouhodobá skutečnost má pozitivní důsledky na odolnost dlužníků vůči šokům způsobeným fluktuacemi měnového kurzu a následně na fungování reálné ekonomiky a stabilitu finančního sektoru.

Změny kurzu domácí měny totiž díky nízkému podílu cizoměnových úvěrů přímo neovlivňují velikost splátek úvěrů, neboť ty není nutné přepočítávat s využitím měnového kurzu do domácí měny, ve které dlužníci (zejm. domácnosti) obvykle generují své příjmy na splácení těchto úvěrů. Se znehodnocením domácí měny nerostou splátky úvěrů denominovaných v domácí měně, ani se v důsledku toho nezhoršuje schopnost dlužníků je splácet, a neklesá tak kvalita bankovních aktiv. Podíl cizoměnových úvěrů se v posledních několika letech pohybuje v případě nefinančních podniků kolem 20 % (na konci období 22,8 %, nárůst o 0,6 p.b.). Často však platí, že příslušná cash flow na splácení těchto úvěrů jsou kompenzována exportními příjmy v cizích měnách, čímž je měnové riziko značně sníženo. Celkově podíl cizoměnových úvěrů na celkových úvěrech dosahuje 18,6 % (meziročně nárůst o 0,4 p.b.). Tato hodnota je však navyšována vysokým podílem cizoměnových úvěrů v případě již zmiňovaných nefinančních podniků a také finančních institucí (26,7 %) a nerezidentů (76,2 %). K růstu podílu nesplácených úvěrů také mohl v posledních dvou letech přispět (v důsledku hodnoty měnového kurzu) mj. přepočítací efekt v souvislosti se závazkem centrální banky k oslabení domácí měny. Zadlužení domácností v cizích měnách je však dlouhodobě nižší než 2 desetiny procenta, tedy v zásadě zanedbatelné. Situace českého bankovního sektoru se proto v tomto ohledu odlišuje od stavu v řadě jiných zemí střední a východní Evropy (například Polska), kde je vysoký podíl cizoměnových úvěrů poskytnutých nejen celkově, ale i domácnostem.

5.3. Hospodářské výsledky bankovního sektoru

Za rok 2014 dosáhl hospodářský výsledek bankovního sektoru před zdaněním 76,4 mld. Kč (viz tabulka 5.1). To představuje růst o 4,3 % a bankovní sektor tak téměř vyrovnal nejvyšší výsledek ve sledovaném období dosažený v roce 2012. K růstu ziskovosti přispěl příznivý vývoj čistých úrokových výnosů, které meziročně vzrostly o 4,6 %. Pro banky byl totiž příznivý jak pokles úrokových nákladů (o 1,6 %), tak růst úrokových výnosů (o 2,7 %).

Naopak čisté výnosy z poplatků a provizí vykázaly mírný pokles (o 2,6 %) na 36,1 mld. Kč. Vzhledem k relativní velikosti této položky ve srovnání s čistými úrokovými náklady však změna této kategorie výnosů zásadní vliv na vývoj směřování celkového zisku. Negativní vliv na výši zisku měly rovněž správní náklady, které

meziročně vzrostly na 70,4 mld. Kč (téměř o 7 %). Naopak příznivý vliv na celkovou ziskovost měl vývoj ostatních položek (v tabulce uvedeny jako položka, odečítaná od zisku), když došlo k jejímu meziročnímu poklesu o 3,7 mld. Kč.

Tabulka 5.1: Vybrané položky výkazu zisku a ztrát bankovního sektoru

Ukazatel (v mld. Kč nebo %)	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Meziroční změna
Zisk z finanční a provozní činnosti	168,4	157,4	162,1	167,2	168,2	168,0	-0,1%
čisté úrokové výnosy	103,3	105,3	109,9	107,9	105,5	110,4	4,6%
úrokové výnosy	174,4	167,0	172,3	170,4	154,8	159,0	2,7%
úrokové náklady	71,2	61,7	62,4	62,5	49,3	48,5	-1,6%
čisté výnosy z poplatků a provizí	36,4	38,5	39,1	37,3	37,1	36,1	-2,6%
výnosy z poplatků a provizí	46,8	48,4	50,0	49,2	49,9	49,0	-1,8%
náklady na poplatky a provize	10,3	9,9	10,9	11,9	12,8	12,9	0,7%
Správní náklady	60,5	62,4	66,0	66,6	65,8	70,4	6,9%
Ostatní položky (saldo odečítané od výnosů)	8,5	15,8	19,5	1,9	3,4	-0,3	-108,9%
Zisk (ztráta) před zdaněním	70,8	65,6	63,4	76,7	73,3	76,4	4,3%
Poměr čistých úrokových výnosů a čistých výnosů z poplatků a provizí	2,8	2,7	2,8	2,9	2,9	3,1	7,4%
Podíl čistých úrokových výnosů na zisku z finanční a provozní činnosti	61,3%	66,9%	67,8%	64,6%	62,7%	65,7 %	4,8%
Podíl čistých výnosů z poplatků a provizí na zisku z finanční a provozní činnosti	21,6%	24,5%	24,1%	22,3%	22,0%	21,5 %	-2,4%

Pramen: ČNB, výpočty MF

Vývoj čisté úrokové marže přerušil svůj dosavadní trend a vykázal růst o 4,7 % na 110,4 mld. Kč. Bankám se přitom podařilo jak zvýšit úrokové výnosy (o 2,7 %), tak omezit úrokové náklady (o 1,6 %). Naopak, v roce 2013 se snižování měnově politických sazeb a postupné promítání tohoto vývoje do úročení bankovních aktiv i pasiv projevovalo v tendenci k poklesu jak úrokových nákladů, tak výnosů.

Na rozdíl od čistých úrokových výnosů, čisté výnosy z poplatků a provizí meziročně klesly (o 2,6 %) na 36,1 mld. Kč. To bylo způsobeno poklesem (hrubých) výnosů z poplatků a provizí (o 1,8 %) a také mírným nárůstem nákladů na dosažení těchto výnosů (o 0,7 %).

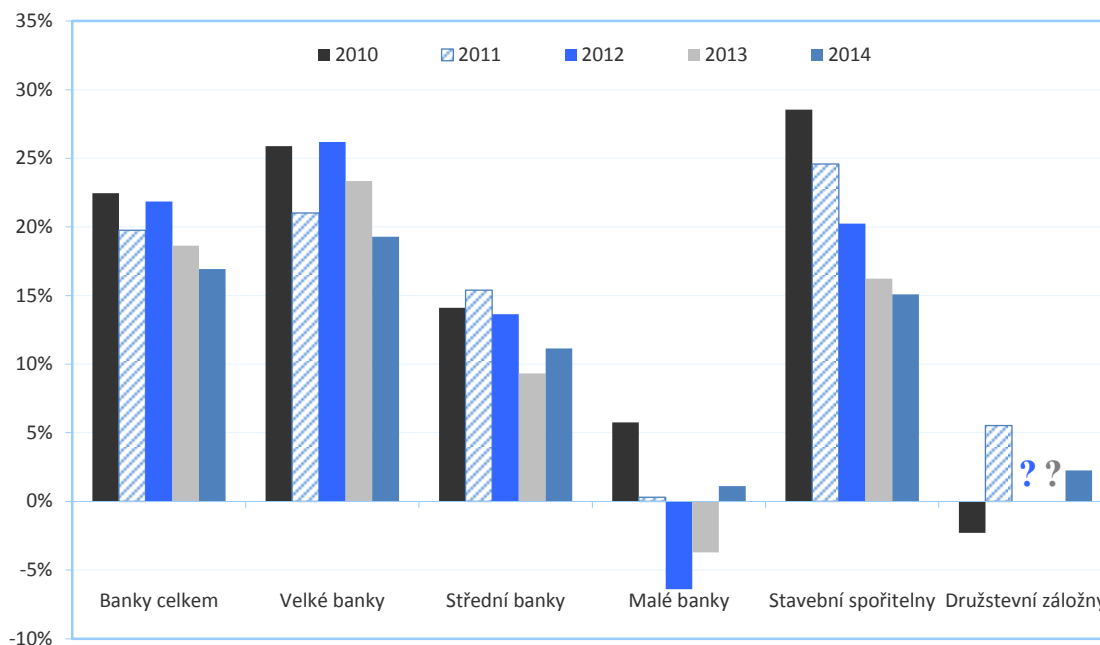
Poměrové ukazatele v dolní části tabulky 5.1 umožňují lépe ilustrovat relativní význam některých položek generujících zisk sektoru. Čisté úrokové výnosy v roce 2014 poprvé ve sledovaném období překročily hranici trojnásobku čistých výnosů z poplatků a provizí. Rozhodující význam čistých úrokových výnosů lze ilustrovat i ve vztahu k ukazateli zisku z finanční a provozní činnosti, který činil 65,7 % (nárůst o 4,8 %, resp. 3,0 p.b.). Naproti tomu příspěvek čistých výnosů z poplatků a provizí k zisku z finanční a provozní činnosti dosáhl jen 21,5 %.

Jako celek vykázal bankovní sektor rentabilitu vlastního kapitálu Tier 1 na úrovni 16,9 % (pokles o 1,7 p.b.). Jedná se přitom o pokračování dlouhodobého poklesu – ještě v roce 2009 byla tato hodnota téměř o 10 p.b. vyšší. Mezi příčiny může patřit dlouhodoběji působící navyšování kapitálu Tier 1 a pokles čisté úrokové marže. Ta vzhledem k aktivům činila asi 2 %, přičemž ještě na konci roku 2011 to bylo 2,5 %. Jak vyplývá z grafu 5.3, dosahovaly jednotlivé skupiny sektoru úvěrových institucí odlišné výsledky. Tradičně nejvyšší ziskovost (19,3 %) zaznamenal segment tzv. velkých bank¹³. I zde však došlo k meziročnímu poklesu (o 4,1 p.b.). Rentabilita stavebních spořitelů stejně jako v uplynulých letech opět klesala (na 15,1 %), ale již nižším tempem (o 1,2 p.b.). Naproti tomu rentabilita segmentu středních i malých bank rostla (o 1,8, resp. 4,8 p.b.) a dosáhla 11,1 % resp. 1,1 %. Sektor malých bank tak poprvé od roku 2012 vykázal kladnou ziskovost zejména díky

¹³ Rozdělení bank podle bilanční sumy dle ČNB je od roku 2012 následující: velké banky s bilanční sumou nad 250 mld. Kč, střední banky s bilanční sumou 50 až 250 mld. Kč a malé banky s bilanční sumou nižší než 50 mld. Kč.

poklesu správních nákladů. Pro srovnání je též uvedena rentabilita sektoru družstevních záložen, která činila 2,3 %.¹⁴

Graf 5.3: Rentabilita vlastního kapitálu Tier 1

Pramen: ČNB – ARAD

5.4. Vývoj úrokových sazeb

Vývoj tržních úrokových sazeb je ovlivňován především nastavením úrokových sazeb ČNB a působením její měnové politiky. Ještě v roce 2012 mohla centrální banka přistoupit hned k trojímu snížení klíčové 2T repo sazby (a to postupně z 0,75 % na 0,05 %). V průběhu roku 2013 již ČNB obdobné snižování měnověpolitických úrokových sazeb využít nemohla, a to z důvodu přiblížení se k nulové hranici úrokových sazeb, tj. k tzv. technické nule.

Na podzim roku 2013 však ČNB přistoupila ke stanovení tzv. kurzového závazku¹⁵ (který někdy bývá zjednodušeně a nikoli zcela přesně označován jako intervence), jehož cílem bylo oslabení kurzu domácí měny a jeho udržení na určité úrovni. Deklarovaná snaha centrální banky udržet kurz domácí měny k euru poblíž zveřejněné úrovně může mít nepřímo vliv na finanční trhy, a to mj. pokud jde o očekávání vývoje měnověpolitických úrokových sazeb. Je obecně předpokládáno, že po dobu působení tzv. kurzového závazku nebude centrální banka přistupovat ke zvyšování měnověpolitických sazeb. Ty by se tak mohly v kontextu veřejných prohlášení ČNB udržet na nejnižší úrovni v historii ČR po delší dobu. Přehled výše sazeb ČNB ke konci pololetí jednotlivých roků uvádí tabulka 5.2.

¹⁴ Pro období let 2012 a 2013 ČNB údaj pro rentabilitu družstevních záložen neuvádí.

¹⁵ ČNB přistoupila k využití tohoto typu nástroje na podzim roku 2013. Dle webových stránek ČNB, „ve svém posledním prohlášení z 26. 3. 2015 konstatovala bankovní rada, že neukončí používání kurzu až do horizontu měnové politiky, neukončí ho tedy dříve než ve druhém pololetí roku 2016“. ČNB též uvádí, že „v případě potřeby intervenovat na devizovém trhu na oslabení kurzu koruny tak, aby udržovala kurz koruny vůči euru poblíž hladiny 27 CZK/EUR.“

Tabulka 5.2: Úrokové sazby ČNB

(%)	30.6.2012	31.12.2012	30.6.2013	31.12.2013	30.6.2014	31.12.2014
2T repo	0,50	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
Diskontní	0,25	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
Lombardní	1,50	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25

Pramen: ČNB – ARAD

Nastavení sledovaných sazeb ČNB (viz tabulka 5.2) se v průběhu roku 2014 neměnilo. Současně s poklesem základní měnověpolitické sazby na rekordně nízkou úroveň došlo v roce 2012 k opětovné úpravě rozpětí mezi hlavní sazbou a dalšími sazbami ČNB. Diskontní sazba, která byla předtím o 0,25 p.b. nižší než 2T repo sazba (a ještě dříve dokonce o 1,0 p.b. nižší), byla ponechána na stejné úrovni jako repo sazba. K poklesu došlo i v případě rozpětí mezi tzv. lombardní sazbou a 2T repo sazbou. Od konce roku 2012 jde o 0,2 p.b., zatímco v minulosti to byl 1 p.b.

I ve světě provádí řada klíčových centrálních bank uvolněnou měnovou politiku. Je však třeba zdůraznit, že ve srovnání s měnovou politikou ČNB se ve větší intenzitě využívají i další nástroje (např. programy odkupů aktiv). Bank of England ponechala v roce 2014 i nadále svou základní úrokovou sazbu na úrovni 0,5 %, americký Fed v intervalu 0,0 až 0,25 % a centrální banka Japonska v intervalu 0,0 až 0,1 %.¹⁶ Naopak ECB přistoupila, stejně jako v předchozím období, ke dvěma snížením o 0,1 p.b., a to až na úroveň 0,05 %.

Přehled průměrných klientských úrokových sazeb v ČR v jednotlivých letech (tabulka 5.3) ukazuje celkově pokračující postupné snižování úročení jak v případě vkladů, tak úvěrů. Pokud jde o vklady, je i nadále patrné nižší úročení v případě vkladů nefinančních podniků oproti vkladům domácností. Rozpětí mezi úročením vkladů obou segmentů se v posledních třech letech pohybovalo kolem 0,6 p.b. Vzhledem ke klesající tendenci obou sazeb se tak přibližuje situace, kdy úročení vkladů domácností bylo oproti vkladům nefinančních podniků téměř trojnásobné (0,84 % oproti 0,29 %). Současně je také patrná odlišná citlivost úročení vkladů těchto dvou klientských segmentů. Zatímco u domácností jde o graduální pokles sazeb během celého sledovaného šestiletého období o méně než polovinu, u nefinančních podniků lze pozorovat propad na jednu třetinu.

Průměrné úročení úvěrů poskytnutých domácnostem se také během roku snižovalo. V roce 2014 došlo k poklesu úročení úvěrů na bydlení (o 0,2 p.b.) na 3,9 %. Úročení úvěrů domácnostem na spotřebu kleslo o 0,1 p.b. na 14,5 %. Průměrné úročení nových úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům také vykázalo pokles, a to o 0,2 p.b. na 3,0 %. Obdobně jako u vkladů je i u úvěrů (viz tabulka 5.3) patrná vyšší relativní změna úrokových sazeb u segmentu nefinančních podniků než domácností.

Tabulka 5.3: Průměrná úroková sazba

K 31.12. (%)		2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vklady	domácností	1,4	1,3	1,2	1,2	1,0	0,8
	nefinančních podniků	0,9	0,6	0,5	0,6	0,4	0,3
Úvěry	domácnostem	7,0	7,0	6,8	6,5	6,0	5,6
	na spotřebu	13,9	14,4	14,6	14,5	14,6	14,5
	na bydlení	5,2	5,3	5,1	4,8	4,3	3,9
	nefinančním podnikům	4,6	4,1	3,9	3,7	3,2	3,0

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Poznámka: Údaje se vztahují na vklady a úvěry v CZK

V případě úvěrů domácnostem je vhodné sledovat kromě úrokové sazby (jakožto základního měřítka ceny těchto úvěrů) také komplexnější ukazatel zahrnující i další náklady na úvěr, tj. RPSN.¹⁷ V datech za jednotlivé měsíce bylo možné v posledních letech částečně pozorovat určitou formu sezónnosti, kdy mělo úročení v prosinci tendenci v jednotlivých letech spíše klesat a naopak v lednu opět do určité míry růst. To by bylo možné částečně vysvětlit i zvýšenou snahou finančních institucí získat klienty právě v období, kdy je realizován

¹⁶ Kromě toho centrální banka v Japonsku nedávno potvrdila svůj závazek odkupovat vládní dluhopisy v objemu 80 bn. japonských jenů, což odpovídá přibližně jedné šestině HDP.

¹⁷ RPSN (roční procentní sazba nákladů) udává procentní podíl z dlužné částky, který musí klient zaplatit za období jednoho roku nad rámec úroku dlužné částky, a to v souvislosti se splátkami, správou a dalšími výdaji spojenými s čerpáním úvěru. Jedná se o RPSN korunových úvěrů poskytnutých bankami v ČR (nové obchody).

zvýšený objem sezónních nákupů na úvěr. V roce 2014 se však tento předchozí vývoj plně nezopakoval. Pokles mezi měsíci listopadem a prosincem byl totiž v případě RPSN na financování spotřeby spíše jen mírný (o 0,07 p.b.), a navíc mohl být způsoben i dalšími faktory.

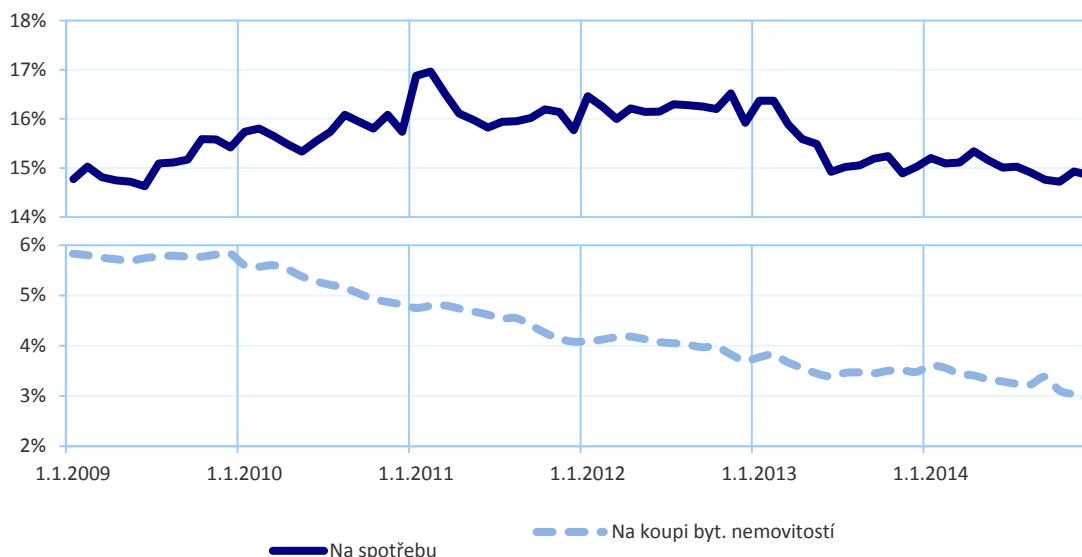
Sazba RPSN z nově poskytnutých úvěrů na spotřebu během roku 2014 klesla spíše jen mírně (viz tabulka 5.4 a graf 5.4). V prosinci 2013 činila 15,03 % a po počátečním nárůstu v dubnu 2014 (15,34 %) postupně klesala a uzavřela rok na hodnotě 14,86 %. Meziroční pokles tak činil 0,17 p.b. Naopak RPSN na koupi bytových nemovitostí zaznamenala významnější pokles (o 0,54 p.b.) a v závěru roku skončila na rekordně nízké úrovni 2,94 %. Nákladovost úvěrů na bydlení se tak dostává na nejnižší hodnoty v historii¹⁸ s tím, jak banky při působení vzájemné konkurence reagují na nastavení sazeb centrální banky a na vývoj na finančním trhu a v reálné ekonomice.

Tabulka 5.4: RPSN korunových úvěrů poskytnutých bankami

Nové obchody v roce 2014 (%)	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
Na spotřebu	15,2	15,1	15,1	15,3	15,2	15,0	15,0	14,9	14,8	14,7	14,9	14,9
Na koupi byt. nemovitostí	3,6	3,6	3,4	3,4	3,3	3,3	3,2	3,2	3,4	3,1	3,0	2,9

Pramen: ČNB – ARAD

Graf 5.4: RPSN korunových úvěrů poskytnutých bankami

Pramen: ČNB – ARAD

5.5. Vklady a úvěry

V roce 2014 dosáhl objem vkladů 3,44 bil. Kč (růst o 2,9 %) a úvěrů 2,64 bil. Kč (růst o 4,8 %) - viz tabulka 5.5. To představuje mírné zpomalení dynamiky, neboť v roce 2013 se blížilo tempo růstu obou těchto ukazatelů úrovni 7 %.

Vklady domácností rostly podstatně rychleji (o 6,1 %) než v předchozím roce (o 2,4 %). Ve vkladech domácností se tak promítl nárůst objemu prostředků, které by jinak mohly být alokovány v jiných segmentech finančního trhu nebo v nákupu jiných aktiv či ve spotřebě. Nicméně současně platí, že rychleji rostl objem úspor domácností alokovaných v penzijních fondech (o 12,9 %) a prostředky domácností v investičních fondech (o 27,1 %). Vklady nefinančních podniků si v podstatě udržely svou dynamiku z předchozích let, když rostly o 7,9 %. Nárůst jejich vkladů má v zásadě obdobnou interpretaci jako v případě domácností. Tj. v agregátním

¹⁸ Pokles klientských úrokových sazeb z úvěrů na bydlení (měřených Hypoindexem) pokračoval i počátkem roku 2015, kdy byla historická minima pokořena.

vyjádření by mohl naznačovat, že firmy zvyšují objem prostředků, které by mohly případně použít k investicím v reálné ekonomice.

Z hlediska absolutní změny výše depozit zaznamenal nejvyšší nárůst segment domácností (o 110,9 mld. Kč) následovaný nefinančními podniky (o 61,7 mld. Kč). Naproti tomu největší pokles zaznamenaly vklady vládního sektoru (o 88,8 mld. Kč). Domácnosti tak dále zvýšily svůj více než poloviční podíl na celkových vkladech (56,0 % – 1,9 bil. z 3,4 bil. Kč). Druhým nejvýznamnějším vkladatelem zůstávají nefinanční podniky s prostředky v objemu 838,4 mld. Kč (8,0 % vkladů). Pokud jde o dynamiku vývoje vkladů, k nejrychleji rostoucím segmentům v roce 2014 patřili nerezidenti (o 18,7 %) a neziskové instituce (o 17,3 %). Objem vkladů vládního sektoru i finančních institucí naproti tomu zaznamenal významný pokles (o 20,7 %, resp. 10,9 %). V roce 2013 přitom tyto dva sektory naopak navyšovaly vklady nejvyšším tempem hned za sektorem nerezidentů.

Z hlediska vývoje struktury vkladů dle výpovědní lhůty došlo stejně jako v několika předchozích letech k nárůstu vkladů na netermínovaných účtech (růst o 13,4 %), u termínovaných vkladů naopak došlo k poklesu o 15,2 %. Z tohoto důvodu vykázal podíl vkladů uložených na netermínovaných účtech všech klientských segmentů razantní nárůst o 6,5 p.b. na 69,6 % všech depozit.¹⁹ Ještě před šesti lety přitom tento ukazatel dosahoval hodnoty jen 52,8 %. Pokračuje tak dlouhodobý trend, kdy postupně klesá podíl termínovaných vkladů. Příčinu lze spatřovat také v rostoucí oblíbenosti spořicího účtů patřících do kategorie netermínovaných vkladů.

Domácnosti dominují v posledních letech nejen jako vkladatelé, ale vzhledem k objemu úvěrů na pořízení bydlení také jako dlužníci bank. Objem bankovních úvěrů poskytnutých domácnostem rostl na rozdíl od předchozího roku o něco pomaleji (o 4,0 %) než objem jejich vkladů (o 6,1 %) a dosáhl 1,2 bil. Kč, což představuje 47 % bankovních úvěrů. Objem úvěrů přijatých nefinančními podniky rostl pomaleji než v případě domácností (o 0,9 % na 874,9 mld. Kč). Ve srovnání se situací roku 2013 se tak jedná o zřetelný útlum aktivity a návrat k tempu růstu v roce 2012. Jednou z možných příčin by mohla být tendence firem k financování rozvoje svých aktivit z vlastních vnitřních zdrojů nebo prostřednictvím kapitálového trhu. Svůj vliv však může mít i pokračující restrukturalizace a tendence snižovat zadlužení těch odvětví, která expandovala zejména během dynamického růstu před rokem 2008. Z hlediska dynamiky meziročního vývoje, vystřídal finanční instituce na pozici sektoru s nejrychleji rostoucím objemem úvěrů nerezidenty (nárůst o 24,4 %). Sektor nerezidentů přesto vykázal opět poměrně vysoké tempo růstu (o 12,1 %).

Tabulka 5.5: Rozdělení vkladů a úvěrů u bank dle sektorového hlediska

K 31.12.	Vklady u bank (mld. Kč)				Úvěry u bank (mld. Kč)			
	2013	2014	změna	změna (%)	2013	2014	změna	změna (%)
Domácnosti	1 812,2	1 923,2	110,9	6,1	1 180,7	1 228,1	47,4	4,0
Nefinanční podniky (vč. ostatních institucí)	776,7	838,4	61,7	8,0	867,1	874,9	7,7	0,9
Vládní instituce	428,1	339,3	-88,8	-20,7	57,5	59,1	1,6	2,7
Finanční instituce	164,6	146,7	-17,9	-10,9	119,7	149,0	29,3	24,4
Nerezidenti	132,1	156,9	24,8	18,7	287,1	322,0	34,9	12,1
Neziskové instituce	26,3	30,8	4,5	17,3	2,1	2,0	-0,1	-2,8
Celkem	3 340,1	3 435,3	95,2	2,9	2 514,3	2 635,1	120,8	4,8

Pramen: ČNB – ARAD

Poznámka: V tabulce jsou uvedeny vklady u bank v korunách i cizích měnách, které jsou následně přepočteny na mld. Kč. Hodnoty se tedy liší od tabulky 2.1, kde jsou uvedena pouze korunová bankovní depozita.

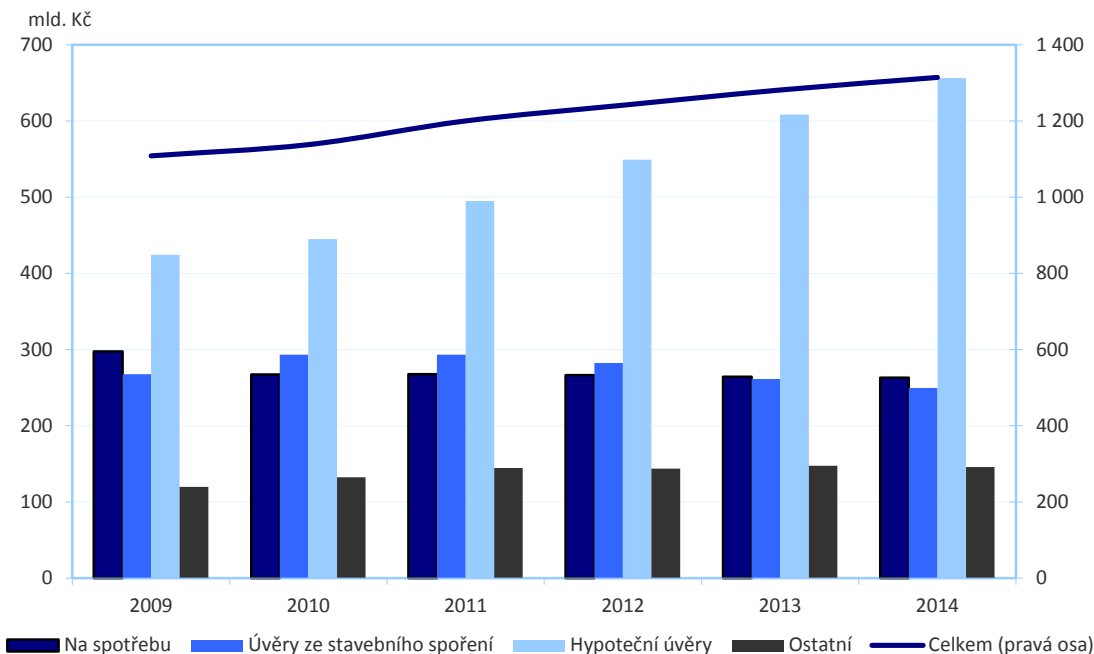
5.6. Zadluženost domácností

Domácnosti jsou klíčovým klientským segmentem, který si zaslouží širší analýzu nad rámec jeho pozice vůči bankovnímu sektoru. Celkové zadlužení domácností u bank a nebankovních finančních institucí přesáhlo ke konci roku 2014 1,3 bil. Kč (viz graf 5.5). To představuje nárůst o 2,6 %, nicméně dynamika meziročního

¹⁹ Této problematice se také věnuje z hlediska domácností také graf 3.1. Je však třeba upozornit, že graf 3.1 sleduje samostatně vklady v rámci stavebního spoření a v cizí měně.

růstu opět klesla (o 0,7 p.b.). Podobně jako v předchozích letech vykazoval vývoj zadlužení v jednotlivých úvěrových segmentech odlišný trend, resp. dynamiku. Tempo růstu objemu hypotečních úvěrů mírně zpomalilo na 7,9 %. V nejdynamičtějších předcházejících třech letech se přitom tempo růstu této kategorie pohybovalo kolem úrovně 11 %²⁰. V případě objemu úvěrů ze stavebního spoření došlo poprvé za několik posledních let ke zpomalení tempa jejich meziročního poklesu. V roce 2014 totiž činil pokles 4,5 %, což bylo o 2,9 p.b. nižší tempo poklesu než v roce předchozím.

Graf 5.5: Celkové zadlužení domácností²¹

Pramen: ČNB – ARAD, MF, výpočty MF

Absolutní objem zadlužení domácností na bydlení vzrostl o 36,1 mld. Kč. Oproti roku 2013 se jednalo o mírné zpomalení meziročního objemu růstu (o 2,4 mld. Kč). Vývoj objemu obou kategorií úvěrů (ze stavebního spoření a hypotečních úvěrů), které dohromady tvoří úvěry na bydlení, však byl v roce 2014 odlišný. Objem úvěrů ze stavebního spoření sice klesl (o 11,8 mld. Kč). Tento pokles byl ale nižší než v roce 2013, kdy pokles činil 20,8 mld. Kč. V případě hypotečních úvěrů pak došlo k poklesu dosavadního meziročního růstu. Ten v roce 2014 představoval 47,9 mld. Kč (v roce 2013 byl nárůst více než 59 mld. Kč). Úvěry na spotřebu pokračovaly v trendu mírného poklesu (meziročně o 1,4 mld. Kč). Od konce roku 2010 se jejich stav podstatněji nezměnil, když během čtyř let klesl o 2,8 mld. Kč neboli o 1,1 % svého počátečního objemu. Podobně jako v předchozích letech vzrostl podíl úvěrů na bydlení na celkovém zadlužení domácností (o 1,0 p.b.). Na konci sledovaného období se tak hodnota tohoto ukazatele přiblížila úrovni 69 % (0,9 bil. Kč z celkových 1,3 bil. Kč).

Jak je patrné z grafu 5.6, relativní úroveň zadlužení domácností (sledovaná na základě objemu úvěrů poskytnutých domácnostem v rozvahách měnově finančních institucí, kromě ESCB, dle údajů ECB) vztahená k velikosti domácí ekonomiky, která nepřímo odráží i příjmy domácností a tím jejich schopnost své finanční závazky splácet, je v ČR ve srovnání se zbytkem EU stále relativně nízká. V rámci tohoto způsobu měření byl vykázan mírný meziroční růst o 0,8 p.b na 28,8 % HDP.²² Podobně jako v předchozích letech proto platí, že náklady na obsluhu závazků domácností by neměly být faktorem, který by mohl omezovat soukromou spotřebu do té míry, jako tomu může být v zemích s vyšší relativní úrovní zadlužení. Jak je dále patrné z grafu 5.6, nízkou úroveň zadlužení i nadále vykazovaly také další nové členské státy ze střední Evropy. Důvodem

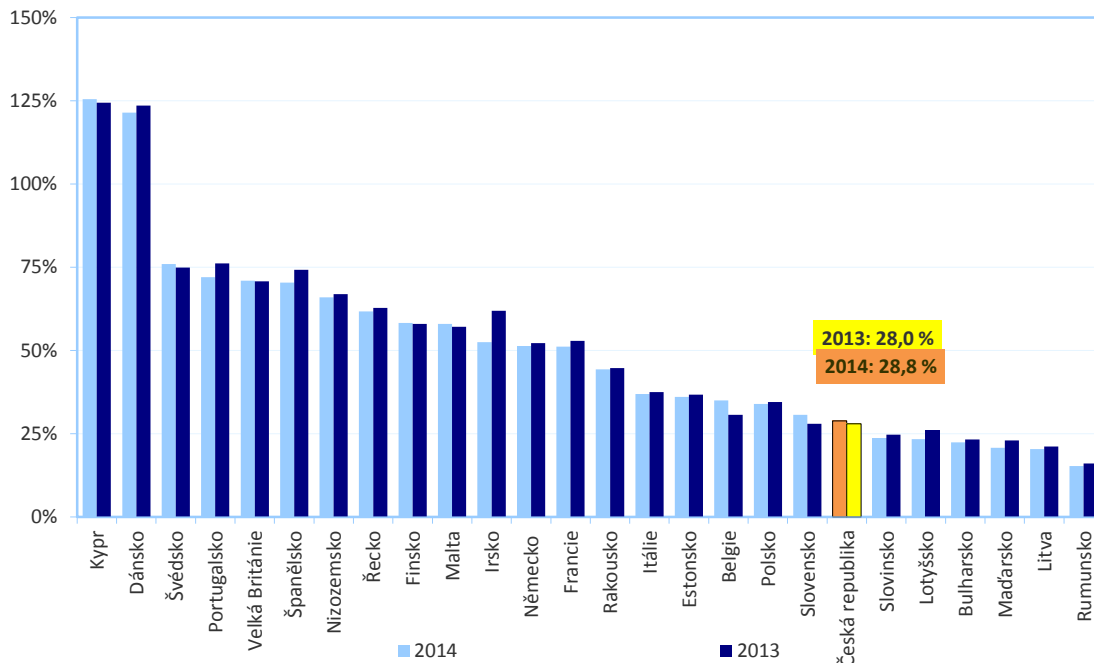
²⁰ Tento údaj vykazuje jinou dynamiku, než ukazatel využívaný v kapitole 5.7. Příčinou rozdílu je skutečnost, že ukazatel hypotečních úvěrů v kapitole 5.7 obsahuje část úvěrů poskytovaných stavebními spořitelny.

²¹ Úvěry poskytnuté stavebními spořitelny v tomto případě představují součet objemu překlenovacích úvěrů a „standardních“ úvěrů ze stavebního spoření.

²² Meziroční vývoj tohoto ukazatele má omezenou interpretovatelnost v případě ekonomik s jinou domácí měnou než je euro. V těchto případech může docházet k meziroční rozkolísanosti hodnot v důsledku fluktuace kursu domácí měny k euru, který je následně využit pro vyjádření závazků domácností v domácí měně v jednotkách společné evropské měny euro. Chorvatsko se stalo členem EU v průběhu sledovaného období, což znesnadňuje provedení meziročního srovnání vývoje v jeho případě jakožto členského státu EU.

může být relativně nedávný přechod těchto ekonomik na tržní hospodářství, kvůli kterému doposud nestačily nakumulovat objemy úvěrů běžných v západní Evropě. Zřetelný pokles relativní míry zadlužení domácností zaznamenaly zejména ty ekonomiky, kde došlo k nárůstu zadlužení během úvěrového boomeru, který předcházel následné krizi po roce 2008 a nyní dochází k jeho postupnému odbourávání (Portugalsko, Španělsko, Maďarsko), nebo ekonomiky, kterým se dařilo snižovat hodnotu relativní míry zadlužení pomocí zvyšování hodnoty jmenovatele zlomku tohoto ukazatele, tj. díky opětovnému růstu ekonomiky – typicky Pobaltí, Polsko nebo Španělsko, které v uplynulém roce vykazovaly nadprůměrný růst HDP.

Graf 5.6: Objem zadlužení domácností ve vybraných zemích EU vzhledem k HDP

Pramen: ECB, Eurostat, výpočty MF

Vedle celkového zadlužení nelze opomíjet ani jeho strukturu. Podílový ukazatel celkové úrovně zadlužení a agregátního HDP v důsledku své souhrnné makroekonomické povahy totiž může nedostatečně zohledňovat některá mikroekonomická specifika, jako jsou např. odlišná situace jednotlivých příjmových skupin obyvatelstva nebo regionální rozdíly v zadlužení. Obecně lze totiž říci, že nejzávažnější problémy se splácením hrozí především domácnostem s nízkými příjmy a těm, které na obsluhu svých závazků musí vynakládat relativně nejvíce ze svých příjmů.

Specifickým rysem zadlužení je i měna, ve které jsou příslušné úvěry denominovány. Ve prospěch dlouhodobější schopnosti domácností v ČR splácet své závazky také působí skutečnost, že jsou více než z 99,8 % denominovány v domácí měně. Na velikost splátek vyjádřenou v českých korunách tak nemůže přímo působit změna měnového kurzu domácí měny jako v některých jiných zemích geografického regionu střední a východní Evropy. Naopak země s vyšším cizoměnovým zadlužením čelí negativním důsledkům ve dvou oblastech. Primárně se vyšší volatilita splátek vyjádřených v domácí měně promítá v kolísání objemu soukromé spotřeby a destabilizuje tak domácí agregátní poptávku. Kromě toho pokud polštář spotřebních výdajů neumožní tyto výkyvy pokrýt, může se volatilita měnového kurzu následně projevit v poklesu míry splácení úvěrů a zhoršení kvality bankovních aktiv. Bankovní sektor ČR s nízkou úrovní cizoměnového zadlužení tak má v této oblasti podstatnou výhodu (více viz kapitola 5.1).

5.7. Hypoteční trh

Na hypotečním trhu jsou dominantním dlužnickým segmentem občané (domácnosti), a to jak z hlediska počtu smluv, tak i objemu jistiny poskytnutých úvěrů.

Vývoj hypotečních úvěrů občanů je možno analyzovat z více hledisek. Jak zachycuje tabulka 5.6, sledovanými ukazateli je počet hypotečních úvěrů, výše smluvní a nesplacené smluvní jistiny hypotečních úvěrů. Počet hypotečních úvěrů meziročně vzrostl o 11,6 % na 824,7 tis. smluv. Ve výši nesplacené smluvní jistiny hypotečních úvěrů poskytnutých občanům došlo k meziročnímu růstu o 8,0 % (v absolutním vyjádření

o 50,3 mld. Kč) na 681,4 mld. Kč. Růstu 12,6 % na celkových 1 281,7 mld. Kč bylo v roce 2014 dosaženo u objemu smluvní jistiny. Ve srovnání s rokem 2013 byl ale meziroční přírůstek u všech sledovaných ukazatelů v roce 2014 nižší. V absolutním i relativním vyjádření byl na tom nejhůře meziroční přírůstek počtu hypotečních úvěrů, ten poklesl o 6,7 tis. smluv (-7,3 %). Meziroční přírůstek smluvní jistiny byl v roce 2014 o 6,0 mld. Kč (-4,0 %) a nesplacené jistiny o 3,6 mld. Kč (-6,7 %) nižší než v roce 2013.

Tabulka 5.6: Stav hypotečních úvěrů (HÚ) poskytnutých občanům

	K 31.12.	2012	2013	2014	Meziroční změna	
					abs.	(%)
Za rok	Počet HÚ (tis.)	73,6	92,6	85,9	-6,7	-7,3
	Smluvní jistina (mld. Kč)	121,6	149,3	143,4	-6,0	-4,0
	Nesplacená smluvní jistina (mld. Kč)	42,0	53,9	50,3	-3,6	-6,7
Celkem	Počet HÚ (tis.)	646,2	738,8	824,7	85,9	11,6
	Smluvní jistina (mld. Kč)	989,0	1 138,3	1 281,7	143,4	12,6
	Nesplacená smluvní jistina (mld. Kč)	577,2	631,1	681,4	50,3	8,0

Pramen: MMR

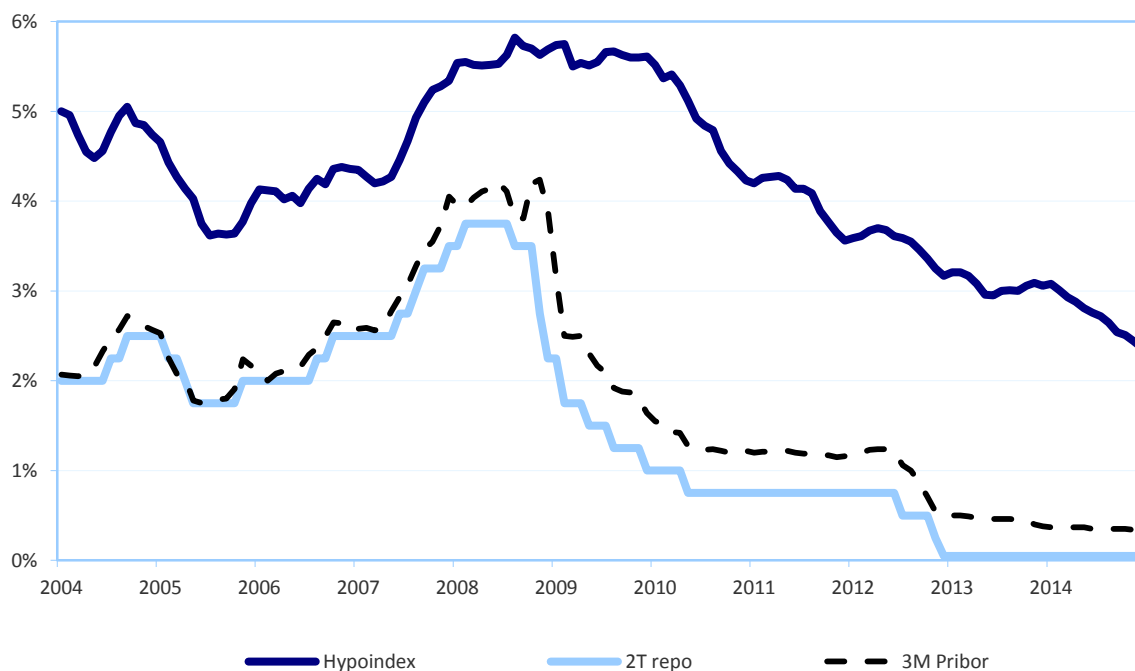
K růstu hypotečního trhu v ČR přispívalo hlavně také pokračování trendu poklesu klientských úrokových sazeb vyjádřených pomocí Hypoindexu²³, které v posledních letech opakovaně pokořují svá historická minima za dobu sledování tohoto ukazatele (od roku 2003). Zatímco v předcházejících letech docházelo ke zpomalování tempa meziročního poklesu, mezi lety 2013 a 2014 klesl Hypoindex o 0,69 p.b. na hodnotu 2,37 % na konci roku 2014. Pro srovnání v předcházejícím období činil rozdíl sazeb na konci roku 2012 a 2013 jen 0,11 p.b. Vzhledem k tomu, že hodnoty Hypoindexu v průběhu roku 2014 postupně klesaly, pokles měřený aritmetickým průměrem za 12 měsíců mezi lety 2013 (3,07 %) a 2014 (2,73 %) vykazuje podstatně nižší hodnoty (0,34 p.b.). V dubnu roku 2015, tj. po skončení období, kterému se věnuje tato zpráva, Hypoindex klesl na novou rekordně nízkou hodnotu 2,11 %.

Mezi dlouhodobé příčiny poklesu sazby Hypoindexu může patřit konkurence mezi poskytovateli úvěrů, sílící obliba smluv s pohyblivou sazbou²⁴ (které byly úročeny nižšími úrokovými sazbami než úvěry s fixním úročením) a samozřejmě v neposlední řadě také levnější zdroje bank v důsledku působení vysoce uvolněného charakteru měnové politiky. Vztah mezi vývojem klientských, mezibankovních a měnověpolitických sazeb zobrazuje graf 5.7.

²³ Ukazatel FINCENTRUM HYPOINDEX je vážená průměrná úroková sazba, za kterou jsou poskytovány v daném kalendářním měsíci nové hypoteční úvěry pro fyzické osoby. Vývoj této úrokové sazby v čase zachycuje graf 5.7.

²⁴ Na základě údajů ČNB představovaly hypoteční úvěry s pohyblivou sazbou a fixací sazby po období kratší než 1 rok asi 52 % objemu nově poskytnutých hypoték v roce 2014, což představuje oproti roku 2013 nárůst o 18 p.b. Nicméně tento ukazatel je poněkud zkreslen skutečností, že ČNB dle své statistické metodiky vykazuje část úvěrů poskytnutých stavebními spořitelny v rámci hypotečních úvěrů.

Graf 5.7: Vývoj vybraných úrokových sazeb

Pramen: Fincentrum, ČNB – ARAD

Rozpětí mezi sazbou Hypoindexu a 2T repo sazbou v prvním čtvrtletí roku 2014 pokořilo hranici 3 p.b., a dále se ještě v průběhu roku snižovalo na cca 2,3 p.b. ke konci roku. Podobně nízkého rozpětí bylo naposledy dosaženo v roce 2008. Tehdy však byly měnověpolitické sazby podstatně vyšší (nad 3 %) a sazba Hypoindexu se přibližovala úrovni 6 %. Naopak maximální rozpětí (4,6 p.b.) bylo zaznamenáno na konci roku 2009. Centrální banka již v roce 2008 započala postupné snižování své klíčové úrokové míry, ale poskytovatelé úvěrů na tento vývoj reagovali teprve postupně se zlepšováním situace v reálné ekonomice a na finančních trzích.

Tabulka 5.7 uvádí přehled hypotečních úvěrů dle kategorií jejich příjemců. Celkový počet smluv hypotečních úvěrů vzrostl téměř o 88 tis. kusů, což představuje mírné snížení meziročního tempa růstu oproti předchozímu období (o 6,5 tis.). Vzhledem k nejvyššímu počtu smluv a nejvyššímu tempu meziroční změny v případě kategorie občanů byl nejvyšší meziroční absolutní nárůst počtu smluv realizován právě touto kategorií. Z hlediska relativních změn zůstává pořadí kategorií oproti minulému sledovanému období zachováno. Nejrychleji rostl počet smluv v kategorii občané (o 11,6 %), následován podnikatelskými subjekty (o 10,6 %). Nejpomalejší růst počtu smluv zaznamenaly municipality (o 7,5 %). Zatímco podnikatelské subjekty a municipality nedoznaly žádných větších meziročních změn v tempu růstu (jen v řádu desetin p.b.), v kategorii občanů došlo k poklesu meziročního tempa růstu počtu smluv o 2,7 p.b., což může svědčit jak o rostoucí nasycenosti tohoto segmentu trhu, tak také být odrazem více opatrného přístupu potenciálních dlužníků v daném období a jejich odkladu poptávky po nemovitostech.

Tabulka 5.7: Hypoteční úvěry (HÚ) dle hlavních kategorií příjemců²⁵

	K 31.12.	2012	2013	2014	Meziroční změna	
					abs.	(%)
Občané	celkem (v tis. ks)	646,2	738,8	824,7	85,9	11,6
	smluvní jistina celkem (mld. Kč)	989,0	1 138,3	1 281,7	143,4	12,6
Podnikatelské subjekty	celkem (v tis. ks)	16,8	18,6	20,5	2,0	10,6
	smluvní jistina celkem (mld. Kč)	311,1	337,7	383,0	45,3	13,4
Municipality	celkem (v tis. ks)	0,9	1,0	1,1	0,1	7,5
	smluvní jistina celkem (mld. Kč)	9,5	10,2	11,1	0,9	8,6
Celkem	celkem (v tis. ks)	664,0	758,4	846,3	87,9	11,6
	smluvní jistina (mld. Kč)	1 309,6	1 486,1	1 675,7	189,6	12,8
	nesplacená smluvní jistina (mld. Kč)	697,5	752,1	811,7	59,6	7,9

Pramen: MMR

Absolutní nárůst smluvní jistiny během sledovaného období činil 189,6 mld. Kč, z toho připadalo 143,4 mld. Kč (cca 75,6 % celkového nárůstu) na občany a 45,3 mld. Kč na podnikatelské subjekty. Spíše okrajová kategorie municipalit vykázala navýšení jen o 0,9 mld. Kč. Co se týče dynamiky, celkový objem jistiny vzrostl o 12,8 %, tedy nepatrně méně než v roce 2013 (nárůst o 13,5 %). Podnikatelské subjekty v roce 2014 předběhly se svým meziročním zrychlením tempa růstu jistin úvěrů o téměř 5 p.b. na 13,4 % i dlouho v tomto smyslu nejrychleji rostoucí kategorii občanů. Výše jistiny hypotečních úvěrů kategorie občanů, která od roku 2010 rostla každoročně v průměru o 15 %, totiž dosáhla v roce 2014 meziročního tempa růstu jen ve výši 12,6 % (meziroční pokles o 2,5 p.b.). V kategorii municipalit naopak došlo ke zrychlení tempa růstu jistiny úvěrů z 6,9 % v roce 2013 na 8,6 % v roce 2014. Tabulka 5.7 uvádí v posledním řádku i výši nesplacené jistiny hypotečních úvěrů, která v roce 2014 meziročně vzrostla o 59,6 mld. Kč (tzn. o 7,9 %), což představuje téměř stejné meziroční tempo růstu jako v roce 2013 (o 7,8 %).

Tabulka 5.8: Objem hypotečních úvěrů (HÚ)

K 31.12.	2012	2013	2014	Meziroční změna	
				abs.	(%)
Objem HÚ obyvatelstvo (mld. Kč)	700,5	746,6	796,9	50,3	6,7
Objem HÚ na bytové nemovitosti (mld. Kč)	747,6	789,5	844,3	54,8	6,9
Objem HÚ na nemovitosti celkem (mld. Kč)	864,3	909,7	965,0	55,3	6,1

Pramen: ČNB – ARAD

Objem hypotečních úvěrů²⁶ poskytnutých obyvatelstvu²⁷ narůstal v uplynulých třech letech takřka stejným tempem ve výši cca 6,5 %. Další pohled představují data nesplacených jistin z účelového hlediska (bytové a nebytové nemovitosti). Objem hypotečních úvěrů celkem v roce 2014 meziročně vzrostl o 6,1 % na 965 mld. Kč, což nasvědčuje pokračování trendu zrychlení meziročního tempa růstu, které započalo již v roce 2013, kdy činilo 5,6 %.

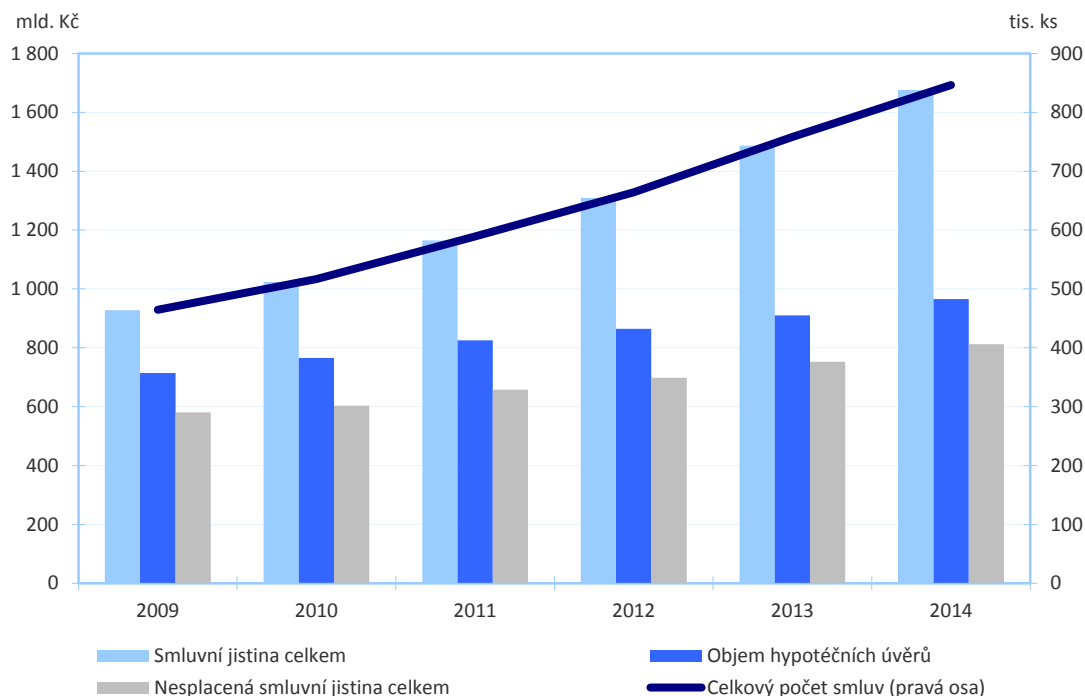
Vývoj celkových ukazatelů hypotečního trhu ilustruje graf 5.8. Údaje o celkovém počtu smluv, smluvních a nesplacených jistinách v tomto grafu zahrnují občany, podnikatelské subjekty a municipality (data viz tabulka 5.7). Objem úvěrů pak představuje hypoteční úvěry na bytové i nebytové nemovitosti (data viz tabulka 5.8).

²⁵ Vymezení jednotlivých kategorií příjemců vyplývá ze statistiky publikované MMR.

²⁶ Jedná se o stav nesplacené jistiny včetně refinancování úvěrů na základě dat ČNB. Z hlediska metodického přístupu nelze například nárůst ukazatele automaticky interpretovat jen jako nárůst úvěrování ze strany bank či zvýšení jejich ochoty poskytovat úvěry, ale může se jednat také o důsledek zhoršení schopnosti dlužníků splácet své závazky. Dále statistická metodika ČNB standardně vykazuje část úvěrů poskytnutých stavebními spořitelny v rámci kategorie hypotečních úvěrů. Dle definice ČNB se nově poskytnutými hypotečními úvěry rozumí jakékoliv nové dohody mezi bankou a klientem, tzn. finanční kontrakty, které poprvé stanovují úrokovou sazbu a všechna nová jednání vztahující se k těmto existujícím kontraktům (jako např. refinancované hypoteční úvěry). Podíl refinancování na celkové produkci hypotečních úvěrů přitom postupně narůstá. Ke stanovení jeho přesné výše nejsou dostupná data, nicméně z jiných údajů lze usuzovat podíl v desítkách procent. S ohledem na uvedená zkrácení ukazatele objemu poskytnutých hypotečních úvěrů za daný rok je jeho hlavní vypovídací hodnotou spíše ilustrace schopnosti jednotlivých poskytovatelů hypotečních úvěrů udržovat svůj tržní podíl.

²⁷ ČNB dle své metodiky zahrnuje do kategorie obyvatelů: zaměstnance, příjemce důchodů z vlastnictví, příjemce penzí a příjemce ostatních transferů.

Graf 5.8: Souhrnné ukazatele hypotečního trhu

Pramen: MMR, ČNB – ARAD

Odhad budoucího vývoje hypotečních úvěrů je odvislý od celé řady dlouhodobých faktorů, které ve střednědobém horizontu nemají tendenci se podstatně měnit. Pozitivní predikce budoucího vývoje hypotečního trhu ve vztahu k domácnostem vycházejí z přetrvávající relativně nízké míry zadluženosti českých domácností. I nadále bude mezi faktory působícími v kratším horizontu patřit vývoj mezd a trhu práce, potažmo tempo hospodářského růstu. Tempo hospodářského růstu je samo o sobě ovlivňováno poptávkou po úvěrech a vývojem na finančních trzích. V tomto ohledu může v menším měřítku působit i efekt realizace odložené poptávky v důsledku stále doznívající nejistoty v souvislosti s dřívější finanční a dluhovou krizí. Další vliv může představovat očekávání vývoje cen nemovitostí, u kterých v případě určitých typů a lokalit dochází na základě zvýšené poptávky k nárůstu cen²⁸, což má ale spíše dopad na volbu mezi jednotlivými typy bydlení. Příznivým vlivem na objem hypotečních úvěrů by i nadále byly klesající úrokové sazby, přičemž právě pokračování nebo přerušování tohoto trendu bude klíčové pro budoucí vývoj hypotečního trhu. Utahování úrokových rozdílů mezi vklady a úvěry spolu s klesající nabídkou bezpečných investičních příležitostí motivuje mnohdy domácnosti k čerpání hypotečního úvěru spíše než řešení bytové situace. Nejistotu do budoucího vývoje i nadále vnášejí tzv. refinancování hypoték, které generuje nezanedbatelnou část nové produkce úvěrů (nikoli však celkové dlužné částky) na bydlení, navíc ve spojení s migrací klientů mezi hypotečními úvěry a úvěry poskytovanými stavebními spořitelny.

5.8. Stavební spořitelny

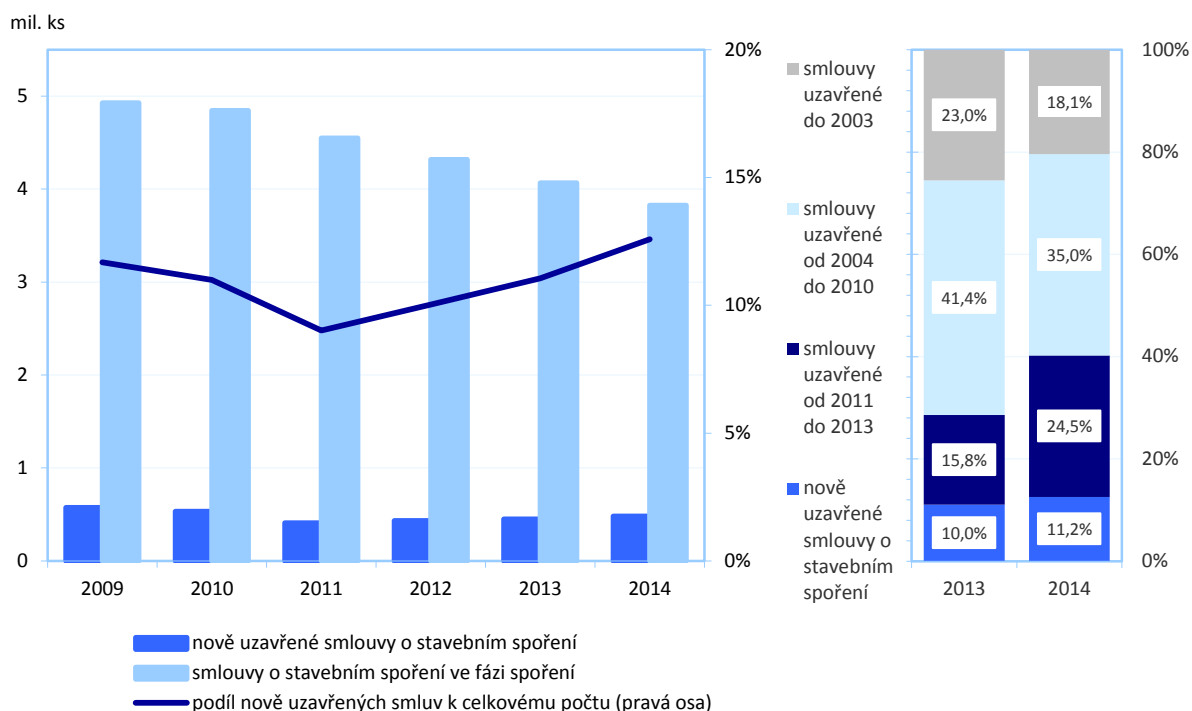
Rok 2014 se v sektoru stavebního spoření nesl ve znamení významného nárůstu nově uzavřených smluv oproti předchozímu období. Během roku 2014 bylo uzavřeno více než 481 tis. nových smluv o stavebním spoření, tj. o 32 tis. více než v roce 2013. Jedná se tak o meziroční nárůst 7,1 %, což představuje téměř dvojnásobné tempo růstu oproti roku 2013. Roční obnova celkového kmene smluv ve fázi spoření, tedy podíl nově uzavřených smluv na celkovém počtu smluv o stavebním spoření, se v roce 2014 zvýšila na 12,6 % a dosáhla nejvyšší hodnoty za sledované období (9 – 13 %, viz graf 5.9).

Zatímco u nových smluv zintenzivnil pozitivní vývoj, v případě celkového počtu smluv ve fázi spoření pokračoval sestupný trend, který započal již v roce 2004. Celkový počet smluv ve fázi spoření dosáhl na konci roku 2014 cca 3,8 mil., což meziročně znamená téměř totožný pokles jako v roce 2013 (o cca 241 tis. smluv, tj. o 5,9 %). Jak je dále patrné z grafu 5.9, byla jedna pětina evidovaných smluv ve fázi spoření ke konci roku

²⁸ Dle údajů ČSÚ v roce 2014 vzrostly ceny starších bytů v ČR meziročně téměř o 6 %, zatímco ceny novostaveb jen o 1,6 %.

2014 uzavřena před rokem 2004 (za podmínek státní podpory ve výši 4 500 Kč) a další téměř dvě pětiny smluv byly uzavřeny mezi lety 2004 a 2010 (se státní podporou ve výši 3 000 Kč), což znamená, že více jak polovina smluv je účastníky využívána k dlouhodobému spoření.

Graf 5.9: Počet smluv o stavebním spoření²⁹

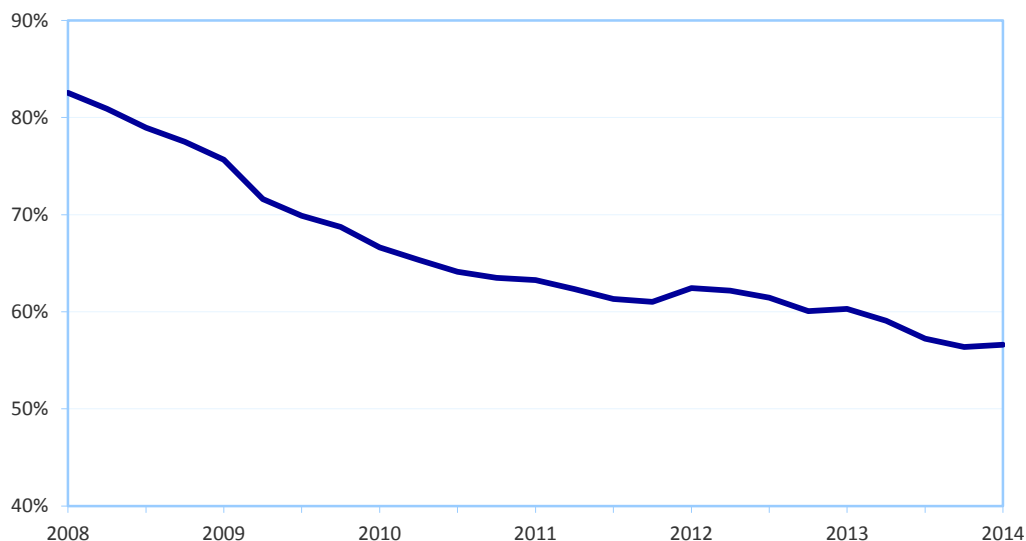
Pramen: stavební spořitelny, výpočty MF

Již druhý rok po sobě také došlo k poklesu celkové naspořené částky, a to na hodnotu 413,6 mld. Kč. Meziroční pokles přitom zesílil z 1,4 % v roce 2013 na 3,6 % v roce 2014. Z celkové hodnoty vkladů je důležité sledovat tzv. ukazatel vkladů po vázací době (viz graf 5.10)³⁰, který na konci roku 2014 činil 56,6 %. Vklady po vázací době představují část celkových vkladů, u kterých účastník splnil podmínku vázací doby a smlouva o stavebním spoření se tak stává klasickým vkladem s výpovědní lhůtou. V případě tohoto ukazatele dochází rovněž k setrvalému poklesu. Nejvyšších historických hodnot dosáhly vklady po vázací době na konci roku 2008 (82,6 %), kdy uplynula tehdy ještě pětiletá vázací doba zvýšeného počtu smluv, které byly za výhodných podmínek uzavřeny na konci roku 2003.

²⁹ Za dobu existence stavebního spoření došlo k dvojímu snížení státní podpory. Po dobu prvních deseti let činila státní podpora 4500 Kč. S účinností od roku 2004 činila státní podpora 3000 Kč u nově uzavřených smluv. Druhé snížení v roce 2011 však bylo aplikováno na všechny účastníky stavebního spoření. Od tohoto roku činí tedy maximální výše státní podpory 2000 Kč na účastníka.

³⁰ Vázací doba představuje povinnou dobu po kterou klient musí spořit, aby splnil nárok na státní podporu. Od roku 2004 je stanovena ve výši 6 let, předtím činila 5 let.

Graf 5.10: Podíl vkladů po vázací době

Pramen: stavební spořitelny, ČNB – ARAD, výpočty MF

Odliv objemu vkladů po vázací době mohlo částečně způsobit snižování úrokové sazby z vkladů, které stavební spořitelny začaly využívat v roce 2013 a i v roce 2014 v této možnosti v některých případech pokračovaly. Tento faktor, spolu se změnou pravidel výběrů naspořených prostředků za nezletilé osoby (v souvislosti s novelou občanského zákona)³¹, pravděpodobně snižuje oblibu stavebního spoření u občanů. Zprostředkovaně se do chování účastníků promítly i úrokové sazby u hypoték, které nadále překonávaly svá historická minima. Úrokové sazby alternativních spořicích produktů se během roku 2014 pohybovaly na hladině srovnatelné se sazbami nabízenými u nově uzavřených smluv stavebního spoření, nicméně při započtení vlivu státní podpory představuje stavební spoření stále výhodnější formu spoření s možností čerpat úvěr na bytové potřeby. Rovněž data odrážející zvyšující se tempo nárůstu nových smluv deklarují, že stavební spoření si jako specifický produkt zachovává své postavení v portfoliu domácností (viz také graf 3.1 v kapitole 3).

Vývoj na finančním trhu a prostředí nízkých úrokových sazeb včetně těch hypotečních však zejména nepříznivě ovlivnily čerpání úvěrů ze stavebního spoření. Na trend poklesu úvěrů bylo navázáno i v roce 2014 snížením celkového počtu úvěrů³² o 63 tis. na 753 tis. (viz tabulka P2.4 v příloze 2).

Tabulka 5.9: Hlavní ukazatele stavebního spoření

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Úvěry celkem (mld. Kč)	267,5	293,4	293,1	282,2	261,4	249,6
Naspořená částka	415,2	430,1	433,4	435,0	429,1	413,6
Podíl úvěry/naspořená částka (%)	64,4	68,2	67,6	64,9	60,9	60,4

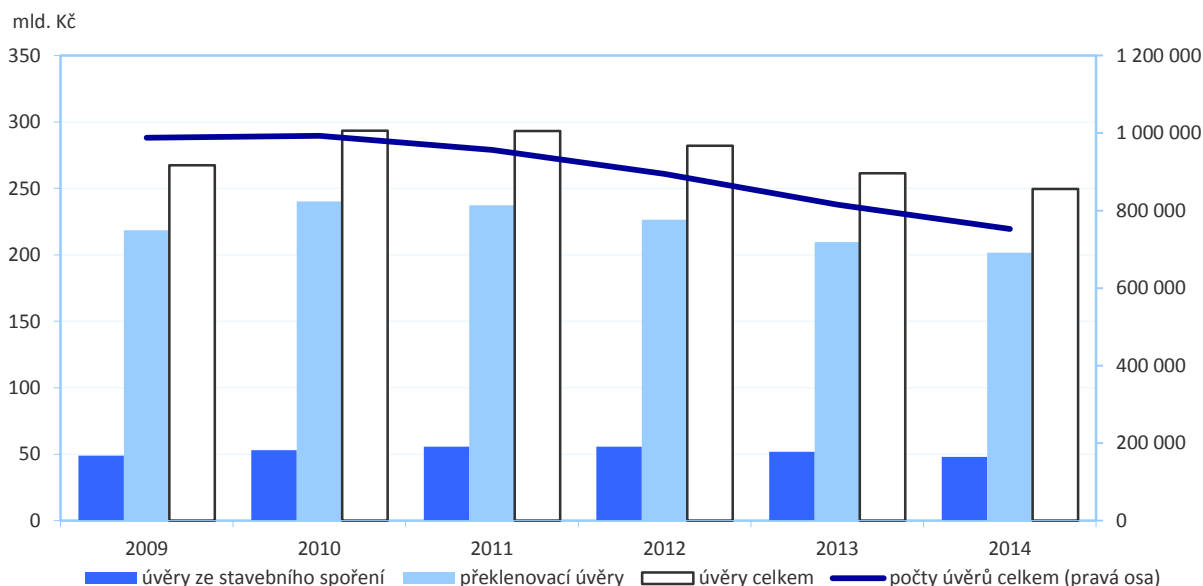
Pramen: stavební spořitelny

Pokračující trend odlivu poptávky po úvěrech od stavebních spořitelen byl patrný i na celkovém objemu úvěrů poskytnutých stavebními spořitelny, když meziročně poklesl o 11,8 mld. Kč (-4,5 %) na celkových 249,6 mld. Kč. Přičemž výraznějšího útlumu, ve výši 7,2 %, se dočkaly úvěry ze stavebního spoření, zatímco překlenovací úvěry poklesly jen o 3,9 %. Jejich podíl na celkových úvěrech zůstává za sledované období (2009 – 2014) na stejné úrovni cca 20 : 80. Kvůli nižšímu meziročnímu tempu poklesu celkového objemu úvěrů a naopak razantnějšímu snížení naspořené částky se zpomalilo tempo poklesu podílu úvěrů na naspořené částce, který v roce 2014 dosáhl úrovně 60,4 %.

³¹ S účinností nového občanského zákoníku od 1. 1. 2014 je nutný pro ukončení smlouvy o stavebním spoření nezletilého dítěte souhlas opatrovníckého soudu.

³² Stavební spořitelny poskytují úvěry ze stavebního spoření a překlenovací úvěry. Pojmem „úvěry“ jsou myšleny oba typy úvěrů. Pokud se údaj vztahuje pouze k jednomu typu úvěrů, pak je toto výslovně uvedeno.

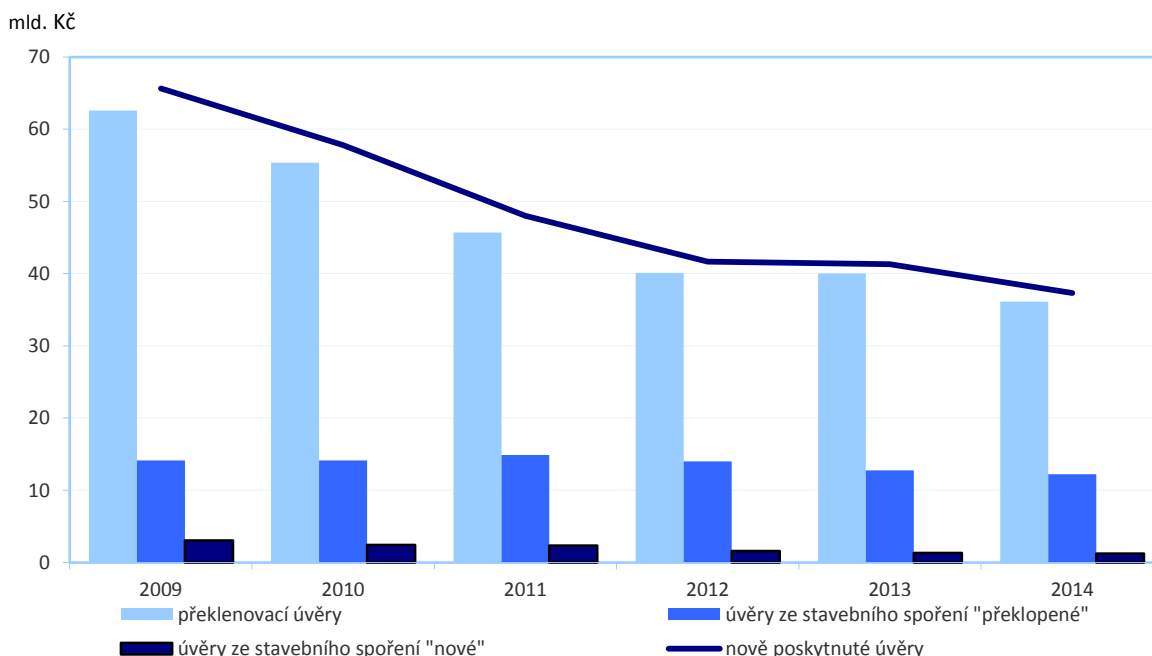
Graf 5.11: Objem úvěrů v sektoru stavebního spoření

Pramen: stavební spořitelny

Zatímco u celkového objemu úvěrů došlo k meziročnímu zpomalení tempa poklesu o 2,9 p.b., objem nových úvěrů³³ naopak zaznamenal meziroční zrychlení tempa poklesu o 8,7 p.b. Objem nově poskytnutých úvěrů, po dvou letech relativní stability kolem hodnoty 41,5 mld. Kč, opět pokračoval v dlouhodobě nastoleném trendu poklesu – ke konci roku 2014 až na úroveň 37,3 mld. Kč. Vývoj obou složek objemu nově poskytnutých úvěrů byl však ve sledovaném období rozdílný. Objem nových překlenovacích úvěrů meziročně klesl o 9,7 %, zatímco objem nových úvěrů ze stavebního spoření doznal ve stejném období meziročního poklesu ve výši 5,4 %. Přičemž téměř 60 % všech nových úvěrů v roce 2014 poskytla jedna stavební spořitelna.

Graf 5.12: Nové úvěry v sektoru stavebního spoření

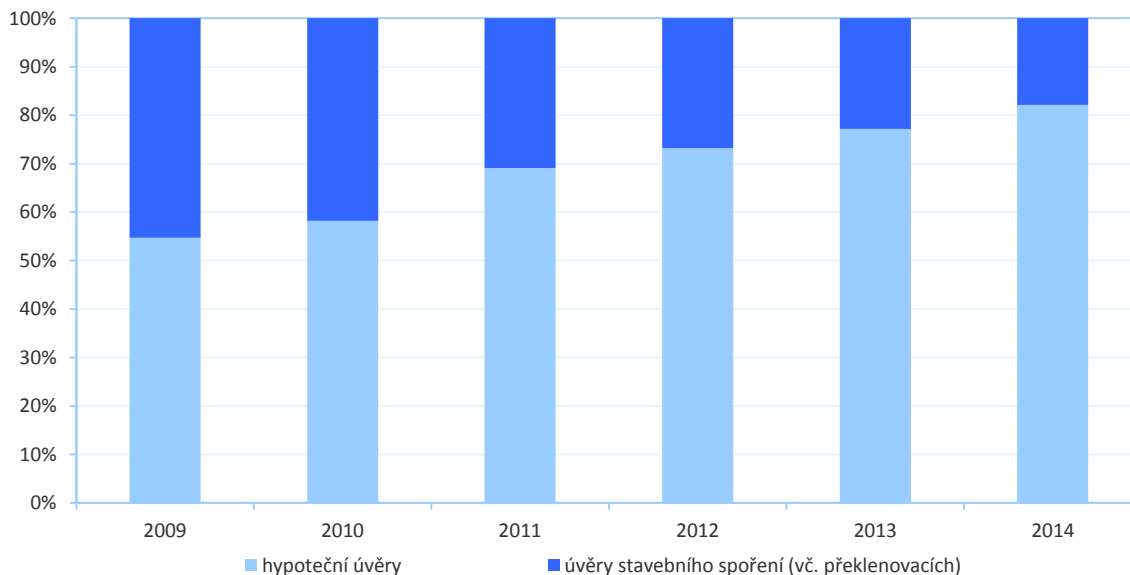

Pramen: stavební spořitelny

³³ Nově poskytnuté úvěry jsou součtem nově poskytnutých překlenovacích úvěrů (světle modrý sloupec v grafu 5.12) a tzv. nových úvěrů ze stavebního spoření (tmavě modrý sloupec v grafu 5.12). Speciální kategorii tvoří tzv. překlopené úvěry ze stavebního spoření (nejde o nově poskytnuté úvěry), které byly dlužníky načerpány jako překlenovací a v určitém okamžiku (po splnění smluvních podmínek) jsou překlopeny ve standardní úvěry ze stavebního spoření s novým splátkovým kalendářem a za obvykle výhodnějších úrokových podmínek.

K poklesu počtu a objemu úvěrů přispěly snižující se úrokové sazby z hypotečních úvěrů, které jsou v posledních letech tlačeny na rekordní minima. Úvěry ze stavebního spoření nejsou se svými stabilními sazbami v silné konkurenci těmi preferovanými. Po dalším z hlediska hypotečních bank velice úspěšném roce, se procentuální podíl objemu nových úvěrů ze stavebního spoření na objemu nových úvěrů na bydlení poskytnutých domácnostem snížil z původních 23 % na 18 % ve prospěch hypotečních bank. V roce 2014 totiž, jak je zobrazeno na grafu 5.13, objem nových hypotečních úvěrů meziročně vzrostl o 24 %, zatímco objem nově poskytnutých úvěrů ze stavebního spoření se snížil o 9 %.

Graf 5.13: Podíly nových úvěrů poskytnutých bankami a stavebními spořitelny domácnostem

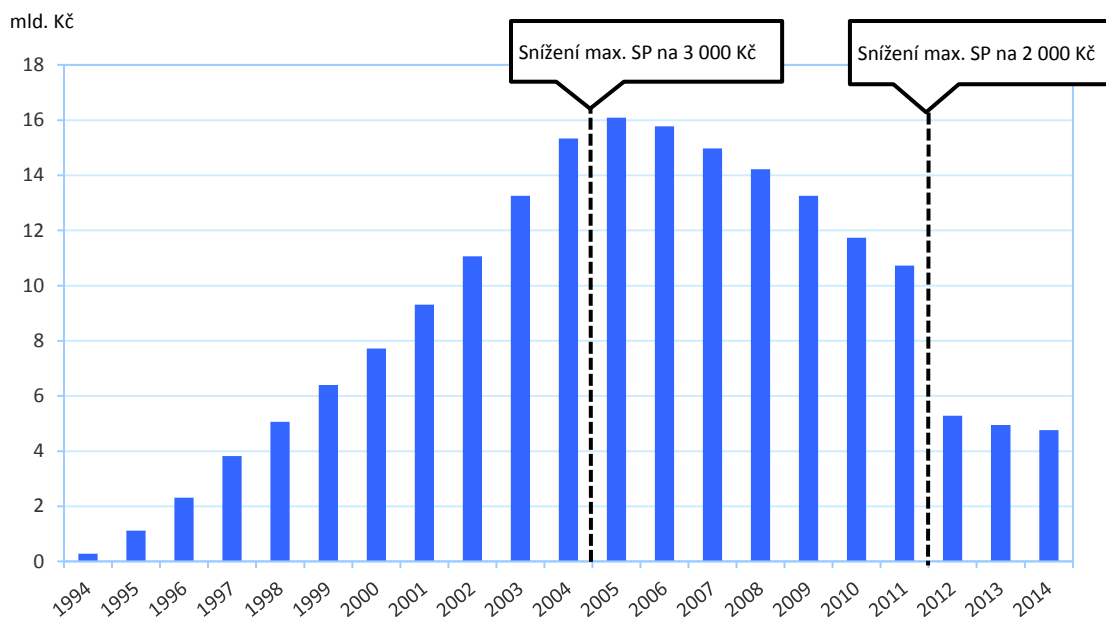

Pramen: stavební spořitelny, ČNB – ARAD, výpočty MF

V roce 2014 byla na smlouvy o stavebním spoření vyplacena státní podpora v celkové výši 4,8 mld. Kč, což je o 239 mil. Kč (o 4,8 %) méně než v roce 2013. Výraznější pokles byl zaznamenán mezi lety 2011 až 2012³⁴ (50,6 %), kdy se projevilo snížení poskytované roční státní podpory. Celkově od roku 1994 do roku 2014 vyplatil stát účastníkům státní podporu ve výši cca 187 mld. Kč (viz graf 5.14 níže).

³⁴ Státní podpora se vyplácí za předchozí rok zpětně, proto má účinnost opatření snížení státní podpory od roku 2011 dopad až na rok 2012. V grafu 5.14 jsou proto vyznačená snížení státní podpory posunuta o jeden rok od své účinnosti.

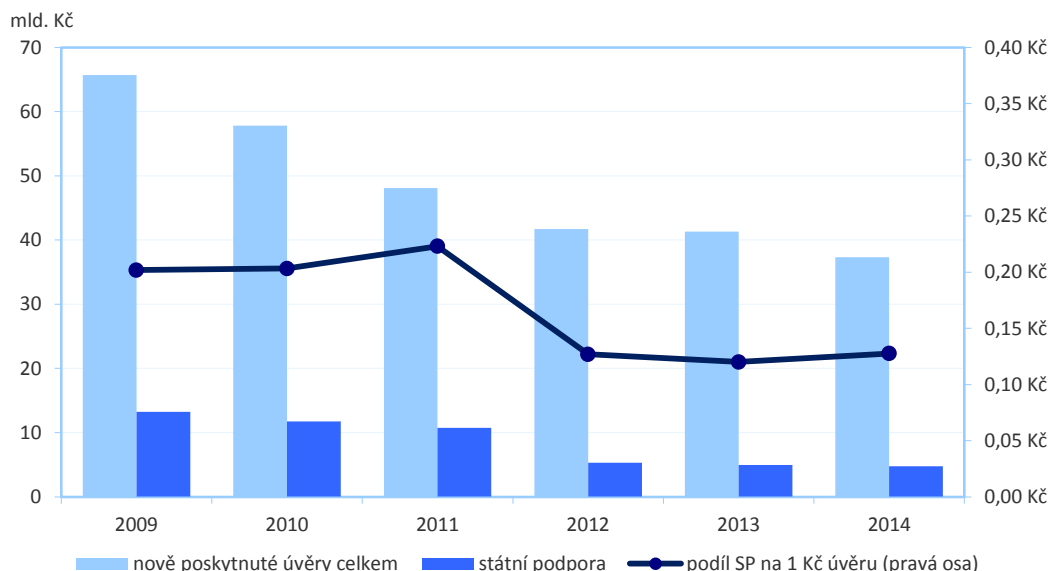
Graf 5.14: Celkově vyplacená státní podpora

Pramen: MF

Stát ve snaze podpory financování bytové politiky a směřování úspor domácností na bytové účely vyplácí prostředky ze státního rozpočtu. Spojnice v grafu 5.15 představuje výši státní podpory připadající na 1 Kč účelově vázaného výdaje na bytové potřeby, tedy úvěru generovaného sektorem stavebního spoření. V roce 2014 dosáhla výše 0,13 Kč, což je cca o třetinu nižší hodnota než v letech 2009 až 2011 (cca 0,21 Kč). Vzhledem k tomu, že od roku 2012 osciluje tato hodnota kolem 0,13 Kč, je patrné, že efektivita státní podpory se proti období 2009 – 2011 zvýšila. Ani do budoucna se nepředpokládá u tohoto ukazatele výraznější odchýlení od trendu.

Graf 5.15: Podíl státní podpory na poskytnutých úvěrech

Pramen: stavební spořitelny, výpočty MF

Podrobnější informace o sektoru stavebních spořitelen jsou pravidelně čtvrtletně aktualizovány na internetových stránkách www.mfcr.cz (viz také tabulka P2.4 v příloze 2).

5.9. Družstevní záložny

V roce 2014 bylo odejmuto povolení k činnosti družstevní záložně WPB Capital, spořitelnímu družstvu, ke kterému přistoupila ČNB dne 24. 6. 2014.³⁵ Jak bude dále ukázáno na datech, odnětí povolení se projevilo v sektoru družstevních záložen v menší míře v porovnání s odnětím povolení Metropolitnímu spořitelnímu družstvu v roce 2013.

Hospodářský výsledek po zdanění celého sektoru spořitelních a úvěrních družstev dosáhl v roce 2014 hodnoty 75,9 mil. Kč (viz tabulka 5.9), což představuje nárůst o 95,7 mil. Kč oproti předchozímu roku, který byl pro celý sektor ztrátový. Bilanční suma sektoru klesla o 284 mil Kč na hodnotu 31,3 mld. Kč, což činilo 0,43 % bilanční sumy bankovního sektoru. Meziroční pokles bilanční sumy ve výši 0,9 % značí poměrně stabilní vývoj (a to i přes odejmutí povolení činnosti Metropolitnímu spořitelnímu družstvu v roce 2013 a záložně WPB Capital v roce 2014). Naopak, jak je vidět z tabulky 5.9 i grafu 5.16 počet členů družstevních záložen i přes pokles bilanční sumy meziročně vzrostl o 6,7 % na 57 179 členů.

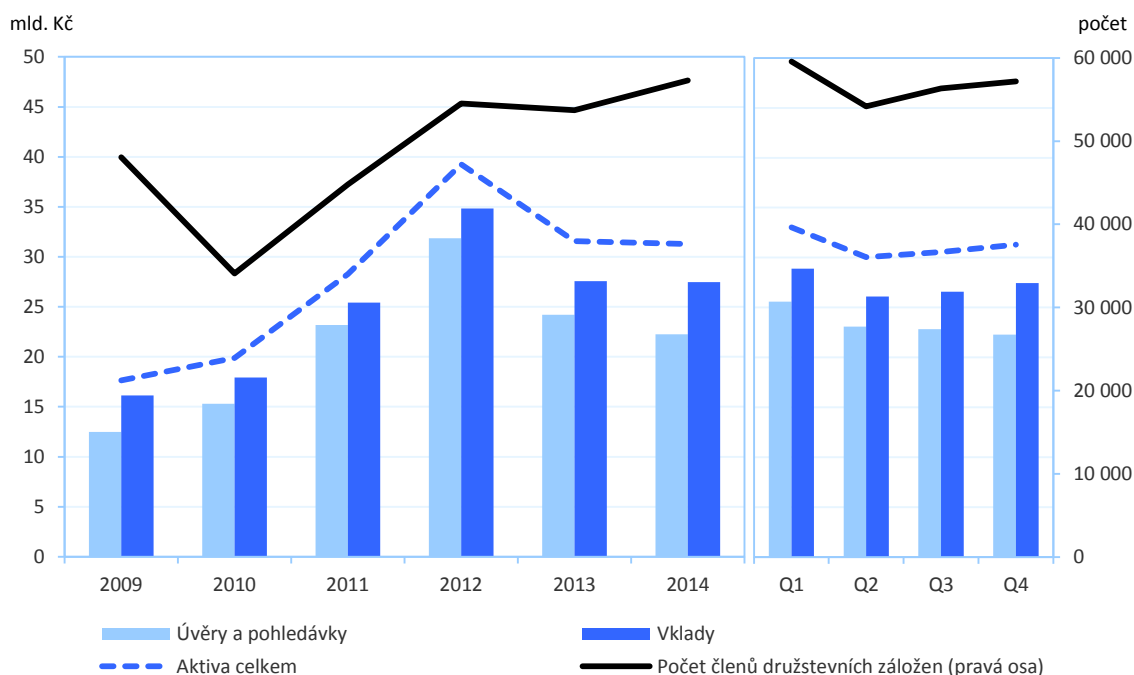
Tabulka 5.10: Základní ukazatele sektoru družstevních záložen

K 31.12.	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Meziroční změna (%)
Počet členů družstevních záložen	47 952	34 003	44 687	54 402	53 594	57 179	6,7
Aktiva celkem (mld. Kč)	17,6	19,9	28,3	39,3	31,6	31,3	-0,9
Úvěry a pohledávky (mld. Kč)	12,5	15,3	23,2	31,9	24,2	22,3	-8,0
Vklady (mld. Kč)	16,1	17,9	25,4	34,8	27,6	27,5	-0,3
Podíl poskytnutých úvěrů na přijatých vkladech (v %)	77,5	85,4	91,2	91,4	87,9	81,1	-7,7
Podíl rychle likvidních aktiv na celkových aktivech (v %)	25,5	17,6	13,1	14,3	18,8	23,1	23,0
Podíl úvěrů v selhání na celkových pohledávkách (v %)	3,4	8,2	13,2	7,8	19,0	22,6	18,6
Krytí úvěrů v selhání opravnými položkami (v %)	16,3	12,8	13,8	16,4	16,6	18,7	12,8
Celkový kapitálový poměr (v %)	14,5	12,2	12,1	13,3	14,3	13,9	-2,9
Zisk (mil. Kč)	-0,2	-38,8	122,8	303,8	-19,8	75,9	-
Rentabilita aktiv (v %)	0,0	-0,2	0,4	0,8	-0,1	0,2	-

Pramen: ČNB – ARAD

³⁵ Více informací je uvedeno v kapitole 4 Institucionální pohled na finanční trh.

Graf 5.16: Základní roční ukazatele sektoru družstevních záložen a čtvrtletní vývoj v roce 2014

Pramen: ČNB – ARAD

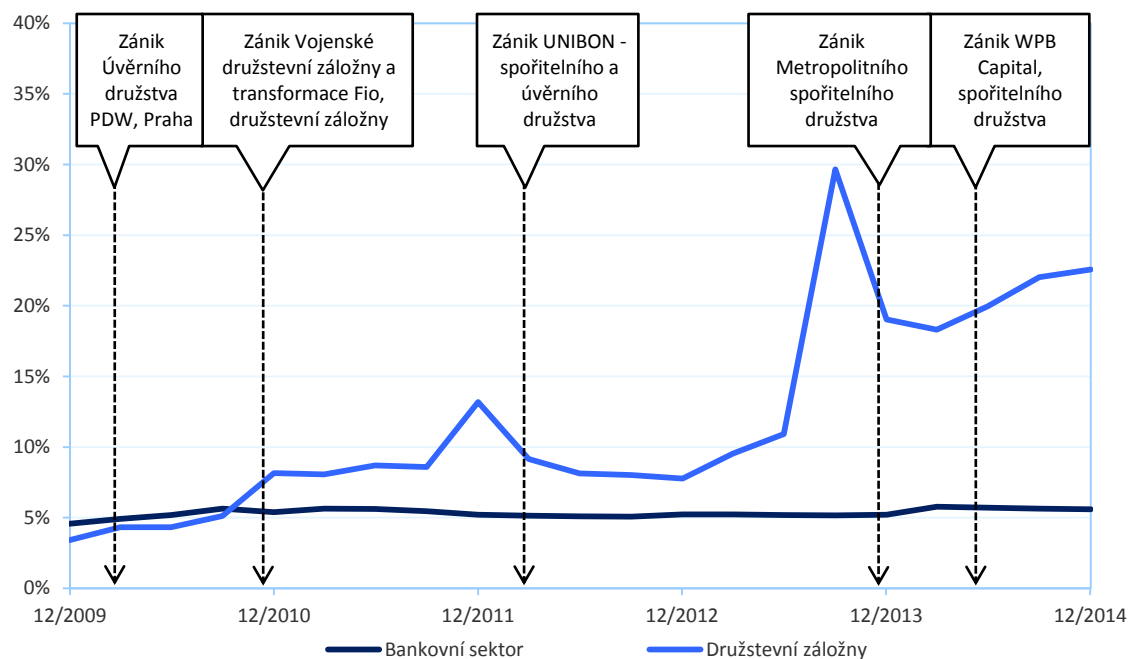
Bližší analýza dopadu odejmutí povolení záložny WPB Capital naznačuje, že pokles počtu členů mezi prvním a druhým čtvrtletním činil 9,1 %, ale nárůst od druhého do čtvrtého čtvrtletí činil jen 5,6 %. Obdobně můžeme pozorovat, že vklady mezi prvním a druhým čtvrtletním klesly o 9,6 %, ovšem od druhého do čtvrtého čtvrtletí vzrostly jen o 5,2 %, což indikuje fakt, že ne všichni členové se svými vklady přešli k jiným subjektům v sektoru družstevních záložen.

Meziročně klesly celkové přijaté vklady o 0,3 % na hodnotu 27,5 mld. Kč, což je nižší meziroční pokles než v předchozím období, ve kterém došlo ke krachu Metropolitního spořitelního družstva. Celkové poskytnuté úvěry se pak meziročně snížily o 8 % na hodnotu 22,3 mld. Kč.

Obecně za dlouhodobým růstem sektoru družstevních záložen stojí skutečnost, že družstevní záložny nabízejí vyšší zhodnocení vkladů oproti bankovnímu sektoru (v roce 2013 činil průměrný úrok na klientských vkladech u družstevních záložen 3 %, kdežto v bankovním sektoru jen 0,8 %³⁶) a od roku 2008 bylo v souladu s evropskou legislativou zavedeno stoprocentní krytí pojištění vkladů, což zapříčinilo enormní zájem vkladatelů a zprostředkovaně se odrazilo i v objemu vkladů. Relativní podíl vkladů na aktivech klesal menším tempem, než relativní podíl poskytnutých úvěrů na aktivech. Takový zájem vkladatelů znamenal investování družstevních záložen do více rizikových aktiv. To zapříčinilo růst úvěrů v selhání, který je mnohonásobně vyšší než v bankovním sektoru (viz následující graf).

³⁶ Novější data MF k dispozici nemá.

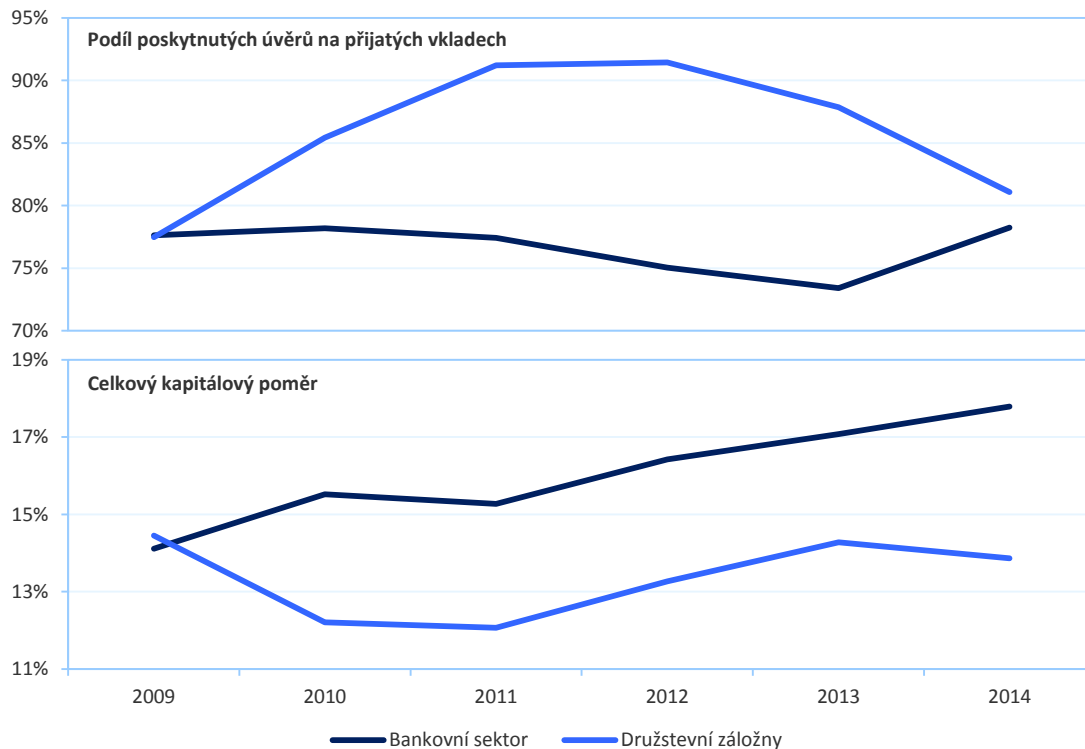
Graf 5.17: Podíl úvěrů v selhání na celkových pohledávkách

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Tento ukazatel ilustruje, že rizikovost úvěrového portfolia významně rostla od konce roku 2009 ze 4,6 % na 22,6 % ke konci roku 2014. Tento negativní vývoj byl jedním z faktorů, který zapříčinil pád družstevních záložení ve sledovaném období. Zvyšující se nestabilita v sektoru družstevních záložení představuje riziko také pro FPV.

Graf 5.18: Vývoj podílu úvěrů na vkladech a celkového kapitálového poměru

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Negativní vývoj úvěrového portfolia družstevních záložení v letech 2009 až 2014 také dokresluje pokles celkového kapitálového poměru, který nedosáhl ve sledovaném období své původní hodnoty z roku 2009.

Po pozorovatelném snížení rychle likvidních aktiv vzhledem k aktivům mezi roky 2009 až 2011 tento poměrový ukazatel v letech 2012 až 2014 rostl, ale přesto byl za celou dobu nižší než původní hodnota z roku 2009. Daný pokles a nižší hodnoty než na počátku sledovaného období jsou vysvětlitelné klesajícími úložkami u úvěrových institucí (meziroční pokles o 16,3%), tedy snižující se angažovaností na mezibankovním trhu. Dalším důvodem je rostoucí proúvěrovanost přijatých vkladů, která činila 81,1 % na konci roku 2014, což je o cca 3 p.b. více než u bankovního sektoru.

Významnou událostí pro sektor úvěrních a spořitelních družstev se v roce 2014 stalo schválení novely zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, která bude mít výrazný dopad na fungování družstevních záložen po roce 2014 (viz příloha č. 1).

5.10. Nebankovní poskytovatelé financování

Nebankovní poskytovatelé financování představují alternativu k úvěrovým institucím z hlediska možnosti získání úvěrového financování. Současně však platí, že řada z těchto subjektů je majetkově i finančně propojena s bankovním sektorem v rámci některých finančních skupin. Bilanční suma této části finančního trhu ke konci roku 2014 činila 353,6 mld. Kč (viz tabulka 5.10) a již delší dobu nedosahuje ani 10 % objemu rozvahy bankovního sektoru.

V roce 2014 velikost rozvahy tohoto sektoru vykazovala růst (o 11,5 mld. Kč, o 3,4 %). Avšak objem aktiv zůstává i nadále pod úrovní roku 2009, tj. počátku období sledovaného v tabulce 5.10. Historicky nejvyšší hodnotu na konci roku zaznamenala rozvaha sektoru v roce 2008 (448,9 mld. Kč), před tím než se v něm mohla plně projevit světová finanční krize. Od konce roku 2009 do konce roku 2014 bilanční suma kumulovaně klesla o 12,5 % (od konce roku 2008 pak o 21,2 %). Vývoj objemu poskytnutých půjček přibližně kopíroval trend vývoje bilanční sumy a tvořil její nejvýznamnější položku pohybující se v intervalu 72 – 75 %.

Sektor nebankovních poskytovatelů financování je obvykle (a to i z hlediska vykazování) rozdělován do tří segmentů: společnosti finančního leasingu, společnosti ostatního úvěrování a faktoringové a forfaitingové společnosti. Z hlediska podílu na celkové bilanční sumě dominovaly společnosti finančního leasingu (74,0 %) následované společnostmi ostatního úvěrování (20,1 %) a faktoringovými a forfaitingovými společnostmi (5,9 %). Během posledních 4 let se tyto relativní podíly zásadně neměnily.

Tabulka 5.11: Základní ukazatele sektoru zprostředkovatelů financování aktiv

k 31.12 v mld. Kč	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Meziroční změna (v %)
Aktiva ³⁷	404,2	352,3	356,1	346,3	342,1	353,6	3,4
Poskytnuté půjčky	299,0	260,8	266,3	256,6	246,9	254,9	3,2
Objem aktiv							
Společnosti finančního leasingu	282,5	265,2	265,1	259,3	253,1	261,7	3,4
Společnosti ostatního úvěrování	100,7	67,7	71,3	70,5	70,3	71,0	1,0
Faktoringové a forfaitingové společnosti	20,9	19,5	19,7	16,6	18,7	20,9	11,5
Podíl na aktivech sektoru (v %)							
Společnosti finančního leasingu	69,9	75,3	74,4	74,9	74,0	74,0	0,1
Společnosti ostatního úvěrování	24,9	19,2	20,0	20,3	20,6	20,1	-2,3
Faktoringové a forfaitingové společnosti	5,2	5,5	5,5	4,8	5,5	5,9	7,8

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Celkový objem aktiv společností poskytujících finanční leasing v roce 2014 poprvé ve sledovaném období zaznamenal meziročně růst, a to o 3,4 % na 261,7 mld. Kč. Ani v tomto segmentu však (podobně jako v případě celkového vývoje nebankovních poskytovatelů financování) objem bilanční sumy nedosáhl na úroveň počátečního roku 2009 (pokles o 20,8 mld. Kč). Maximální hodnoty na konci roku dosáhla rozvaha tohoto segmentu v roce 2008 (309,4 mld. Kč). Poskytnuté půjčky během sledovaného období vzrostly o 3,8 % na 183,1 mld. Kč. Tato položka tak tvoří 70,0 % všech aktiv. Objem vlastního kapitálu činil přibližně čtvrtinu

³⁷ Obecně platí, že prostý součet objemu aktiv za jednotlivé dílčí segmenty uvedené zde v tabulce nemusí vzhledem k zaokrouhlení odpovídat zcela přesně.

bilanční sumy. Tento ukazatel však nelze z důvodu odlišného podnikatelského modelu a charakteru sektoru plně srovnávat s kapitálem, resp. kapitálovou přiměřeností bank.

Společnosti ostatního úvěrování vykázaly mírný růst bilanční sumy meziročně o 1 %. Bilanční suma tohoto segmentu obdobně nedosáhla výchozí úrovně sledovaného období (pokles téměř o 30 mld. Kč). K mírnému růstu absolutní hodnoty bilanční sumy přispívaly zejména krátkodobé půjčky, jejichž objem meziročně vzrostl o 2,9 %. Naopak dlouhodobé půjčky vykázaly pokles o 5,7 %. Z tohoto důvodu pak celkový objem půjček zaznamenal meziroční pokles o 1,6 %. Dochází tak k pokračování několik let trvajícího vývoje, kdy krátkodobé půjčky mají tendenci růst a dlouhodobé naopak klesat. Kumulativně totiž objem krátkodobých půjček od konce roku 2010 vzrostl o 31,7 %, naopak objem dlouhodobých půjček klesl o 6,7 %. Vlastní kapitál k celkovým aktivům meziročně klesl o 2,5 p.b., přesto činil 43,0 %.

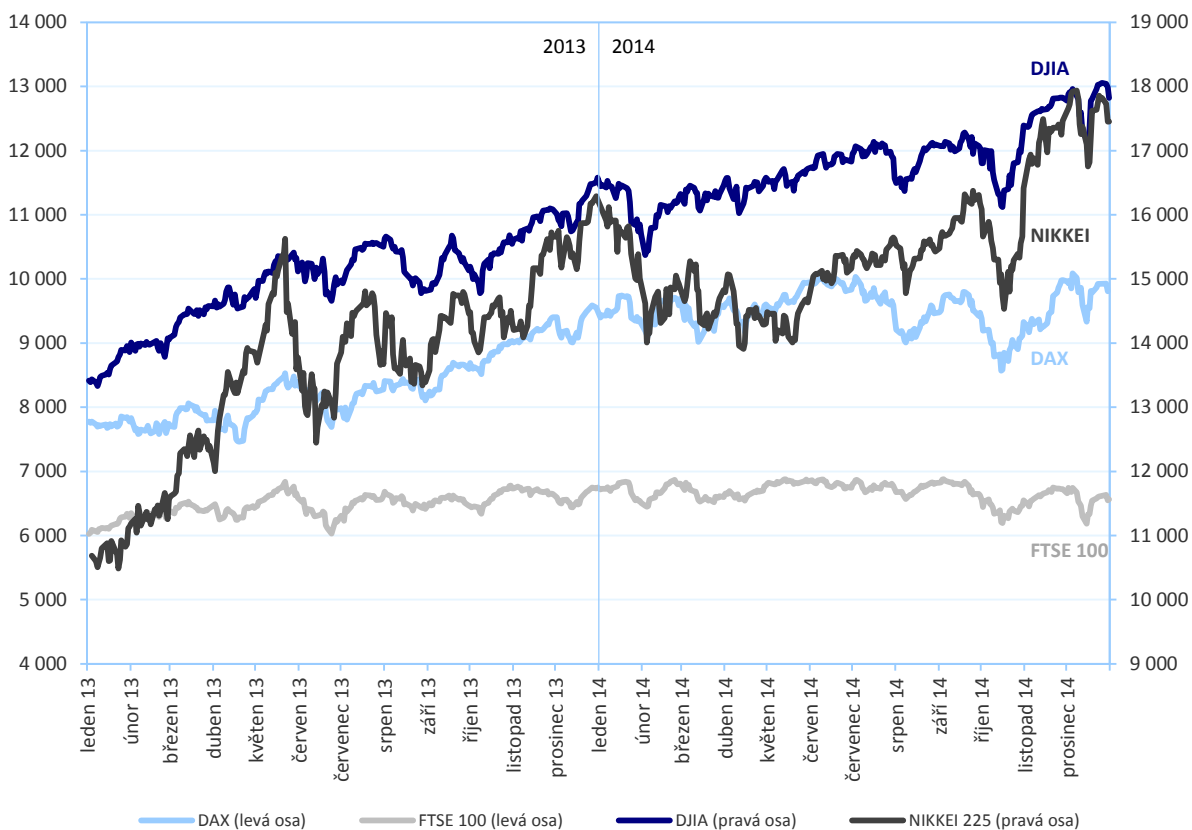
Bilanční suma faktoringových a forfaitingových společností ke konci roku 2014 činila 20,9 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 11,5 %, a druhý rok dvojciferného procentního tempa růstu. Úvěrové aktivity dlouhodobě dominují poskytnuté krátkodobé půjčky rezidentům, které tvořily 76,0 % objemu aktiv. Meziročně však podíl krátkodobých půjček rezidentům klesl o 6,4 p.b., a to přesto, že jejich objem vzrostl o 0,4 mld. Kč, v relativním vyjádření o 2,7 %. Příčinu tohoto vývoje lze spatřovat zejména v rychlém růstu krátkodobých půjček nerezidentům, který meziročně vzrostl na více než 6ti násobek z 0,3 na 2,0 mld. Kč.

6. KAPITÁLOVÝ TRH

Vývoj světových kapitálových trhů ovlivnilo v roce 2014 několik skutečností. Tou nejzásadnější bylo celkové oživení aktivity největších ekonomik světa (například v USA došlo k růstu reálného HDP 2,4 %, v EU k růstu 1,3 %, viz kapitola 1.1), což spolu s programy na dodání likvidity úvěrovým institucím v posledních letech dlouhodobě snížilo výnosy aktiv a tím pádem i averzi k riziku jednotlivých ekonomických subjektů. Dalším významným vlivem byl pokles cen některých komodit. Také vliv deflačních tlaků ve většině evropských ekonomik podpořil již tak uvolněnou měnovou politiku nízkých hlavních úrokových sazeb a společně s vlivem vývoje na Ukrajině a v Řecku přispěl k fragmentaci výkonnosti na kapitálových trzích. Na některé trhy působilo i ukončení kvantitativního uvolňování v USA a očekávané zahájení kvantitativního uvolňování v eurozóně.

Nejziskovějším akciovým indexem z vyspělých ekonomik byl v roce 2014 americký Dow Jones Industrial Average (DJIA), který meziročně posílil o 9,0 % na celkově historicky nejvyšší hodnotu kolem 18 000 bodů (tento růst byl však o 17 p.b. nižší než v roce 2013) především z důvodu oživení americké ekonomiky a dozvuků kvantitativního uvolňování. Japonský NIKKEI 225 si připsal 7,1 % (ovšem v porovnání s rokem 2013 došlo ke snížení tempa růstu o 49,6 p.b.) a v prosinci 2014 dokonce dosáhl hodnoty 18 000 bodů poprvé od roku 2008, a to mimo jiné i díky monetární expanzi Bank of Japan, která způsobila oslabení japonského jenu vůči dolaru a euru. Německý DAX zaznamenal pouze mírný růst ve výši 2,7 % a britský FTSE 100 dokonce meziročně poklesl o 2,7 %, což lze připsat především poklesu cen železné rudy, ropy a zemního plynu.

Graf 6.1: Hlavní světové akciové indexy

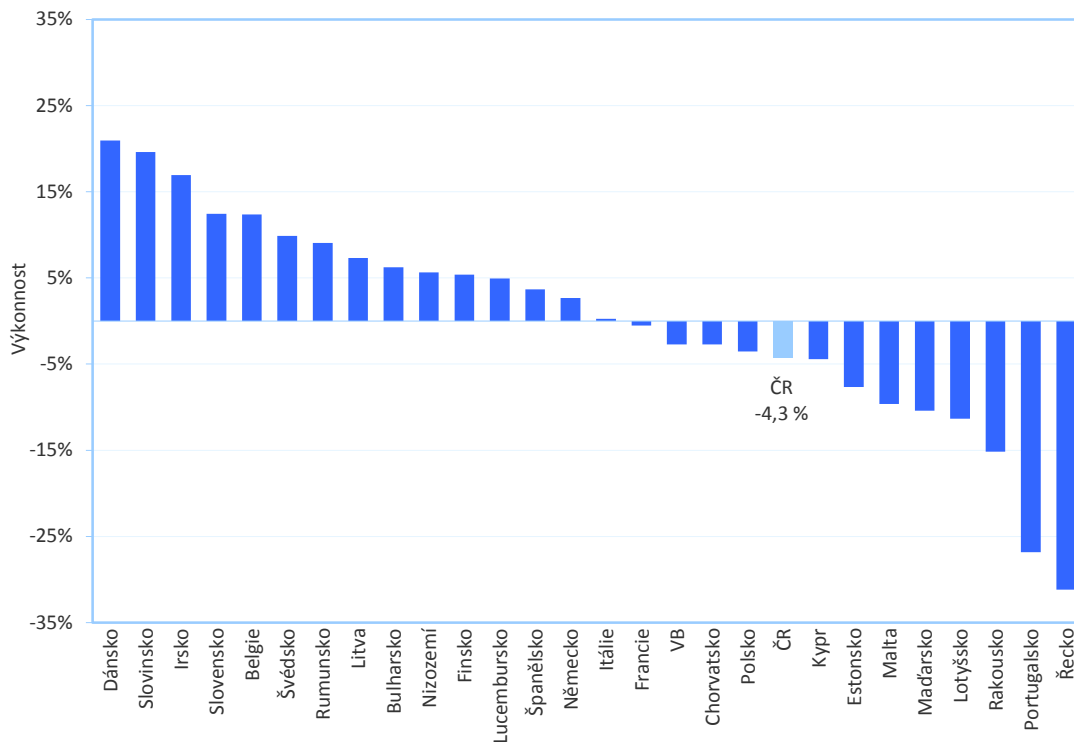
Pramen: organizátoři trhu

Při pohledu na evropské akciové indexy lze sledovat obdobný vývoj dle vlivu na konstituenty indexů. V roce 2014 došlo k poklesu především u Řeckého indexu FTSE/ATHEX 20, který meziročně poklesl o 31,2 %, a to mimo jiné i z důvodu zhoršujícího se stavu veřejných financí a voleb do řeckého parlamentu. Portugalský index Euronext Lisbon PSI 20 Index klesl o více než 26,8 %, k čemuž přispěl krach úvěrové instituce Espirito Santo Group, která znejistila celý místní finanční trh. Třetí nejhorší vývoj akciového indexu v roce 2014 mělo překvapivě Rakousko, kde za poklesem ve výši 15,2 % stojí mimo jiné i pokles ceny ropných produktů, vývoj ve zpracovatelském průmyslu a sankce vůči Rusku.

Naopak příkladně se vyvíjel dánský akciový index OMX Copenhagen 20, který si připsal téměř 21,0 %, což bylo částečně způsobeno depreciací dánské koruny v roce 2014 a pozitivním vývojem většiny konstituentů. Druhým

nejvýkonnějším akciovým indexem byl slovinský Ljubljana Stock Exchange SBI TOP Index, který si připsal 19,6 % především díky výkonnosti tří největších konstituentů – přístavu Luka Koper, pojišťovny Pozavarovalnica Sava a výrobci spotřebního zboží Gorenje. Třetím nejlepším indexem v EU byl irský ISEQ 20 Index, který si připsal 16,9 % především díky relativnímu zhodnocení akcií letecké společnosti Ryanair. V rámci zemí Visegrádské čtyřky byl jediným rostoucím indexem slovenský SAX Index (12,4 %). Meziroční pokles vykázal polský Warsaw SE WIG-20 Single Market Index (-3,5 %), český PX (-4,3 %) a maďarský Budapest SE Index (-10,4 %).

Graf 6.2: Výkonnost významných indexů burz členských států EU³⁸

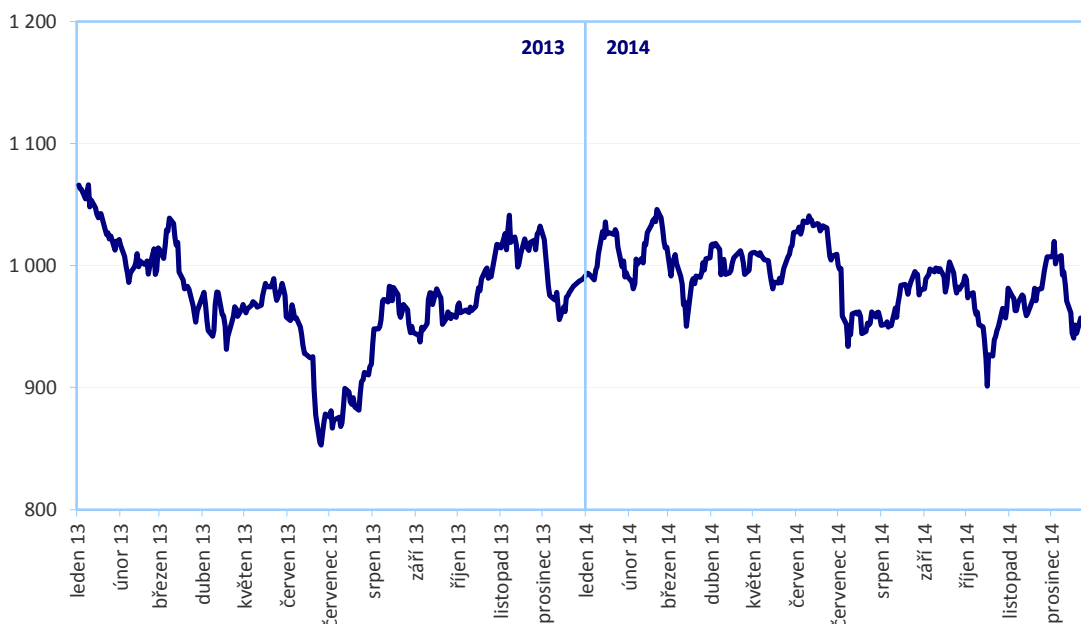
Pramen: organizátoři trhu

6.1. Regulovaný burzovní trh v ČR

Hlavní český akciový index PX zaznamenal za rok 2014 pokles o 4,3 %. Vývoj v průběhu roku byl do značné míry podobný vývoji v předcházejících dvou letech, kdy se index pohyboval v rozpětí 850 až 1080 bodů a docházelo k pravidelným cyklickým výkyvům. V roce 2014 zaznamenal menší výkyvy a pohyboval se v rozmezí 901,3 až 1046,1 bodu. Zatímco v první polovině roku dosáhl ročního maxima a pohyboval se průměrně nad hodnotou 1000 bodů, ve druhé polovině však docházelo k výraznější volatilitě indexu a ke konci roku ke korekcím.

³⁸ Bulharsko - SOFIX, Belgie - BEL 20 Index, Česká republika - PX Index, Dánsko - OMX Copenhagen 20, Estonsko - OMX Tallinn GI, Finsko - HEX25 Index, Francie - CAC 40 Index, Chorvatsko - Crobex Index, Irsko - ISEQ 20 Index, Itálie - FTSE MIB, Kypr - FTSE/CySE 20, Litva - OMX Vilnius GI, Lotyšsko - OMX Riga, Lucembursko - LuxX, Maďarsko - Budapest SE Index, Malta - MSE, Německo - DAX Index, Nizozemí - Amsterdam Exchanges Index, Polsko - Warsaw SE WIG-20 Single Market Index, Portugalsko - Euronext Lisbon PSI 20 Index, Rakousko - ATX Austrian Traded Index, Rumunsko - Bucharest SE BET Index, Řecko - FTSE/ATHEX 20, Slovensko - SAX Index, Slovinsko - Ljubljana Stock Exchange SBI TOP Index, Španělsko - IBEX-35, Švédsko - OMX Stockholm 30 Index, Velká Británie - FTSE 100 Index.

Graf 6.3: Vývoj indexu PX

Pramen: BCPP

Z tabulky 6.1 je zřejmé, že index PX od roku 2012 mírně klesal a pohyboval se kolem hranice 1000 bodů. Z dlouhodobého hlediska jsou změny indexu mezi roky 2013 a 2014 nižší než mezi v období let 2009 až 2012.

Tabulka 6.1: Hodnoty indexů PX a PX-TR

		2009	2010	2011	2012	2013	2014
PX	k 31.12.	1 117,3	1 224,8	911,1	1 038,7	989,0	946,7
	změna (%)	30,19	9,62	-25,61	14,01	-4,78	-4,28
PX-TR	k 31.12.	1 307,4	1 500,8	1 181,3	1 397,9	1 389,4	1 384,9
	změna (%)	37,75	14,80	-21,29	18,33	-0,60	-0,33

Pramen: BCPP

Z hlediska mezinárodního srovnání měl index PX velmi příznivý dividendový výnos, který v roce 2014 průměrně činil 3,02 %.³⁹ Burza cenných papírů Praha (dále jen „BCPP“) patřila v tomto ohledu k jednomu z nejvýnosnějších trhů na světě.⁴⁰ V porovnání s rokem 2013 však došlo v roce 2014 k poklesu o 1,1 p.b.

V dubnu 2014 BCPP zahájila výpočet nového indexu PX-TR (Total Return Index), který zohledňuje výplatu dividend u jednotlivých titulů. Index byl zpětně dopočítán do roku 2006, kdy došlo ke sloučení indexů PX50 a PX-D a vznikl současný index PX. Tento index PX-TX by měl více ztraktivnit český burzovní trh, a to především díky akciím s vysokým dividendovým výnosem, jako jsou např. společnosti Philip Morris ČR, ČEZ, Erste Group Bank, Vienna Insurance Group a Komerční banka. Meziroční změna hodnoty indexu PX-TR se stejně jako v roce 2013 pohybovala i v roce 2014 kolem nuly, což je relativně lepší výsledek než u indexu PX, který dva roky po sobě klesá.

Co se týče jednotlivých titulů, nejvíce vzrostly akcie energetické společnosti ČEZ, které si připsaly 14,3 %. Společnost se sice potýkala s klesající cenou elektrické energie, ale dařilo se jí snižovat náklady a díky nízkým úrokovým sazbám udržet i relativně vysoký dividendový výnos, který společně s růstem ceny zajistil akcionářům meziroční zhodnocení 22,1 %. Druhým nejúspěšnějším titulem byl výrobce netkaných textilií Pegas Nonwovens, jehož akcie posílily o 8,1 % (celkový roční výnos včetně dividendy činil 13,3 %). Novým titulem na pražské burze byla společnost Pivovary Lobkowicz Group, která si za sedm měsíců připsala růst 9,1 %. Naopak v září 2014 byly staženy akcie developerské společnosti Orco. Mezi ztrátové tituly patřily v roce 2014 především tituly společnosti NWR, O2 C.R. a Erste Group Bank. Těžební společnost NWR se propadla o více než

³⁹ Dividendový výnos = dividenda na akcii / tržní cena akcie.

⁴⁰ Pro srovnání byl dividendový výnos NASDAQ 1,29 % a FTSE 100 4,48 %.

98 % především z důvodu nízkých cen uhlí, vysokých nákladů na těžbu a provoz, vysokého zadlužení a restrukturalizačního plánu, který znamenal zvýšení počtu akcií z 264 milionů na 6,6 miliard kusů. Akcie Erste odepsaly více než 24 % z důvodu tvorby opravných položek týkajících se špatných úvěrů v Rumunsku, nákladů ohledně devizových úvěrů v Maďarsku a sankcí vůči Rusku. Změny cen akcií jednoho ze tří největších mobilních operátorů (pokles o cca 21 %) se nesly v duchu spekulací o krocích nového majoritního vlastníka, který během roku 2014 vydal dvě nabídky zpětného odkupu akcií od minoritních akcionářů a vyjednal finanční výpomoc v řádech miliard korun.

Tabulka 6.2: Jednotlivé tituly indexu PX

K 31.12.	Tržní kapitalizace (mil. Kč)	Objem obchodů (mil. Kč)	Kurz v roce 2013	Kurz v roce 2014	Meziroční změna (%)
ČEZ	317 952	60 395	517	591	14,3
KOMERČNÍ BANKA	180 167	40 394	4 421	4 740	7,2
VIG	132 096	1 518	990	1 032	4,2
ERSTE GROUP BANK	227 794	27 620	698	530	-24,1
O2 C.R.	73 546	15 498	295	233	-21,0
STOCK	15 940	166	95	80	-16,1
UNIPETROL	23 664	403	168	131	-22,3
PHILIP MORRIS ČR	20 706	2 458	10 579	10 820	2,3
PEGAS NONWOVENS	5 907	1 218	592	640	8,1
CETV	9 291	1 875	73	69	-6,2
FORTUNA	6 263	787	119	120	1,5
NWR	2 797	746	24	0	-98,2
PLG	2 040	160	-	175	-

Pramen: BCPP

Nejvýznamnějším segmentem dle objemu obchodů zůstaly v roce 2014 akcie, kterých se zobchodovalo celkem 493,4 mil. kusů v celkovém objemu 153,5 mil. Kč. V průběhu roku 2014 nadále pokračoval trend dlouhodobého poklesu obchodní aktivity s akciemi, který meziročně činil 12,2 % a navázal tak na obdobný pokles v předchozím roce (30,3 %). Oproti roku 2007 (před finanční krizí) aktivita investic do akcií dokonce klesla o 84,8 %. Nejobchodovanější emisí roku byly již tradičně akcie společností ČEZ, Komerční banky a skupiny Erste Group Bank. Druhým nejvýznamnějším segmentem, dle objemu obchodů, jsou dluhopisy, u kterých byl v roce 2013 zaznamenán propad o více než 99 %, v důsledku nové definice burzovních obchodů, která je spojena se zavedením nového systému Xetra. V roce 2014 vzrostl roční objem obchodů s dluhopisy na 8,2 mld. Kč, což je cca 5 % celkových obchodů na BCPP.

Tabulka 6.3: Objem obchodů

	Roční (mld. Kč)	2011	2012	2013	2014	Meziroční změna (%)
BCPP	akcie	371,0	250,6	174,7	153,5	-12,2
	dluhopisy	628,0	594,2	1,9	8,2	327,2
	strukturované produkty	0,1	0,1	0,1	0,5	340,7
	celkem	999,1	844,9	176,8	162,3	-8,2
RM-S		8,0	6,0	4,8	4,2	-13,5
Celkem		1 007,1	850,9	181,6	166,4	-8,4

Pramen: BCPP, RM-S

Počet registrovaných titulů obchodovaných na burze v roce 2014 mírně klesl a to zejména v kategorii strukturovaných produktů, resp. investičních certifikátů a akcií. Jediným růstovým segmentem dle počtu registrovaných emisí zůstaly dluhopisy, které však dle objemu obchodů hrají spolu se strukturovanými produkty marginální roli.

Tabulka 6.4: Počty registrovaných emisí na BCPP⁴¹

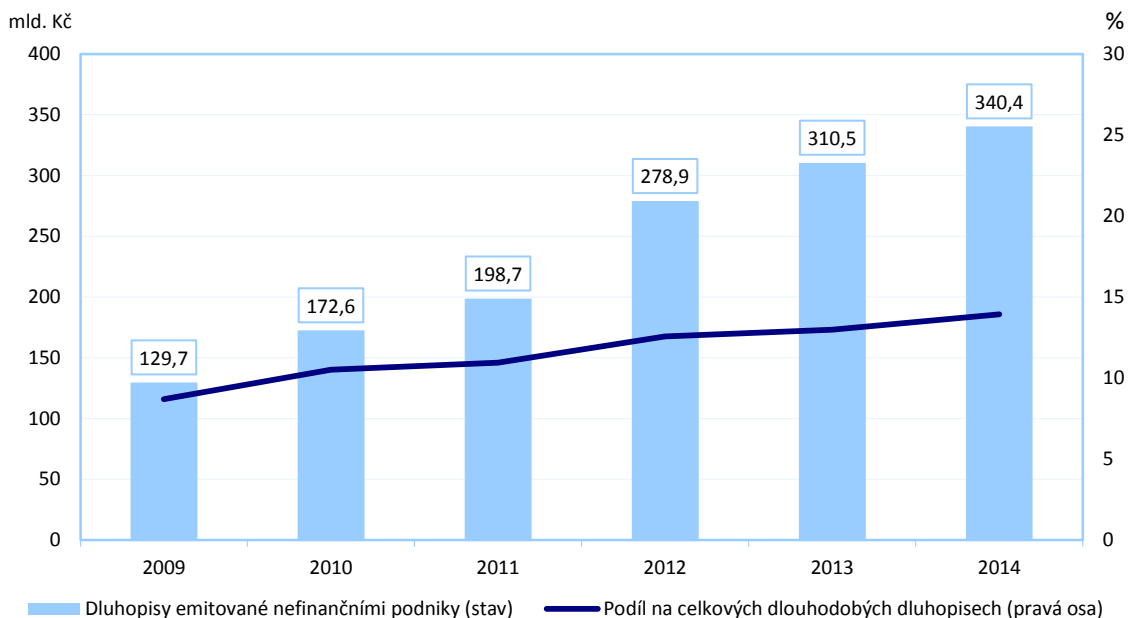
K 31.12. (ks)	2011	2012	2013	2014	Meziroční změna (v %)
Akcie	26	28	26	23	-11,5
Dluhopisy	95	98	110	116	5,5
Strukturované produkty	74	30	103	68	-34,0
Celkem	195	156	239	207	-13,4

Pramen: BCPP

Obecně lze konstatovat, že již sedmým rokem klesá obchodní aktivita na BCPP i retailové burze RM-Systém (dále jen „RM-S“). To je způsobeno do jisté míry omezeným počtem titulů a faktem, že dlouhodobý růstový potenciál mají spíše rozvíjející se trhy nebo trhy s velkým množstvím atraktivních (likvidních) titulů. V roce 2014 se BCPP snažila zvýšit atraktivitu například harmonizací doby pro vypořádání všech typů obchodů, které se zkrátilo ze tří na dva obchodní dny (v souladu s nařízením o zlepšení vypořádání obchodů s cennými papíry v Evropské unii a centrálních depozitářích cenných papírů – tzv. CSDR) a od prosince 2014 spuštěním automatizovaného kolaterál managementu.

Budoucí vývoj obou českých burz cenných papírů je však stále nejasný. Malý kapitálový trh v ČR bude pod stejnými vlivy jako ostatní vyspělé trhy, proto se dá očekávat, že apreciacie amerického dolaru vůči euru a koruně, depreciace ruského rublu, pokles ropy a eskalace napětí v dalších zemích exportujících ropu způsobí zvýšenou volatilitu na světových finančních trzích, včetně těch kapitálových. Naopak kapitálový trh by mohla podpořit současná situace nízkých úrokových sazeb, kdy investoři budou hledat příležitosti pro zhodnocení svých finančních prostředků (především akcií). Nízké úrokové sazby a relativně stabilní ratingové hodnocení české ekonomiky by mohlo podpořit další růst dluhopisového trhu nefinančních podniků. Tyto výrobní a obchodní společnosti využívají další způsob získávání peněžních prostředků odlišný od čistě tradičního způsobu bankovního úvěrování. Jak je ilustrováno v následujícím grafu, trh dlouhodobých korporátních dluhopisů nefinančních podniků zaznamenal růst za celé sledované období a na konci roku 2014 dosáhl hodnoty emitovaných dluhopisů v oběhu 340,4 mld. Kč. Jen pro srovnání lze uvést, že nefinančním podnikům jsou ke konci roku 2014 evidovány bankovní úvěry ve výši 874,9 mld. Kč (viz kapitola 5.5. Vklady a úvěry).

Graf 6.4: Vývoj dlouhodobých dluhopisů emitovaných domácími nefinančními podniky⁴²

Pramen: ČNB –ARAD

⁴¹ V roce 2012 došlo ke změně struktury trhu s akciemi a dluhopisy v souvislosti se zavedením nového obchodního systému, kterým přestalo být relevantní zavedené členění na hlavní, vedlejší a volný trh. Proto tabulka 6.4 svojí strukturou neodpovídá analogické tabulce ze zpráv o vývoji finančního trhu vydávaných MF v předchozích letech.

⁴² Data emisí dlouhodobých dluhopisů realizovaných českými rezidenty bez ohledu na místo, způsob nebo měnu emise. Agregátní souhrn celkových dlouhodobých dluhopisů odpovídá souhrnu emisí vládních institucí, institucí přijímající vklady, ostatních finančních institucí a nefinančních podniků.

Power Exchange Central Europe (PXE), do roku 2009 Pražská energetická burza, je dceřinou společností BCPP a slouží k obchodování zejména derivátových kontraktů. V roce 2014 zaznamenala pokles objemu obchodů o 32,1 % na 788,3 mil. EUR. Význam v rámci energetické burzy sehrály kontrakty typu futures, protože na dříve marginálním spotovém trhu objem obchodů klesl stejně jako v roce 2012 a 2013 k absolutní nule. Přestože je PXE minoritním trhem, od září roku 2014 se nabídka futures na elektrickou energii rozšířila o polské a rumunské produkty a PXE také rozšířila své komoditní portfolio o futures na český plyn. Jako zajímavost roku 2014 lze uvést historicky první aukci elektřiny pro koncové zákazníky.

Tabulka 6.5: Hlavní ukazatele obchodování na PXE

Ukazatel	Trh	2010	2011	2013	2014	Změna	
						abs.	(%)
Objem obchodů (mil. EUR)	futures	1 327,4	943,6	1 161,2	788,3	-372,9	-32,1
	spot	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0	-
	celkem	1 329,1	943,6	1 161,2	788,3	-372,9	-32,1

Pramen: PXE

6.2. Obchodníci s cennými papíry a správa aktiv

Objem obchodů s cennými papíry v sektoru OCP vzrostl meziročně o 28,6 % na 93,1 bil. Kč. Za celým tímto výrazným navýšením objemu obchodů stojí společně nebankovní OCP, kteří během roku 2014 uzavřeli obchody pro zákazníky v rámci obhospodařovatelského vztahu v hodnotě o 11,9 bil. Kč vyšší než v roce 2013 a ke konci roku tak celkový objem těchto obchodů dosáhl hodnoty 31,1 bil. Kč a bankovní OCP, kteří během minulého roku uzavřeli obchody na vlastní účet o 11,3 bil. Kč vyšší než v roce 2013 a ke konci roku dosáhl objem jimi uzavřených obchodů na vlastní účet hodnoty 53,5 bil. Kč.

Dominantní pozice bankovních OCP byla v roce 2014 oslabena, neboť v rámci celého sektoru se podíleli na 64,3 % všech obchodů (v roce 2013 se podíleli na 68,8 % všech obchodů a v roce 2012 dokonce na 96,2 % všech obchodů). Bankovní OCP si však stále zachovávají svou převahu v objemech obchodů na vlastní účet. Nebankovní OCP spolu s investičními společnostmi naopak nadále zaujímají výrazně vyšší podíl na správě aktiv svých klientů.

Tabulka 6.6: Vybrané ukazatele sektoru OCP⁴³

K 31.12. (mld. Kč)	2013	2014				Meziroční změna celkem	
	Celkem	bankovní OCP	nebankovní OCP	investiční společnosti ⁴⁴	Celkem	abs.	(%)
Celkový počet licencovaných subjektů	71	28	30	8	66	-5	-7,0
Objem uzavřených obchodů s CP ⁴⁵	72 391,0	59 837,9	33 214,8	76,7	93 129,5	20 738,5	28,6
z toho obhospodařovatelské	19 383,0	108,2	31 104,5	76,7	31 289,5	11 906,4	61,4
jiné než obhospodařovatelské	10 503,3	6 267,7	1 756,9	0,0	8 024,6	-2 478,7	-23,6
na vlastní účet OCP	42 504,7	53 461,9	353,5	0,0	53 815,4	11 310,7	26,6
Objem obhospodařovaných prostředků	616,4	68,5	362,6	245,6	676,6	60,3	9,8
Objem zákaznického majetku	2 987,3	2 622,0	457,8	250,1	3 329,9	342,5	11,5
Počet zákazníků (dle smluv, tis.)	894,4	757,6	249,0	0,8	1 007,4	113,0	12,6

Pramen: ČNB

⁴³ Vzhledem k tomu, že hodnota derivátových kontraktů je k dispozici pouze v hodnotě podkladového aktiva, nejsou v tabulce zahrnuty.

⁴⁴ Investiční společnosti s činností obhospodařování majetku zákazníka.

⁴⁵ Veškeré uzavřené obchody (koupě a prodeje) na BCPP, RM-S, zahraničních trzích a přímé obchody; kumulovaně za akcie, podílové listy a dluhopisy; na vlastní účet a na účet klienta; bez derivátových obchodů.

Správa aktiv

Objem majetku svěřený správcům aktiv v roce 2014 vzrostl meziročně o 13,1 % na konečných 1,1 bil. Kč, kdy všechny finanční skupiny (s výjimkou jediné) zaznamenaly růst spravovaného majetku. Koncentrace trhu správy aktiv již čtvrtým rokem mírně klesá, kdy tři největší finanční skupiny ovládají 58 % spravovaného majetku, což je o 0,4 p.b. méně než v roce 2013. Jak ukazuje tabulka 6.7, vyšší relativní míry růstu objemu spravovaného majetku vykazovaly společnosti bez ohledu na výši spravovaného majetku, což představuje změnu tržního chování, jelikož v roce 2013 zaznamenali růst víceméně menší správci aktiv.

Tabulka 6.7: Finanční skupiny dle objemu spravovaného majetku

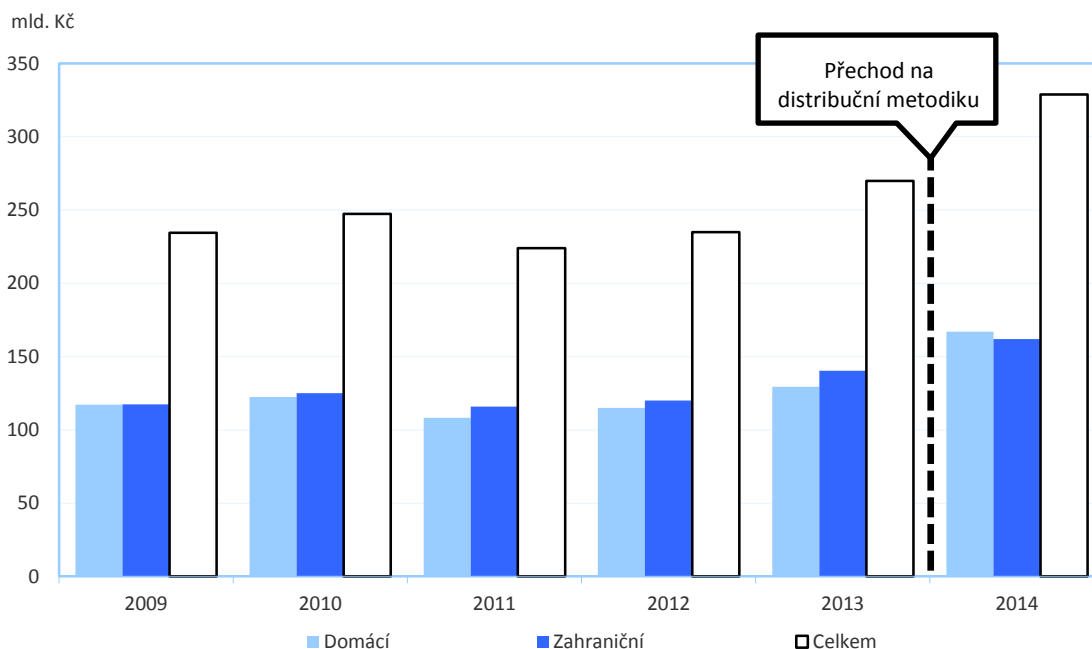
K 31.12. (mld. Kč)	Objem spravovaného majetku		
	2013	2014	změna (%)
Generali Investments CEE, a.s.	230,5	241,5	4,8
ČS (skupina)	176,7	212,3	20,1
ČSOB (skupina)	162,5	185,7	14,3
Komerční banka (skupina)	118,1	140,2	18,7
ING (skupina)	109,1	115,0	5,4
AXA Investiční společnost, a. s.	57,8	58,0	0,3
Conseq Investment Management, a. s.	27,3	37,1	35,9
UniCredit Bank Czech Republic, a. s.	21,8	23,5	8,1
AMISTA investiční společnost, a. s.	21,4	21,4	-0,1
Raiffeisenbank a.s.	17,3	20,1	16,5
Ostatní	32,6	48,0	47,2
Celkem	975,1	1 102,7	13,1

Pramen: AKAT

6.3. Investiční fondy

Během roku 2014 vzrostl objem prostředků investovaných ve fondech kolektivního investování o 21,9 %, resp. o 59 mld. Kč. Na konci roku 2014 bylo ve fondech investováno 328,9 mld. Kč. V domácích fondech vzrostla hodnota majetku o 37,5 mld. Kč, kdežto u zahraničních jen o 21,5 mld. Kč. Došlo tedy k obratu mezi poměrem majetku, který drží zahraniční a domácí fondy, kdy v roce 2014 vykazaly domácí fondy hodnotu 167,0 mld. Kč, tj. o 5,1 mld. Kč vyšší, než fondy zahraniční, což dokládá i graf 6.4. Tento obrat lze do jisté míry přičíst změně metodiky, kdy od roku 2014 došlo ke změně vykazování majetku v domácích podílových fondech, kdy doposud tato data odpovídala objemu majetku spravovanému v domácích fondech. Nově jsou pak vykazována data za investice do domácích fondů na území ČR, tj. správcovský pohled je nahrazen pohledem distribučním.

Graf 6.5: Rozdělení investic do podílových fondů dle domicilu

Pramen: AKAT

Jak je patrné z tabulky 6.8, největšímu přílivu prostředků se v roce 2014 těšily smíšené fondy, kterým vzrostl majetek o 52,2 mld. Kč, v relativním vyjádření se pak jednalo o nárůst 101,4 %. Následovaly je fondy dluhopisové, které zaznamenaly nárůst o 20,2 mld. Kč (22,9 %). Nárůsty objemu spravovaných prostředků u smíšených fondů jsou z velké části způsobeny ekonomickým oživením. Největší relativní nárůst majetku zaznamenaly fondy smíšené, dluhopisové a nemovitostní. Dluhopisové a smíšené fondy si, stejně jako minulý rok, nadále drží dominantní pozice mezi jednotlivými druhy podílových fondů a tvoří dohromady přes 64,5 % objemu celkového spravovaného majetku.

Tabulka 6.8: Prostředky jednotlivých druhů podílových fondů podle domicilu

K 31.12. (mld. Kč)	2013			2014			Meziroční změna (%)		
	domáci	zahraniční	celkem	domáci	zahraniční	celkem	domáci	zahraniční	celkem
Dluhopisové	54,4	34,0	88,4	64,2	44,5	108,6	17,9	30,9	22,9
Akciové	18,2	34,0	52,3	23,1	35,1	58,2	26,6	3,1	11,3
Zajištěné	1,3	35,6	36,9	0,1	31,9	32,1	-89,5	-10,4	-13,1
Smíšené	26,3	25,2	51,5	61,6	42,0	103,6	134,2	67,0	101,4
Fondy fondů	24,0	0,5	24,5	12,7	0,5	13,2	-47,1	6,0	-46,1
Peněžního trhu	1,8	10,2	12,0	1,3	6,6	7,9	-29,7	-35,0	-34,2
Nemovitostní	3,4	0,9	4,3	4,0	1,2	5,3	18,4	34,5	21,8
Celkem	129,5	140,4	269,8	167,0	161,9	328,9	29,0	15,3	21,9

Pramen: AKAT

Změna objemu spravovaného majetku je ovlivněna dvěma faktory – zhodnocením, kterého fondy dosáhly, a čistými prodeji. Čisté prodeje podílových listů představují změnu majetku fondů v důsledku prodeje a odkupu podílových listů, které nemají vliv na výkonnost fondu, ale jen na objem majetku. Z tabulky 6.9, která vykazuje pouze prodeje a odkupy podílových listů za domácí subjekty, je zřejmé, že z pohledu čistých prodejů dopadly v absolutním vyjádření nejlépe domácí fondy následované smíšenými fondy, stejně jako v roce 2013. Z pohledu zhodnocení si vedly nejlépe smíšené a dluhopisové fondy.

Vzhledem k nižšímu objemu spravovaného majetku však akciové fondy vykázaly v roce 2014 oproti fondům dluhopisovým vyšší relativní zhodnocení⁴⁶. V obou kategoriích zaznamenaly nepříznivý vývoj fondy peněžního trhu. Důvodem jsou do jisté míry nízké úrokové sazby krátkodobých instrumentů a rostoucí obliba spořicíh účtů, které lze považovat za substitut k méně rizikovým fondům kolektivního investování. Vzhledem k přetrvávajícím velmi nízkým úrokovým sazbám bude odliv peněz z fondů peněžního trhu pravděpodobně pokračovat i v roce 2015.

Tabulka 6.9: Prodeje a odkupy podílových listů domácích podílových fondů

Mld. Kč	Prodeje	Odkupy	Čisté prodeje	Změna objemu majetku	Změna očištěná o čisté prodeje
Dluhopisové	21,2	17,6	3,7	9,7	6,1
Akciové	6,3	4,1	2,2	4,8	2,7
Smíšené	14,6	6,1	8,5	-1,1	-9,6
Zajištěné	0,0	0,0	0,0	35,3	35,3
Fondy fondů	17,0	4,9	12,1	-11,3	-23,5
Peněžního trhu	0,5	1,1	-0,5	-0,5	0,0
Nemovitostní	1,7	0,9	0,8	0,6	-0,1
Celkem	61,4	34,7	26,7	37,5	10,8

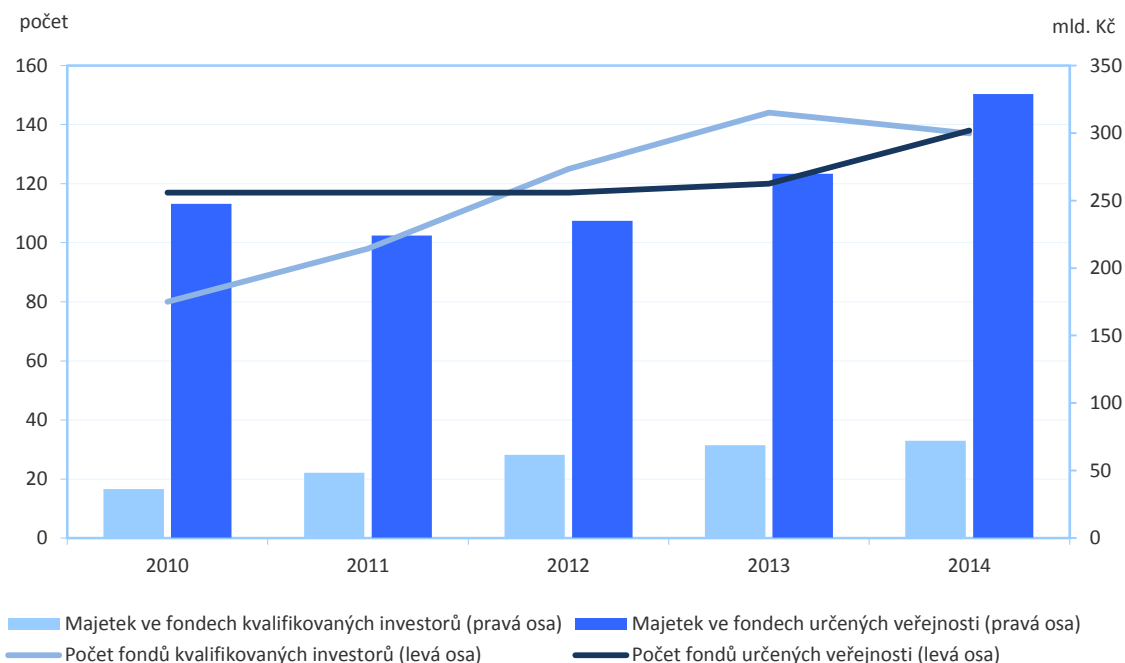
Pramen: AKAT

V následujících letech by mohl majetek v podílových fondech určených veřejnosti dále růst, a to zejména v souvislosti s oživením ekonomiky projevující se i na kapitálových trzích. MF spolu s AKAT dlouhodobě podporuje český kapitálový trh a v současnosti připravuje Koncepti rozvoje kapitálového trhu.

Poměrně dynamicky se v posledních letech rozvíjí sektor fondů, které nejsou určeny široké veřejnosti, tj. fondů kvalifikovaných investorů. Ve sledovaném období pěti let vzrostl počet těchto fondů o 57 (71,3 %) a od roku 2012 do roku 2013 převyšoval počet fondů určených veřejnosti. V roce 2014 se tento trend obrátil a fondů kvalifikovaných investorů bylo o jeden méně než fondů určených veřejnosti. Objem spravovaných aktiv fondy kvalifikovaných investorů v roce 2014 vzrostl o 3,4 mld. Kč na 72,2 mld. Kč, přesto ale zaujímal pouze 22 % objemu majetku fondů určených veřejnosti, což je o 3,5 p.b. méně než v roce 2013. Významná část fondů kvalifikovaných investorů se zaměřuje na nemovitosti, roste však i zájem o investice ve formě tzv. private equity.

⁴⁶ Vyjádřeno jako relativní změna objemu majetku domácích podílových fondů očištěná o čisté prodeje vůči objemu majetku domácích podílových fondů v předchozím roce.

Graf 6.6: Struktura investičních fondů⁴⁷

Pramen: AKAT, ČNB

V rámci bližší analýzy vývoje fondů kvalifikovaných investorů je obtížné odlišit fondy kvalifikovaných investorů založené za účelem kolektivního investování a fondy, které byly založeny spíše za účelem daňové optimalizace. V této souvislosti došlo v roce 2013 ke změně daňové legislativy, když nižší sazba daně z příjmů právnických osob byla nově přiznána jen tzv. základním fondům. Další legislativní reakcí byla novela nařízení vlády o investování investičních fondů a o technikách k jejich obhospodařování, která se taktéž zaměřuje na to, aby fondy kvalifikovaných investorů shromažďovaly investice od více investorů za účelem společného investování. Lze tedy předpokládat, že podíl fondů původně založených spíše za účelem daňové optimalizace bude i nadále klesat. Na druhou stranu lze předpokládat, že počet fondů i objem majetku kvalifikovaných investorů bude nadále růst, neboť od roku 2013 nabyl účinnosti zákon o investičních společnostech a investičních fondech (ZISIF), který má podpořit atraktivitu podnikání v oblasti kapitálového trhu v českém právním prostředí, a je tak možné očekávat další nárůst počtu zájemců o investice prostřednictvím fondů kvalifikovaných investorů. Zároveň v souvislosti s nařízením EU o evropských fondech dlouhodobých investic vzniká návrh ke snížení minimální investice do fondů kvalifikovaných investorů ze 125 tis. EUR na 10 tis. EUR, což by přispělo k dalšímu rozvoji českého kapitálového trhu. Zvýšila by se také konkurenceschopnost českých fondů kvalifikovaných investorů. V neposlední řadě nelze u prodloužení tzv. daňového časového testu pro fyzické osoby ze 6 měsíců na 3 roky, které platí od 1. 1. 2014, v současnosti stanovit jednostranné závěry, jaké dopady bude mít pro český kapitálový trh v dlouhém období. Toto daňové opatření může snížit atraktivitu investic na kapitálovém trhu, na druhou stranu v případě aktivně řízeného portfolia zvýhodní investování prostřednictvím fondů oproti individuálnímu nákupu jednotlivých titulů.

Objemy spravovaného majetku ke konci roku 2014 včetně meziročních změn podle jednotlivých distributorů zahraničních i domácích fondů jsou uvedeny v tabulce P2.2 a P2.3 v příloze 2.

⁴⁷ Údaje k 31.12. daného roku.

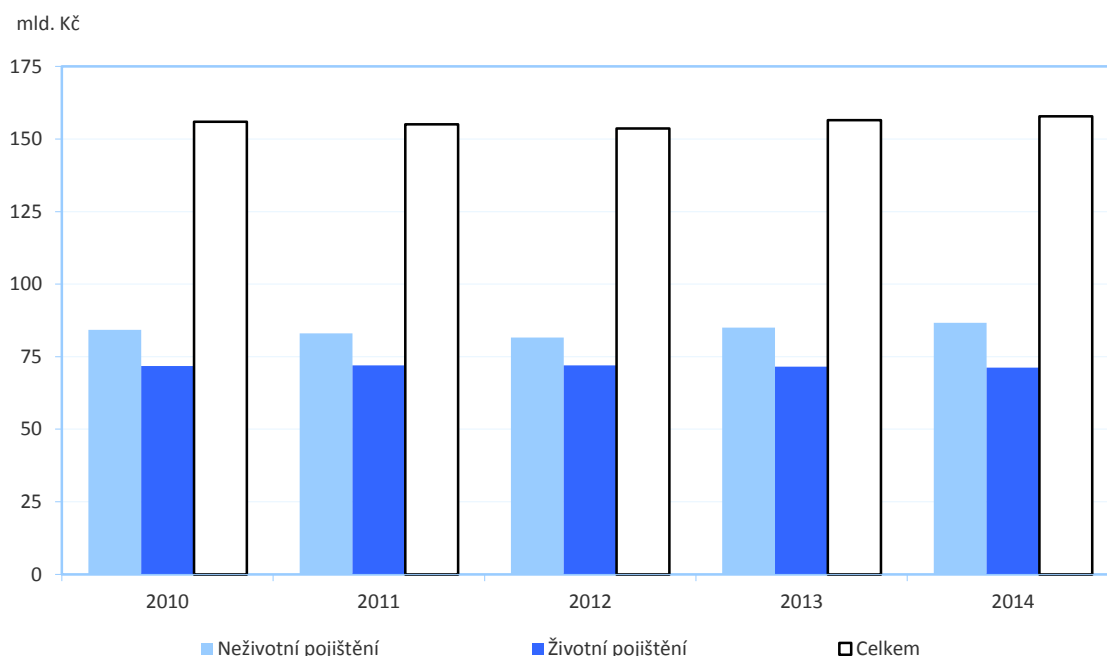
7. POJIŠŤOVNY

Pojistný trh v roce 2014 pokračoval v mírném růstu, obdobně jako v roce 2013. Celkové hrubé předepsané pojistné dosáhlo 157,8 mld. Kč, což představuje meziroční růst o 0,8 %.⁴⁸ Na mírném růstu se podílelo pouze neživotní pojištění, neboť v případě životního pojištění došlo k poklesu. Na trhu dominují 3 největší pojišťovny (Česká pojišťovna, Kooperativa a Allianz), které zaujímají podle hrubého předepsaného pojistného více než poloviční podíl trhu. Z celkového počtu subjektů (53)⁴⁹ provozovalo k 31. 12. 2014 pouze neživotní pojištění 32 subjektů, 6 pojišťoven bylo vedeno jako životních a 15 pojišťoven jako smíšených tj. provozujících jak životní, tak neživotní pojištění.

Velmi pozvolný růst trhu lze připisovat stále přetrvávajícím úsporným opatřením v korporátní sféře, která se teprve až v průběhu roku 2014 začala postupně uvolňovat. Pojistný sektor je do značné míry závislý na vývoji ekonomické situace svých klientů, proto reaguje na výsledky reálné ekonomiky až s určitým odstupem. K vyšší dynamice růstu na pojistném trhu proto zatím nedošlo.

Jak je patrné z grafu 7.1, objem hrubého předepsaného pojistného v roce 2014 byl přibližně srovnatelný s rokem 2010 (156 mld. Kč) a i v následujících letech jsou odchylky v jeho objemech nevýznamné. Celý tento pětiletý časový úsek je možné proto v pojistném sektoru charakterizovat jako období stagnace.

Graf 7.1: Objem hrubého předepsaného pojistného

Pramen: ČNB

Z důvodu obnovení růstu HDP mírně poklesl ukazatel propojištěnosti⁵⁰ na úroveň 3,7 % (-0,3 p.b.). Na tomto ukazateli je patrné, že pojistný trh má stále značný potenciál k růstu, protože na vyspělých pojistných trzích je jeho hodnota mnohdy několikanásobně vyšší. Podle údajů pojišťoven nemá sjednáno majetkové pojištění každá druhá domácnost, a kde je pojištění sjednáno, domácnosti si obvykle již neaktualizují své pojistné smlouvy. V řadě případů je tedy majetek domácností podpojištěn, tzn. aktuální pojistné částky neodpovídají skutečné hodnotě pojištěného majetku. V případě pojistné události tak hrozí riziko, že vyplacené pojistné plnění nezajistí odpovídající kompenzaci skutečné škody. Obdobná podpojištěnost se vyskytuje i u značné části životních pojištění, kde v případě nenadálé nutnosti pojistného plnění vyplacené částky nestačí na pokrytí neplánovaného výpadku příjmu rodinného rozpočtu.

⁴⁸ Údaje v kapitole Pojišťovny jsou uváděny za tzv. neredukovaný trh, který se liší od údajů ČAP o započtení jednorázově placeného pojistného v plné – celoroční výši.

⁴⁹ Včetně České kanceláře pojistitelů, která vznikla na základě zákona č. 168/1999 Sb.

⁵⁰ Vyjadřuje poměr mezi hrubým předepsaným pojistným a nominálním hrubým domácím produktem.

Poměr mezi oběma segmenty pojistného trhu – životním a neživotním pojištěním – se mírně změnil v neprospěch životního pojištění (45 : 55). Od nepsaného optimálního benchmarku obvyklého ve vyspělých ekonomikách (60 : 40) se český pojistný trh ještě více vzdálil. Tento poměr, kde mírně převažuje podíl životního pojištění, však nelze absolutizovat, protože vlivem historického vývoje může v jednotlivých státech docházet např. vlivem odlišných poměrů mezi státním a soukromým sociálním zabezpečením i k výraznějším odchylkám.

Pojistný trh se musel v roce 2014 vypořádat s řadou novinek vyplývajících z platnosti nového občanského zákoníku. Především jde o nové hodnocení bolesti a ztížení společenského uplatnění při újmě na zdraví, které se významně rozšířilo. Nově se přihlíží k individuálním okolnostem každé pojistné události a jednorázové odškodnění může uplatňovat i daleko širší okruh osob než v minulosti.

7.1. Vývoj životního a neživotního pojištění

Výsledky v neživotním pojištění ukazují, že přestože vzrostl celkový počet uzavřených smluv, hrubé předepsané pojistné rostlo pouze mírně. Dosažená úroveň činí 86,6 mld. Kč při vzestupu o 1,9 %. Růst byl tažen zejména dobrými výsledky pojištění motorových vozidel, které vč. pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla dohromady tvoří přibližně 43,6 % z objemu neživotního pojištění.

Růst trhu pojištění odpovědnosti z provozu vozidla je připisován na vrub růstu počtu registrovaných vozidel⁵¹ i pojistných sazeb, které podle údajů České asociace pojišťoven vzrostly cca o 7 % na průměrnou úroveň 2 774 Kč. Zvýšením sazeb pojišťovny obrátily jejich několikaletý klesající trend. K poklesu sazeb pojistného docházelo z důvodu zostřujícího se konkurenčního tlaku. Politikou nízkých pojistných sazeb se pojišťovny snažily získat co nejvyšší podíl trhu, aniž by přihlížely k profitabilitě tohoto široce rozšířeného produktu.

Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla poskytuje 12 pojišťoven, které získaly od ČNB k jeho provozování zvláštní povolení. Většina z nich pojistné sazby takzvaně segmentuje, tedy stanovuje v závislosti na věku a místu bydliště majitele vozidla, stáří vozidla, objemu a výkonu motoru a případně dalších kritérií. Vyšší pojistné sazby obecně platí rizikovější motoristé.

Od počátku roku 2014 pojišťovny začaly nově odvádět z vybraného pojistného za pojištění odpovědnosti z provozu vozidla 3 % do Fondu zábrany škod. Celkový příspěvek činil více než 0,5 mld. Kč a je rozdělován mezi subjekty realizující projekty vedoucí ke zvýšení bezpečnosti na silnicích. Do kalkulace sazeb se promítla i paušální platba za výjezd hasičů k nehodám, která byla nově zavedena již v závěru roku 2013.

Pojišťovny zaznamenávají také první dopady uplatňování nového občanského zákoníku, který umožňuje vyšší odškodňování škod. Průměrná škoda na zdraví proplácená pojišťovnami vzrostla proti roku 2013 přibližně o polovinu na cca 600 tis. Kč. V legislativní oblasti se stále nedaří sjednotit postup při odškodňování poškozených účastníků dopravních nehod. Některé pojišťovny s poukazem na amortizaci náhradních dílů pojistné plnění krátí. Rovněž přetrvávají rozdílné názory na výši pojistného plnění v případě úpadku cestovní kanceláře. Ministerstvo průmyslu a obchodu zastává názor, že pojistné plnění by mělo pokrýt veškeré náklady spojené s návratem klientů ze zahraničí, zástupci pojistného trhu omezují pojistné plnění jen do výše sjednaného limitu.

Z hlediska klimatických podmínek a souvisejících živelních škod byl rok 2014 poměrně klidný, což v neživotním pojištění přispělo k poklesu (o 5,1 %) hrubé výše nákladů na pojistná plnění.

⁵¹ Podle ČAP je registrováno 7,2 mil. motorových vozidel (přírůstek 156 tis. vozidel); podle Centrálního registru bylo evidováno 7,8 mil. motorových vozidel.

Tabulka 7.1: Hlavní ukazatele pojistného trhu

K 31.12.	2012	2013	2014	Meziroční změna	
				abs.	(%)
Počet pojistných smluv (tis. ks)	26 880	27 321	28 157	836	3,1
z toho neživotní pojištění	18 278	19 252	20 417	1 165	6,0
životní pojištění	8 602	8 061	7 740	-321	-4,0
Počet nově uzavřených PS (tis. ks)	11 575	11 874	11 955	81	0,7
z toho neživotní pojištění	10 035	10 738	10 889	152	1,4
životní pojištění	1 540	1 137	1 066	-71	-6,2
Předepsané pojistné celkem (mld. Kč)	153,6	156,5	157,8	1,3	0,8
z toho neživotní pojištění	81,6	85,0	86,6	1,6	1,9
životní pojištění	72,1	71,6	71,2	-0,4	-0,6
Hrubá výše nákladů na pojistná plnění (mld. Kč)	88,2	100,6	105,0	4,4	4,4
z toho neživotní pojištění	41,8	49,2	46,7	-2,5	-5,1
životní pojištění	46,4	51,4	58,3	6,9	13,5
Celková propojištěnost (%)	4,0	4,0	3,7	-0,3	-

Pramen: ČNB

Pozn.: počet smluv v životním pojištění nezahrnuje smlouvy za doplňková pojištění.

V životním pojištění došlo k poklesu celkového počtu uzavřených pojistných smluv (o 321 tis. ks) a stejně tak se snížil i počet smluv nově uzavřených (o 71 tis. ks). Hrubé předepsané pojistné se snížilo o 0,4 % na úroveň 71,2 mld. Kč. K poklesu přispěl zejména výpadek v jednorázově placených produktech (-1,8 %). Dlouhodobým problémem jsou zcela nedostatečné částky pojistného plnění, na které jsou pojistné smlouvy uzavírány. Navíc smlouvy často ani neumožňují pružnou adaptaci pojistných podmínek vzhledem k měnícím se potřebám pojistníka v různých životních fázích.

Od počátku roku 2015 nabyla účinnosti novela zákona o daních z příjmu, která podstatně mění podmínky pro uplatňování daňového zvýhodnění u pojistných smluv životního pojištění. Novela umožňuje zachovat daňové výhody jen v případě, že podle podmínek pojistné smlouvy není umožněna výplata jiného příjmu, který není pojistným plněním a nezakládá zánik pojistné smlouvy. Změna zákona by měla zamezit obcházení daňové povinnosti a neplacení příspěvků na sociální a zdravotní pojištění v případě, kdy někteří zaměstnavatelé využívali příspěvky na životní pojištění jako alternativní formu platu bez řádného zdanění tohoto příjmu. U pojistných smluv umožňující průběžné mimořádné výběry finančních prostředků tedy není možné daňové výhody zachovat bez jejich změny. Novela zákona na úpravu pojistných smluv poskytla časový prostor do 31. 3. 2015.

Na počátku roku 2015 ČNB přistoupila ke snížení technické úrokové míry⁵² ze současných 1,9 % na 1,3 %. Toto opatření se týká pouze nově uzavřených smluv životního pojištění s garantovaným výnosem (kapitálové) a bylo reakcí na pokračující pokles úrokových sazeb na finančním trhu. Opatření nabude účinnosti od 15. 7. 2015, protože pojišťovny mají lhůtu 6 měsíců na adaptační proces. Z důvodu nové regulace (Solvency II) nebude již ČNB od roku 2016 tento nástroj v životním pojištění využívat. Výši garancí zákazníkům si bude muset hlídat každá pojišťovna samostatně v rámci vlastního systému řízení rizik.

7.2. Hospodaření pojišťoven

Pojistný trh je významnou a dlouhodobě stabilizovanou součástí finančního trhu ČR. Bilanční suma pojistného sektoru vzrostla o 1,8 % na hodnotu 488 mld. Kč, z čehož finanční umístění – investice představují 88 %. Kapitálová vybavenost sektoru poklesla o 0,9 % zejména v položkách základní kapitál a emisní ážio. Naopak tvorba hrubých technických rezerv vzrostla o 2,1 % a dosáhla úrovně 397 mld. Kč.

Celkové finanční umístění, do kterého jsou technické rezervy investovány, dosáhlo 431,3 mld. Kč (růst o 1,7 %). Finanční umístění musí splňovat přísná regulativní kritéria bezpečnosti, diverzifikace a výnosnosti. Největší objem aktiv finančního umístění představují dluhové cenné papíry (70,4 %) a majetkové cenné papíry (19,8 %). Podrobné rozčlenění finančního umístění je uvedeno v příloze 2. Disponibilní míra solventnosti v neživotním

⁵² Technická úroková míra představuje zaručený podíl na výnosech z finančního umístění, tj. nejde o zhodnocení celkového pojistného, nýbrž pouze podílu zhodnocení pojistné rezervy resp. spořicí složky pojistného.

pojištění převyšuje požadovanou míru solventnosti více než čtyřnásobně a u životního pojištění je tento poměr na trojnásobné výši.⁵³

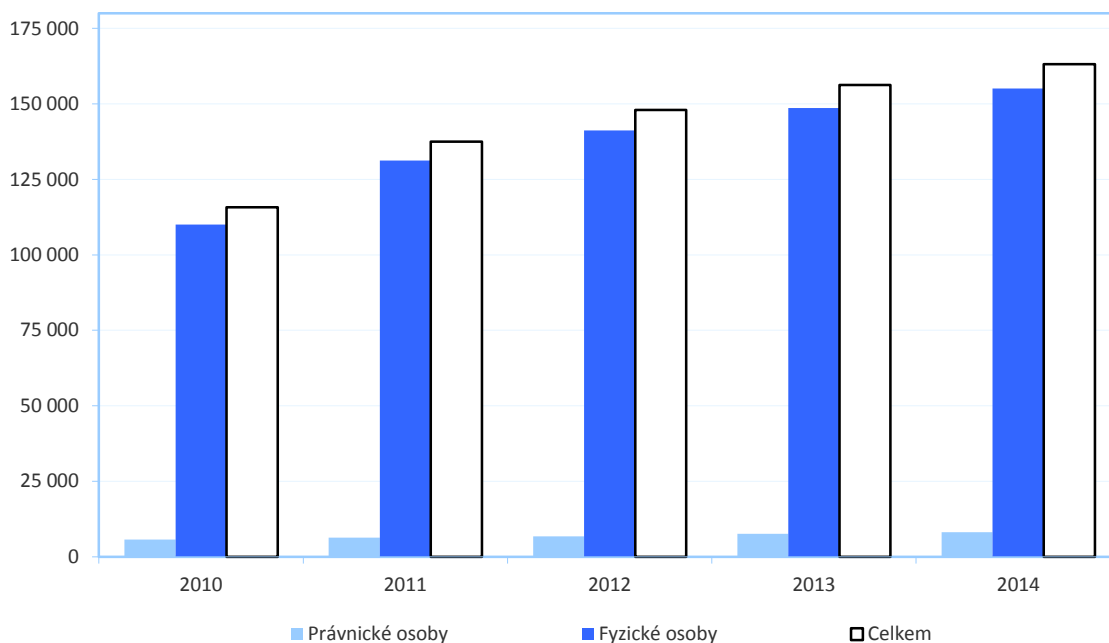
Tvorba čistého zisku se snížila na úroveň 6,8 mld. Kč. Pokles zisku o 36,5 % by ovlivněn zejména zhoršeným výsledkem technického účtu k neživotnímu pojištění (o cca 49,8 %). Rovněž výsledek technického účtu v životním pojištění se zhoršil (o 15,1 %). K poklesu zisku přispěly i celkově vyšší náklady na pojistná plnění.

Na hospodaření pojišťoven má přímý vliv i úspěšnost odhalování pojistných podvodů. Objem odhalených pojistných podvodů v roce 2014 přesáhl 1 mld. Kč, což je srovnatelné s předchozím rokem. Nadále převládají podvody u pojištění aut, ale stále více se vyskytují podvody i u majetkového a životního pojištění. V životním pojištění jde často i o činnost organizovaných skupin, které využívají falešné zprávy od „spolupracujících“ lékařů. Z regionálního hlediska připadá nejvíce případů na Prahu a Středočeský kraj, nejméně na Zlínský kraj a Vysočinu. Pojišťovny se při odhalování pojistných podvodů nespolehají jen na lidský faktor, řada pojišťoven investovala do nových softwarových systémů, které jsou schopny předem indikovat a posuzovat podezřelé případy.

7.3. Zprostředkování pojištění

Vývoj počtu pojišťovacích zprostředkovatelů pokračoval v růstovém trendu obdobně jako v minulých letech. Ke konci roku 2014 bylo zaregistrováno přes 163 tis. zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí. Z grafu 7.2 je patrná výrazná převaha fyzických osob (95 %) nad právníckými.

Graf 7.2: Počet pojišťovacích zprostředkovatelů

Pramen: ČNB

Nejpočetnější kategorií jsou podřízení pojišťovací zprostředkovatelé a výhradní pojišťovací agenti, kteří dohromady představují 87 % z celkového počtu zprostředkovatelů. Konkurenci na trhu posiluje i téměř 5,7 tis. zprostředkovatelů ze zemí EU (viz tabulka 7.2). Zároveň však bylo 17,5 tis. subjektům odebráno povolení k provozování zprostředkovatelské činnosti, ale ve většině případů na jejich vlastní žádost.

Prodeje zejména rezervotvorných životních pojištění (investiční, kapitálová) jsou rozhodujícím způsobem ovlivňovány výší provize zprostředkovatele bez toho, aby byla dlouhodobě hodnocena kvalita práce těchto osob. V systému prodeje stále přetrvává tzv. přepojišťování, kdy dochází k neodůvodněnému rušení smluv a uzavírání nových jen kvůli obdržení ziskatelské provize. V tomto ohledu lze konstatovat, že pojišťovny, které jsou současným stavem na trhu rovněž negativně dotčeny, byt' jej dlouhodobě spoluvytvářely, již zahájily kroky směřující k převzetí větší odpovědnosti za kvalitu práce svých externích prodejních sítí. Ke konverzi smluv,

⁵³ Nejblíže dostupné údaje v systému ARAD k 31. 12. 2013.

kteří mohou být v rozporu s nejlepším zájmem zákazníka, nicméně dochází i v rámci přímého (interního) prodeje pojištění pojišťovnami.

Z důvodu přetrvávajících závažných problémů v oblasti distribuce pojištění MF opětovně předložilo novelu zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Připravená legislativní norma je věcně do značné míry shodná s předchozí novelou, jejíž legislativní proces nebyl dokončen z důvodu rozpuštění sněmovny v r. 2013. Jejím účelem by mělo být zejména zjednodušení a zpřehlednění celkového systému regulace distribuce pojištění a zvýšení ochrany spotřebitele. V konečné fázi schvalování návrhu novely zákona se vede mimo jiné právě i intenzivní diskuze o potřebnosti regulace zprostředkovatelských provizí.

Tabulka 7.2: Počty zprostředkovatelů podle postavení (kategorií)⁵⁴

Subjekt registrace k 31.12.	2013			2014			Meziroční změna (%)		
	FO	PO	celkem	FO	PO	celkem	FO	PO	celkem
VPZ	12 374	304	12 678	12 448	305	12 753	0,6	0,3	0,6
PPZ	96 046	2 688	98 734	100 601	2 963	103 564	4,7	10,2	4,9
VPA	36 480	301	36 781	38 378	333	38 711	5,2	10,6	5,2
PA	510	943	1 453	501	944	1 445	-1,8	0,1	-0,6
PM	155	627	782	151	639	790	-2,6	1,9	1,0
SLPU	94	119	213	127	119	246	35,1	0,0	15,5
PZ EU	2 942	2 634	5 576	2 922	2 773	5 695	-0,7	5,3	2,1
Celkem	148 601	7 616	156 217	155 128	8 076	163 204	4,4	6,0	4,5

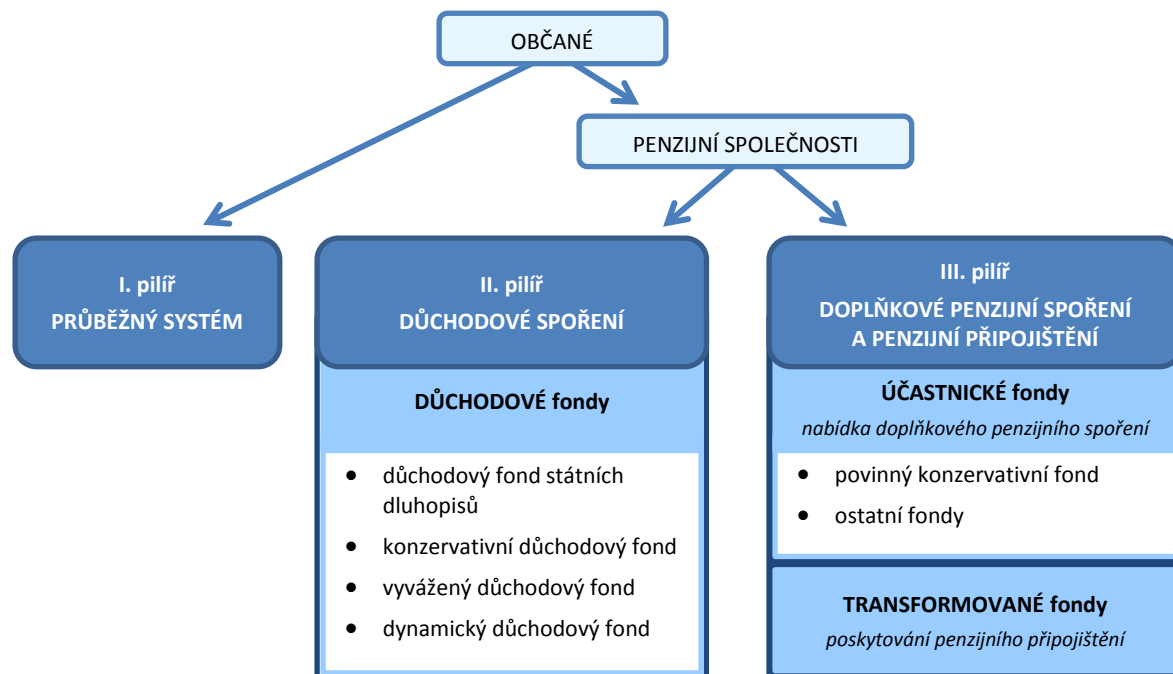
Pramen: ČNB

⁵⁴ Legenda: VPZ = vázaný pojišťovací zprostředkovatel, PPZ = podřízený pojišťovací zprostředkovatel, VPA = výhradní pojišťovací agent, PA = pojišťovací agent, PM = pojišťovací makléř, SLPU = samostatný likvidátor pojistných událostí, PZ EU= pojišťovací zprostředkovatel "zahraniční", tzv. notifikované subjekty, FO = fyzické osoby a PO = právnické osoby.

8. PENZIJNÍ SYSTÉM

Od počátku roku 2013, kdy došlo k reformě penzijního systému, je penzijní systém v ČR tvořen třemi pilíři, jak ukazuje následující schéma 8.1.

Schéma 8.1: Struktura penzijního systému od roku 2013

Pramen: MF

I. pilíř představuje důchodové pojištění, tedy státní povinný průběžně financovaný systém. V roce 2013 byl penzijní systém rozšířen o dobrovolné důchodové spoření, které tvoří tzv. II. penzijní pilíř. Toto spoření spočívá v přeměrování 3 % z hrubé mzdy účastníka odváděných v rámci důchodového pojištění na osobní důchodový účet vedený penzijní společností za podmínky dodatečné vlastní platby účastníka ve výši 2 % z jeho hrubé mzdy. Pojistné na důchodové spoření je tak odváděno ve výši 5 %; u zaměstnanců jeho administraci provádí zaměstnavatel, OSVČ má povinnost podat pojistné přiznání. III. pilíř představuje rovněž dobrovolné spoření na stáří, které stát podporuje poskytováním státního příspěvku a daňovými úlevami. Funkci III. pilíře do konce roku 2012 zastávalo pouze penzijní připojištění, které i nadále existuje jako součást III. pilíře v podobě tzv. transformovaných fondů, kam byly účastníkům penzijního připojištění automaticky převedeny jejich prostředky při zachování podmínek smluv o penzijním připojištění (zejména garance tzv. nezáporného zhodnocení, možnost výplaty výsluhové penze a podmínky ukončení smlouvy a výplaty dávek). Do systému penzijního připojištění již nelze vstupovat. Zájemci o spoření ve III. pilíři mohou nově spořit pouze v rámci systému doplňkového penzijního spoření, kde jsou prostředky účastníků umísťovány do některého z účastnických fondů podle investiční strategie, kterou si účastník zvolil z nabídky penzijní společnosti.

8.1. Penzijní společnosti

Penzijní společnosti působí od roku 2013 jako správci prostředků účastníků evidovaných na osobních penzijních účtech v důchodových, účastnických i transformovaných fondech. Penzijní společnosti vznikly jako nové subjekty v převážné většině přeměnou původních penzijních fondů v souvislosti s reformou penzijního systému, přičemž hlavním účelem jejich vzniku je zajištění bezpečnosti prostředků účastníků prostřednictvím oddělení majetku účastníků od majetku akcionářů, resp. správce.

Zákon ukládá penzijním společnostem nabízet v rámci II. pilíře účastníkům 4 důchodové fondy – dynamický, vyvážený, konzervativní a fond státních dluhopisů. Pro každý z těchto důchodových fondů jsou zákonem stanoveny investiční limity. V rámci III. pilíře nabízejí penzijní společnosti povinně jeden konzervativní účastnický fond se zákonem danými investičními limity. Vedle něj však mohou nabízet spektrum dalších účastnických fondů s různou strukturou portfolia (v rámci širších limitů daných zákonem). V III. pilíři je rovněž jako i v případě II. pilíře uplatňována regulace úplaty za správu majetku.

Jak ukazuje tabulka 8.1, v roce 2014 působilo v rámci penzijního systému 9 penzijních společností. Zatímco správu prostředků v rámci účastnických fondů III. pilíře prováděly všechny tyto společnosti, jen 5 z nich vykonávalo činnosti zahrnující správu důchodových fondů II. pilíře (viz 2. sloupec tabulky 8.1).

Tabulka 8.1: Počet fondů licencovaných subjektů v II. a III. pilíři k 31. 12. 2014⁵⁵

Penzijní společnost	II. pilíř	III. pilíř	
		TF	ÚF
Allianz penzijní společnost, a.s.	4	1	3
AXA penzijní společnost a.s.	-	1	3
Conseq důchodová penzijní společnost, a.s. ⁵⁶	-	1	2
Conseq penzijní společnost, a.s. ⁵⁶	-	-	5
Česká spořitelna - penzijní společnost, a.s.	4	1	3
ČSOB Penzijní společnost, a.s., člen skupiny ČSOB	4	1	4
ING Penzijní společnost, a.s. ⁵⁷	-	1	4
KB Penzijní společnost, a.s.	4	1	4
Penzijní společnost České pojišťovny, a.s.	4	1	4
Celkem	20	8	32

Pramen: APS ČR

Oproti konci roku 2013, kdy penzijní společnosti obhospodařovaly celkem 68 penzijních fondů, došlo k poklesu jejich počtu o 7 fondů spravovaných Raiffeisen penzijní společností, která se rozhodla ukončit svou činnost ve II. i III. penzijním pilíři (více kapitola 4). K dalšímu poklesu poté došlo v důsledku sloučení dvou účastnických fondů obhospodařovaných Allianz penzijní společností. Další fúze účastnických fondů lze očekávat i v roce 2015, neboť penzijní společnosti se mohou touto cestou snažit navýšit majetek ve fondech na 50 mil. Kč, kterých by měly podle zákona dosáhnout u každého z fondů, s výjimkou konzervativního účastnického fondu, během dvou let od jejich založení.⁵⁸ K 31. 12. 2014 přitom podmínku hodnoty majetku ve výši 50 mil. Kč nesplňovalo 8 účastnických fondů, přičemž u některých již došlo na počátku roku 2015 ke sloučení. Některé penzijní společnosti se rozhodly podmínku dosahované výše majetku vyřešit naopak vytvořením nového fondu, aby opět začala běžet dvouletá lhůta, a tento následně sloučit s podlimitním fondem.

Sektor penzijních společností vykázal za rok 2014 zisk z běžné činnosti před zdaněním ve výši 528,6 mil. Kč. Poměr kapitálu penzijních společností k jejich souhrnnému kapitálovému požadavku oproti roku 2013 klesl o 8,7 p.b. Tento vývoj nelze považovat za příznivý zejména z důvodu budoucího rizika růstu výnosů cenných papírů, které tvoří většinu portfolia transformovaných fondů obhospodařovaných penzijními společnostmi. Příčina tohoto rizika pro sektor penzijních společností tkví v garanci připsání nezáporného zhodnocení v transformovaných fondech. V případě nárůstu úrokových sazeb ze současných velmi nízkých úrovní a s tím spojeným poklesem ceny držaných dluhopisů oceňovaných tržní hodnotou by penzijní společnosti musely doplatit případnou ztrátu z vlastního kapitálu.

Tabulka 8.2: Vybrané ukazatele sektoru penzijních společností

Ukazatel k 31. 12. (v mil. Kč nebo %)	2013	2014	Meziroční změna (%)
Zisk nebo ztráta za účetní období z běžné činnosti před zdaněním	-271,4	528,6	294,8
Kapitál celkem	9 129,5	8 322,5	-8,8
Kapitál ke kapitálovým požadavkům v %	148,5	139,8	-5,9

Pramen: ČNB – ARAD

8.2. Důchodové spoření

Vývoj důchodového spoření byl od samého počátku své existence ovlivňován záměrem představitelů opozičních politických stran, po předčasných volbách v říjnu 2013 představitelů současné vládní koalice, zrušit

⁵⁵ Legenda: TF = transformované fondy; ÚF = účastnické fondy.

⁵⁶ V lednu 2015 došlo ke sloučení obou penzijních společností skupiny Conseq. Nástupnickou společností se stala Conseq důchodová penzijní společnost, a.s., která se následně přejmenovala na Conseq penzijní společnost, a.s.

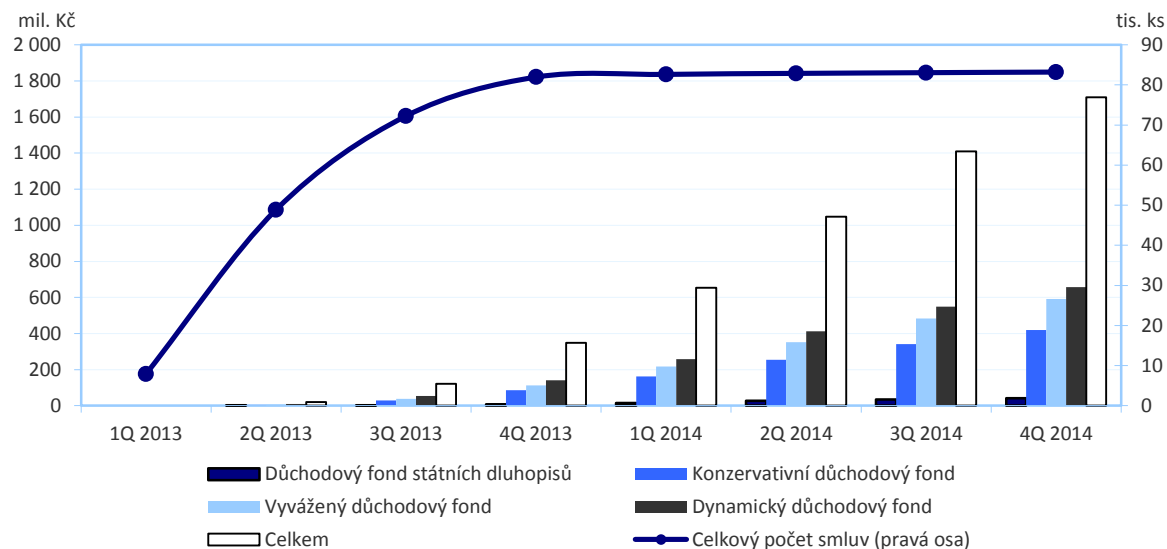
⁵⁷ V březnu 2015 se ING Penzijní společnost, a.s. přejmenovala na NN Penzijní společnost, a.s.

⁵⁸ Většina účastnických fondů zahájila svou činnost k 1. 1. 2013.

system důchodového spoření. V listopadu 2014 vláda rozhodla o ukončení II. penzijního pilíře k 1. 1. 2016. Peníze by měly být účastníkům vyplaceny na podzim roku 2016 buď v hotovosti prostřednictvím poštovní poukázky, na bankovní účet, nebo převedením do III. pilíře podle toho, jaký způsob výplaty si účastník zvolí.

Prostředky účastníků v důchodových fondech dosáhly ke konci roku 2014 výše 1,7 mld. Kč, tj. téměř čtyřnásobku výše prostředků ke konci roku 2013. Počet účastníků v důchodových fondech se ovšem oproti roku 2013 kvůli deklarovanému záměru zrušení II. pilíře zvýšil pouze o přibližně 1 250 osob na celkových 83,2 tis. osob. Podle umístění prostředků účastníků v jednotlivých typech důchodových fondů (viz graf 8.1) je patrné, že účastníci volili při výběru fondu spíše rizikovější investiční strategii, neboť 38,4 % všech prostředků bylo ke konci roku umístěno v dynamických důchodových fondech.

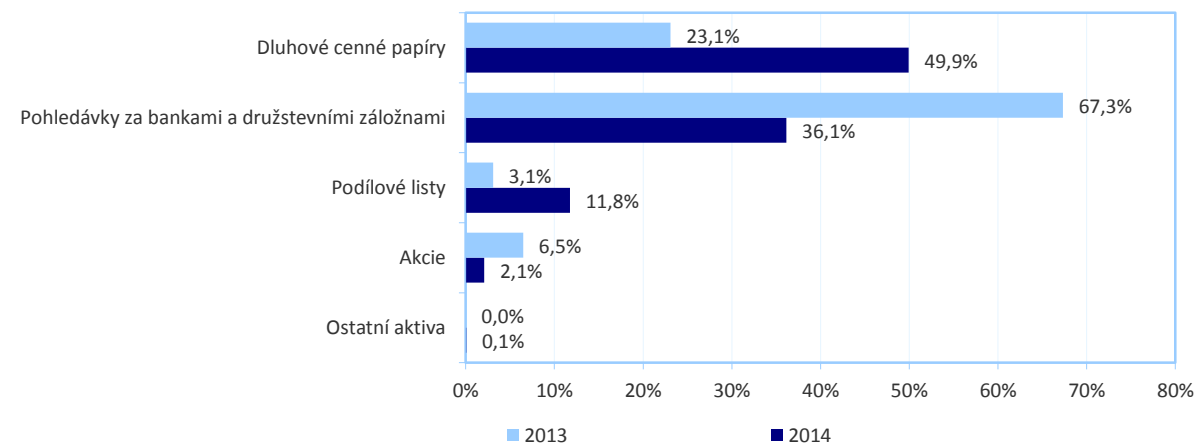
Graf 8.1: Objem prostředků v jednotlivých typech důchodových fondů

Pramen: APS ČR

Ve struktuře majetku důchodových fondů došlo v roce 2014 oproti roku 2013 k přesunu části prostředků do rizikovějších finančních nástrojů, které by obecně měly lépe odpovídat dominantní pozici dynamických důchodových fondů z hlediska umístění prostředků účastníků. Na úkor akcií bylo v portfoliu značně navýšeno zastoupení podílových listů a v rámci dluhových cenných papírů se výrazněji prosadily dluhopisy obchodních společností, které zaujímají 10,9 % na celkové hodnotě všech dluhopisů držaných v důchodových fondech. Rozhodnutí vlády zrušit důchodové fondy se však patrně do jisté míry odrazilo i ve struktuře majetku, zejména ve stále dosti vysokém podílu prostředků na běžných a termínovaných účtech u úvěrových institucí.

Graf 8.2: Struktura aktiv důchodových fondů

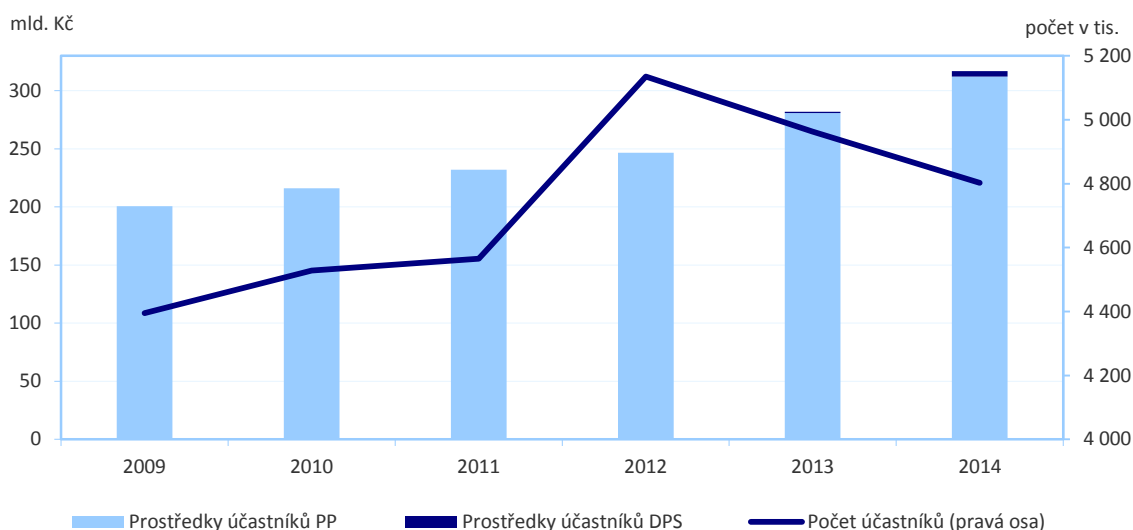
Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

8.3. Penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření

Prostředky v transformovaných a účastnických fondech dosáhly v roce 2014 celkové výše 317 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 12,4 %. Z toho v účastnických fondech spravovaly penzijní společnosti ke konci roku prostředky ve výši 4,8 mld. Kč, tj. 1,53 % všech prostředků III. pilíře.

Z důvodu vstupu velkého počtu nových účastníků v roce 2012 (nárůst o 569 tis. účastníků) v souvislosti s možností uzavřít smlouvu podle podmínek penzijního připojištění pouze do konce listopadu 2012, kteří by za předpokladu neuzavření systému do něho vstupovali pozvolna během následujících 2 až 3 let, zřejmě stále přetrvává relativní nasycenost trhu. Pozvolný růst počtu osob v účastnických fondech prozatím nestačil pokrýt úbytek klientů transformovaných fondů. V roce 2014 tak celkový počet účastníků ve III. pilíři opět poklesl, a to o 160 tisíc na 4,8 mil. osob. V účastnických fondech bylo k 31. 12. 2014 evidováno téměř 218 tisíc⁵⁹ neukončených doplňkových penzijních spoření. Během roku 2014 bylo uzavřeno skoro 145 tisíc nových smluv o doplňkovém penzijním spoření, přičemž 14 221 nových účastníků si nechalo do účastnických fondů převést své prostředky z transformovaných fondů. V roce 2013 uskutečnilo tento převod prostředků pouze 1 284 účastníků.

Graf 8.3: Prostředky⁶⁰ a počet účastníků ve III. pilíři

Pramen: MF, APS ČR

Zatímco transformované fondy zaznamenaly v souvislosti s jejich uzavřením pro nové účastníky pokles salda mezi přijatými a vyplacenými prostředky, u účastnických fondů došlo ve srovnání s rokem 2013 k pozitivnímu vývoji vzhledem k dosažení výrazně vyšších příjmů než výdajů. K tomu přispělo nejen navýšení vlastních příspěvků z důvodu vyššího počtu účastníků, ale i intenzivnější přechod účastníků z transformovaných fondů. Vyplacené prostředky z transformovaných fondů mají z převážné části formu jednorázového vyrovnání. Naopak u účastnických fondů převažuje výplata penzí. Preference výplaty penzí v případě ukončení doplňkového penzijního spoření je dána dosud krátkým fungováním účastnických fondů a souvisí zejména s využitím tzv. předdůchodů⁶¹ ze strany účastníků, kteří přesunuli své prostředky z transformovaných do účastnických fondů. K výplatě penzí mohou účastníci přestoupivší z transformovaných fondů přistoupit i z důvodu daňové optimalizace při výplatě příspěvků zaplacených zaměstnavatelem.⁶²

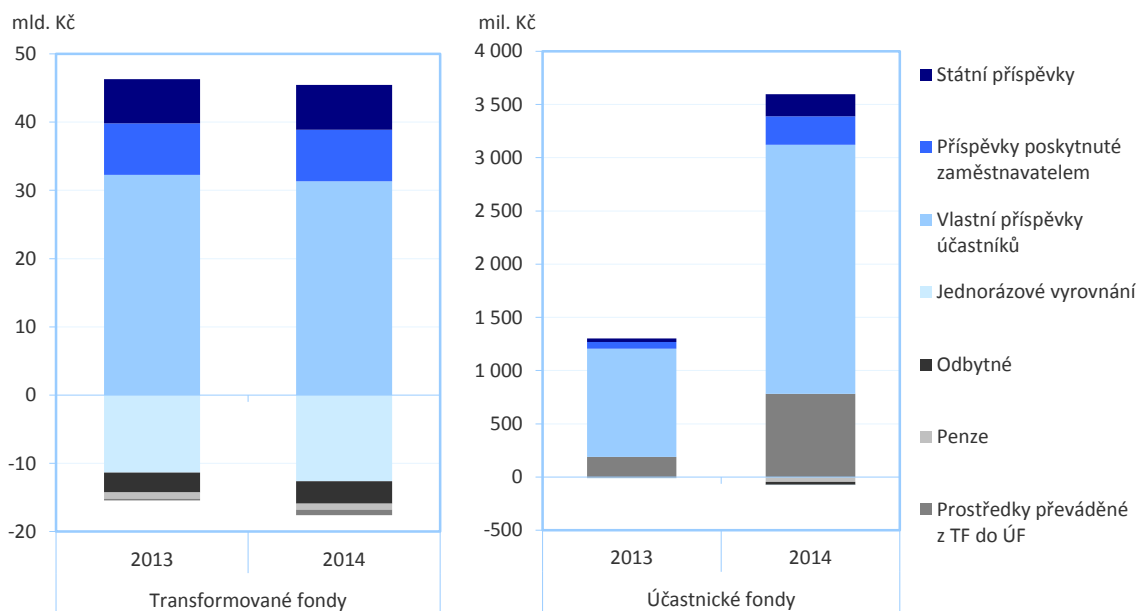
⁵⁹ Tento počet účastníků v účastnických fondech vychází z dat, která jsou MF čtvrtletně posílána jednotlivými penzijními společnostmi. Dle údajů APS ČR spořilo k 31. 12. 2014 v účastnických fondech 229 tisíc účastníků, dle dat ČNB 224 tisíc účastníků.

⁶⁰ V grafu znamená PP penzijní připojištění a DPS doplňkové penzijní spoření.

⁶¹ Starobní penzi na určenou dobu, úhradu jednorázového pojistného pro doživotní penzi nebo pro penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu mohou účastníci čerpat při dosažení věku o 5 let nižšího, než je věk potřebný pro vznik nároku na starobní důchod. Podmínkou pro jednorázové vyrovnání je dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod.

⁶² Smlouvy o penzijním připojištění uzavřené od roku 2000 umožňují po jejich ukončení zvolit dva způsoby výplaty naspořené peněz – jednorázové vyrovnání, nebo doživotní penzi. V případě jednorázového vyrovnání ovšem dochází ke zdanění případných příspěvků od zaměstnavatele ve výši 15 %. Pokud účastník chce získat své naspořené prostředky v relativně krátké době, aniž by musel zaplatit daň z příspěvků od zaměstnavatele, převede své prostředky před koncem smlouvy do účastnického fondu, kde v rámci systému doplňkového penzijního spoření může zvolit výplatu penze na určenou dobu (minimálně na tři roky), při níž ke zdanění příspěvků od zaměstnavatele nedochází.

Graf 8.4: Přijaté a vyplacené prostředky v transformovaných a účastnických fondech

Pramen: ČNB – ARAD

Z hlediska věkové struktury účastníků III. pilíře zůstává stabilně nejpočetněji (s podílem 62 %) zastoupena tzv. střední generace (30 – 59 let), tj. osoby v produktivním věku se statisticky vyššími a stabilnějšími příjmy, které dávají předpoklad k vytváření finanční rezervy na stáří. Absolutně nejvyšší počet účastníků tvořili ke konci roku 2014 třicátníci, kteří byli s velmi malým odstupem následováni čtyřicátníky. Z tabulky 8.3 je patrné, že v roce 2014 docházelo ve většině věkových kategorií k úbytkům počtu účastníků, přičemž největší úbytek zaznamenaly kategorie účastníků ve věku 18 – 39 let. Změny počtu účastníků v jednotlivých věkových intervalech však mohou být způsobeny přesuny mezi intervaly v důsledku stárnutí účastníků. Například pokračující růst počtu účastníků ve věku 40 – 49 let je zřejmě důsledkem postupného přesunu účastníků ze silných populačních ročníků ze 70. let do této věkové kategorie.

Tabulka 8.3: Počet účastníků ve III. pilíři dle věku

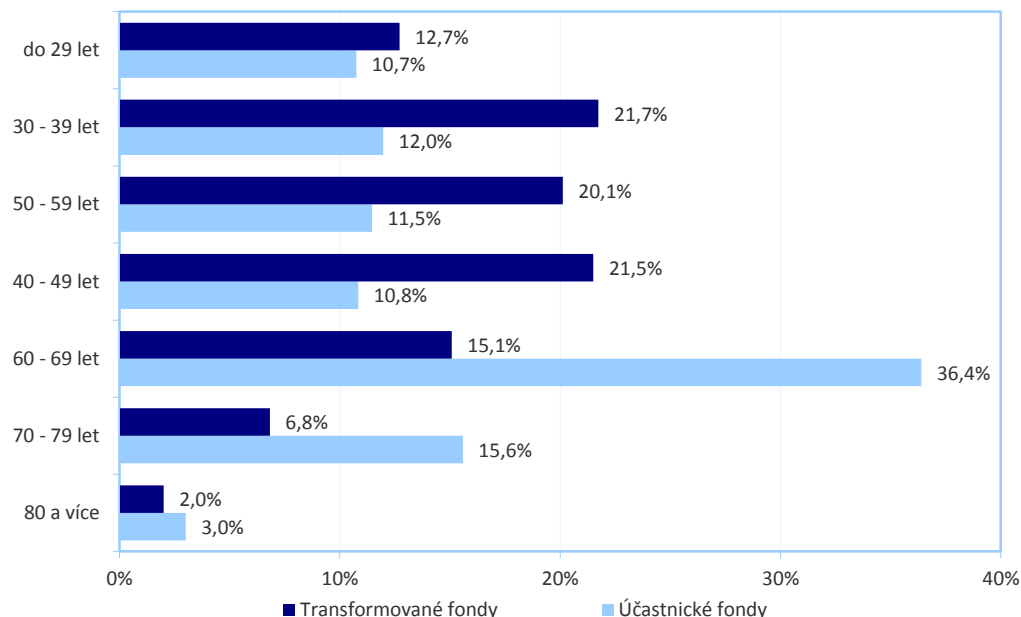
K 31. 12.	2010	2011	2012	2013	2014	Meziroční změna	
						abs.	(%)
18 – 19 let	22 150	19 569	67 014	28 143	2 154	-25 989	-92,3
20 – 29 let	537 701	526 835	718 693	667 795	604 287	-63 508	-9,5
30 – 39 let	965 683	977 023	1 127 029	1 082 619	1 022 808	-59 811	-5,5
40 – 49 let	867 483	885 169	996 302	1 002 963	1 009 655	6 692	0,7
50 – 59 let	998 104	973 152	989 126	965 540	947 657	-17 883	-1,9
60 – 69 let	765 997	786 776	814 754	786 819	771 081	-15 738	-2,0
70 – 79 let	292 809	311 402	328 867	334 139	346 909	12 770	3,8
80 a více	77 847	85 795	93 077	95 326	98 583	3 257	3,4
Celkem	4 527 774	4 565 741	5 134 862	4 963 344	4 803 134	-160 210	-3,2

Pramen: MF

Věkovou skupinu, v níž došlo během roku 2014 k nejvýraznějšímu navýšení počtu účastníků, představují účastníci ve věku vyšším než 70 let. To zčásti souvisí se skutečností, že osoby nad 60 let tvořily v roce 2014 více než polovinu z celkového počtu účastníků v nových účastnických fondech, jak ukazuje graf 8.5. Tito účastníci pravděpodobně nadále využívají doplňkové penzijní spoření jako formu investice svých volných prostředků, které mohou vzhledem k dosažení důchodového věku vybrat včetně obdržených státních příspěvků již po 5 letech spoření. U účastnických fondů bylo před reformou předpokládáno, že vzhledem k možnosti nabízet dynamičtější investiční strategie budou oslovovat spíše lidi v nižším či středním věku. V roce 2014 uzavřelo smlouvu o doplňkovém penzijním spoření téměř 13 tisíc nových účastníků ve věku do 29 let, což je o 57 % více

než v předchozím roce. Lze tedy i usuzovat, že doplňkové penzijní spoření se stává zajímavým produktem i pro nejmladší generaci.

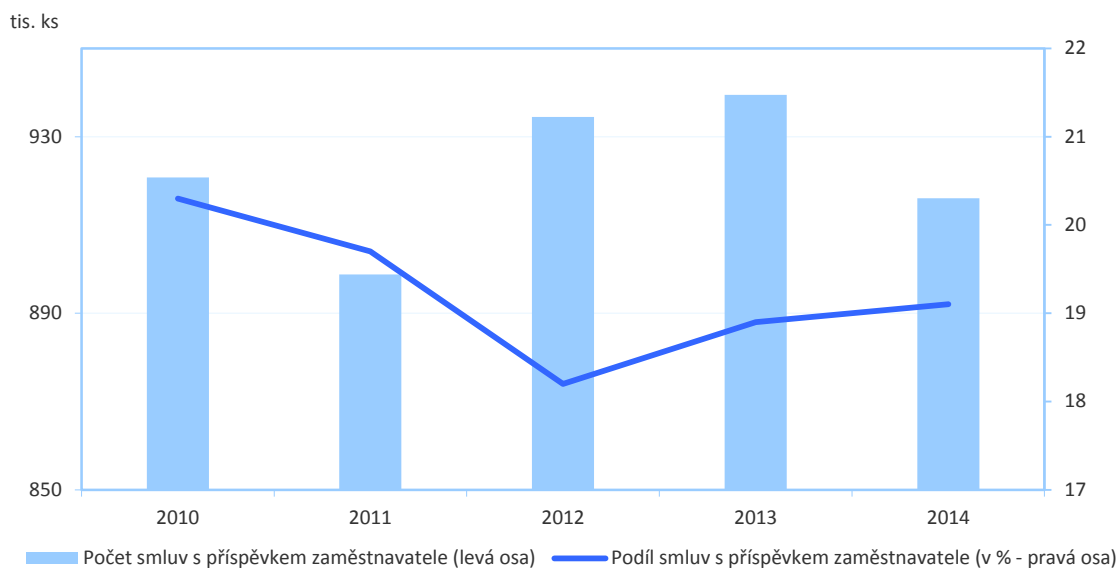
Graf 8.5: Struktura účastníků dle věku v transformovaných a účastnických fondech k 31. 12. 2014

Pramen: MF

Jak je vidět z grafu 8.6, počet účastníků, kterým přispívá na penzijní připojištění nebo doplňkové penzijní spoření zaměstnavatel, v roce 2014 klesl (o 2,5 %) a dosáhl hodnoty 916 tis. V relativním vyjádření vzhledem k poklesu celkového počtu účastníků však došlo k mírnému nárůstu podílu účastníků s příspěvkem zaměstnavatele o 0,2 p.b. na 19,1 %. Oproti období před rokem 2012 se však stále jedná o relativně nízký podíl, jehož důvodem mohou být sice již slábnoucí, ale stále přítomná úsporná opatření v podnikové sféře. Vzhledem k tomu, že je příspěvek zaměstnavatele často využíván jako motivační a stabilizační faktor, objevuje se nejčastěji (v 85 % případů) u účastníků ve věkovém rozpětí 35 – 59 let.

Graf 8.6: Počet smluv ve III. pilíři, na která přispíval účastníkům zaměstnavatel⁶³

Pramen: MF

⁶³ Údaje k 31.12. daného roku.

Jedním z cílů reformy III. pilíře účinné od roku 2013 bylo motivovat účastníky prostřednictvím nových podmínek vyplácení státního příspěvku a poskytování daňové úlevy⁶⁴ k pravidelnému spoření vyšších částek. Průměrný měsíční účastnický příspěvek u penzijního připojištění se v roce 2013 také skutečně velmi výrazně zvýšil (o 22,2 %) a dosáhl 568 Kč. V roce 2014 však již došlo k meziročnímu nárůstu pouze o 6 Kč, což značí, že reakce účastníků na nové podmínky se v podstatě vyčerpala již v roce 2013. Průměrná výše příspěvku u účastnických fondů sice stále dosahuje vyšších hodnot než v případě transformovaných fondů, ovšem meziročně poklesla na 722 Kč.⁶⁵ Vzhledem k nárůstu průměrného státního příspěvku u účastnických fondů byl však tento pokles způsoben nižším využíváním daňové úlevy. Jak dokládají výše průměrných příspěvků za jednotlivá čtvrtletí roku 2014 v tabulce 8.4, u obou druhů fondů došlo stejně jako v předchozím roce k vyššímu tempu nárůstu ve 4. čtvrtletí, což je způsobeno tím, že řada účastníků provedla mimořádný příspěvek na konci roku za účelem využití daňové úlevy. Oproti roku 2013 však této možnosti využil nižší počet účastníků.

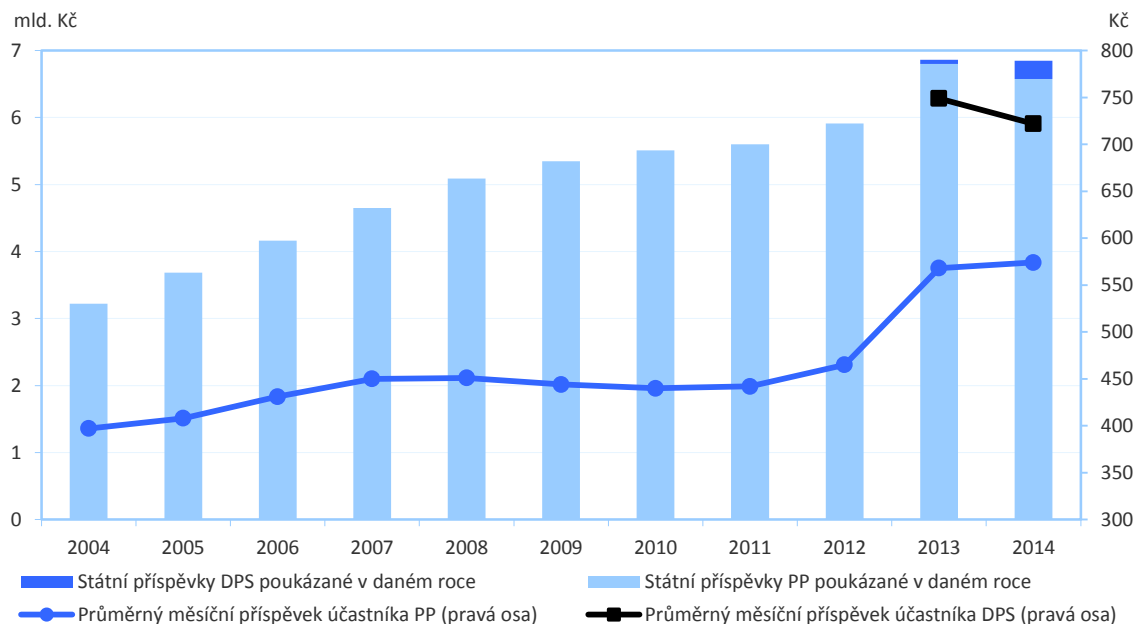
Tabulka 8.4: Průměrná výše měsíčních příspěvků v transformovaných fondech (TF) a účastnických fondech (ÚF)

Průměr, Kč/měsíc	2010	2011	2012	2013	2014	2014				Meziroční změna	
						1Q	2Q	3Q	4Q	abs.	(%)
TF Účastnický příspěvek	440	442	465	568	574	563,8	561,4	566,8	605,3	6	1,1
	105	105	108	117	119	119,0	118,8	119,7	120,2	2	1,7
ÚF Účastnický příspěvek	-	-	-	749	722	689,8	692,7	692,1	815,2	-27	-3,6
	-	-	-	143	148	146,8	148,1	148,5	149,0	5	3,5

Pramen: MF

Přestože byl v roce 2014 vyplacen vyšší průměrný státní příspěvek na jednoho účastníka, celková státní přímá podpora v sektoru penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření klesla v roce 2014 v důsledku snižujícího se počtu účastníků o 13 mil. Kč na konečných 6,85 mld. Kč. Z této částky připadalo 270 mil. Kč na objem státních příspěvků v účastnických fondech.

Graf 8.7: Výše státních příspěvků a výše prům. účast. příspěvku v transformovaných a účastnických fondech

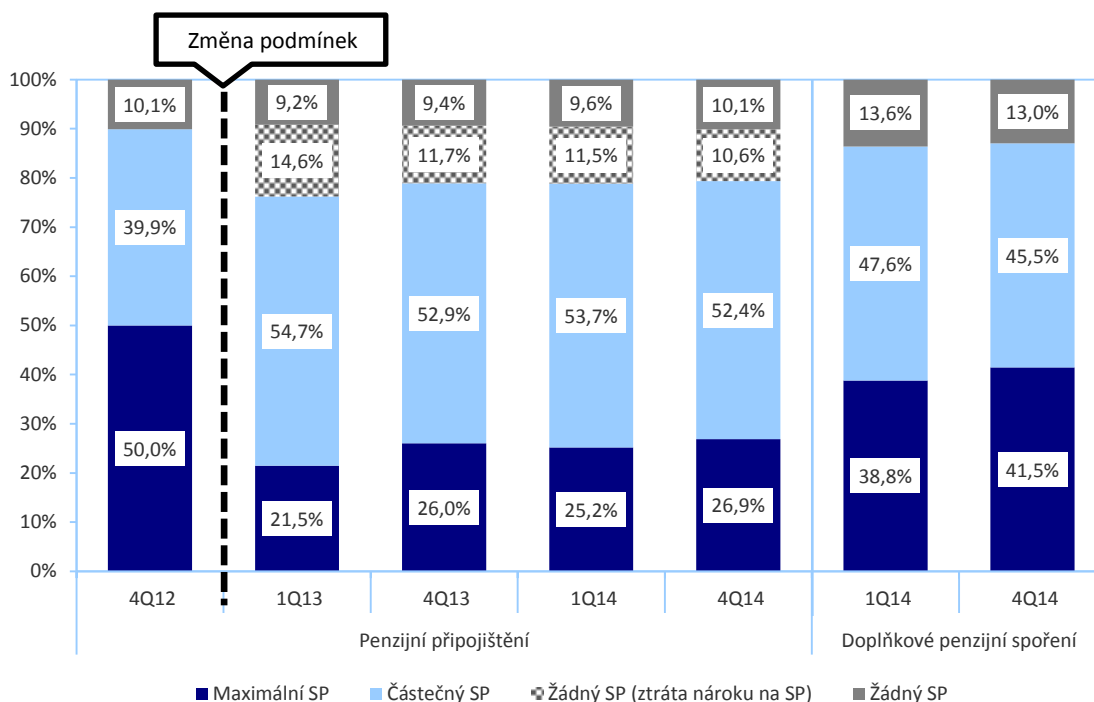
Pramen: MF

⁶⁴ Od 1. 1. 2013 se zvýšila minimální částka měsíčního příspěvku účastníka, ke které je vyplácen státní příspěvek, ze 100 Kč na 300 Kč, přičemž minimální výše měsíčního státního příspěvku vzrostla z 50 Kč na 90 Kč. Minimální částka měsíčního příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku se zvýšila z 500 Kč na 1 000 Kč, přičemž maximální výše měsíčního státního příspěvku vzrostla ze 150 Kč na 230 Kč. V souvislosti se zvýšením minimální částky pro přiznání maximální výše státního příspěvku se se začala vztahovat možnost daňových odpočtů pouze na měsíční úložky od 1 001 Kč, oproti původním 501 Kč.

⁶⁵ Jedná se o průměr za celý kalendářní rok 2014, proto je hodnota nižší než průměr ve 4. čtvrtletí 2014 uvedený v tabulce 8.4.

Při srovnání podílů smluv o penzijním připojištění a doplňkovém penzijním spoření s žádným, částečným, nebo maximálním státním příspěvkem, které je provedeno v grafu 8.8, je možné předpokládat, že v rámci transformovaných fondů stále zůstává prostor pro budoucí růst výše průměrného účastnického příspěvku. V roce 2014 již však docházelo jen k velmi nízkému navyšování měsíčních úložek ze strany účastníků v souvislosti se změnami podmínek vyplácení státního příspěvku, přestože by u jisté skupiny účastníků transformovaných fondů bylo možné změnu v chování ohledně nastavení výše příspěvku ještě očekávat v návaznosti na zlepšení jejich finanční situace v souvislosti s vývojem celkového stavu české ekonomiky. Výše podílů účastníků s žádným, částečným, nebo maximálním státním příspěvkem se pravděpodobně tedy již do jisté míry stabilizovaly a v budoucnu lze očekávat již jen jejich mírné změny.

Graf 8.8: Podíly smluv o penzijním připojištění s žádným, částečným, nebo maximálním státním příspěvkem (SP)⁶⁶

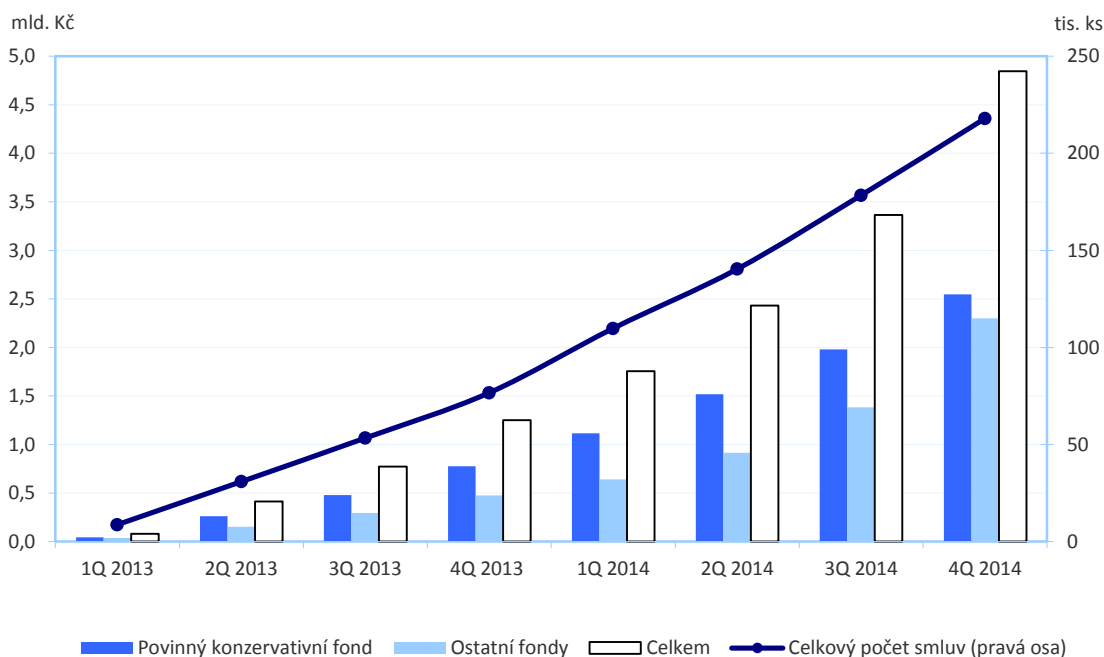

Pramen: MF

Penzijní společnosti nabízely v roce 2014 v rámci spoření v účastnických fondech obvykle 2 až 5 různých investičních strategií od konzervativních, které zahrnují pouze investice do nejméně rizikových aktiv (státní dluhopisy, pokladniční poukázky, instrumenty peněžního trhu atd.), až po dynamické (akciové) s výrazně vyšším stupněm rizikovosti, ale zároveň i možností vyššího výnosu. Jak je vidět z grafu 8.9, oproti účastníkům v systému důchodového spoření dávají účastníci v systému doplňkového penzijního spoření přednost konzervativnímu způsobu investování, neboť z hlediska umístění prostředků účastnických fondů dominuje povinný konzervativní fond (53 % celkových prostředků), který má zákonem dané investiční limity a je povinná ho nabízet každá penzijní společnost poskytující doplňkové penzijní spoření. Převaha povinných konzervativních fondů v objemu prostředků je však částečně způsobena věkovou strukturou účastníků. Jak je popsáno výše, více jak polovina účastníků spořících si v účastnických fondech je starší než 60 let. Prostředky investované do dynamických (akciových) fondů se na celkových prostředcích účastnických fondů podílely přibližně 9,5 %.

⁶⁶ Data vycházejí z průměrného počtu smluv za jednotlivá čtvrtletí, u kterých byl v daném období evidován průměrný příspěvek účastníka v dané výši. Jedná se o průměr za 3 měsíce, který nemusí odpovídat příspěvkům v jednotlivých měsících, což způsobuje určité zkrselení dat. Do průměrného počtu účastníků nejsou zahrnuty smlouvy, které jsou stále evidované jako neukončené, ale nebyla k nim doručena žádná informace v rámci žádosti o státní příspěvek.

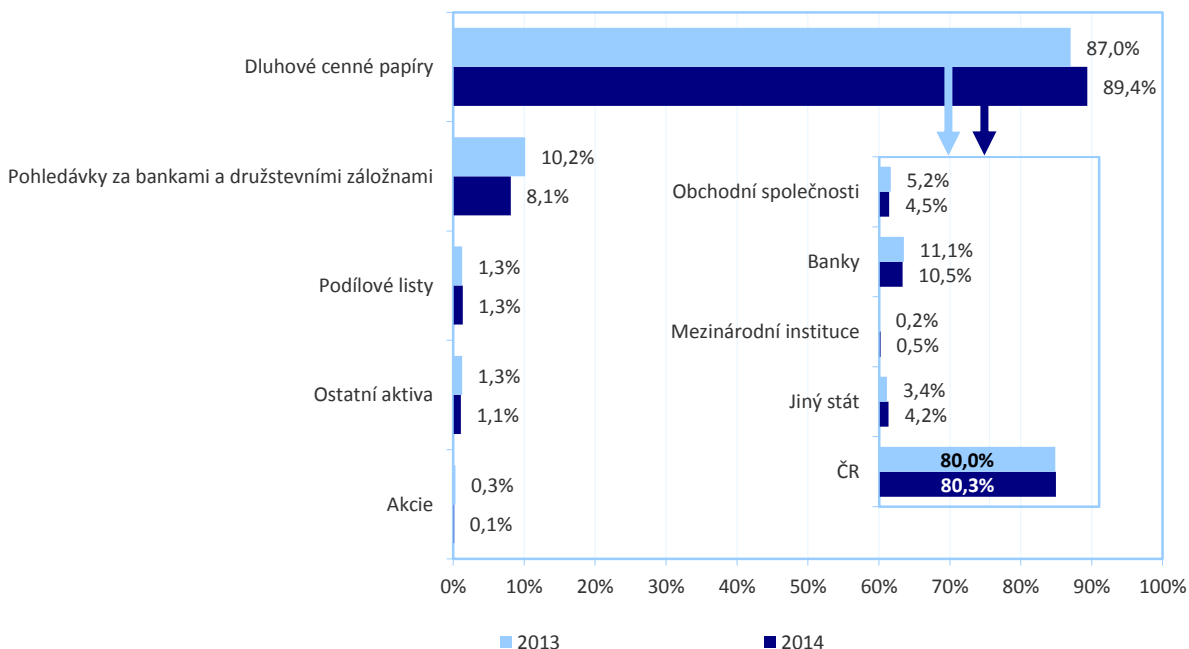
Graf 8.9: Objem prostředků v jednotlivých typech účastnických fondů

Pramen: APS ČR

Investiční portfolio transformovaných fondů (viz graf 8.10) si zachovává výrazně konzervativní charakter, jenž však vyplývá z regulatorního rámce. Podíl dluhopisů na celkových aktivech se oproti roku 2013 zvýšil o 2,4 p.b. na 89,4 %, přičemž v portfoliu výrazně dominují státní dluhopisy vydané ČR. Na vklady u úvěrových institucí připadalo cca 8 % celkových aktiv. Ostatní položky včetně akcií zaujímaly v portfoliu minoritní podíl.

Graf 8.10: Struktura aktiv transformovaných fondů a struktura dluhopisů v transformovaných fondech dle emitenta

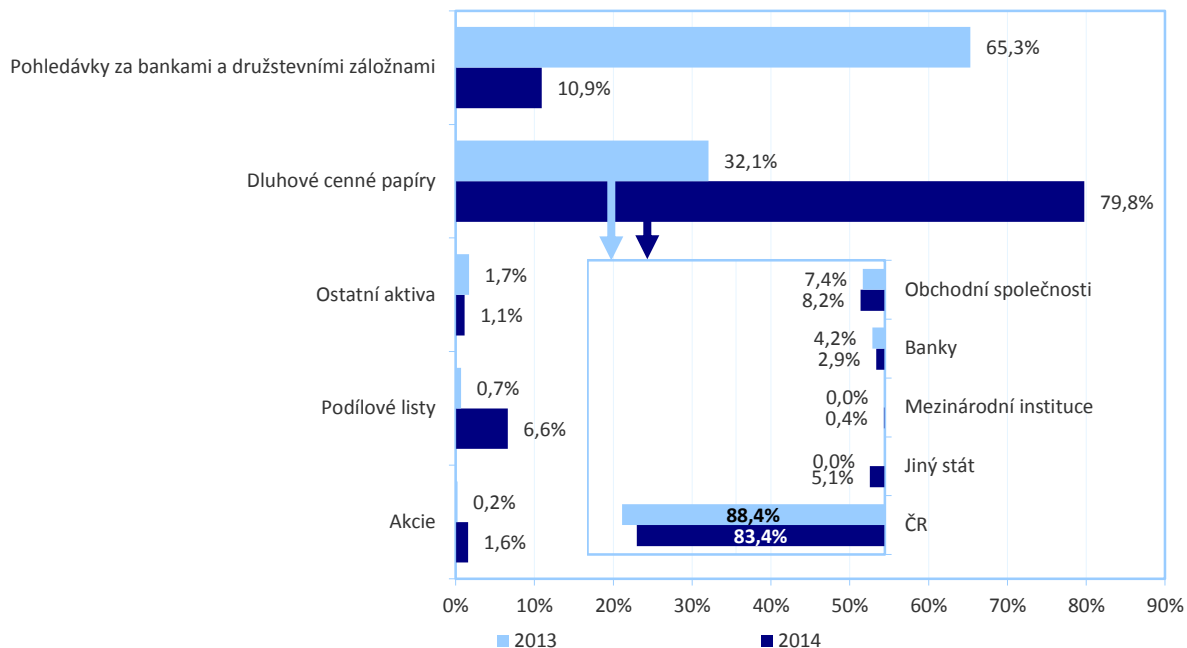

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Investiční portfolio účastnických fondů, které v roce 2013 vykazovalo ještě konzervativnější umístění prostředků než v případě fondů transformovaných (viz graf 8.11), prošlo z hlediska své struktury v průběhu roku 2014 výraznou proměnou. Vzhledem k významné pozici povinných konzervativních fondů v objemu prostředků převažují v majetku účastnických fondů dluhové cenné papíry, které jsou zastoupeny zejména

státními dluhopisy ČR. Oproti transformovaným fondům však účastnické fondy mají více prostředků situováno v korporátních dluhopisech. Podíl prostředků na běžných a termínovaných účtech u úvěrových institucí se snížil na 10,9 % a naopak vzrostl podíl akcií a o téměř o 6 p.b. se zvýšilo zastoupení podílových fondů.

Graf 8.11: Struktura aktiv účastnických fondů a struktura dluhopisů v účastnických fondech dle emitenta

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

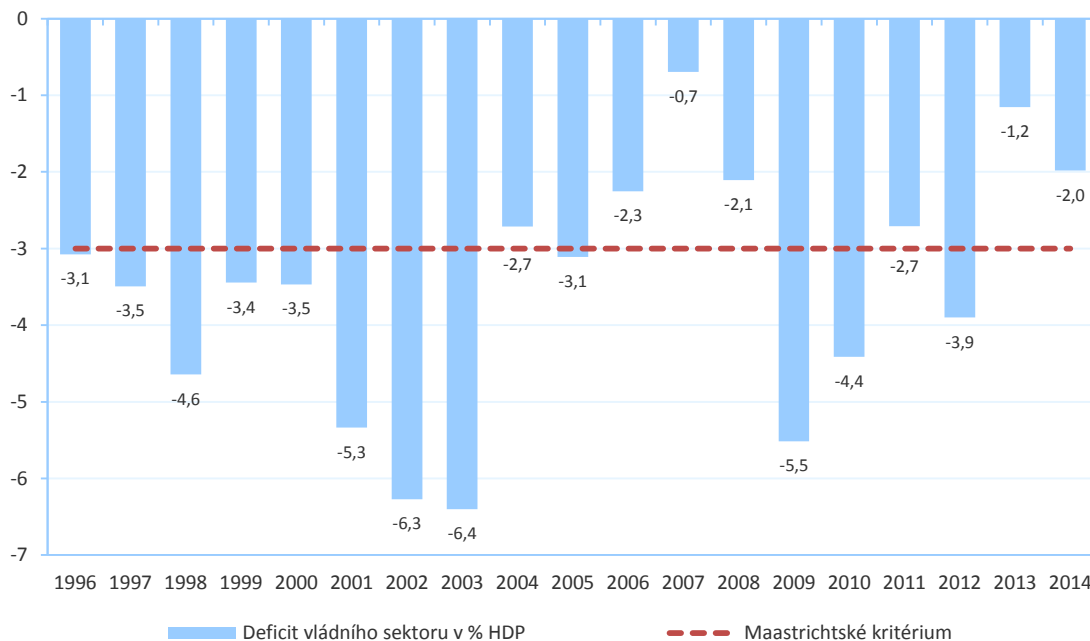
Podrobnější informace o sektoru penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření, které jsou pravidelně publikovány na internetových stránkách www.mfcr.cz, obsahují tabulky P2.6 a P2.7 v příloze 2.

9. VZTAH VLÁDNÍHO SEKTORU K FINANČNÍMU TRHU

9.1. Hospodaření vládního sektoru

Podle předběžných údajů ČSÚ skončilo hospodaření vládního sektoru v roce 2014 deficitem ve výši 2,0 % HDP a ve srovnání s rokem 2013 se jedná o zhoršení o 0,8 p.b. Výsledné saldo bylo ovlivněno výrazným způsobem jak nově zahrnutými finančními institucemi do vládního sektoru (Fond pojištění vkladů v roce 2014 vyplácel náhrady klientům zkrachovalých družstevních záložen, které přesáhly 14 mld. Kč, viz kapitola 4.2. – Garanční schémata), tak i výrazným jednorázovým akruálním výpadkem spotřebních daní a znovunastartováním investiční aktivity.

Graf 9.1: Vývoj deficitu vládního sektoru v % HDP od roku 1996

Pramen: MF, ČSÚ

Celkové příjmy vzrostly v roce 2014 o 2,6 % z čehož příjmy z daní a příspěvků na sociální zabezpečení vzrostly o 2,4 %. Daňové příjmy byly nejvíce taženy přímými daněmi, jejichž meziroční výnos byl vyšší o 7,2 %, a to především v důsledku pozitivního vývoje u daně z příjmů právnických osob odrážejícího ekonomické oživení. Negativní vliv na deficit vládního sektoru ve výši 0,2 % HDP mají v roce 2014 vratky slev na pracující důchodce na základě nálezu Ústavního soudu. Ostatní diskreční vlivy se pak u přímých daní víceméně kompenzovaly. Na příjmové sociální příspěvky, které vzrostly o 3,6 %, pak měl vliv nárůst platby za státní pojištěnce do systému veřejného zdravotního pojištění.

Nepřímé daně se z hlediska výnosu jako celku vyvíjely nepříznivě (pokles o 1,7 %), a to vlivem vývoje spotřebních daní z tabákových výrobků. V průběhu roku 2014 totiž bylo schváleno opatření zavádějící omezení doprodeje tabákových nálepek s bezprostředně předcházející sazbou, a v důsledku toho byl výrazně redukován motiv k předzásobení se. Spotřební daň z tabákových výrobků je splatná cca 2 měsíce od objednání tabákových nálepek, proto dochází při aktualizaci příjmů z této daně k posunu zpět právě o 2 měsíce. Celkový akruální výpadek výnosu této daně pak činil přibližně 24 mld. Kč. Jednalo se ovšem o jednorázový efekt, který by měl v roce 2015 pominout. Naopak velmi pozitivní vývoj nastal u výnosu daně z přidané hodnoty, jehož meziroční nárůst přesáhl 5 % a reflektoval tak nastartovaný trend vyššího výběru daní vlivem postupného zavádění opatření proti daňovým únikům.

Relativně nejvíce meziročně vzrostly, vlivem výrazného nárůstu investic z evropských zdrojů, příjmové kapitálové transfery, a to o 25,4 %. Celkové saldo je pak ovlivněno pouze o část národního financování. Jedná se o akruální příjem, který zobrazuje objem proinvestovaných evropských zdrojů v daném roce. Příjmy v roce 2014 pak ještě byly pozitivně ovlivněny výnosy z prodeje licencí kmitočtových pásem mobilním operátorům ve výši 8,5 mld. Kč.

Výdaje sektoru vládních institucí v roce 2014 vzrostly o 4,7 %. Nominální konečná spotřeba vládních institucí vzrostla o 3,3 %, kdy tento růst byl tažen především vývojem naturálních sociálních dávek (zejména platbami zdravotních pojišťoven za zdravotní péči), které vzrostly oproti roku 2013 o více jak 6 %. Pojišťovny využívaly prostředky navýšené formou úhrad za státní pojištění a kompenzovaly zdravotnickým zařízením výpadek příjmů v souvislosti s rušením regulačních poplatků ve zdravotnictví. Dále vzrostly náhrady zaměstnancům o 3,5 %, na nárůst mělo vliv zvýšení platů ve státní správě. Mezispotřeba (hlavně nákupy zboží a služeb) se ve srovnání s rokem 2013 vyvíjela umírněně, její růst dosáhl pouze 1,7 %.

Pouze malým tempem vzrostly výdaje na peněžité sociální dávky (cca 2 %) i při výše zmiňovaném navýšení platby za státní pojištění do systému veřejného zdravotního pojištění. Vliv zde mělo především v minulosti zavedené výrazné omezení valorizace důchodů.

O více než 17 % se zvýšily vládní investice. Byla tak obnovena investiční aktivita po několikaletém poklesu, čímž se dostala na úroveň roku 2011, a to i přes výrazně lepší strukturální saldo. Rostly především investice místních vládních institucí (nicméně k růstu došlo i v sektoru ústřední vlády), a to jak investice financované z evropských, tak i z národních zdrojů.

Výraznou měrou narostly i výdajové dotace (hlavně kapitálové transfery a dotace na produkci). V případě dotací na produkci šlo o navýšení dotace na obnovitelné zdroje ve výši 0,1 % HDP a u kapitálových transferů o již zmíněný výdaj Fondu pojištění vkladů klientům zkrachovalých družstevních záložen s celkovým efektem cca 0,3 % HDP.

9.2. Výhled hospodaření vládního sektoru pro období 2015-2018

V roce 2015 MF očekává dosažení deficitu ve výši 1,9 % HDP⁶⁷, což je o 0,1 p.b. lepší výsledek než v roce předcházejícím a stále zůstává hluboko pod maastrichtským konvergenčním kritériem pro deficit. Výsledek hospodaření by již neměl být na rozdíl od roku 2014 ovlivněn příjmem z prodeje nefinančních aktiv (licence kmitočtových pásem), výpadkem spotřebních daní ani výplatou náhrady Fondem pojištění vkladů. Dochází také k výrazné redukci záporného fiskálního úsilí na -0,3 p.b.

Příjmová strana vládního sektoru by měla dle aktuálních odhadů vzrůst o 5,2 %, samotné daňové příjmy by měly vzrůst o 3,8 %. Dynamiku příjmové strany zrychluje aktuální příjmová dotace na výdaje spolufinancované z evropských peněz.

Z pohledu daňových příjmů by mělo u nepřímých daní dojít k nárůstu o 3,5 %, primárně vlivem skokového navýšení výnosu spotřebních daní z tabákových výrobků, který by se měl po propadu minulého roku dostat zpět k hodnotě svého dlouhodobého trendu kopírujícího velikost spotřeby tabákových výrobků. Pomalejším tempem (1,5 %) by měl růst výnos daně z přidané hodnoty, který je v tomto roce brzděn zavedením druhé snížené sazby ve výši 10 % na léky, knihy a nenahraditelnou dětskou výživu. Výběr přímých daní by měl vzrůst proti roku 2014 o 3,4 % a sociální příspěvky vzrostou o více než 4 %, což odpovídá vývoji objemu mezd a platů v ekonomice.

Výdaje vládního sektoru vzrostou dle predikce ve srovnání s rokem 2014 o 4,9 % a budou taženy především prudkým nárůstem investiční aktivity vládního sektoru, jak z evropských tak domácích prostředků. Investice a deficit v roce 2015 ovlivňuje i pronájem nadzvukových letounů JAS 39 Gripen ve výši 10,5 mld. Kč. Rychlejším tempem oproti minulému roku by se měly vyvíjet i peněžité sociální dávky (růst 4,3 %) díky vyšší valorizaci důchodů. Konečná spotřeba by měla meziročně zpomalit svůj nárůst na 2,2 %, nejvíce k jejímu růstu budou přispívat mzdy zaměstnanců ve veřejném sektoru (růst 3,7 %) a naturální sociální dávky (nárůst 2,8 %). Mezispotřeba vzroste pouze mírně (1,5 %).

Střednědobý výhled vládního sektoru v letech 2016 až 2018 počítá s postupnou trajektorií snižování deficitů vládního sektoru až na 0,6 % HDP. Od roku 2016 by mělo docházet k postupnému náběhu vyšších daňových příjmů z důvodu zavedení opatření, která by měla redukovat daňové úniky. Jde především o kontrolní hlášení u DPH, elektronickou evidenci tržeb a restrukturalizaci finanční správy. V celém horizontu predikce tak bude ČR bezpečně pod hranicí 3 % danou Paktem o stabilitě a růstu a v roce 2018 se dokonce těsně přiblíží ke svému střednědobému cíli, který je stanoven na úrovni -1 % HDP pro strukturální saldo.

⁶⁷ Dle Konvergenčního programu ČR.

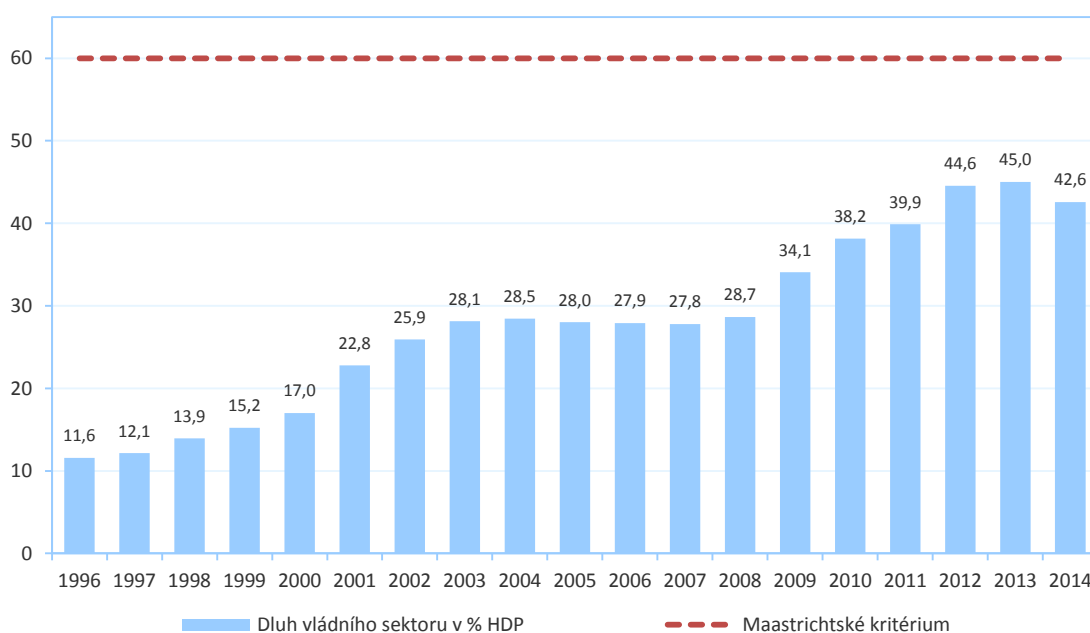
9.3. Dluh vládního sektoru

V roce 2014 dosáhl dluh vládního sektoru hodnoty 42,6 % HDP a došlo tak ve srovnání s minulým rokem k výraznému poklesu zadlužení v poměru k HDP o 2,5 p.b. K mírnému poklesu zadlužení došlo i v absolutním vyjádření, a to z důvodu zapojení disponibilních peněžních prostředků institucí centrální vlády v rámci souhrnných účtů státní pokladny vedených ČNB.

V roce 2015 je očekávána nominální hodnota vládního dluhu ve výši 1828,6 mld. Kč (tj. 40,9 % HDP). Její nárůst z hodnoty 1816,1 mld. Kč na konci roku 2014 bude primárně dán zahrnutím jistiny v souvislosti s pronájmem nadzvukových letadel JAS-39 Gripen ve výši 10,5 mld. Kč.

Z hlediska trendu se relativní míra zadlužení vládního sektoru v posledních letech výrazně zlepšuje. Úroveň dluhové kvóty je v bezpečné vzdálenosti jak od kritéria pro dluh v Paktu o stabilitě a růstu, tak i pod limitem návrhu národního dluhového pravidla. Postupný pokles dluhové kvóty je očekáván i v letech 2016 – 2018 celkem o cca 0,8 p.b. až na úroveň 40,2 %.

Graf 9.2: Vývoj dluhu vládního sektoru v % HDP od roku 1996

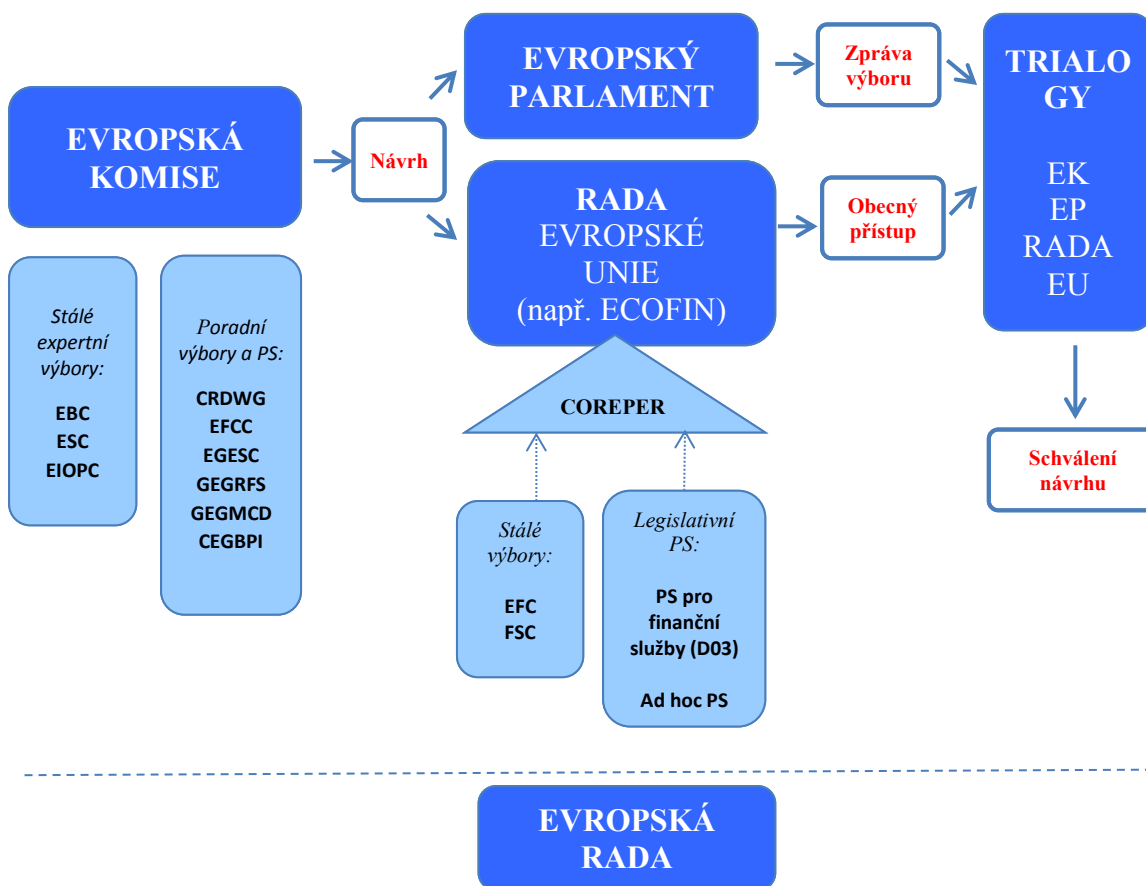
Pramen: MF, ČSÚ

10. AKTIVITY MF A LEGISLATIVA V OBLASTI FINANČNÍHO TRHU

10.1. Aktivity na evropské úrovni

Aktivity MF na evropské úrovni jsou spojeny s legislativním procesem projednávání, resp. schvalování směrnic a nařízení regulujících finanční trh. Schéma 10.1 zobrazuje jeho základní průběh. Přípravou návrhů legislativních aktů se zabývá Evropská komise (Komise), která má v této oblasti tzv. legislativní monopol. Své záměry či texty návrhů v řadě případů diskutuje se zástupci členských států na expertní úrovni, a to na platformách stálých expertních výborů (tzv. výborů 2. úrovně), poradních expertních výborů a pracovních skupin. Návrh Komise je následně dokončen, zveřejněn na internetových stránkách Komise a postoupen k paralelnímu projednávání v Evropském parlamentu a Radě Evropské unie. Na úrovni Evropského parlamentu jsou návrhy projednávány v příslušném výboru (návrhy upravující finanční trh jsou projednávány výborem ECON), výstupem jednání je pak schválená zpráva výboru obsahující úpravy původního návrhu Komise. V rámci struktur Rady jsou návrhy projednávány zástupci členských států v příslušných pracovních skupinách, v případě finančních služeb je to skupina D03, příp. ad-hoc zřízené pracovní skupiny. Výsledkem jednání je upravené znění předložené ke schválení v podobě obecného přístupu Výborem stálých zástupců (COREPER) a následně Radou ve složení ECOFIN. Obecný přístup a zpráva příslušného výboru Evropského parlamentu jsou pak vstupem do tzv. trialogů, ve kterých je dojednáno kompromisní znění směrnice či nařízení mezi třemi stranami – Komisí, Radou a Evropským parlamentem. Konečné znění je pak formálně schváleno Radou a Evropským parlamentem a publikováno v Úředním věstníku EU (Věstníku).

Schéma 10.1: Základní struktura evropských institucí v souvislosti s legislativním procesem

Pramen: vlastní konstrukce

Následující pasáže kapitoly 10.1 popisují projednávána témata ve strukturách Komise a Rady. Více informací k jednotlivým návrhům směrnic a nařízení pak přináší kapitola 10.3.

Evropská komise

Evropská komise je nadnárodní orgán EU, nezávislý na členských státech a hájící zájmy EU. Pojem je používán ve dvou významech: buď jako kolegium komisařů nebo jako kolegium s celým administrativním aparátem. Komise se podílí takřka na všech úrovních rozhodování, má největší administrativní a expertní aparát. Komise je především „strážkyní smluv“, tedy dbá na dodržování zakládajících smluv EU a z úřední povinnosti podává žaloby v případě zjištěného porušení. Důležitou pravomocí je účast na tvorbě legislativy, kde má tzv. iniciační monopol – pouze Komisi je vyhrazeno předkládat návrhy legislativních předpisů. Dalšími pravomocemi Komise jsou vydávání doporučení a stanovisek, výkon pravomocí v přenesené působnosti (delegovaná legislativní pravomoc) a zapojení do jednání EU navenek, včetně udržování diplomatických styků a sjednávání mezinárodních smluv. Komise také spravuje z převážné části rozpočet EU.

V rámci struktur Komise působí jako její poradní orgány různé pracovní skupiny a výbory. Jejich jednání se účastní zástupci členských států, v případě finančních služeb obvykle zástupci ministerstev a někdy i centrálních bank. V roli pozorovatelů bývají v některých případech členy také zástupci ECB, orgánů 3. úrovně – EIOPA, EBA a ESMA, zemí ESVO, EHP a kandidátských zemí na členství v EU.

Evropský bankovní výbor (EBC)

EBC plní úlohu poradního orgánu Komise při tvorbě návrhů prováděcích aktů (implementing acts) EU v oblasti bankovníctví. V roce 2014 se konala jednání EBC, která se zejména zabývala návrhy a přijímáním prováděcích aktů (např. prováděcí nařízení o ekvivalenci regulace a dohledu ve třetích zemích nebo prodloužení přechodných období týkající se kapitálových požadavků pro expozice vůči centrálním protistranám). První jednání v roce 2015 se konalo dne 24. dubna, kde byla diskuse zaměřena na schvalování přechodného období u prováděcího aktu ke kapitálovým požadavkům pro expozice vůči centrálním protistranám.

Evropský výbor pro cenné papíry (ESC)

ESC je poradním orgánem Komise, který odpovídá za přípravu legislativy v oblasti cenných papírů. ESC má zásadní roli při naplňování cílů stanovených Akčním plánem finančních služeb a zajišťování konzistentní implementace legislativy EU. V roce 2014 se uskutečnila celkem dvě jednání ESC, a to v únoru a červnu. Na prvním jednání probíhala diskuse zejména o srovnatelnosti právního a dohledového rámce USA a Japonska ve vztahu k úpravě ústřední protistrany podle EMIR. Předmětem druhého jednání byla otázka vymezení a vztahu FX spotových kontraktů a FX derivátů v režimu MiFID.

Evropský výbor pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPC)

EIOPC funguje jako komitologický výbor Komise při projednávání a schvalování prováděcích aktů 2. úrovně. V roce 2014 výbor nezasedal.

Další vybrané platformy Evropské komise

Capital Requirement Directive Working Group (CRDWG)

CRDWG se zabývá přípravou regulace v oblasti bankovníctví, resp. regulace úvěrových institucí a některých obchodníků s cennými papíry. Cílem práce skupiny je zejména převzetí doporučení Basilejského výboru pro bankovní dohled do evropské legislativy s tím, že doporučení jsou předmětem úprav tak, aby byla zohledněna specifika evropského bankovního trhu. Pracovní skupina v roce 2014 nezasedala.

European Financial Conglomerates Committee (EFCC)

EFCC řeší expertní otázky spojené s problematikou finančních konglomerátů. Jednání tohoto výboru se jako pozorovatelé účastní zástupci orgánů 3. úrovně – EIOPA, EBA a ESMA. V roce 2014 výbor nezasedal.

Expert Group of the European Securities Committee (EGESC)

V roce 2014 se konala dvě zasedání této expertní skupiny, a to v červnu a prosinci. Červnové zasedání se zaměřilo předně na přípravu transpozice MiFID II ze strany členských států a probíhající konzultaci ESMA týkající se prováděcí úpravy k této směrnici, dále pak na otázky související s adaptací a aplikací nařízení o ratingových agenturách. Na prosincovém zasedání probíhala diskuse o zvažovaném právním rámci upravujícím tzv. crowdfunding.

Government Expert Group on Retail Financial Services (GEGRFS)

GEGRFS se zabývá otázkami retailových finančních služeb a její práce vychází zejména ze Zelené knihy o retailových finančních službách na jednotném trhu vydané v květnu 2007. Na jednání skupiny jsou předkládány jak konkrétní legislativní či nelegislativní návrhy Komise, tak témata ve fázi odborné diskuse. V roce 2014 se skupina prezenčně nesešla.

Government Expert Group on Mortgage Credit Directive (GEGMCD)

GEGMCD se zabývá otázkami právní úpravy hypotečního trhu. Pracovní skupina se v roce 2014 zabývala koordinací transpozice směrnice o úvěru na bydlení (MCD)⁶⁸.

Commission Expert Group on Banking, Payments and Insurance (CEGBPI)

Expertní skupina CEGBPI byla vytvořena v roce 2013 a nahradila tak Evropský výbor pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPC). Jejím cílem je asistence a poradenství Komisi při přípravě legislativních návrhů a aktů v přenesené působnosti v oblasti bankovní, platebního styku a pojišťovnictví. Skupina představuje také platformu pro komunikaci a výměnu názorů mezi orgány členských států a Komisí.

Ve formaci pro pojišťovnictví řeší nejen expertní, ale diskutuje i politická témata spojená s pojišťovnictvím a zaměstnaneckým penzijním pojištěním, včetně zprostředkování v oblasti pojišťovnictví. Jednání expertní skupiny ve formaci pro pojišťovnictví se vedle zástupců členských států a Komise účastní jako pozorovatelé také zástupci dohledového orgánu EIOPA a zemí EHP. V roce 2014 projednávala expertní skupina CEGBPI v oblasti pojišťovnictví delegované akty ke směrnici Solvency II. Hlavním tématem jednání bylo především nakládání s pojistnými produkty s dlouhodobými zárukami a možnosti snížení kapitálových požadavků u dlouhodobých investic za účelem podpory dlouhodobého investování. Začátkem roku 2015 zahájila expertní skupina jednání o návrhu pro obnovu a řešení problémů pojišťoven.

Ve formaci pro bankovní skupina v roce 2014 jedenadvacetkrát. Pracovní skupina se zabývala širokým spektrem témat. V první polovině roku 2014 byl předmětem jednání zejména pokrok členských států při implementaci směrnice o kapitálových požadavcích (CRD IV)⁶⁹ a nařízení o kapitálových požadavcích (CRR)⁷⁰ a dále asistence Komisi při přípravě zpráv a prováděcích aktů, což je úkol vyplývající pro Komisi ze směrnice CRD IV. Značnou část roku 2014 se pracovní skupina zabývala přípravou aktů v přenesené působnosti, kterými byly provedeny potřebné změny a doplnění ustanovení nařízení CRR, která upravují ukazatel pákového poměru a požadavek krytí likvidity. Mezi další témata, kterými se pracovní skupina zabývala, patří mj. problematika ekvivalence regulace a dohledu EU ve vztahu ke třetím zemím, makro-obežetnostní problematika, včetně revize makro-obežetnostních nástrojů zahrnutých v CRD IV a CRR, podávání zpráv podle jednotlivých zemí a dalšími aspekty regulace plynoucí ze směrnice CRD IV a nařízení CRR. První jednání v roce 2015 konalo dne 24. dubna. Diskuze se soustředila na ukazatel pákového efektu jako povinný regulatorní nástroj a ukazatel, standardy likvidity, včetně ukazatele dlouhodobého financování, revizi stávajících výjimek u limitů velkých expozic uvedených v CRR nebo dopad nařízení CRR na dlouhodobé financování.

Ve formaci pro platební styk skupina projednává záležitosti týkající se směrnice o platebních službách na vnitřním trhu (PSD), směrnice o elektronických peněžích, nařízení (ES) č. 924/2009 o přeshraničních platbách v EUR a nařízení č. 260/2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v EUR. Na platformě jsou dále projednávány obecné otázky platebního styku, inovací v platebních službách či okruhy týkající se virtuálních měn.

⁶⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení a o změně směrnic 2008/48/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010.

⁶⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. 6. 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES.

⁷⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. 6. 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012.

Rada Evropské unie / Rada ECOFIN

V Radě Evropské unie (neoficiálně se jí také říká Rada EU) se setkávají ministři členských států EU a přijímají právní předpisy a koordinují chod jednotlivých politik. Mezi hlavní úkoly Rady EU patří schvalování právních předpisů EU, koordinace hlavních směrů hospodářských politik členských států, podepisování dohod mezi EU a dalšími zeměmi, schválení ročního rozpočtu, rozvoj zahraniční a obranné politiky EU, koordinace spolupráce mezi soudními orgány a policejními složkami členských států. Rada nemá stálé členy. Členské státy posílají na každé zasedání Rady zástupce (ministra), který odpovídá za danou politickou oblast. Rada se tedy schází v různých formacích (celkem jich je 10) dle oblasti, do které spadají projednávané materiály.

Rada ECOFIN je formací Rady EU složená z ministrů financí a hospodářství členských států EU (v případě, že se projednávají otázky rozpočtu, účastní se zasedání také ministři pro rozpočet). Do její kompetence spadá přijímání opatření v oblastech, jako je koordinace hospodářských politik a dohled nad těmito politikami, sledování rozpočtové politiky a stavu veřejných financí členských zemí, jednotná měna euro, daně, finanční trhy, volný pohyb kapitálu a hospodářská spolupráce se třetími zeměmi. Rada ECOFIN dále ve spolupráci s Evropským parlamentem každoročně připravuje a schvaluje rozpočet EU. Předsednictví v Radě ECOFIN rotuje každého půl roku na základě předem schváleného pořadí (ČR předsedala v prvním pololetí roku 2009, v roce 2014 předsedalo Řecko a Itálie, v 1. pololetí 2015 Lotyšsko). Rada ECOFIN zasedá zpravidla jednou měsíčně, přičemž v každém půlroce se ministři financí a hospodářství také jednou setkávají neformálně v předsedající zemi. Těchto neformálních setkání se účastní rovněž guvernéři centrálních bank.

V rámci Rady EU působí různé expertní výbory a stálé či ad-hoc pracovní skupiny projednávající legislativní návrhy. Pro oblast finančních služeb jsou relevantní výbory EFC a FSC a PS pro finanční služby označovaná jako D03.

Rada ve složení ECOFIN v průběhu roku 2014 schvalovala obecné přístupy k návrhu Komise, které byly projednávány v pracovní skupině pro finanční služby; dále zejména diskutovala a informovala o agendách souvisejících se zaváděním mechanismů dohledu a řešení krize na finančním trhu.

Na jednotlivých jednáních Rada ECOFIN:

- schválila návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o smlouvách o úvěru na bydlení (MCD) (28. 1. 2014);
- byla ze strany ECB informována o implementaci Jednotného mechanismu dohledu (leden a únor 2014);
- informovala ministry o postupu a dialogu s Evropským parlamentem ohledně nařízení o jednotném mechanismu řešení krize (únor a březen 2014);
- schválila obecný přístup k návrhu nařízení o jednotném mechanismu řešení krize a vyzvala předsednictví, aby zahájilo jednání s Evropským parlamentem s cílem dosáhnout dohody v prvním čtení ještě před koncem stávajícího legislativního období Evropského parlamentu (květen 2014);
- přijala obecný přístup Rady týkající se návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o činnostech institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a dohledu nad nimi (IORP II) (červen 2014);
- byla Komisí informována o přípravě prováděcí legislativy, jež bude určovat příspěvky placené bankami do fondů pro řešení krize ustavených podle BRRD nebo SRM (červen, červenec a říjen 2014);
- projednala revize fungování Evropských orgánů dohledu (ESAs) a Evropské rady pro systémová rizika (ESRB) (listopad 2014);
- dosáhla politické dohody ohledně podmínek uplatňování nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 806/2014, k ex-ante příspěvkům do Jednotného fondu pro řešení krize (9. 12. 2014);
- jmenovala stálé členy Rady pro řešení krize a schválila metodiku příspěvků bank do fondů pro řešení krize (19. 12. 2014);
- informovala o současném stavu implementace směrnice BRRD a ratifikaci IGA (březen 2015).

Výbor pro finanční služby (FSC) a Hospodářský a finanční výbor (EFC)

FSC a EFC patří mezi stálé výbory Rady ECOFIN. Výbor FSC je fórem pro předběžné projednávání otázek souvisejících s finančními službami na vyšší expertní úrovni a společně s EFC se podílí na přípravě jednotlivých zasedání Rady ECOFIN. Práce výboru FSC se účastní zástupci ministerstev financí členských států EU, Komise, ECB a evropské orgány dohledu EBA, ESMA a EIOPA.

Předmětem činnosti výboru EFC je zejména sledovat hospodářskou a finanční situaci členských států, eurozóny a EU jako celku, podávat zprávy Radě ECOFIN a Komisi a přispívat k přípravě činností Rady v hospodářském

a finančním sektoru. Tematický záběr EFC je tedy podstatně širší než u FSC. Jednání výboru se účastní zástupci ministerstev financí členských států EU, Komise, ECB a národních centrálních bank.

Mezi diskutovaná témata finančního trhu v rámci těchto výborů patřila v průběhu roku 2014 mimo jiné problematika bankovní unie, veřejné podpory ve finančním sektoru a vývoje na finančních trzích, posouzení kvality aktiv a zátěžových testů (AQR a stress tests), ozdravných plánů a řešení krize (BRRD), jednotného mechanismu pro řešení problémů úvěrových institucí (SRM) a jednotného mechanismu dohledu (SSM), otázky spojené s fungováním evropských orgánů dohledu a Evropské rady pro systémová rizika, Výbory se dále podílely na přípravě společné pozice k otázkám projednávaným Radou pro finanční stabilitu (FSB) a na zasedáních G20.

V roce 2015 výbory pokračují v projednávání otázek spojených se zavedením jednotného mechanismu řešení problémů úvěrových institucí (SRM), jednotného mechanismu dohledu (SSM), ozdravných postupů a řešení krize (BRRD), veřejné podpory ve finančním sektoru a vývoje na finančních trzích.

Pracovní skupina pro finanční služby (D03)

Pracovní skupina Rady pro finanční služby je jedním z přípravných orgánů Rady EU, v rámci které jsou projednávány příslušné legislativní návrhy Komise z oblasti finančních trhů, a to před jejich předložením Radě ECOFIN. Pracovní skupina se tak zabývá širším okruhem témat, jejichž konkrétní výčet závisí na tom, v jakém stadiu projednávání se jednotlivé legislativní návrhy nachází, a dále zda byly případně zveřejněny návrhy nové. Zasedání této pracovní skupiny se účastní experti jednotlivých členských států EU, přičemž v čele skupiny stojí expert z předsedající země EU. Zejména v pozdějších fázích projednávání návrhů jsou členské státy zastoupeny svými finančními atašé.

V průběhu roku 2014 projednávala pracovní skupina Rady pro finanční služby:

- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o strukturálních opatřeních zvyšujících odolnost úvěrových institucí EU (tzv. BSR);
- návrh nařízení regulujícího centrální depozitáře cenných papírů a jimi provozované vypořádací systémy (tzv. CSDR);
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o hlášení a transparentnosti obchodů uzavíraných za účelem financování obchodů s finančními nástroji a s komoditami (tzv. SFT); V lednu 2014 byl schválen obecný přístup a v dubnu 2015 návrh nařízení postoupil do fáze dialogů;
- návrh směrnice o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky (tzv. PAD);
- návrh nařízení o mezibankovních poplatcích za platební transakce založené na kartách (tzv. MIFR);
- návrh směrnice o platebních službách na vnitřním trhu (tzv. PSD II);
- návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o činnostech institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a dohledu nad nimi (IORP II). Dne 10. 12. 2014 byl na jednání COREPERu přijat obecný přístup Rady a roce 2015 by měly být zahájeny dialogy.

Ad hoc pracovní skupina

Paralelně s jednáními, jež probíhala v rámci Pracovní skupiny pro finanční služby, zasedala Ad hoc pracovní skupina, která pokračovala v pracích na návrhu nařízení o jednotném mechanismu pro řešení krizí úvěrových institucí (SRM) a prováděcím nařízením Rady EU č. 2015/81 ohledně jednotných podmínek uplatňování nařízení SRM ve vztahu k ex-ante příspěvkům do Jednotného fondu pro řešení krizí.

Mezivládní konference

V návaznosti na jednání o návrhu nařízení o jednotném mechanismu pro řešení krizí úvěrových institucí (SRM) probíhala v roce 2014 mezivládní konference, jež projednávala návrh mezivládní dohody (IGA) k jednotnému fondu pro řešení krize úvěrových institucí.

Více informací k jednotlivým projednávaným návrhům obsahuje kapitola 10.3.

Evropská rada

Evropská rada je nejvýznamnějším politickým orgánem EU, ve kterém jsou zastoupeni nejvyšší představitelé členských států (hlavy států nebo předsedové vlád) a předseda Komise. Evropská rada se schází nejméně čtyřikrát do roka a určuje obecné politické směřování EU. Evropská rada nevykonává legislativní funkce. Po každém svém zasedání je povinna předložit Evropskému parlamentu zprávu o jednání a každoročně písemnou zprávu o pokroku dosaženém EU.

Evropská rada se na svých zasedáních v průběhu roku 2014 věnovala mimo jiné otázkám spojeným se vznikem bankovní unie, přičemž v souvislosti s legislativními akty ke zřízení jednotného mechanismu pro řešení problémů úvěrových institucí (SRM) či úpravou stanovující rámec pro ozdravné postupy a řešení problémů úvěrových institucí a investičních podniků (BRRD) bylo diskutováno zejména samotné zavedení jednotného mechanismu dohledu (SSM).

10.2. Aktivity na globální úrovni

OECD

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj je mezivládní organizace 34 ekonomicky nejrozvinutějších států na světě, které přijaly principy demokracie a tržní ekonomiky. OECD vznikla v roce 1961 transformací Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC), která byla původně zřízena roku 1948 k administraci poválečného Marshallova plánu. OECD koordinuje ekonomickou a sociálně-politickou spolupráci členských zemí, zprostředkovává nové investice a prosazuje liberalizaci mezinárodního obchodu. Cílem OECD je napomáhat k dalšímu ekonomickému rozvoji, potlačení nezaměstnanosti, stabilizaci a rozvoji mezinárodních finančních trhů. Mezi hlavní orgány OECD patří rada složená z ministrů zastupujících členské země a dále výkonný výbor, sekretariát v čele s generálním tajemníkem a několik odborných komisí.

Některé aktivity OECD překračují geografický rámec členských zemí. Příkladem je Mezinárodní síť pro finanční vzdělávání (INFE).

Committee for Financial Markets (CMF při OECD)

Výbor CMF je hlavním orgánem OECD zabývajícím se problematikou finančních trhů. Je platformou pro diskuzi vývojových trendů na finančních trzích a opatření usilujících o jejich lepší fungování v jednotlivých zemích a v širším nadnárodním měřítku. Členy CMF jsou zástupci ministerstev financí, centrálních bank či dalších orgánů regulace a dohledu. Jednání se také účastní zástupci celosvětových finančních institucí, jako je Mezinárodní měnový fond, Světová banka nebo Banka pro mezinárodní platby v Basileji, dále pak také zástupci z přidružených rozvíjejících se ekonomik. Jedná se tedy o geograficky širší platformu pro debatu a sdílení zkušeností nežli jsou např. diskuse mezi členskými státy EU.

Specifickým prvkem zasedání výboru je pravidelné setkání se zástupci soukromé finanční sféry, na kterých se diskutují významná témata společného zájmu veřejného a soukromého sektoru, zejména vývojové tendence na světovém finančním trhu. Témata diskutovaná na obou jednáních v roce 2014 (v dubnu a říjnu) navazovala na debatu v předchozím roce. Výbor se proto například vrátil k analýze tzv. implicitních vládních záruk vůči finančnímu sektoru a k aktuálnímu tržnímu vývoji ve světě. Proběhla také diskuze zkušeností ohledně příležitostí pro rozvoj financování malých a středních podniků prostřednictvím dluhových nebo kapitálových nástrojů na finančních trzích. Na podzimním zasedání analytici OECD představili analýzu některých aspektů propojení mezi finančními trhy, reálnou ekonomikou a investiční aktivitou firem v různých světových regionech. Jejich další výzkum v oblasti komplexních vazeb mezi vývojem zadlužení a globální ekonomickou aktivitou by mohl být přínosný zejména pro malé otevřené, exportně orientované, ekonomiky, jako je ČR.

V roce 2015 se CMF na svém dubnovém zasedání vrátil mj. k tématům tržního vývoje, financování malých a středních podniků, dlouhodobých a firemních investic a implicitních vládních záruk vůči finančnímu sektoru. Nově byla diskutována témata tržní likvidity a také otázka udržitelnosti závazků penzijních fondů a životních pojišťoven mj. v kontextu nízkých výnosů ve světě a dalších rizik.

V stejném časovém období jako zasedání CMF probíhá též obvykle jednání pracovní skupiny *Advisory Task Force on the OECD Codes of Liberalisation*. Jejím jednání se účastní především někteří členové výborů CMF, IPPC a Investičního výboru OECD z různých zemí. Obsahem diskuzí jsou dílčí regulatorní opatření ve vztahu k finančním trhům v kontextu Kodexů OECD o liberalizaci pohybu kapitálu. Předmětem jednání byly mj. bankovní odvody, regulace cizoměnových operací a pozic, změny v oblasti pojišťoven a penzijních fondů a také další úpravy regulace bankovního sektoru v některých zemích.

Task Force on Financial Consumer Protection (TF při OECD)

Pracovní skupina Task Force on Financial Consumer Protection při OECD (TF) má za cíl zpracování mezinárodních standardů v oblasti ochrany spotřebitele na finančním trhu, především v oblasti týkající se architektury dohledu, pravidel jednání se zákazníkem, řešení spotřebitelských sporů, finančního vzdělávání a finanční inkluze. Tyto tzv. high-level principles do značné míry odrážejí příklady již funkční regulatorní praxe

v EU, současně však zpětně fungují jako vzor nově vznikající regulace (zejména pro země OECD mimo EU). V roce 2014 TF zahájila debatu ohledně možností budoucího vzniku on-line mezinárodní platformy pro sdílení zkušeností a přístupů států OECD k regulaci v oblasti ochrany spotřebitele.

Insurance and Private Pensions Committee (IPPC při OECD)

IPPC je hlavním orgánem OECD zabývajícím se problematikou pojistného trhu, dohledem v oblasti pojišťovnictví a problematikou soukromých penzí, tj. neveřejného sektoru důchodového zabezpečení (problematikou soukromých penzí se v rámci IPPC zabývá Working Party for Private Pensions – WPPP). IPPC se snaží o mezinárodní spolupráci, koordinaci a větší kompatibilitu regulace uvedených sektorů finančního trhu. Členy jsou zástupci ministerstev financí a těch orgánů státní správy, které mají v gesci oblast pojišťovnictví a soukromých penzí. Jednání se účastní také zástupci dohledových orgánů členských států organizace a při jednáních, která jsou otevřená, i zástupci trhu nebo odborů.

V roce 2014 se IPPC zabýval zejména těmito tématy: problematikou anuit (pojištění důchodu), rizikem dlouhověkosti (riziko vyššího než očekávaného růstu střední délky života), vztahem institucionálních investorů a dlouhodobých investic, resp. vlivem pojistného sektoru na dlouhodobý růst a stabilitu, a dopadům dlouhodobě nízké úrokové míry na pojistitele a penzijní fondy. Dále se IPPC věnoval pojistné ochraně proti katastrofickým rizikům a jejímu financování, pojištění rizika v případě teroristických událostí, monitorování a transparentnosti v sektoru pojišťovnictví a sledování trendů a vývoje pojistného trhu v jednotlivých zemích.

Working Party for Private Pensions (WPPP)

WPPP se věnuje obdobným tématům jako IPPC s větším zaměřením na sektor penzijních fondů, jejich správců a účastníků soukromých penzijních systémů. Mimo již uvedené problematiky anuit, rizika dlouhověkosti a dlouhodobého investování a přístupových procesů (Kolumbie, Rusko), se WPPP věnovala návrhu přepracovaných principů regulace v oblasti soukromých penzijních systémů a také problematice klasifikace fondových penzijních plánů pro statistické a metodické účely. Všichni členové také pravidelně spolupracují na sběru a revizi dat pro statistické databáze, které spravuje OECD. Sekretariát a vybrané členské země pracují na projektu určení adekvátnosti úspor na období stáří a jejich měření v odlišných podmínkách jednotlivých vybraných zemí. V souvislosti s podporou důchodového spoření byl prezentován projekt týkající se fiskálního zvýhodnění penzijních plánů.

International Network on Financial Education (INFE při OECD)

Mezinárodní síť pro finanční vzdělávání je platformou institucí (zpravidla ministerstev financí a centrálních bank) členských států OECD, která vytváří strategické dokumenty na globální úrovni. Webové stránky sítě⁷¹ jsou branou k informacím o finančním vzdělávání, datům, zdrojům, výzkumům a zprávám jednotlivých členských zemí.

V roce 2014 byla přijata pravidla zapojení soukromých a neziskových organizací do finančního vzdělávání a příručka k implementaci národních strategií a hodnocení finančně vzdělávacích programů. Byly rozpracovány základní kompetence finanční gramotnosti 15-18letých a souhrn nástrojů k měření finanční gramotnosti. INFE se také zabývá posílením finančního vzdělávání ohrožených skupin a přistěhovalců.

Pro další období je v plánu kromě dokončení rozpracovaných témat vypracování základních kompetencí finanční gramotnosti dospělých, finanční vzdělávání pro mikro, malé a střední podniky a pro povzbuzení důchodových plánů a finanční vzdělávání, inkluze a ochrana spotřebitele v digitálním světě finančních služeb.

G20

Skupina G20 sdružující ministry financí a guvernéry centrálních bank 19 zemí⁷² a EU (zastoupena aktuálně předsedající zemí a ECB) byla ustavena v roce 1999, aby poskytla fórum pro výměnu názorů nejvýznamnějších světových ekonomik na klíčové otázky týkající se globální ekonomiky. ČR není členem G20, ale je de facto reprezentována společným zástupcem za EU.

V roce 2014 skupině předsedala Austrálie, v rámci summitu v Brisbane (listopad 2014) lídři mimo jiné:

- zhodnotili dosažený pokrok při implementaci regulatorních reforem v oblasti finančního trhu;
- projednali tzv. koncept TLAC, který má lépe chránit daňové poplatníky před sdílením nákladů, v případě selhání G-SIB.

⁷¹ <http://www.financial-education.org/>

<http://www.oecd.org/finance/financial-education/>

⁷² Členskými státy jsou Argentina, Austrálie, Brazílie, Kanada, Čína, Francie, Německo, Indie, Indonésie, Itálie, Japonsko, Mexiko, Rusko, Saudská Arábie, Jihoafrická republika, Jižní Korea, Turecko, Velká Británie a USA.

10.3. Evropská legislativa v oblasti finančního trhu

Jednotný dohled nad úvěrovými institucemi (SSM)

Dne 4. 11. 2014 nabyl na základě nařízení Rady EU č. 1024/2013⁷³ a nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 1022/2013⁷⁴, účinnosti mechanismus, jehož prostřednictvím se zřizuje jednotný dohled nad úvěrovými institucemi v rámci eurozóny a tím i přeneseny dohledové pravomoci z národních orgánů dohledu na ECB (Jednotný mechanismus dohledu), přičemž členským státům mimo eurozónu je umožněno vstoupit do režimu tzv. úzké spolupráce s ECB a tím podrobit dohledu ECB i banky na svém území.

Jednotný systém pro řešení problémů úvěrových institucí (SRM)

Dne 30. 7. 2014 bylo ve Věstníku uveřejněno nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 806/2014, ze dne 15. 7. 2014, kterým se stanoví jednotná pravidla a jednotný postup pro řešení krize úvěrových institucí a některých investičních podniků v rámci jednotného mechanismu pro řešení krizí a Jednotného fondu pro řešení krizí a mění nařízení EU č. 1093/2010 (SRM), prostřednictvím něhož se v rámci tzv. bankovní unie zavádí centralizovaný mechanismus pro eurozónu (další členské státy se mohou účastnit dobrovolně) s cílem ozdravit tamější banky oslabené evropskou dluhovou krizí. V průběhu října a listopadu 2014 Komise představila návrhy legislativních opatření k problematice příspěvků do Jednotného fondu pro řešení krize. Dne 9. 12. 2014 bylo Radou dosaženo politické dohody ohledně podmínek uplatňování nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 806/2014, k ex-ante příspěvkům do Jednotného fondu pro řešení krize. Toto prováděcí nařízení Rady EU č. 2015/81, ze dne 19. 12. 2014, pak bylo ve Věstníku uveřejněno 22. 1. 2015.

Podstatné náležitosti týkající se fungování jednotného fondu pro řešení krize, k jehož vytvoření má dojít na základě nařízení SRM a další související ustanovení, budou řešeny formou mezivládní dohody (IGA), která byla k 21. 5. 2014 podepsána 26 členskými státy, přičemž k ratifikaci (do 4. 2. 2015) přistoupily pouze dva členské státy.

Krizové řízení (BRRD)

Dne 31. 12. 2014 uplynul termín pro transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU ze dne 15. 5. 2014, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků a kterou se mění směrnice Rady 82/891/EHS, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EU, 2012/30/EU a 2013/36/EU a nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 1093/2010 a EU č. 648/2012 (BRRD). Účelem směrnice je předejít, resp. řešit případné krize vybraných subjektů na finančním trhu, konkrétně úvěrových institucí a obchodníků s cennými papíry, a zajistit, že případné náklady krize budou nést především akcionáři a věřitelé daného subjektu, s cílem chránit stabilitu finančních trhů a veřejných financí. Předmětem úpravy je tedy řešení krize konkrétního subjektu nebo skupiny subjektů prostřednictvím uplatnění pravomocí či nástrojů nově vzniklých orgánů (orgánu pro řešení krize), přičemž termín pro transpozici nástroje „bail-in“ uplyne až 1. 1. 2016.

Garanční schémata (DGSD)

Dne 12. 6. 2014 byla ve Věstníku zveřejněna směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/49/EU ze dne 16. 4. 2014, o systémech pojištění vkladů (DGSD). Účelem úpravy je především harmonizace fungování národních garančních schémat v oblasti bankovníctví a efektivnější ochrana vkladatelů. Termín pro transpozici směrnice je (s výjimkou některých ustanovení) stanoven do 3. 7. 2015.

Platební účty (PAD)

V červenci 2014 byla schválena Radou EU a Evropským parlamentem směrnice o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky (PAD). Opatření směrnice se týkají tří oblastí: 1. Transparentnost a srovnatelnost poplatků za platební účet – cílem je usnadnit spotřebitelům porovnání poplatků účtovaných poskytovateli platebních služeb v EU; 2. Změna poskytovatele platebního účtu – cílem je zavést jednoduchý a rychlý postup změny poskytovatele platebního účtu; 3. Přístup k platebnímu účtu – cílem je umožnit všem spotřebitelům z EU otevřít si v kterémkoli členském státě platební účet umožňující základní služby (úhrady, inkasa, výběry hotovosti, používání platební karty), nezávisle na členském státě původu.

⁷³ Nařízení Rady EU č. 1024/2013, ze dne 15. 10. 2013, kterým se Evropské centrální bance svěřují zvláštní úkoly týkající se politik, které se vztahují k obezřetnostnímu dohledu nad úvěrovými institucemi a nařízení Evropského parlamentu.

⁷⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 1022/2013, kterým se mění nařízení (EU) č. 1093/2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovníctví), pokud jde o svěřené zvláštní úkoly Evropské centrální bance podle nařízení Rady EU č. 1024/2013.

Platební služby (PSD II)

Během roku 2014 projednávala Rada EU návrh směrnice o platebních službách na vnitřním trhu. Návrh vychází ze stávající směrnice o platebních službách (PSD). Nově je směrnicí regulován přístup ke službám tzv. poskytovatelů platebních služeb jednajících jako třetí strana (TPP). Evropská komise si od nového typu poskytovatelů slibuje zvýšení konkurence především při placení na internetu. Směrnice dále nově upravuje podmínky ochrany peněžních prostředků, přístupu platebních institucí do platebních systémů, spoluúčasti spotřebitele v případě zneužití platebního prostředku. V prosinci 2014 bylo dosaženo dohody Rady. Na rok 2015 jsou plánována jednání mezi Radou a Evropským parlamentem ohledně konečného znění směrnice.

Mezibankovní poplatky (MIFR)

Nařízení o mezibankovních poplatcích za platební transakce založené na kartách má za cíl regulovat mezibankovní poplatky za karetní transakce v rámci čtyřstranných karetních schémat. Mezibankovní poplatky jsou placeny za každou karetní transakci bankou příjemce bance, která kartu vydala. Regulací má být dosaženo zvýšení akceptace platebních karet a posílení hospodářské soutěže. Nařízení dále upravuje podmínky přijímání platebních karet či sdílení jednoho platebního prostředku více schématy. Text nařízení byl publikován ve Věstníku dne 19. 5. 2015.

Kapitálové požadavky (CRD IV, CRR)

Cílem úpravy obsažené ve směrnici o kapitálových požadavcích (CRD IV) a nařízení o kapitálových požadavcích (CRR) je posílení regulatorního rámce a vytvoření podmínek pro zajištění stability, bezpečnosti a dostatečné odolnosti bankovního sektoru a celého finančního systému. Záměrem je rovněž posílení ochrany zájmů spotřebitelů, podpora integrace vnitřního trhu bankovních služeb, modernizace obezřetnostních pravidel a posílení spolupráce orgánů dohledu. Směrnice CRD IV a nařízení CRR zapracovávají nový koncept regulatorního rámce označovaný jako tzv. Basel III, který byl připraven Basilejským výborem pro bankovní dohled v reakci na krizi na finančních trzích.

Směrnice CRD IV a nařízení CRR byly uveřejněny ve Věstníku dne 27. 6 2013. Lhůta pro implementaci směrnice CRD IV a nařízení CRR do národních právních řádů byla stanovena na 31. 12. 2013. Zákon, kterým jsou implementovány směrnice CRD IV a nařízení CRR nabyly účinnosti dne 22. 7. 2014.

Alternativní řešení sporů (ADR)

Dne 18. 6. 2013 byla ve Věstníku zveřejněna směrnice o alternativním řešení spotřebitelských sporů (ADR) a nařízení o řešení spotřebitelských sporů on-line (ODR). Směrnice i nařízení vstoupily v platnost dnem 8. 7. 2013, přičemž členské státy mají povinnost směrnici transponovat do 9. 7. 2015. Nařízení vstoupí v účinnost, s výjimkami některých svých ustanovení, od 9. 1. 2016. Jelikož se jedná o obecně spotřebitelskou úpravu, gestorem ADR a ODR je Ministerstvo průmyslu a obchodu. Úprava se ovšem týká i finančních služeb, proto MF průběžně oba návrhy připomínkovalo a aktivně spolupracovalo s gestorem.

Dle směrnice budou moci spotřebitelé své vnitrostátní a přeshraniční spory s obchodníkem vzniklé v souvislosti s prodejem zboží nebo poskytováním služeb, a to jak off-line, tak i on-line, dobrovolně předložit subjektu mimosoudního řešení sporů (subjekt ADR). Subjekty ADR budou muset umožnit přijímání podání online (z důvodu provedení navazujícího nařízení ODR). Směrnice neupravuje do podrobností proces, kterým by se ADR subjekty měly řídit, nicméně stanoví, že případná procesní pravidla nesmí výrazně zhoršit přístup spotřebitele k ADR. Směrnice dále klade určité minimální kvalitativní předpoklady na subjekty ADR, a to v oblasti neustrannosti, transparentnosti, účinnosti a spravedlnosti. Postupy ADR by měly být pro spotřebitele bezplatné nebo spojené jen s mírnými náklady. Členské státy budou moci využít již fungující ADR subjekty nebo mohou vytvářet subjekty nové. Cílem by mělo být zajištění plného přístupu spotřebitelů k alternativnímu řešení sporů v různých zeměpisných oblastech a v různých odvětvích.

Od září roku 2013 se MF aktivně podílelo na zajištění transpozice a adaptace uvedených evropských předpisů v rámci pracovní skupiny při MPO. Následně proběhlo mezirezortní řízení a na podzim roku 2014 byl návrh, kterým by měla být implementována směrnice ADR, předložen vládě. Předpokládá se, že zákon nabude účinnosti do konce roku 2015.

Spotřebitelský úvěr (CCD)

V roce 2013 zahájila Komise přezkum transpozice směrnice o smlouvách o spotřebitelském úvěru (CCD) a o zrušení směrnice o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru. Cílem přezkumu je zjistit, jak byla směrnice implementována, jaké z možností regulatorní volby členské státy využily a zda je či není nutná úprava směrnice. V této souvislosti byla na půdě Komise zahájena série setkání zástupců členských států, kteří se problematikou transpozice CCD zabývají, a která pokračovala i v roce 2014.

Hypoteční úvěry (MCD)

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o smlouvách o úvěru na bydlení (MCD), jejímž cílem je sjednocení a podpora vnitřního trhu s hypotečními úvěry, byl schválen radou ECOFIN 28. 1. 2014. Dne 4. 2. 2014 byla směrnice publikována ve Věstníku jako směrnice o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení.

Základními stavebními kameny nové směrnice, která obsahuje úpravu v mnohých směrech paralelní k právní úpravě spotřebitelských úvěrů dle směrnice 2008/48/ES, jsou především informační povinnosti (v reklamě, předmluvní informace), roční procentní sazba nákladů, posuzování úvěruschopnosti spotřebitele a vhodnosti úvěru pro spotřebitele včetně přístupu do databází dlužníků, právo spotřebitele na předčasné splacení úvěru, požadavky na regulaci zprostředkovatelů úvěrů včetně evropského pasu pro tyto subjekty, požadavky na adekvátní regulaci a dohled nad nebankovními poskytovateli hypotečních úvěrů včetně požadavků na odbornost osob jednajících se spotřebitelem. Směrnice dále upravuje omezení kurzového rizika vyplývajícího pro spotřebitele z úvěrů v cizí měně, požadavky na stanovení stropu pro sankce vyplývající z prodlení dlužníka a další požadavky na zajištění shovívavosti věřitele vůči dlužníku v prodlení.

Dne 19. 9. 2014 bylo publikováno ve Věstníku nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 1125/2014, kterým se doplňuje směrnice o úvěru na bydlení (MCD), pokud jde o regulační technické normy týkající se minimální peněžní částky pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu povolání nebo srovnatelné záruky pro zprostředkovatele úvěru. Nařízením stanovená minimální peněžní částka činí a) 460 000 EUR na každou jednotlivou pojistnou událost; b) celkem 750 000 EUR na všechny pojistné události za kalendářní rok.

Trhy s finančními nástroji (MIFIR, MIFID II)

Dne 12. 6. 2014 byly ve Věstníku uveřejněny dlouho připravované návrhy stěžejní úpravy v oblasti kapitálového trhu, a to směrnice o trzích finančních nástrojů (MiFID II) a nařízení o trzích finančních nástrojů (MiFIR).

MiFID II má za cíl stanovit základní regulační rámec pro poskytování investičních služeb bankami a obchodníky s cennými papíry a pro provozování obchodních platform s investičními nástroji. MiFID II nahrazuje původní MiFID I. MiFID II přináší řadu změn, jimiž jsou zejména zařazení emisních povolenek mezi investiční nástroje, úprava nové obchodní platformy (tzv. organizovaný obchodní systém), úprava algoritmického obchodování, harmonizace správních sankcí a harmonizace přístupu k poskytovatelům služeb se sídlem mimo Evropskou unii. Zavádí též novou hlavní investiční službu provozování organizovaného obchodního systému a vyžaduje získání licence také pro poskytování některých informačních služeb na kapitálovém trhu v podobě poskytování konsolidovaných tržních dat, schváleného mechanismu pro plnění informačních povinností a systému pro zveřejňování tržních informací. MiFID II také reaguje na rozšíření algoritmického a zejména vysokofrekvenčního obchodování a nově upravuje podmínky jejich používání. Lhůta pro transpozici MiFID II uplyne dne 3. 7. 2016.

MiFIR nahrazuje původní prováděcí nařízení k MiFID (1287/2006) a upravuje nově zejména zveřejňování informací o obchodování (předobchodní a poobchodní transparentnost non-equity nástrojů – dluhopisů a derivátů), povinné obchodování derivátů v organizovaných obchodních systémech a některé pravomoci orgánů dohledu ve vztahu k obchodování finančních nástrojů. Cílem zaváděné transparentnosti je poskytnutí přístupu k informacím investorům, usnadnění tvorby cen a provádění transakcí a zajištění rovných podmínek pro účastníky trhu. Lhůta pro adaptaci MiFIR uběhne 3. 1. 2017.

Manipulace s trhem (MAR)

Dne 12. 6. 2014 bylo ve Věstníku publikováno nařízení o zneužívání trhu (nařízení o zneužívání trhu, MAR). MAR nahrazuje původní směrnici MAD. Materiálně se přebírá dosavadní právní úprava s tím, že se reaguje na významné judikáty Evropského soudního dvora v této oblasti (C-45/08 Spector Photo a C-19/11 Geltl). Oproti původní úpravě přináší MAR řadu novinek a rovněž reaguje na změny zaváděné MiFID II, zejména na novou obchodní platformu – organizovaný obchodní systém. Nově se doplňuje i mnohostranný obchodní systém. Působnost MAR se nyní vztahuje i na emisní povolenky. Dále se rozšiřuje definice vnitřní informace a výslovně se zakazuje pokus o zneužití trhu. V nově úpravě se reaguje i na manipulaci s úrokovou sazbou LIBOR a v této souvislosti se výslovně zakazuje manipulace s referenčními hodnotami (benchmarks). Určité novum oproti dřívější úpravě představuje i harmonizace sankcí, a to zejména sjednocením minimální výše horní sazby pokut.

Evropské fondy rizikového kapitálu (EuVECA) a evropské fondy sociálního podnikání (EuSEF)

Dne 4. 6. 2014 byla ve Věstníku publikována prováděcí nařízení Komise (EU) č. 593/2014 a č. 594/2014 týkající se stanovení prováděcí technické normy. Jedná se formát oznámení podle čl. 16 odst. 1 respektive čl. 17 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady o evropských fondech rizikového kapitálu respektive o evropských

fondech sociálního podnikání. Došlo k drobné prováděcí úpravě k nařízením o EuVECA a EuSEF, která byla přijata v roce 2013. Upraveny jsou formáty oznámení, které fondy EuVECA a EuSEF zasílají dohledovým orgánům a ESMA.

Novela směrnice UCITS IV (UCITS V)

Dne 28. 8. 2014 byla ve Věstníku publikována novela směrnice o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP), pokud jde o činnost depozitářů, zásady odměňování a sankce.

Tato směrnice harmonizuje úpravu směrnice UCITS s úpravou AIFMD, pokud jde o režim depozitáře a odměňování a v souladu s jinými legislativními návrhy zavádí harmonizaci sankcí. Lhůta pro implementaci směrnice do národních právních řádů byla stanovena na 18. 3. 2016. Předpokládá se, že zákon, kterým bude implementována tato směrnice do českého právního řádu, bude schválen v roce 2015.

Evropský fond dlouhodobých investic (ELTIF)

V červnu 2013 uveřejnila Evropská komise návrh nařízení o evropských fondech dlouhodobých investic. Návrh nařízení navazuje na směrnici AIFM a v řadě otázek ji pro své účely doplňuje. Evropský fond dlouhodobých investic („ELTIF“) má investovat alespoň 70 % svého majetku do dlouhodobých aktiv, ve zbytku může investovat jako UCITS fond. ELTIF bude moci být nabízen kvalifikovaným i retailovým investorům. V případě nabízení retailovým investorům se uplatní dodatečné požadavky, zejména v podobě minimální vstupní investice a povinného provádění testu vhodnosti.

V březnu 2014 byla k návrhu nařízení zahájena jednání pracovní skupiny Rady, která v červnu téhož roku vyústila v dosažení obecného přístupu. Od října 2014 probíhaly dialogy, které byly úspěšně ukončeny začátkem prosince 2014 a finální text návrhu nařízení byl schválen bez diskuse na Coreper II dne 11. 12. 2014. Dne 10. 3. 2015 byl návrh nařízení schválen Evropským parlamentem a dne 20. 4. 2015 Radou, následovat bude uveřejnění ve Věstníku.

Fondy peněžního trhu (MMFs)

V září 2013 uveřejnila Komise návrh nařízení o fondech peněžního trhu, který v reakci na zkušenosti s finanční krizí navrhuje opatření směřující k posílení stability a zajištění dostatečné likvidity fondů peněžního trhu (dále jen „MMFs“). Návrh nařízení klade přísné požadavky zejména na fondy peněžního trhu s konstantní hodnotou aktiv (tzv. CNAV MMFs). Jednání pracovní skupiny Rady byla zahájena v červenci 2014, tedy po relativně delším časovém úseku od uveřejnění návrhu nařízení. V současnosti probíhají jednání pracovní skupiny již na úrovni expert-atašé. Vzhledem k politické povaze otázky budoucí regulace CNAV MMFs zatím nebylo v průběhu vyjednávání dosaženo přijatelného kompromisního řešení, a lze tedy očekávat řadu navazujících jednání pracovní skupiny v následujícím roce.

ČR považuje za problematickou široce vymezenou působnost návrhu, v níž rovněž postrádá zohlednění principu proporcionality stanovených pravidel z hlediska velikosti fondů a jejich systémové významnosti, a uvítala by, kdyby se návrh nařízení uplatňoval alespoň výhradně ve vztahu k investičním fondům, které používají označení fond peněžního trhu. Dále se ČR domnívá, že by nové povinnosti uložené CNAV MMFs neměly mít negativní dopad na jejich další působení v EU.

Referenční hodnoty (benchmarks)

Dne 18. 9. 2013 publikovala Komise návrh nařízení o indexech, které jsou používány jako referenční hodnoty ve finančních nástrojích a finančních smlouvách. Návrh reaguje na manipulace s referenčními úrokovými sazbami LIBOR a EURIBOR. Mají být regulovány všechny uveřejněné indexy, které jsou používány jako referenční hodnoty pro různé finanční účely. Obzvláště přísně mají být regulovány tzv. referenční hodnoty s kritickým významem. Dne 13. 2. 2015 byl na jednání Coreper II přijat obecný přístup, pokračuje jednání v rámci dialogů. ČR při vyjednávání zejména akcentuje otázku rozsahu působnosti nařízení, když regulace by měla být zaměřena zejména na referenční hodnoty s kritickým významem a ostatní referenční hodnoty (tedy včetně českého Indexu PX či PRIBOR) by měly být regulovány pouze v nezbytné míře. Dále je diskutována úprava použití referenčních hodnot ze třetích zemí, když příliš restriktivní požadavky, způsobující praktickou nemožnost používat tyto referenční hodnoty v EU, by mohly snížit konkurenceschopnost evropského kapitálového trhu.

Správa alternativních investičních fondů

Dne 24. 6. 2014 bylo ve Věstníku publikováno prováděcí nařízení Komise č. 694/2014 určujících typy správců alternativních investičních fondů. Nařízení upravuje definici otevřeného a uzavřeného investičního fondu pro

účely AIFMD. Toto určení je významné zejména pro účely řízení likvidity a oceňování majetku a dluhů tohoto investičního fondu.

Zprávy o správě a řízení společnosti

Dne 12. 4. 2014 bylo ve Věstníku uveřejněno doporučení Komise o kvalitě podávání zpráv o správě a řízení společností (zásada „dodržuj nebo vysvětli“). Toto doporučení upravuje zprávy o správě a řízení společností, kterou jsou součástí výročních zpráv a konsolidovaných výročních zpráv emitentů.

Pojišťovnictví (Solventnost II, Omnibus II)

V roce 2014 byl dokončen proces legislativních příprav na zavedení režimu podle směrnice o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II)⁷⁵.

Počátkem roku probíhaly legislativní práce na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/51/EU⁷⁶ („Omnibus II“). V dubnu pak došlo k přijetí této směrnice, která mění Solventnost II. Hlavním účelem Omnibus II je přizpůsobit Solventnost II rámci Lisabonské smlouvy a reflektovat vznik Evropských orgánů dohledu (zvláště pak Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění – EIOPA).

Solventnost II, resp. Omnibus II, předpokládá přijetí celé řady prováděcích aktů a aktů v přenesené pravomoci. V průběhu roku 2014 pokračovaly normotvorné práce na aktech třetí úrovně započaté v předchozích letech. V říjnu 2014 bylo přijato nařízení, kterým se doplňuje směrnice o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II)⁷⁷. Toto nařízení obsahuje veškeré akty druhé úrovně. Přijetí většiny aktů třetí úrovně ke směrnici Solventnost II se ovšem předpokládá během roku 2015.

S ohledem na skutečnost, že v roce 2015 uběhne lhůta pro transpozici směrnice Solventnost II, MF v roce 2014 zahájilo intenzivní práce na novele zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, která transponuje danou směrnici. S ohledem na skutečnost, že směrnice Omnibus II mění Solventnost II, transponuje zmíněná novela do českého právního řádu i směrnici Omnibus II. Návrh zákona byl vládě předložen na začátku října 2014. Novela zákona o pojišťovnictví byla v době přípravy této zprávy projednávána Parlamentem ČR.

Zprostředkování pojištění (IMD II)

V červnu 2012 zveřejnila Komise návrh novely směrnice o zprostředkování pojištění (IMD II). Tato legislativní iniciativa odráží potřebu řešit některé problémy, které se v návaznosti na transpozici původní směrnice IMD z roku 2002 v jednotlivých členských zemích v daném sektoru finančního trhu objevily. Komise přislíbila provést revizi již na počátku roku 2010, s ohledem na provázanost novelizace se směrnicí Solventnost II, revizí směrnice o trzích finančních nástrojů (MiFID), připravovanou směrnicí UCITS 5 a iniciativou regulace tzv. strukturovaných retailových investičních produktů (PRIPs). Návrh IMD II byl nakonec zveřejněn až v polovině roku 2012. Ze závěrů přezkumu Komise vyplynula především potřeba omezit stávající vysokou diverzitu národních úprav zprostředkování pojištění, posílit v systému prvky ochrany spotřebitele, zajistit vnitřně konsistentní a vzájemně (produktově, distribučně) neutrální regulaci finančních služeb jako celku, sjednotit přístup k výkonu dohledu a správnému trestání a zjednodušit, resp. vyjasnit režim přeshraničního působení na vnitřním trhu EU. Během roku 2014 byla přijetím obecného přístupu (11/2014) dokončena diskuse na úrovni pracovní skupiny Rady. Následují tzv. trialogy, které budou probíhat i během roku 2015. S ohledem na dosud shromážděný počet pozměňovacích návrhů načtených v Evropském parlamentu (v rádech několika set) a separátní stanoviska některých členských států k obecnému přístupu Rady nelze v nejbližším období očekávat dokončení legislativního procesu.

Sdělení klíčových informací o investičních produktech (PRIPs)

Rada ECOFIN v roce 2007 vyzvala Komisi k přezkoumání vnitřní konsistence regulace uplatňované u informačních povinností týkajících se investičních produktů, nabízených v různé formě klientům v jednotlivých sektorech finančního trhu. Výsledkem této legislativní revize bylo v roce 2009 Sdělení Komise ke strukturovaným (balíčkovým) retailovým investičním produktům (Communication on Packaged Retail Investment Products, PRIPs). V tomto sdělení se poprvé objevila myšlenka jednotné komunitární úpravy, která by sjednocovala především pravidla jednání distributora investičního produktu a jeho informační povinnosti

⁷⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES ze dne 25. 11. 2009 o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II).

⁷⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/51/EU ze dne 16. 4. 2014, kterou se mění směrnice 2003/71/ES a 2009/138/ES a nařízení (ES) č. 1094/2010 a (EU) č. 1095/2010 s ohledem na pravomoci Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví) a zaměstnanecké penzijní pojištění a Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu dohledu pro cenné papíry a trhy).

⁷⁷ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/35 ze dne 10. 10. 2014, kterým se doplňuje směrnice Solventnost II.

vůči zákazníkovi. Regulace těchto dvou oblastí souvisejících s distribucí přitom měla proběhnout odděleně a různou legislativní technikou. Návrhy Komise k pravidlům jednání ve vztahu k zákazníkům sjednávajícím PRIIPs produkty byly implementovány do příslušných sektorových směrnic. Relativně jednotná, produktově napříč sektory univerzální základna zamýšlené regulace (tj. klíčové informace pro investora) umožňuje vytvoření horizontální úpravy formou přímo účinného nařízení. Jeho návrh Komise zveřejnila v červnu 2012. Výběr tohoto legislativního nástroje podporuje také sledovaný cíl, tedy zajištění maximální srovnatelnosti nabídky investičních produktů i v rámci vnitřního trhu. Hlavními prvky a charakteristikami návrhu byly působnost vůči relativně široké škále investičních produktů, resp. produktů s investičním prvkem, vícestupňová (Lamfalussyho) regulatorní struktura a ideová inspirace v klíčových informacích pro investora (Key Investor Information Document, KIID) vyplývajících ze směrnice UCITS. Nařízení bylo po svém schválení v rámci standardního legislativního procesu publikováno dne 26. 11. 2014 ve Věstníku pod č. 1286/2014. Účinnost předpisu je stanovena na 31. 12. 2016.

Daň z finančních transakcí (FTT)

V září 2011 předložila Komise návrh směrnice o společném systému daně z finančních transakcí (FTT). Pro odpor některých členských států Rada ECOFIN přijala dne 22. 1. 2013 rozhodnutí, kterým umožňuje jedenácti členským státům dále pracovat na systému daně z finančních transakcí v režimu posílené spolupráce dle čl. 326 a násl. Smlouvy o EU. Rozhodnutí bylo přijato kvalifikovanou většinou, přičemž ČR se spolu s Lucemburskem, Maltou a Spojeným královstvím zdržela hlasování. Jednání států v rámci posílené spolupráce se dostalo do další fáze, kdy tyto státy nyní pracují na minimální variantě zdanění obchodů s akciemi a vybranými deriváty. Nicméně zatím nejsou žádné hmatatelné výsledky. ČR, ačkoliv v souladu se svou stávající pozicí o zavedení FTT neuvažuje, se aktivně účastní vyjednávání a věcnými argumenty ohledně dopadu FTT na finanční trh se snaží přesvědčit státy zapojené do posílené spolupráce, aby velmi pečlivě zvažovaly, co bude předmětem daně.

OTC deriváty, centrální protistrany a registry obchodních údajů (EMIR)

Nařízení o OTC („over the counter“) derivátech, centrálních protistranách a registrech obchodních údajů se označuje zkratkou EMIR - European Market Infrastructure Regulation. K nařízení jsou průběžně vydávána prováděcí opatření. Zatím stále nebyla stanovena povinnost provádět centrální clearing vybraných derivátů (současný odhad je pololetí 2015). Naopak hlášení obchodů do registru obchodních údajů již bylo zavedeno. V současnosti probíhá EU-USA dialog o vzájemném uznávání právní regulace centrálních protistran a povinného clearingů s cílem se vyhnout kolizi unijních a US pravidel.

Hlavním cílem EMIR je snížení, případně eliminace systémového rizika, a to pomocí několika základních principů - vyšší standardizace OTC derivátových nástrojů, vypořádání obchodů prostřednictvím centrálních protistran, masivní regulace centrálních protistran, vyšší transparentnost, informační povinnost. Subjekty podléhajícími regulaci budou kromě centrálních protistran a registrů obchodních údajů jak finanční, tak nefinanční instituce.

Centrální depozitáře cenných papírů (CSDR)

Nařízení o centrálních depozitářích cenných papírů tvoří součást širšího trendu poslední doby v oblasti regulace tržní infrastruktury. V červenci 2014 bylo nařízení CSDR publikováno ve Věstníku a nastala fáze jeho adaptace do národních právních režimů. K nařízení by měla být v roce 2015 vydávána prováděcí opatření.

Hlavním cílem nařízení je zvýšit bezpečnost provozování vypořádacích systémů, odstranit právní překážky vyplývající z národního práva upravujícího fungování systémů a centrálních depozitářů cenných papírů jako jejich provozovatelů, zejména překážky spojené s rozdílnou úpravou délky vypořádání, standardů kladených na centrální depozitáře cenných papírů z hlediska obezřetnostní regulace a možnosti přístupu do národních centrálních depozitářů cenných papírů a systémů jimi provozovaných. Dále by v delším horizontu mělo dojít k úplné dematerializaci nebo imobilizaci všech cenných papírů držených v centrálních depozitářích cenných papírů.

Bankovní strukturální reforma (BSR)

Návrh na bankovní strukturální reformu (BSR) zveřejnila Komise v lednu 2014, a to ve formě nařízení. Návrh Komise vychází ideově z Liikanenovy zprávy, nicméně se od ní poměrně odchyluje.

V obecné rovině je cílem návrhu nařízení vytvoření odolného, transparentního a odpovědného bankovního systému a snížení rizika úpadku bank, jež jsou příliš velké na to, aby si členské státy mohly dovolit je nezachránit, jedná se o tzv. too-big-to-fail banks (TBTF). Navrhované nařízení si dále klade za cíl doplnění probíhající reformy regulace bankovního sektoru na unijní úrovni.

Nařízení by mělo podchytit zhruba 30 největších bank v EU a bankovní skupiny, jejichž jsou tyto banky součástí. V rámci takto vymezených bankovních skupin bude rozlišováno mezi tzv. core credit institutions (CCI) a trading entities (TE). Kritériem tohoto rozlišení je skutečnost, zda daná instituce vede účty pro své klienty, které jsou zahrnuté do fondu odškodnění v případě krachu dané instituce (pokud tyto účty vede, jde o CCI). Naše banky jsou typicky CCI (tj. depozitní banky). Všechny CCI v rámci podchycených bankovních skupin budou mít zakázán tzv. proprietary trading (tj. obchodování na vlastní účet čistě za účelem zisku beze vztahu ke službám poskytovaným klientům). Dále budou obchodní aktivity celé dané skupiny podrobeny zkoumání, zda nepřekročí velikost obchodování s investičními nástroji nastavené prahy. Pokud ano, měl by dohledový orgán požadovat separaci obchodních aktivit z CCI do TE. Taková TE pak bude mít zákaz poskytovat účty klientům, které jsou kryty systémy odškodnění.

Jako obecný problém jak Liikanenovy zprávy, tak návrhu Komise, se jeví skutečnost, že od doby publikace Liikanenovy zprávy byla přijata regulační opatření, jejichž účelem je posílení stability bankovního sektoru, včetně možné separace určitých aktivit. Bohužel ani návrh Komise nebere v potaz tuto rozsáhlou regulační reformu. Nejvýznamnější z reforem je v tomto směru přijetí CRD IV, která významně zpřísňuje obezřetnostní požadavky pro úvěrové instituce, včetně TBTF bank. Další významnou regulací směrnice BRRD, která dává možnost resolučním orgánům nařídit separaci některých aktivit, jestliže je to nutné kvůli zajištění způsobilosti k řešení krize (tzv. resolvability) určité úvěrové instituce nebo obchodníka s cennými papíry. Rizika spojená s OTC deriváty velmi důkladně řeší přijaté nařízení o OTC derivátech (tzv. EMIR). V současnosti pak probíhá na úrovni G-20 iniciativa zavedení TLAC (total loss absorption capital), která by měla adresně řešit problém TBTF bank.

Hlášení finančních transakcí (SFT)

Návrh nařízení o podávání zpráv a transparentnosti u obchodů zajišťujících financování (SFT) byl zveřejněn Komisí dne 29. 1. 2014.

Návrh nařízení stanovuje závazné požadavky týkající se podávání zpráv a transparentnosti u obchodů zajišťujících financování a vztahuje se na veškeré finanční nástroje poskytované jako kolaterál podle oddílu C přílohy I směrnice MIFID. Jeho cílem je omezit nezamýšlený dopad paralelně probíhajících reforem bankovního systému, které mohou vyvolat přesun určitých činností do méně regulovaných oblastí, např. stínového bankovníctví, a zúžit tak prostor pro regulační arbitráž.

V návrhu nařízení jsou stanoveny povinnosti smluvním stranám účastnícím se rehypotekace (opakované použití přijatého kolaterálu jako zajištění). Rehypotekaci bude možné uskutečnit pouze, pokud dojde k řádnému písemnému vyrozumění přijímající smluvní strany o souvisejícím riziku, po předchozím souhlasu poskytující smluvní strany zakotveným ve smlouvě a za podmínky odpovídajícího zachycení na účtech cenných papírů.

Instituce zaměstnaneckého penzijního pojištění (IORP II)

V dubnu 2014 Evropská komise Radě EU a Evropskému parlamentu předložila návrh směrnice o činnostech institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a dohledu nad nimi (IORP II). Jedná se o přepracování směrnice IORP I. Obecným cílem návrhu je usnadnit rozvoj spoření v rámci zaměstnaneckých penzijních schémat a usnadnit přeshraniční činnost institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění odstraněním zbývajících překážek a přispět k přiměřenosti a udržitelnosti důchodů účinnou a obezřetnou správou prostředků a řízením rizik. Návrh dále rozšiřuje povinnosti při poskytování informací účastníkům penzijních plánů. Usnesením č. 71 ze dne 29. 5. 2014 vzala Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR návrh na vědomí s tím, že bude zásadní sledovat, aby nedošlo k zasahování do práva státu na organizaci důchodového systému. Dne 10. 12. 2014 byl přijat obecný přístup Rady a v roce 2015 by měly být zahájeny triology.

10.4. Domácí legislativa v oblasti finančního trhu

Pojištění vkladů

V roce 2014 pokračovaly v souvislosti s transpozicí směrnice Evropského parlamentu a Rady o systémech pojištění vkladů, legislativní práce na novele zákona o bankách a zákona o spořitelních a úvěrních družstev. Cílem úpravy obsažené ve směrnici DGSD je harmonizovat úroveň ochrany vkladatelů a zajistit stejnou míru stability systémů pojištění vkladů ve všech členských státech EU. Vkladatelé budou mít díky širší a jasněji vymezené úpravě pojištění, kratším lhůtám pro výplatu, lepší informovanosti a řádným požadavkům na financování, výrazně lepší přístup k systémům pojištění vkladů. Termín pro transpozici směrnice je (s výjimkou některých ustanovení) stanoven do 3. 7. 2015. V dubnu 2015 byl návrh předložen vládě.

Krizové řízení ve finančním sektoru

V roce 2014 probíhaly v návaznosti na transpozici směrnice BRRD práce na návrhu zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu a návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s návrhem zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu. Ačkoliv byl termín pro transpozici stanoven do 31. 12. 2014, lze předpokládat, že zákony nabydou účinnosti až v průběhu roku 2015.

Implementace CRD IV/CRR

Dne 22. 1. 2014 schválila vláda návrh zákona implementující směrnici o kapitálových požadavcích (CRD IV) a nařízení o kapitálových požadavcích (CRR), kterým se mění některé zákony v souvislosti se stanovením přístupu k činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry a dohledu nad nimi, a zaslala jej do Poslanecké sněmovny. Dne 14. 5. 2014 proběhlo 3. čtení a návrh zákona byl schválen. Dne 26. 5. 2014 byl návrh zákona postoupen Poslaneckou sněmovnou Senátu. Zákon byl dne 8. 7. 2014 podepsán prezidentem a dne 22. 7. 2014 vyhlášen ve Sbírce zákonů pod číslem 135/2014 Sb.

Cílem návrhu zákona je posílení regulatorního rámce a vytvoření podmínek pro zajištění stability, bezpečnosti a dostatečné odolnosti bankovního sektoru a celého finančního systému.

Mezi nejdůležitější změny, které přináší návrh zákona, patří zavedení kapitálových rezerv za účelem posílení kapitálové vybavenosti bank, družstevních záložen a obchodníků s cennými papíry („instituce“). Dále dochází k přesunu odpovědnosti za výkon dohledu nad likviditou poboček bank z členských států z orgánu dohledu hostitelského státu na orgán dohledu domovského státu od 1. 1. 2015 v návaznosti na zavedení nových standardů likvidity.

Návrhem zákona se zavádí požadavky, které musí splňovat členové statutárního orgánu a dozorčího orgánu, resp. správní rady instituce, a také nové požadavky na řídicí a kontrolní systém instituce. V neposlední řadě dochází k vypuštění těch částí novelizovaných zákonů, které obsahují požadavky, jež jsou nově upraveny nařízením CRR, které je přímo použitelným právním předpisem, a proto nelze tyto požadavky nadále ponechat v národní právní úpravě.

Kapitálový trh

Dne 26. 1. 2015 byl vládě předložen návrh zákona, kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Návrh zákona obsahuje převážně změny, jimiž se sleduje implementace evropských právních předpisů (viz výše), konkrétně pak transparenční směrnice (TD II), Omnibus II, CSDR, UCITS V a doporučení o kvalitě podávání zpráv o správě a řízení společnosti. Národní úpravy v novele jsou vyvolány potřebou reagovat na vývoj trhu a reflektují poznatky z praxe. Navrhované změny sledují zatraktivnění fondového podnikání, zjednodušení procesních otázek v oblasti kapitálového trhu, jakož i harmonizaci správních poplatků na úseku finančního trhu.

Návrh zákona novelizuje následující předpisy:

- zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a
- zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Investiční společnosti a investiční fondy

Dne 29. 12. 2014 byl pod číslem 336/2014 publikován ve Sbírce zákon, kterým se mění zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, a některé další zákony v oblasti kapitálového trhu. Zákon novelizuje celkem 4 zákony na úseku kapitálového trhu. V obecné rovině obsahuje převážně dílčí změny formální povahy, jimiž se text zákona zpřesňuje s cílem podpořit jednoznačný výklad.

Novela zákona o investičních společnostech a investičních fondech a zákona o podnikání na kapitálovém trhu reaguje na první zkušenosti z aplikační praxe. Změny spočívají zejména ve zpřesňujících úpravách textu zákona, jimiž se odstraňují možné interpretační nejasnosti. V návaznosti na tyto změny vyvstala potřeba provést odpovídající úpravu v zákoně o podnikání na kapitálovém trhu.

V případě zákona o činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění se jedná o drobnou transpoziční novelu, již se zpracovává jediné ustanovení ujednání směrnice, kterou se mění směrnice o činnostech institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a dohledu nad nimi, pokud jde o nadměrné spoléhání se na ratingy.

Změnou se tak podle příkazu evropské předlohy zakotvuje povinnost nespoléhat se výhradně a mechanicky na ratingy vydávané ratingovými agenturami.

Novelou zákona o finančním arbitrovi dochází k nápravě legislativní chyby, jež způsobila nesoulad terminologie používané tímto zákonem a zákonem o investičních společnostech a investičních fondech. Sjednocuje se pojmosloví používané na kapitálovém trhu. V této souvislosti se rovněž zpřesňuje rozsah působnosti finančního arbitra a okruhu aktivně a pasivně legitimovaných osob v řízení před finančním arbitrem.

Dne 1. 2. 2014 nabylo účinnosti nařízení vlády č. 11/2014 Sb., kterým se novelizovalo nařízení vlády č. 243/2013 Sb. o investování investičních fondů a o technikách k jejich obhospodařování. Tato novela reagovala na aktuální problémy a nejasnosti vzniklé přijetím výše uvedeného balíku předpisů.

Dne 15. 7. 2014 zveřejnilo MF výzvu k námětům pro novelizaci nařízení vlády č. 243/2013 Sb., o investování investičních fondů a o technikách k jejich obhospodařování, ve znění pozdějších předpisů. Na základě připomínek vzešlých z této výzvy MF připravuje novelu výše uvedeného nařízení. Tato novela bude brát v úvahu i změny vyvolané připravovanou novelou.

Dluhopisy

Dne 1. 8. 2014 nabylo účinnosti zákon č. 137/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů. Zákon vyjasňuje právní statut tzv. hybridních dluhových papírů, tedy cenných papírů, se kterými je spojeno právo na splacení určité částky při splnění určené podmínky, která však nemusí nastat (např. zánik emitenta). Dále přináší redukcí náležitostí dluhopisu spojenou s posílením materiální definice dluhopisu a jasně definuje pojem druh dluhopisu.

Distribuce pojistných produktů

V roce 2013 byl v Poslanecké sněmovně projednáván vládní návrh novely zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona, jehož součástí byly i předmluvní informační povinnosti pojišťovny. V srpnu 2013 (po druhém čtení návrhu) však došlo k rozpuštění Poslanecké sněmovny a legislativní proces tak nebyl dokončen. Následkem této skutečnosti došlo ke komplikované situaci, kdy v souvislosti s rekodifikací soukromého práva došlo ke zrušení první části zákona o pojistné smlouvě, která obsahovala úpravu předmluvních informačních povinností pojišťoven, ale zároveň nebyla přijata novela zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, která tuto úpravu (vycházející z příslušných směrnic) měla obsahovat. MF na výše uvedené skutečnosti zareagovalo tak, že připravilo návrh zákona, který byl schválen jako zákon č. 261/2014 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti finančního trhu. Zákon ve své části třetí včleňuje informační povinnosti pojišťoven do zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona, přičemž tato úprava je obsahově totožná s úpravou ve zrušené první části zákona o pojistné smlouvě.

Zákonem č. 261/2014 Sb. byl tedy vyřešen akutní problém týkající se informačních povinností pojišťoven, ovšem komplexnější novelizace sloužící k řešení problémů v distribuci v pojišťovnictví zůstala stále nerealizovaná. V roce 2014 proto MF opětovně předložilo vládě návrh novely zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Tato novela obsahově navazuje na svou dřívější předlohu z roku 2013. Hlavními pilíři novely jsou především nový systém kategorizace pojišťovacích zprostředkovatelů, změny v procesu registrace a výkonu dohledu, nová úprava systému ověřování odbornosti, opatření proti střetu zájmů a posílení informační vybavenosti zákazníků.

Distribuce úvěrů pro spotřebitele

V roce 2014 MF zahájilo přípravu transpozice směrnice o úvěru na bydlení (MCD). MF navrhne podobu nového jednotného zákona o úvěrech pro spotřebitele, který by měl obsahovat jak stávající úpravu spotřebitelských úvěrů (zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 43/2013 Sb.), tak úpravu úvěrů na bydlení obsaženou ve směrnici o úvěru na bydlení (MCD). V návaznosti na usnesení č. 367/2014 Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR ke sněmovnímu tisku č. 41 (původně projednáváno jako „protiřehoví“ poslanecká iniciativa), které vyzývá vládu ke zvýšení nároků kladených na nebankovní poskytovatele a zprostředkovatele úvěrů, je součástí připravované právní úpravy i licencování a dohled nad poskytovateli a zprostředkovateli spotřebitelských úvěrů, kteří dosud vykonávali svou činnost na základě živnostenského listu.

Penzijní reforma

Na základě koaliční smlouvy a programového prohlášení vlády byla v roce 2014 ustavena Oborná komise pro důchodovou reformu pod záštitou ministryně práce a sociálních věcí a ministra financí. Jedním z hlavních

cílů této komise bylo navrhnout způsob ukončení systému důchodového spoření (tzv. II. penzijní pilíř). Současně s návrhem na způsob ukončení důchodového spoření se Odborná komise zabývala návrhy změn doplňkového penzijního spoření s cílem vylepšit jeho parametry. Dne 31. 7. 2014 schválili členové komise materiál obsahující doporučení pro vládu. Uvedený materiál navrhuje ukončení důchodového spoření realizovat tak, aby byla plně respektována vlastnická práva účastníků a byly minimalizovány dopady na dotčené subjekty, a to jak administrativní zátěž státní správy a penzijních společností, tak účastníků systému. Účastník se bude moci při likvidaci důchodových fondů rozhodnout buď o využití možnosti vyplacení všech jeho prostředků na jím určený účet, případně adresu, nebo převedení prostředků jako příspěvku na penzijní připojištění, nebo doplňkové penzijní spoření.

Vláda České republiky v souladu s koaliční smlouvou a programovým prohlášením vlády usnesením č. 917 ze dne 12. 11. 2014 rozhodla o zrušení důchodového spoření a způsobu jeho ukončení a vypořádání prostředků účastníků na základě doporučení Odborné komise pro důchodovou reformu. MF ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí na základě tohoto usnesení připravilo návrhy příslušných zákonů, které budou projednávány v průběhu roku 2015.

Dne 22. 12. 2014 přijala vláda ČR usnesení č. 1100 k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, ve znění pozdějších předpisů. Cílem navrhované změny zákona je zastavení vstupu nových účastníků do tohoto fondového systému. Vstup do systému by tak měl být zastaven v předstihu před jeho ukončením, čímž bude zamezeno nárůstu počtu účastníků v době před ukončením systému. Tím bude realizováno také snížení nároků na administraci v rámci vypořádání prostředků účastníků a omezeno snížení výběru pojistného na důchodové pojištění účastí ve fondovém pilíři.

Pojišťovnictví

Během roku 2014 probíhaly intenzivní přípravné legislativní práce na návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů. Účelem návrhu novely zákona o pojišťovnictví je transponovat směrnici Solventnost II a s ní související směrnice do českého právního řádu. Vládě byl návrh zákona předložen na počátku října 2014. Novela zákona o pojišťovnictví byla v době přípravy této zprávy projednávána v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR, kam byla předložena na konci února 2015.

Dále započaly legislativní práce na novele zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Novela by měla mimo jiné reagovat na rozsudek Soudního dvora ze dne 4. 9. 2014 ve věci C-162/13 (Vnuk) tak, aby vnitrostátní právní úprava byla v souladu s právem EU.

Omezení plateb v hotovosti

Dne 1. 12. 2014 nabyla účinnosti novela zákona o omezení plateb v hotovosti, která snížila limit pro bezhotovostní placení z 350 000 Kč na 270 000 Kč. Novela dále reaguje na rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 1 Afs 91/2010-45 ze dne 23. 2. 2011, omezující aplikaci zákona jen na případy, kdy se uhrazuje závazek. Takové omezení nemá rozumné odůvodnění, a proto došlo ke změně zákona tak, aby postihoval širší okruh plateb.

10.5. Nelegislativní aktivity MF v oblasti finančního trhu

Aliance proti dluhům (APD)

MF se podílí na činnosti Aliance proti dluhům, jakožto odborné platformy složené ze zástupců státních institucí a nestátních neziskových organizací, založené z iniciativy odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra, Probační a mediační služby a Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s. v květnu 2011. Cílem Aliance je nalézat řešení problémů spojených s předlužeností osob, které mohou vyústit až v opakovanou trestnou činnost. Záměrem Aliance je navázat na obdobné aktivity, zkušenosti a analýzy všech partnerů, včetně zahraničních, kteří se předmětnou problematikou zabývají, a vytvořit návrhy vedoucí k minimalizaci předlužování a rizik s ním souvisejících.

Základních deset cílů Aliance je vyjádřeno v Základním prohlášení APD, k jehož naplňování byly ustanoveny čtyři pracovní skupiny: Spotřebitelské úvěry, Vymáhání pohledávek, Finanční vzdělávání a Alternativní způsoby oddlužení. Členové pracovních skupin se setkávají na pravidelných jednáních. K účasti na tzv. kulatých stolech jsou přizváni také zástupci odborné veřejnosti.

V roce 2014 se činnost APD v rámci pracovních skupin, soustředila zejména na problematiku tzv. institutu dobrovolného oddlužení, legislativní iniciativu Ministerstva spravedlnosti, dále na registry dlužníků, vznik sanačního fondu či nekalých praktik v oblasti oddlužování. APD se rovněž zabývala tématem účtu chráněného

proti exekuci, přísnějšími pravidly pro poskytování spotřebitelských úvěrů či problematikou snižování nákladů na exekuční řízení.

APD rovněž připravila seminář na téma „Alternativní programy oddlužení“, který se uskutečnil pod záštitou poslance Jana Chvojky dne 19. 6. 2014 na půdě Poslanecké sněmovny.

Finanční vzdělávání

MF vede Pracovní skupinu pro finanční vzdělávání (PSFV), která je platformou pro výměnu zkušeností a názorů jejích členů. Jsou jimi zástupci veřejné sféry (MF, MŠMT a další ministerstva, ČNB), zástupci profesních asociací působících na finančním trhu, subjekty realizující finančně vzdělávací projekty (především neziskové organizace a spotřebitelská sdružení), zástupci akademické sféry a odborníci v oblasti vzdělávání. Členové PSFV se snaží najít společný postup při zvyšování finanční gramotnosti české populace.

V červnu 2014 MF spustilo rozcestníkový portál finančního vzdělávání a finanční gramotnosti „Proč se finančně vzdělávat?“ www.psfv.cz, který je určen široké laické i odborné veřejnosti. Portál na jednom místě shromažďuje informace o fungování a rizicích finančního trhu a o finančním vzdělávání v rámci ČR i v zahraničí. Obsahem jsou mj. rodinné finance včetně tvorby domácího rozpočtu, struktura, instituce a produkty finančního trhu, řešení sporů, rady a návody zaměřené především na předlužení, oddlužení a exekuce, odkazy na zajímavé stránky s projekty, hrami a kalkulačkami v ČR i v zahraničí a kontakty na spotřebitelské a dluhové poradny, které poskytují zdarma pomoc v případě sporů s institucemi finančního trhu či např. při složité životní situaci.

V roce 2015 MF začalo s revizí Národní strategie finančního vzdělávání. Do procesu revize spadá provedení měření úrovně finanční gramotnosti dospělé populace (jedná se o společnou akci s OECD, do které se zapojí mimo ČR i další země celého světa), revize strategických dokumentů (včetně Rámcové politiky MF v oblasti ochrany spotřebitele na finančním trhu), zmapování projektů finančního vzdělávání a následně revize samotného textu Národní strategie finančního vzdělávání.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1.1: Tempo růstu reálného HDP	5
Tabulka 1.2: Makroekonomické ukazatele	5
Tabulka 1.3: Srovnání vývoje inflace a klíčových sazeb centrálních bank	6
Tabulka 1.4: Vnější vztahy	7
Tabulka 1.5: Kurz koruny k hlavním a regionálním měnám ke konci roku	8
Tabulka 1.6: Průměrný kurz koruny k hlavním a regionálním měnám	8
Tabulka 2.1: Prostředky použitelné na finančním trhu	9
Tabulka 4.1: Počty subjektů poskytujících služby na finančním trhu	13
Tabulka 4.2: Počet subjektů působících v ČR na základě jednotného pasu	14
Tabulka 4.3: Výsledek hospodaření před zdaněním finančních institucí	16
Tabulka 4.4: Průměrný počet zaměstnanců finančních institucí	16
Tabulka 5.1: Vybrané položky výkazu zisku a ztrát bankovního sektoru	21
Tabulka 5.2: Úrokové sazby ČNB	23
Tabulka 5.3: Průměrná úroková sazba	23
Tabulka 5.4: RPSN korunových úvěrů poskytnutých bankami	24
Tabulka 5.5: Rozdělení vkladů a úvěrů u bank dle sektorového hlediska	25
Tabulka 5.6: Stav hypotečních úvěrů (HÚ) poskytnutých občanům	28
Tabulka 5.7: Hypoteční úvěry (HÚ) dle hlavních kategorií příjemců	30
Tabulka 5.8: Objem hypotečních úvěrů (HÚ)	30
Tabulka 5.9: Hlavní ukazatele stavebního spoření	33
Tabulka 5.10: Základní ukazatele sektoru družstevních záložen	37
Tabulka 5.11: Základní ukazatele sektoru zprostředkovatelů financování aktiv	40
Tabulka 6.1: Hodnoty indexů PX a PX-TR	44
Tabulka 6.2: Jednotlivé tituly indexu PX	45
Tabulka 6.3: Objem obchodů	45
Tabulka 6.4: Počty registrovaných emisí na BCPP	46
Tabulka 6.5: Hlavní ukazatele obchodování na PXE	47
Tabulka 6.6: Vybrané ukazatele sektoru OCP	47
Tabulka 6.7: Finanční skupiny dle objemu spravovaného majetku	48
Tabulka 6.8: Prostředky jednotlivých druhů podílových fondů podle domicilu	49
Tabulka 6.9: Prodeje a odkupy podílových listů domácích podílových fondů	50
Tabulka 7.1: Hlavní ukazatele pojistného trhu	54
Tabulka 7.2: Počty zprostředkovatelů podle postavení (kategorií)	56
Tabulka 8.1: Počet fondů licencovaných subjektů v II. a III. pilíři k 31. 12. 2014	58
Tabulka 8.2: Vybrané ukazatele sektoru penzijních společností	58
Tabulka 8.3: Počet účastníků ve III. pilíři dle věku	61
Tabulka 8.4: Průměrná výše měsíčních příspěvků v transformovaných fondech (TF) a účastnických fondech (ÚF)	63
Tabulka P2.1: Úvěry podle druhového hlediska	98
Tabulka P2.2: Objem majetku v domácích fondech podle distributorů	98
Tabulka P2.3: Objem majetku v zahraničních fondech podle distributorů	98
Tabulka P2.4: Základní ukazatele vývoje stavebního spoření v ČR	99
Tabulka P2.5: Alokace aktiv penzijních fondů	100
Tabulka P2.6: Základní ukazatele vývoje penzijního připojištění v transformovaných fondech	100
Tabulka P2.7: Základní ukazatele vývoje doplňkového penzijního spoření v účastnických fondech	101
Tabulka P2.8: Vybrané položky finančního umístění	102

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1.1: Kurz koruny k hlavním měnám.....	7
Graf 2.1: Prostředky použitelné na finančním trhu.....	9
Graf 3.1: Struktura úspor domácností	11
Graf 5.1: Poměr bankovních klientských vkladů ke klientským úvěrům ke konci roku ve vybraných státech EU 18	
Graf 5.2: Podíl úvěrů v selhání	19
Graf 5.3: Rentabilita vlastního kapitálu Tier 1.....	22
Graf 5.4: RPSN korunových úvěrů poskytnutých bankami.....	24
Graf 5.5: Celkové zadlužení domácností	26
Graf 5.6: Objem zadlužení domácností ve vybraných zemích EU vzhledem k HDP	27
Graf 5.7: Vývoj vybraných úrokových sazeb	29
Graf 5.8: Souhrnné ukazatele hypotečního trhu.....	31
Graf 5.9: Počet smluv o stavebním spoření	32
Graf 5.10: Podíl vkladů po vázací době	33
Graf 5.11: Objem úvěrů v sektoru stavebního spoření	34
Graf 5.12: Nové úvěry v sektoru stavebního spoření.....	34
Graf 5.13: Podíly nových úvěrů poskytnutých bankami a stavebními spořitelny domácnostem	35
Graf 5.14: Celkově vyplacená státní podpora	36
Graf 5.15: Podíl státní podpory na poskytnutých úvěrech.....	36
Graf 5.16: Základní roční ukazatele sektoru družstevních záložen a čtvrtletní vývoj v roce 2014.....	38
Graf 5.17: Podíl úvěrů v selhání na celkových pohledávkách	39
Graf 5.18: Vývoj podílu úvěrů na vkladech a celkového kapitálového poměru	39
Graf 6.1: Hlavní světové akciové indexy.....	42
Graf 6.2: Výkonnost významných indexů burz členských států EU	43
Graf 6.3: Vývoj indexu PX	44
Graf 6.4: Vývoj dlouhodobých dluhopisů emitovaných domácími nefinančními podniky.....	46
Graf 6.5: Rozdělení investic do podílových fondů dle domicilu	49
Graf 6.6: Struktura investičních fondů	51
Graf 7.1: Objem hrubého předepsaného pojistného	52
Graf 7.2: Počet pojišťovacích zprostředkovatelů	55
Graf 8.1: Objem prostředků v jednotlivých typech důchodových fondů	59
Graf 8.2: Struktura aktiv důchodových fondů	59
Graf 8.3: Prostředky a počet účastníků ve III. pilíři	60
Graf 8.4: Přijaté a vyplacené prostředky v transformovaných a účastnických fondech	61
Graf 8.5: Struktura účastníků dle věku v transformovaných a účastnických fondech k 31. 12. 2014.....	62
Graf 8.6: Počet smluv ve III. pilíři, na která přispíval účastníkům zaměstnavatel	62
Graf 8.7: Výše státních příspěvků a výše prům. účast. příspěvku v transformovaných a účastnických fondech. 63	
Graf 8.8: Podíly smluv o penzijním připojištění s žádným, částečným, nebo maximálním státním příspěvkem (SP) .. 64	
Graf 8.9: Objem prostředků v jednotlivých typech účastnických fondů	65
Graf 8.10: Struktura aktiv transformovaných fondů a struktura dluhopisů v transformovaných fondech dle emitenta.....	65
Graf 8.11: Struktura aktiv účastnických fondů a struktura dluhopisů v účastnických fondech dle emitenta	66
Graf 9.1: Vývoj deficitu vládního sektoru v % HDP od roku 1996	67
Graf 9.2: Vývoj dluhu vládního sektoru v % HDP od roku 1996	69

SEZNAM ZKRATEK

abs.	absolutně
ADR	Směrnice o alternativním řešení sporů
AIFMD	Směrnice o správcích alternativních investičních fondů
AKAT	Asociace pro kapitálový trh
APD	Aliance proti dluhům
APS ČR	Asociace penzijních společností České republiky
ARAD	Databáze časových řad ČNB
BCPP	Burza cenných papírů Praha
BRRD	Návrh směrnice o krizovém řízení
BSR	Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o strukturálních opatřeních zvyšujících odolnost úvěrových institucí EU
BÚ	běžný účet
cca	circa (přibližně)
CMF	Committee for Financial Markets (Výbor pro finanční trhy)
CMU	Zelená kniha „Vytváření unie kapitálových trhů“
COREPER	Výbor stálých zástupců
CP	cenný papír
CPI	Index spotřebitelských cen
CRD	Směrnice o kapitálových požadavcích
CRD WG	Capital Requirement Directive Working Group
CRR	Nařízení o kapitálových požadavcích
CSDR	Nařízení o centrálních depozitářích cenných papírů
CSMAD	Směrnice o zneužívání trhu
CZK	Česká koruna – mezinárodní kód
č.	číslo
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČS	Česká spořitelna, a. s.
ČSOB	Československá obchodní banka, a. s.
ČSÚ	Český statistický úřad
DPH	Daň z přidané hodnoty
DGSD	Deposit Guarantee Schemes Directive (Směrnice ke garančním schématům bankovních vkladů)
DPS	Doplňkové penzijní spoření
D03	Pracovní skupina pro finanční služby
EBA	European Banking Authority (Evropský orgán dohledu pro bankovníctví)
EBC	European Banking Committee (Evropský bankovní výbor)
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development (Evropská banka pro obnovu a rozvoj)
ECB	European Central Bank (Evropská centrální banka)
ECOFIN	Economic and Financial Affairs Council (Rada ministrů hospodářství a financí členských zemí EU)
ECON	Committee on Economic and Monetary Affairs (Hospodářský a měnový výbor)
EFC	Economic and Financial Committee (Hospodářský a finanční výbor)
EFCC	European Financial Conglomerates Committee
EGESC	Expert Group of the European Securities Committee
EHP	Evropský hospodářský prostor
EIB	Evropská investiční banka
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority (Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění)
EIOPC	European Insurance and Occupational Pensions Committee (Evropský výbor pro pojišťovny a zaměstnanecké penzijní fondy)
EMIR	Nařízení o OTC derivátech, centrálních protistranách a registrech obchodních údajů
ES	Evropská společenství
ESC	European Securities Committee (Evropský výbor pro cenné papíry)

ESCB	European System of Central Banks (Evropský systém centrálních bank)
ESMA	European Securities and Markets Authority (Evropský orgán dohledu pro cenné papíry a trhy)
ESRB	European Systemic Risk Board (Evropská rada pro systémová rizika)
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EU	Evropská unie
EUR	Euro – mezinárodní kód
EuSEF	Nařízení o evropských fondech sociálního podnikání
EuVECA	Nařízení o evropských fondech rizikového kapitálu
FA	Finanční arbitř
Fed	Federal Reserve System (Centrální banka USA)
FO	Fyzická osoba
FPV	Fond pojištění vkladů
FSB	Financial Stability Board (Rada pro finanční stabilitu)
FSC	Financial Services Committee (Výbor pro finanční služby)
FTT	Financial transaction tax (daň z finančních transakcí)
GEGMCD	Government Expert Group on Mortgage Credit Directive
GEGRFS	Government Expert Group on Retail Financial Services
GFOCP	Garanční fond obchodníků s cennými papíry
G20	Skupina největších ekonomik světa představovaná ministry financí a guvernéry centrálních bank
HDP	Hrubý domácí produkt
HICP	Harmonized Indices of Consumer Prices (Harmonizovaný index spotřebitelských cen)
HÚ	Hypoteční úvěr
HUF	Maďarský forint – mezinárodní kód
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development (Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj)
IMD	Směrnice o zprostředkování pojištění
INFE	International Network on Financial Education (Mezinárodní síť pro finanční vzdělávání)
IORP II	Směrnice o činnostech institucí zaměstnaneckého pojištění a dohledu nad nimi
IPPC	Insurance and Private Pensions Committee
KB	Komerční banka, a. s.
KTK	Kontokorentní úvěr
MAD	Směrnice o obchodování zasvěcených osob a manipulaci s trhem
MAR	Nařízení o obchodování zasvěcených osob a manipulacích s trhem
max.	maximálně
MCD	Návrh směrnice o smlouvách o úvěru na bydlení
MF	Ministerstvo financí ČR
MiFID	Směrnice o trzích finančních nástrojů
MiFIR	Nařízení o trzích finančních nástrojů
MIFR	Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o mezibankovních poplatcích za platební transakce založené na kartách
mld.	miliarda
mj.	mimo jiné
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
OCP	Obchodník s cennými papíry
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OTC	over-the-counter (deriváty)
OTF	Organised Trading Facility (Organizovaný obchodní systém)
p.a.	Per annum (ročně)
PA	Pojišťovací agent
PAD	Návrh směrnice o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky

p.b.	procentní bod
PLN	Polský zlotý – mezinárodní kód
PM	Pojišťovací makléř
PO	Právnícká osoba
Pozn.	poznámka
PP	Penzijní připojištění
PPZ	Podřízený pojišťovací zprostředkovatel
PRIIIPs	Nařízení Evropského parlamentu a Rady o sděleních klíčových informací týkajících se strukturovaných investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou
PRIPs	Balíčkové retailové investiční produkty
PS	Pojistná smlouva resp. Pracovní skupina
PSD	Směrnice o platebních službách na vnitřním trhu
PSFV	Pracovní skupina pro finanční vzdělávání
PXE	Power Exchange Central Europe
PX-TR	Total Return Index
PZ EU resp.	Pojišťovací zprostředkovatel "zahraniční", tzv. notifikované subjekty, respektive
RM-S	RM-System
RPSN	Roční procentní sazba nákladů
SFT	Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o hlášení a transparentnosti obchodů uzavíraných za účelem financování obchodů s finančními nástroji a s komoditami
SKIPCP	Směrnice o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů
SLPU	Samostatný likvidátor pojistných událostí
SRM	Návrh nařízení k vytvoření Jednotného mechanismu pro řešení problémů úvěrových institucí
SP	státní příspěvek
SSM	Single Supervisory Mechanism (Jednotný mechanismus dohledu)
TD II tzv.	Návrh revize transparenční směrnice takzvaný
TF	Transformovaný fond
UCITS	Směrnice o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů
ÚF	účastnický fond
USA	Spojené státy americké
USD	Americký dolar – mezinárodní kód
vč.	včetně
VPA	Výhradní pojišťovací agent
VPZ	Vázaný pojišťovací zprostředkovatel
VŠPS	Výběrové šetření o pracovních silách
WPPP	Working Party on Private Pensions
ZPKT	Zákon o podnikání na kapitálovém trhu

PŘÍLOHA 1: LEGISLATIVA FINANČNÍHO TRHU

Legislativa ČR a EU doznala v roce 2014 v oblasti finančního trhu následujících úprav:

P1.1. Průřezové předpisy v oblasti finančního trhu

1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2014:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU ze dne 15. 5. 2014, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků a kterou se mění směrnice Rady 82/891/EHS, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EU, 2012/30/EU a 2013/36/EU a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 a (EU) č. 648/2012 (tzv. BRRD);
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1286/2014 ze dne 26. 11. 2014 o sděleních klíčových informací týkajících se strukturovaných investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou (tzv. PRIIPs);
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) ze dne 21. 10. 2014, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o příspěvky předem do mechanismů financování k řešení krizí.

2) Připravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31. 12. 2014) a další iniciativy Komise:

- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 29. 1. 2014 o strukturálních opatřeních zvyšujících odolnost úvěrových institucí EU (tzv. BSR);
- Návrh EBA ze dne 18. 7. 2014 k nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU), kterým se v souvislosti s regulatorním technickým standardem doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o informace obsažené v ozdravných plánech;
- Návrh EBA ze dne 18. 7. 2014 k nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU), kterým se v souvislosti s regulatorním technickým standardem doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o posuzování ozdravných plánů;
- Návrh EBA ze dne 19. 12. 2014 k nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU), kterým se v souvislosti s regulatorním technickým standardem doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o plány k řešení krize.

3) Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2014:

- Zákon č. 261/2014 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti finančního trhu (změna zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, zákona č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti a zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí (účinnost od 1. 12. 2014, některá ustanovení od 31. 1. 2015).

4) Připravované zákony (vč. již přijatých, které nabyly nebo nabydou účinnosti po 31. 12. 2014):

- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (předpokládaná účinnost 1. 11. 2015) (transparenční novela);
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (předpokládaná účinnost 1. 7. 2016) (novela MiFID II);
- Návrh zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu (předpokládaná účinnost v průběhu roku 2015);
- Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu (předpokládaná účinnost v průběhu roku 2015).

5) Sekundární legislativa:

- Vyhláška č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry (účinnost od 30. 7. 2014);
- Vyhláška č. 164/2014 Sb., o evidenci krytí hypotečních zástavních listů a informačních povinnostech emitenta hypotečních zástavních listů (účinnost od 1. 1. 2015);
- Vyhláška č. 171/2014 Sb., kterou se mění vyhláška č. 233/2009 Sb., o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti důvěryhodnosti a zkušenosti osob, ve znění pozdějších předpisů (účinnost od 1. 9. 2014).

P1.2. Legislativa v oblasti kapitálového trhu

1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2014:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2014/57/EU ze dne 16. 4. 2014 o trestních sankcích za zneužívání trhu (směrnice o zneužívání trhu) (tzv. CSMAD);
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2014/65/EU ze dne 15. 5. 2014 o trzích finančních nástrojů a o změně směrnic 2002/92/ES a 2011/61/EU (tzv. MiFID II);
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/91/EU ze dne 23. 7. 2014, kterou se mění směrnice 2009/65/ES o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (tzv. SKIPCP), pokud jde o činnost depozitářů, zásady odměňování a sankce (tzv. UCITS5);
- Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 593/2014 ze dne 3. 6. 2014, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o formát oznámení podle čl. 16 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 345/2013 o evropských fondech rizikového kapitálu;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 594/2014 ze dne 3. 6. 2014, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o formát oznámení podle čl. 17 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 346/2013 o evropských fondech sociálního podnikání;
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014 ze dne 16. 4. 2014 o zneužívání trhu (nařízení o zneužívání trhu) a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/6/ES a směrnice Komise 2003/124/ES, 2003/125/ES a 2004/72/ES (tzv. MAR);
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 694/2014 ze dne 17. 12. 2013, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2011/61/EU, pokud jde o regulační technické normy určující typy správců alternativních investičních fondů (tzv. nařízení o fondech typu open-ended a closed-ended).

2) Přípravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31. 12. 2014) a další iniciativy Komise:

- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 26. 6. 2013 o evropských fondech dlouhodobých investic (tzv. ELTIF);
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 4. 9. 2013 o fondech peněžního trhu;
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. 9. 2013 o indexech, které jsou používány jako referenční hodnoty ve finančních nástrojích a finančních smlouvách;
- Doporučení Komise 2014/208/EU ze dne 9. 4. 2014 o kvalitě podávání zpráv o správě a řízení společností (zásada „dodržuj nebo vysvětli“);
- Zelená kniha „Vytváření unie kapitálových trhů“ ze dne 18. 2. 2015 (tzv. CMU).

3) Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2014:

- Zákon č. 137/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů (účinnost od 1. 8. 2014);
- Zákon č. 336/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, a některé další zákony v oblasti kapitálového trhu (účinnost od 1. 1. 2015).

4) Přípravované zákony (vč. již přijatých, které nabyly nebo nabydou účinnosti po 31. 12. 2014):

- žádné

5) Sekundární legislativa:

- Vyhláška č. 344/2014 Sb., kterou se mění vyhláška č. 247/2013 Sb., o žádostech podle zákona o investičních společnostech a investičních fondech (účinnosti od 1. 1. 2015);
- Vyhláška č. 129/2014 Sb., kterou se mění vyhláška č. 281/2008 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

P1.3. Legislativa v oblasti bankovníctví, nebankovních úvěrů, stavebního spoření a družstevních záložen

1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2014:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU ze dne 4. 2. 2014 o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení a o změně směrnic 2008/48/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 (tzv. MCD);
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/49/EU ze dne 16. 4. 2014, o systémech pojištění vkladů (tzv. DGSD, přepracované znění);
- Nařízení Komise k provedení směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2013/36/EU ze dne 26. 6. 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES;
- Prováděcí předpisy k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. 6. 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012;
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 806/2014 ze dne 15. 7. 2014, kterým se stanoví jednotná pravidla a jednotný postup pro řešení krize úvěrových institucí a některých investičních podniků v rámci jednotného mechanismu pro řešení krizí a Jednotného fondu pro řešení krizí a mění nařízení (EU) č. 1093/2010 (tzv. SRM);
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 1125/2014 ze dne 19. 9. 2014, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU, pokud jde o regulační technické normy týkající se minimální peněžní částky pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu povolání nebo srovnatelné záruky pro zprostředkovatele úvěru.

2) Připravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31. 12. 2014) a další iniciativy Komise:

- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 29. 1. 2014 o hlášení a transparentnosti obchodů uzavíraných za účelem financování obchodů s finančními nástroji a s komoditami (tzv. SFT);
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 29. 1. 2014 o strukturálních opatřeních zvyšujících odolnost úvěrových institucí EU;
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. 7. 2013 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2013/36/EU a 2009/110/ES a kterou se zrušuje směrnice 2007/64/ES (tzv. PSD);

3) Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2014:

- Zákon č. 135/2014 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti se stanovením přístupu k činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry a dohledu nad nimi (účinnost od 22. 7. 2014);
- Zákon č. 333/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů (účinnost od 1. 1. 2015).

4) Připravované zákony (vč. již přijatých, které nabyly nebo nabydou účinnosti po 31. 12. 2014):

- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Prostřednictvím tohoto zákona dojde k transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady o systémech pojištění vkladů. Cílem je harmonizovat na úrovni EU fungování depozitních garančních schémat z hlediska pojistného limitu, výplatní lhůty, okruhu pojištěných produktů i vkladatelů, informací poskytovaných vkladatelům a přeshraniční spolupráce (předpokládaná účinnost od 1. 10. 2015);
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření a některé další zákony. Cílem návrhu zákona je zajistit efektivnější výkon kontroly dodržování podmínek pro poskytování státní podpory stavebního spoření a oprava některých legislativně-technických chyb (předpokládaná účinnost 1. 1. 2016).

5) Sekundární legislativa:

- Vyhláška č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry (účinnost od 7. 8. 2014);
- Vyhláška č. 216/2014 Sb., kterou se mění vyhláška č. 346/2013 Sb., o předkládání výkazů bankami a pobočkami zahraničních bank České národní bance (účinnost od 1. 1. 2015);
- Vyhláška č. 273/2014 Sb., o sestavování a předkládání informací pro informační databázi České národní banky – Centrální registr úvěrů bankami a pobočkami zahraničních bank (účinnost od 1. 1. 2015);
- Vyhláška č. 310/2014 Sb., kterou se mění vyhláška č. 426/2013 Sb., o předkládání výkazů spořitelními a úvěrními družstvy České národní bance (účinnost od 1. 1. 2015).

P1.4. Legislativa platebního styku a tržní infrastruktury

1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2014:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 909/2014 ze dne 23. 7. 2014 o zlepšení vypořádání obchodů s cennými papíry v Evropské unii a centrálních depozitářích cenných papírů a o změně směrnic 98/26/ES a 2014/65/EU a nařízení (EU) č. 236/2012;
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU ze dne 23. 7. 2014 o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky (tzv. PAD).

2) Připravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31. 12. 2014) a další iniciativy Komise:

- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 29. 1. 2014 o hlášení a transparentnosti obchodů uzavíraných za účelem financování obchodů s finančními nástroji a s komoditami (tzv. SFT);
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. 7. 2013 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2013/36/EU a 2009/110/ES a kterou se zrušuje směrnice 2007/64/ES (tzv. PSD);
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. 7. 2013 o mezibankovních poplatcích za platební transakce založené na kartách (tzv. MIFR).

3) Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2014:

- žádné

4) Připravované zákony (vč. již přijatých, které nabyly nebo nabydou účinnosti po 31. 12. 2014):

- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů, a kterým se zrušuje zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon, ve znění pozdějších předpisů (předpokládaná účinnost od 1. 1. 2016).

5) Sekundární legislativa:

- Vyhláška č. 31/2014 Sb., kterou se mění vyhláška č. 141/2011 Sb., o výkonu činnosti platebních institucí, institucí elektronických peněz, poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu.

P1.5. Legislativa v oblasti pojišťovnictví a soukromých penzijních systémů

1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2014:

- Směrnice 2014/51/EU Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/71/ES a 2009/138/ES a nařízení (ES) č. 1060/2009, (EU) č. 1094/2010 a (EU) č. 1095/2010 s ohledem na pravomoci Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění) a Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy)(tzv. Omnibus II);
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/35 ze dne 10. 10. 2014, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II).

2) Přípravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31. 12. 2014) a další iniciativy Komise:

- Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady o činnostech institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a dohledu nad nimi (přepřepované znění) (tzv. IORP II);
- Příprava technických norem (3. úroveň) ke směrnici 2009/138/ES (tzv. Solventnost II);
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 7. 7. 2012, kterou se mění směrnice 2002/92/ES o zprostředkování pojištění (tzv. IMD II/IDD).

3) Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2014:

- žádné

4) Přípravované zákony (vč. již přijatých, které nabyly nebo nabydou účinnosti po 31. 12. 2014):

- Zákon, kterým se mění zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony;
- Zákon, kterým se mění zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon o ukončení důchodového spoření;
- Zákon, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ukončení důchodového spoření;
- Zákon, kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla);
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona (zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí), ve znění pozdějších předpisů a další související zákony.

5) Sekundární legislativa:

- Návrh vyhlášky České národní banky o žádostech podle zákona o pojišťovnictví;
- Návrh vyhlášky České národní banky, kterou se provádí některá ustanovení zákona o pojišťovnictví;
- Vyhláška č. 145/2014 Sb., kterou se mění vyhláška č. 117/2012 Sb., o podrobnější úpravě činnosti penzijní společnosti, důchodového fondu a účastnického fondu.

PŘÍLOHA 2: DOPLŇUJÍCÍ TABULKY

Tabulka P2.1: Úvěry podle druhového hlediska

K 31.12. (mld. Kč)	2012	2013	2014	Meziroční změna	
				abs.	(%)
Kontokorentní a debetní zůstatky běžných účtů	142,9	143,6	148,2	4,5	3,2
Spotřební úvěry (bez KTK a deb.zůstatků na BÚ)	185,3	187,0	186,1	-0,9	-0,5
Úvěry na bydlení bez hypotečních	138,6	132,2	127,1	-5,1	-3,9
Hypoteční úvěry na bytové nemovitosti	747,6	789,5	844,3	54,8	6,9
Hypoteční úvěry na nebytové nemovitosti	116,6	120,2	120,7	0,5	0,4
Ostatní úvěry	415,8	515,2	545,3	30,1	5,8
Investiční	577,5	585,4	619,6	34,1	5,8
Na přechodný nedostatek zdrojů	2,7	2,6	2,5	-0,1	-2,8
Na obchodní pohledávky	33,0	39,1	41,4	2,3	5,8
Celkem	2 360,1	2 514,8	2 635,1	120,3	4,8

Pramen: ČNB – ARAD

Tabulka P2.2: Objem majetku v domácích fondech podle distributorů

K 31.12.2014	Objem majetku (mld. Kč)	Podíl na celkovém stavu (%)	Meziroční změna (%)
Česká spořitelna, a. s.	70,6	42,3	16,9
INVESTIČNÍ KAPITÁLOVÁ SPOLEČNOST KB, a. s.	33,8	20,2	22,0
ČP INVEST investiční společnost, a. s.	15,9	9,5	2,7
ČSOB Asset Management, a.s., investiční společnost	9,5	5,7	46,3
Raiffeisenbank a.s.	9,4	5,7	415,7
Pioneer investiční společnost, a. s.	8,5	5,1	63,0
Conseq Funds investiční společnost, a. s.	7,8	4,7	44,1
AXA Investiční společnost, a. s.	5,4	3,2	-14,2
Ostatní členové AKAT	6,1	3,7	229,7
Celkem	167,0	100,0	27,8

Pramen: AKAT ČR

Tabulka P2.3: Objem majetku v zahraničních fondech podle distributorů

K 31.12.2014	Objem majetku (mld. Kč)	Podíl na celkovém stavu (%)	Meziroční změna (%)
ČSOB Asset Management, a.s., investiční společnost	80,0	49,4	14,8
Česká spořitelna, a. s.	16,2	10,0	38,9
Pioneer Asset Management, a. s.	15,2	9,4	304,5
ING Investment Management (C.R.), a. s.	15,2	9,4	-1,2
Conseq Investment Management, a. s.	11,0	6,8	-18,7
Komerční banka, a. s. (group)	6,4	3,9	41,1
Raiffeisenbank a.s.	4,9	3,0	-43,9
ČP INVEST investiční společnost, a. s.	2,9	1,8	9,1
Ostatní členové AKAT	10,3	6,4	-4,0
Celkem	161,9	100,0	15,2

Pramen: AKAT ČR

Tabulka P2.4: Základní ukazatele vývoje stavebního spoření v ČR

K 31.12.		2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nově uzavřené smlouvy o stavebním spoření	počet	575 292	532 765	410 461	433 093	449 588	481 439
	změna (%)	-18,5	-7,4	-23,0	5,5	3,8	7,1
Průměrná cílová částka u nově uzavřených smluv o stavebním spoření fyzickými osobami - občany	objem (tis. Kč)	308,7	300,5	346,2	366,1	370,8	336,0
	změna (%)	1,9	-2,7	15,2	5,7	1,3	-9,4
Smlouvy o stavebním spoření ve fázi spoření	počet	4 926 183	4 845 319	4 550 468	4 316 999	4 066 684	3 825 367
	změna (%)	-2,8	-1,6	-6,1	-5,1	-5,8	-5,9
Přiznaná státní podpora	objem (mld. Kč)	13,3	11,7	10,7	5,3	5,0	4,8
	změna (%)	-6,7	-11,5	-8,6	-50,7	-6,4	-3,9
Průměrná státní podpora přiznaná na smlouvu o stavebním spoření za příslušný rok	objem (Kč)	2 776,0	2 631,0	1 324,0	1 312,0	1 316	---
	změna (%)	-5,2	-5,2	-49,7	-0,9	0,3	---
Naspořená částka	objem (mld. Kč)	415,2	430,1	433,4	435,0	429,1	413,6
	změna (%)	3,5	3,6	0,8	0,4	-1,4	-3,6
Úvěry celkem z toho ze stavebního spoření překlenovací ⁷⁸	počet	988 353	993 357	956 659	894 358	815 160	752 558
	počet	565 485	564 633	552 999	521 312	471 441	425 508
	počet	422 868	428 724	403 660	373 046	343 719	327 050
	změna (%)	1,8	0,5	-3,7	-6,5	-8,9	-7,7
Úvěry celkem z toho ze stavebního spoření překlenovací ⁷⁶	objem (mld. Kč)	267,5	293,4	293,1	282,2	261,4	249,6
	objem (mld. Kč)	48,9	53,1	55,8	55,7	51,7	48,0
	objem (mld. Kč)	218,6	240,3	237,3	226,5	209,7	201,6
	změna (%)	17,6	9,7	-0,1	-3,7	-7,4	-4,5
Úvěry celkem / naspořená částka	poměr (%)	64,4	68,2	67,6	64,9	60,9	60,4

Pramen: výpočty MF z dat stavebních spořitelů

⁷⁸ Úvěry podle § 5 odst. 5 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, ve znění pozdějších předpisů.

Tabulka P2.5: Alokace aktiv penzijních fondů

K 31.12. (tržní ceny, mld. Kč)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Podíl 2014 (%)
Dluhopisy	144,8	171,6	195,3	214,2	235,9	256,9	300,3	88,5
Pokladniční poukázky	6,4	2,2	1,1	0,6	6,8	0,9	1,7	0,5
Akcie	5,7	3,5	1,9	1,0	0,6	0,9	0,5	0,1
Podílové listy	6,2	6,9	8,7	5,7	3,1	3,8	5,0	1,5
Peníze a ostatní aktiva	28,4	31,5	25,2	26,0	26,8	34,9	31,8	9,4
Celkem	191,5	215,7	232,1	247,5	273,2	297,4	339,2	100,0

Pramen: APS ČR, ČNB – ARAD

Tabulka P2.6: Základní ukazatele vývoje penzijního připojištění v transformovaných fondech

K 31.12.		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Smlouvy o penzijním připojištění ⁷⁹	počet	4 207 236	4 394 522	4 527 774	4 565 741	5 134 862	4 886 675	4 585 149
	změna (%)	6,9	4,5	3,0	0,8	12,5	-4,8	-6,2
Nová penzijní připojištění	počet	590 490	524 867	495 516	457 033	1 128 020	-	-
	změna (%)	0,7	-11,1	-5,6	-7,8	146,8	-	-
Penzijní připojištění s vedenými příspěvky zaměstnavatele	počet	1 222 639	1 261 525	1 284 736	1 271 934	1 317 563	1 339 000	1 313 766
	změna (%)	8,2	3,2	1,8	-1,0	3,6	1,6	-1,9
Státní příspěvky poukázané za příslušné období	objem (mld. Kč)	5,1	5,3	5,5	5,6	5,9	6,8	6,6
	změna (%)	9,4	5,1	3,1	1,7	5,6	15,0	-3,3
Příspěvky účastníků ⁸⁰	objem (mld. Kč)	21,9	23,0	23,2	23,4	25,5	33,0	31,6
	změna (%)	8,3	4,9	1,1	0,9	8,8	29,3	-4,3
Průměrný měsíční státní příspěvek	objem (Kč)	104,9	105,2	105,0	105,4	108,0	117,0	119,0
	změna (%)	1,0	0,3	-0,2	0,4	2,5	8,2	2,1
Průměrný měsíční příspěvek účastníka	objem (Kč)	450,5	443,9	439,6	441,7	465,0	568,0	574,0
	změna (%)	0,2	-1,5	-1,0	0,5	5,3	22,2	1,0

Pramen: MF

⁷⁹ Údaj uvádí počet připojištění, která nejsou v evidenci ukončena.

⁸⁰ Příspěvky účastníků jsou uvedeny bez příspěvků placených zaměstnavateli za své zaměstnance.

Tabulka P2.7: Základní ukazatele vývoje doplňkového penzijního spoření v účastnických fondech

K 31.12.		2013	2014
Doplňková penzijní spoření ⁸¹	počet	76 669	217 985
	změna (%)	-	184,3
Nová doplňková penzijní spoření	počet	77 771	145 841
	změna (%)	-	87,5
z toho s převodem prostředků z penzijního připojištění ⁸²	počet	1 284	14 221
Doplňková penzijní spoření s vedenými příspěvky zaměstnavatele	počet	13 461	40 719
	změna (%)	-	202,5
Státní příspěvky poukázané za příslušné období	objem (mld. Kč)	0,1	0,270
	změna (%)	-	333,6
Příspěvky účastníků ⁸³	objem (mld. Kč)	0,3	1,341
	změna (%)	-	291,8
Průměrný měsíční státní příspěvek	objem (Kč)	143,0	148
	změna (%)	-	3,6
Průměrný měsíční příspěvek účastníka	objem (Kč)	749,0	722
	změna (%)	-	-3,5

Pramen: MF

⁸¹ Stav ke konci období; údaj uvádí počet doplňkových penzijních spoření, která nejsou v evidenci ukončena.

⁸² Prostředky byly převedeny z transformovaného fondu do účastnického fondu podle § 191 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření.

⁸³ Příspěvky účastníků jsou uvedeny bez příspěvků placených zaměstnavateli za své zaměstnance.

Tabulka P2.8: Vybrané položky finančního umístění

K 31.12. (mld. Kč)	2013			2014			změna abs.			meziroční změna (%)		
	ŽP	NP	celkem	ŽP	NP	celkem	ŽP	NP	celkem	ŽP	NP	celkem
Dluhové cenné papíry	193,2	71,8	285,8	199,8	75,7	303,8	6,6	3,8	18,0	3,4	5,3	6,3
Dluhopisy vydané členským státem nebo jeho centrální bankou	111,4	50,7	171,7	118,1	55,5	185,6	6,7	4,8	13,9	6,0	9,5	8,1
Kótované dluhopisy vydané bankami členských států	19,6	5,0	28,3	19,6	4,6	28,0	-0,1	-0,4	-0,3	-0,4	-7,7	-1,1
Kótované dluhopisy vydané obchodními společnostmi	15,9	5,9	26,9	18,3	6,2	31,1	2,4	0,3	4,1	15,0	5,0	15,4
Pokladniční poukázky	0,5	0,9	1,6	0,2	1,8	5,2	-0,3	0,9	3,6	-55,1	94,8	234,4
Kótované komunální dluhopisy	1,2	0,5	1,7	2,0	0,6	3,0	0,8	0,2	1,3	69,5	36,2	74,9
Hypoteční zástavní listy	22,7	6,7	30,3	20,0	4,3	25,8	-2,7	-2,4	-4,4	-11,9	-36,3	-14,7
Dluhopisy vydané EIB, ECB, EBRD nebo IBRD	6,3	0,6	6,9	6,9	1,3	8,2	0,6	0,7	1,3	10,2	109,2	19,4
Zahraniční CP, obchodované na regulovaném trhu členských států OECD (dluhové)	13,7	1,5	16,0	14,1	1,3	16,2	0,4	-0,2	0,2	3,2	-14,6	1,3
Majetkové cenné papíry	56,0	8,3	85,7	52,9	9,7	85,5	-3,2	1,3	-0,2	-5,6	16,0	-0,2
Kótované akcie	4,4	0,5	5,5	4,9	0,6	5,6	0,5	0,0	0,1	11,8	7,9	1,2
CP vydané fondem kolektivního investování splňující požadavky práva ES	37,2	4,1	44,0	36,3	4,7	44,1	-0,9	0,6	0,1	-2,4	15,5	0,2
Nemovitosti	0,3	2,4	5,1	0,3	2,2	5,1	0,0	-0,2	0,0	1,7	-8,1	-0,5
Vklady a vklady potvrzené vkladovým certifikátem, vkladním listem	5,8	4,7	24,3	5,2	6,2	16,3	-0,5	1,6	-8,0	-9,1	33,5	-33,0
Pohledávky za zajišťovny	1,3	12,7	22,1	2,9	10,6	22,4	1,7	-2,2	0,3	129,5	-16,9	1,4
Finanční umístění celkem	255,5	101,2	424,1	259,0	105,5	431,3	3,6	4,2	7,2	1,4	4,2	1,7

Pramen: ČNB

Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2014

Vydavatel
Ministerstvo financí, Letenská 15, Praha 1
Červen 2015

Tisk
Ministerstvo financí

© Ministerstvo financí

1.vydání
Číslo svazku: 1
Počet stran: 102
Zpráva je rovněž dostupná v tištěné verzi.

ISBN 978-80-85045-79-6